

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08920

ROBERTS VENTURES

Solomon Simon

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

**ראַבערטס
זענטורעס
פֿון
שלמה סיימאָן**

צײַכענונגען
פֿון
נאָשע קאָזלאָווסקי

פאַרלאַג **מלחמה** ניו יאָרק

אַרױסגעגעבן פֿון
פֿאַרלאַג מתנות
ביים
שלום עליכם פֿאַלק אינסטיטוט

Copyright, 1938,
by SOLOMON SIMON
NEW YORK, N. Y.

Printed in U. S. A.

פֿאַזױ-שאַוואַרץ פֿרעס
19 וו. 21סטע גאַס
ניו-יאָרק

 255

א י נ ה א ל ט

ערשטער טייל

7	..... קאפיטל איינע ניו יארק באקאנט זיך מיט ראבערטן
14	..... קאפיטל צוויי א מאדנער יינגל
19	..... קאפיטל דריי א לייביבליאטעק
28	..... קאפיטל פיר שטערן אין הימל
39	..... קאפיטל פינף דאס געוועט
50	..... קאפיטל זעקס לואי דער דיוק
55	..... קאפיטל זיבן ראבערטס פאטער
78	..... קאפיטל אכט דער טשעמפיאן
90	..... קאפיטל ניין אן אומגליק

א י נ ה א ל ט

צווייטער טייל

111	קאפיטל איינעם א נייע היים .....
120	קאפיטל צוויי א נייער חבר — דזשימי .....
136	קאפיטל דריי אן אנבאָט פון דער שייקע .....
147	קאפיטל פיר אין מיטלשול .....
154	קאפיטל פינף אלפרעד גמליאל וואָדערס .....
161	קאפיטל זעקס באַשיצער פון געזעץ .....
167	קאפיטל זיבן אין נאָמען פון געזעץ .....
173	קאפיטל אַכט סלימס אַרבעט .....
182	קאפיטל ניין צוריק אין ניו יאָרק .....
191	עפילאָג צען יאָר שפּעטער .....

ערשטער טייל

קאפיטל איינעם

ניו-יאָרק באַקאַנט זיך מיט ראָבערט

אויף עלן סטריט, הארט ביים עלעווייטעד (הויכבאָן) שטייט אַ הויך רויט געמויערט הויז. אין הויכן רויטן מויער, אין דריי קליינע צימערן, וואוינט די פאמיליע גינגאָלד. פיר קינדער זיינען דא אין דער פאמיליע: דזשעקי צען יאָר אַלט, אייבי אַכט יאָר אַלט, אסתר זעקס יאָר און ראָבערט דריי יאָר. די דריי צימערן זיינען: אַן עס-צימער, אַ שלאַפֿצימער און אַ קיך. ביינאַכט אַבער ווערט דאָס גאַנצע הויז איין שלאַפֿצימער. אין דעם הינטערשטן צימער, וואָס איז אינגאַנצן אַן פענצמער, שלאַפֿן מאַטע-מאַמע, אין קיך אויף צוויי אויפשטעל-בעטלעך — דזשעקי און אייבי. אין עס-צימער שלאַפֿט אסתר אויף אַ ווייכער סאַפֿקע און ראָבערט — אין אַ קינדער-בעטל.

האַרט ביים פענצמער שלאַפֿט ראָבערט. אַז דער „על“ לויפט פאַרביי, הויבן אָן צימערן די שויבן, און דאָס צימער ווערט אָנגע-פילט מיט אַ טומל טויב צו ווערן. אַבער ראָבערט שלאַפֿט רואיק. ער איז צוגעוואוינט צום רויש און גערודער, דאָס בריאַזגען פונם „על“ שלעפערט אים איין... איינמאַל איז די מאַמע געפאַרן צו גאַסט און האָט מיטגענומען ראָבערטן. זי איז געפאַרן אין בראַנקס. און ווייל ס'האַט אָנגעהויבן רעגענען, איז זי געבליבן דאַרטן נעכטיקן. די געגנט איז געווען אַ שמילע. ראָבערט האָט אָפּגעוויינט די גאַנצע נאַכט — ער האָט ניט געקאַנט איינשלאַפֿן צוליב דער שטילקייט.

אויף עלן סטריט רוישט אַ גאַנצע נאַכט דער „על“, און ווען די זון גייט אויף, ווערט דער טומל נאָך גרעסער. שווערע לאַסמ-אוי-

ניו-יאָרק באַקאַנט זיך מיט ראָבערטן

טאַמאַבילן קלאַפּן מיט די רעדער אויף דעם שמיינערנעם ברוק. פּעדלערס שמייען לעבן שמופּ-וועגעלעך און שרייען אויס זייערע סחורות. די דאַמפּשיפלעך אויפן נאַענטן האַדסאָן פאַרהילכן די לופט מיט זייער טרובען. פאַבריקן הויבן אָן הודיען און פייפן — צייט אויפצושטיין צו דער אַרבעט. דער טומל אינדערפרי ווערט גרעסער אויף עלן סטריט, שלאַפּט ראָבערט נאָך געשמאַקער...

היינט פרי איז ער אַבער אויפגעשטאַנען ווען אלע זיינען נאָך געשלאַפּן. ס'איז געווען אַנהייב פּרילינג. ווען די זון איז אויפגע-געגאַנגען האָט זי אַריינגעשיינט אין ראָבערטס פענצטער. ראָבערט האָט זיך אויפגעכאַפּט. ער איז ניט געוואוינט געווען צו אַ סך ליכט... די זון האָט אים אויפגעוועקט.

ער האָט זיך אויפגעזעצט אין זיין בעטל, פאַרזשמורעט די איי-געלעך און געקוקט. ער איז ערשט דריי יאָר אַלט, און ער האָט נאָך קיינמאַל ניט געזען אַ צימער אַנגעפילט מיט ליכט. ער קוקט זיך אַרום. זיין קאַלדרע איז אַ שיינענדיקע, אינגאַנצן באַגאַסן מיט זון-ליכט. ער שאַרט אַראָפּ די קאַלדרע — ער וויל זען צי די זון שיינט דורך דער קאַלדרע. יע, אונטער דער דעק איז אויך זון-שיין. זיינע פיסלעך זיינען אַזעלכע דורכזיכטיקע. ער הייבט אויף אַ פיסל — אונטערן פיסל איז אויך ליכטיק. העל. דעם קינד איז עס געפעלן. ער הויבט אויף מיט דער האַנט אַ פיסל — די האַנט איז באַגאַסן מיט ליכט. ער פאַרקוקט זיך אויף דער האַנט. אַ חידוש, אַ וואונדער, אַ ניים — די האַנט האָט פינגער. ער מאַכט אַ פויסט. אים איז געפעלן ווי די פינגער לייגן זיך צוזאַמען. ער פרובירט צוזאַמענלייגן די פינגער פון פוס אין אַ פויסט. ער קאַן ניט. מאַדנע. ער באַטראַכט די הענט און די פיס, הויבט אַ האַנט, רירט אַ פוס, עפנט די פינגער, פאַרמאַכט זיי, פאַטשט מיט די הענטלעך — אַ שפיל.

דאָס שפיל פאַרכאַפּט אים מער און מער, ער צעלאַכט זיך הויך.

אויפן קול...

ראַבערטס ווענטורעס

ראַבערטס לאַכן האָט אויפגעוועקט זיין פאַטער. דער מאַמע האָט זיך צעשריען:

— העי, דו קליינער טייוועלע, זיי שטיל, וועלכע שדים האַכן דיך אזוי פרי אויפגעוועקט? לאַז שלאָפן. וואָס איז דאָרטן אזא שמחה אויף דיר?

ראַבערט דערשרעקט זיך און בלייבט אַ וויילע שטיל. ער קאָן זיך אַבער לאַנג ניט איינהאַלטן, ער מוז עס אימיצן דערציילן. ער קריכט אַרויס פון בעטל, גייט אַריין אין שלאַפֿצימער, גייט צו צום מאַמנס בעט און שלעפט די קאָלדרע און פלאַפּלט:

— הענטים, פיסים, פינגער!

דער מאַמע איז שלעפּעריק און בייז, ער רעדט אַרויס מיט רוגוז:

— לאַז צורן, גיי שלאָפן, וואָס טוט זיך דאָרטן מיט דיר היינט אינדערפרי?

די מאַמע האָט אַרויסגערעדט אַנגעבלאַזן:

— זע נאָר זע, וואָס שרייסטו אויף אים, דאָס קינד איז קלוג ווי די וועלט, ער וויל עפעס דערציילן.

— אַז דו ביסט אזא גוטע מאַמע, — ענטפערט דער מאַמע מיט כעס, — טאָ נעם אים צו זיך אין בעט און זאָל זיין שטיל!

נעמט אים די מאַמע אַריין אין בעט.

ליגט ראַבערט אַ וויילע ביי דער מאַמען אין בעט און מאַכט זיך שלעפּעריק. ס'איז גוט, די מאַמע האַלט אים אַרומגענומען און ס'איז וואַרים — אַ מחיה! ס'ווערט אים אַבער באַלד מיאום. ער הויכט זיך אָן דרייען פון רעכטן זייט אויפן לינקן און פון לינקן זייט אויפן רעכטן און פון רעכטן אויף דער פלייצע, באַלד קערט ער זיך איבער מיטן בויך אַראָפּ. די מאַמע איז שוין איינגעשלאָפן און הערט ניט. ראַבערט ווערט מער אומרואיק. ער וויל גיין צוריק אין וויגעלע, דאָרטן איז געווען אַזויפיל ליכט און דאָ אין צימער איז פינצטער. ער האָט זיך גענומען מער וואַרפן, ער האָט געוואַלט

ניו-יארק באקאנט זיך מיט ראַבערטן

ארויסנעמען זיין קאפ פון דער מאמעס אַרעמס און מיטן עלנבויגן האָט ער געגעבן אַ שטורך דער מאמען אין זייט.

די מאמע האָט זיך אויפגעכאַפט פון האַלבן דרעמל און אַרויס-געשטופט דאָס יינגל פון בעט: — גיי שוין צוריק אין דיין בעטל, וואַרפסט זיך ווי אַ פיש. לאַז שלאָפן.

ראַבערט איז אַוועק צו זיך אין צימער, אין זיין בעטל, אַבער די ליכטיקייט איז שוין מער ניט געווען.

ראַבערט פאַרשטייט ניט וואָס עס האָט געטראָפן. אַט ניט לאַנג צוריק איז געווען אַזוי ליכטיק און שוין, מיטאַמאַל — צוריק ווי אַלעמאַל. שמעקט ראַבערט אַרײַן אַ פינגער אין מויל און זויגט אים מיט בעס. ער זויגט דעם פינגער און קוקט אַרויס דורכן פענצטער. אַן עלעווייטאַר איז פאַרבייגעלאָפן, אַן עלעווייטאַר מיט גלאַנציקע, שיינענדיקע פענצטער. אַ וויילע האָט עס נאָר געדויערט, באַלד איז די באַן פאַרשוואַנדן אינאיינעם מיט די זוניקע ליכטיקע פענצטער. ראַבערט פאַרטראַכט זיך. ער זויגט דעם פינגער און היט די פענצטער. נאָך אַ באַן לויפט פאַרביי מיט אַ ליאַרעס און אַ באַראַזגעריי — די פענצטער בלישטשען און שיינען — פאַרבייגעפלוין און מער ניטאַ.

זויגט ער דעם פינגער האַסטיקער — נאָך אַ באַן און נאָך אַ באַן לויפט פאַרביי, און אַלעמאַל פאַרשלעפט די באַן שיינענדיקע פענצטער. ראַבערט פאַרשטייט עס שוין איצט — די באַן טראַגט די זון אַוועק ערגעץ ווייט, ווייט.

ער הויכט זיך אויף און אַ האַלב-נאַקעטער גייט ער אַרויס פון וויגעלע. ער לאַזט זיך צו דער טיר. אויפן וועג צו דער טיר זעט ער ליגן אַ האַלב-אויסגעלעקטן „לאַלי-פאַפּ". ער נעמט דעם „לאַלי-פאַפּ" און לאַזט זיך גיין.

אין הויז זיינען אַלע געשלאָפן. קיינער האָט ניט געהערט, ווי דאָס יינגל פאַרלאַזט דאָס הויז.

גייט ראַבערט אַראָפּ אין גאַס, זעט ער מענטשן ציען זיך צו דער הויך-באַן סטאַנציע; קוקט ראַבערט אַרויף — אַ באַן לויפט

ראבערטס ווענטורעס

פארביי, א באן מיט ליכטיקע פענצמער. די באן טראַגט אוועק די זון, מענטשן ציען זיך ארויף. וואהין איילן זיי זיך? כאפן די זון? ראבערט זויגט דעם לאלי-פאפ און קריכט ארויף פאמעלעך אויף דער סטאנציע. ער איז א קליינינקער. דער סטאנציע-מייסטער באמערקט אים ניט צווישן עולם. דאָס יינגל בלייבט שמיין אינמיטן דער פלאטפארמע. מענטשן וואונדערן זיך — א קליין נאקעט יינגעלע שטייט אינמיטן פלאטפארמע זעקס אזויגער אינדערפרי. אָבער דאָס קינד איז רואיק, מסתמא, טראַכט מען, איז די מאַמע דאָ מיט אים. ניו יאָרק איז אַ גרויסע שטאָט. מען זעט זיך אָן גענוג מאַדנע זאַכן. קוקט מען און מען שווייגט, ס'איז קיינעמס עסק ניט. פונדערווייטנס הערט זיך דאָס קלאַפן פון אַ באַן. די גאַנצע סטאנציע הויבט זיך אָן טרייסלען, ראַבערט בלייבט שמיין ווי אַ פאַרגליווערטער פון שרעק. אָבער באַלד קומט ער צו זיך, לויפט צו צו דעם אייזערנעם צאָם אויף דער פלאטפארמע, כאַפּט זיך אָן מיט ביידע הענט אָן אַ שטאַנג, פאַרמאַכט די אויגן, בייסט זיין לאַלי-פאַפּ און שווייגט פאַרביסן.

די באַן איז אַנטלאָפן מיט אַ גערויש און טומל. די פלאטפארמע איז געבליבן לידיק און שטיל. ראַבערט עפנט די אויגן. קיינער איז נישט, אַלע זיינען אַנטלאָפן מיט דער באַן. טראַכט ראַבערט: — די באַן האָט אַזוי געקלאַפּט, איז אַליץ געבליבן גאַנץ? ער קוקט זיך אַרום. יא, קיין זאָך איז ניט צעבראַכן. איז אונטן וואו די רעדער האָבן אַזוי געקלאַפּט, אויך גאַנץ? וואונדערט זיך ראַבערט. ער גייט צו צום סאַמע ברעג פון דער פלאטפארמע און קוקט אַרונט-טער. ער זעט גאַרניט. צוויי רעלסן נאָר. ער בויגט זיך איין מער. אונטן איז פינצמער. ער לייגט זיך און ציט זיך אויס, ער וויל אַראַפּ-קוקן טיפּער. אַ רגע און ער פאַלט אַרונטער.

אַ פרוי האָט אַ קוויטש געטאַן, אַ מאַן האָט זיך שנעל איבער-געבויגן, געוואַלט אויפהייבן ראַבערטן. דאָס יינגל האָט זיך דער-שראַקן, ס'איז אַזוי פינצמער אונטן און ער איז פאַרקראַכן ווייטער, ווייטער אונטער דער פלאטפארמע.

ניו-יאָרק באַקאַנט זיך מיט ראַבערטן

ס'איז געווען אין די ראַשיקע שמונדן, ווען אלע פּאַרן צו דער אַרבעט, האָט זיך שנעל אָנגעקליבן אַ גרויסער עולם. די פּרוי האָט געשריען מיט באַנומענע קולות, דער סטאַנציע-מייסטער איז באַלד אַרויסגעלאָפּן פון זיין אַפּים. דערוויסנדיק זיך וואָס עס האָט פּאַסירט, האָט ער באַלד טעלעפּאָנירט אין צענטראַלן אַפּים:

— אַ קליין יינגל — אַ יאָר צוויי-דריי, איז אַראָפּגעפּאַלן פון דער פּלאַטפּאָרמע און פּאַרקראַכן אונטער די ברעטער, ער ליגט אַרום אַ האַלבן פּוס פון דעם דריטן עלעקטרישן רעלס. ס'איז דאָ אַ געפּאַר ער זאָל אָנרירן דעם דריטן רעלס, איבערהויפּט ווען אַ באַן וועט אָנ-קומען, און דאָס קינד וועט זיך דערשרעקן.
די צענטראַלע סטאַנציע האָט אָפּגעשלאָסן די עלעקטריק, די באַנען האַבן זיך אָפּגעשמעלט.

דער עולם אויף דער סטאַנציע איז געוואָרן גרעסער און גרעסער. ס'איז געוואָרן אַזוי ענג, אַז עס איז ניט געווען מער קיין פּלאַץ אויף דער פּלאַטפּאָרמע, זיינען מענטשן געשטאַנען אויף די טרעפּ. ס'איז געוואָרן אַ שטופּעניש — ס'איז געווען אַ געפּאַר, מענטשן זאָלן ניט אַראָפּגעוואָרפּן ווערן פון דער פּלאַטפּאָרמע. דער סטאַנציע-מייסטער האָט טעלעפּאָנירט אין פּאָליציי-צירקל.

פּאָליציי איז געקומען. איין אָפּטיילונג האָט זיך גענומען דורכ-שטופּן צו דער פּלאַטפּאָרמע, אַן אַנדער אָפּטיילונג איז געבליבן אונטן אין גאַס. אַ פּאָליצייאַנט האָט זיך געשמעלט אויף די רעלסן, זיך איינגעבוּגן און פּרוּבירט אַרויסשלעפּן דאָס יינגל. ראַבערט האָט זיך נאָך מער דערשראַקן און זיך פּאַררוקט ווייט הינטער אַ שפּאַל. דער פּאָליצייאַנט האָט געפרוּאוּט קריכן ווייטער און ניט געקאַנט — צו ענג פאַר אַ דערוואַקסענעם מענטשן. ער איז אַרויף אויף דער פּלאַטפּאָרמע אַ פאַרסאַפּעטער — אוממעגלעך אַרויסצונעמען דאָס קינד.

דער פּאָליציי-ליימענאַנט האָט אָפּגערופּן דעם הויפּט-אַפּים פון דעם הויך-באַן. ס'איז אָנגעקומען אַן אינזשיניער. ער האָט אַ קוק געטאָן, געזען וואו דאָס קינד איז און געזאַגט:

ראַבערטס ווענטורעס

דער איינציגער וועג אים אַרויסצונעמען איז — פון אונטן, פון גאס. צושטעלן אַ לייטער און אים אַרויסציען פון צווישן די שפאלן. מען וועט מוזן אַרויסזעגן אַ פאַר שפאלן.

דער פאַליציי-לייטענאַנט איז אַריין אין אַפּים פון סטאַנציע-מייסטער, אַפּגערוּפּן די פּייער-לעשער זיי זאָלן ברענגען אַ לייטער, און אויך די נויט-פאַל-אַפּטיילונג פון דער פאַליציי.

די פּייער-לעשער און די פאַליציי זיינען אַנגעקומען. די גאַסן אַרום עלן סמריט זיינען געווען פאַרפלייצט מיט מענטשן אַז מען האָט זיך ניט געקאַנט דורכשטופּן. כאַלד איז אַנגעקומען די שוין-אַפּטיילונג פון דער פאַליציי, — צען אויטאָמאָבילן אַנגעפילט מיט פאַליציאַנטן, מאַשין-ביקסן, גאַז-באַמבעס. זיי האָבן אַפּגערייניקט די גאַסן. די פּייער-לעשער און די נויט-פאַל-אַפּטיילונג פון דער פאַליציי זיינען צוגעפאַרן צו עלן סמריט.

מען האָט אויפגעשטעלט לייטערס. פאַטאַגראַפישע אַפּאַראַטן האָבן געקלאַפּט, צייטונגס-רעפּאָרטערס זיינען אַרומגעלאָפּן, אַלע פענצטער פון די אַרומיקע הייזער זיינען אַנגעפילט געוואָרן מיט מענטשן און איבער אַלץ האָט זיך געהערט דאָס פּיפּן פון פאַליציי און דאָס קלינגען פון די פּייער-לעשער גלעקער.

צוויי פאַליציאַנטן האָבן זיך אַרויפגעשטעלט אויפן לייטער, זיי האָבן געאַרבעט אַ שעה צייט ביז זיי האָבן דורכגעזעגט די שפאלן — און אַרויסגענומען ראַבערטן פון אונטער דער פלאַטפּאַרמע. יענעם מאַג זיינען טויזנטער מענטשן געקומען שפּעט צו דער אַרבעט, די נאַכמיטאַג-צייטונגען זיינען געווען פול מיט דער פאַסירונג. אַזוי האָט ניו יאָרק זיך באַקאַנט מיט ראַבערטן.

קאפיטל צוויי

א מאַדנער יינגל

די פאמיליע גינגאלד האָט פארבראַכט אַ טאָג אין קאַני-אײלאַנד. אויף מאָרגן האָט גערעגנט און די קינדער האָבן ניט געקענט אַרויס אין דרויסן. דושייקי, אייבי און אסתר האָבן ניט געקענט געפינען קיין אָרט פאַר זיך, אין הויז. זיי האָבן זיך שוין דריי מאַל צעשלאָגן. די מאמע האָט פאַרלאָרן איר געדולד און געטיילט קלעפּ רעכטס און לינקס. די קינדער האָבן זיך פאַררוקט אין די ווינקעלעך, וויינענדיג דיקע, מיט אַנגעכמורעטע פנימער און פאַרלאָפענע אויגן. אין דעם גאַנצן ליאַרעם און טומל האָט מען זיך ניט אַרומגעקוקט אויף ראַ-בערטן. דאָס יינגל האָט זיך געשפּילט מיט זיך אליין.

פון די ווינקעלעך האָבן די דריי עלטערע קינדער נאַכגעקוקט ראַבערטס שפּילן זיך און ווי ער דרייט זיך אַרום טיש מיט אַ קישעלע אונטערן אַרעם, איין מאַל, צוויי מאַל — צען מאַל, און סעמי, דער עלטערער, טוט אַ פּרעג:

- וואָס טוסטו דאָרטן, באַבי?
- איך טרייב אַ „טראַלי קאַר“ (אן עלעקטרישן טראַמוויי).
- אַ „טראַלי קאַר“? — כאַפּן אויף אַלע קינדער פאַרוואַנדערט.
- איר זעט דען ניט?
- אײ, „דאָפּי“ (נאַר), — זאָגט אייבי מיט שפּאַט, — ווער קאָן טראַגן אַ „טראַלי קאַר“ אונטערן אַרעם?
- מײן „טראַלי“ איז אַ קליינע.
- אַבער אַ „טראַלי“ דאַרף דאָך האָבן רעלסן.
- די רעלסן ליגן.
- וואו?
- דאָ.

ראבערטס ווענטורעס

- וואו דא ?
— אויפן פלאץ (דיל). איך האב זיי גאר וואס אויסגעלייגט.
— איך זע גארנישט, — האלט זיך אייבי ביי זיינס.
— איך זע זיי, — ענטפערט ראבערט רואיק און דרייט זיך ווייטער ארום טיש.
צעלאכט זיך אייבי און דערנאך סעמי און אסתר. און אייבי לאכט און פאטשט זיך אליין אין די קני און שרייט: — „סאס דאפ“! (אם א גאר).
סעמי האט א וואונק געמאן זיי זאלן שווייגן. אליין האט ער מיט אן ערנסטער מינע א זאג געמאן צו ראבערטן:
— ווי לאנג וועסטו טרייבן דיין קאר ?
— ביז איך וועל קומען קיין קוני-איילאנד.
— ווען וועסטו קומען אין קוני ?
— אט באלד, אט-א, שוין: קוני איילאנד! מיר זיינען אָנגע-קומען!
— און איצט ?
— איך וועל זיך שפילן אין זאמד.
— וואו וועסטו געמען זאמד ?
— איך וועל זאגן, אז דא איז זאמד, וועל איך האבן זאמד. —
און ניט לאנג טראכטנדיק, זעצט ער זיך אוועק מיט צעשפרייטע פיס אויפן דיל, נעמט זיין ליידיקן בלעכענעם עמער מיטן גראב-אייזנדל און שעפט כלומרשט זאמד פון ברעג ים און שיט אריין אין עמערל.
קוקן זיך די קינדער איבער און שטיקן זיך פון געלעכטער. און אייבי קלינגלט זיך ווייטער:
— און וואו איז דער מאן, וואס פארקויפט קענדי אויפן ביטש ? (ברעג ים).
— ווארט, אט קומט ער.
ראבערט הויבט זיך אויף פון דיל, גייט ארויס אין קיך און ברענגט צוריק א טאץ פול מיט שטיקלעך פאפיר און א האלב גלאז וואסער אינמיטן, און שרייט אויס ערנסט: — קענדי — סאדע!

א מאדנער יינגל

— וויפל א שטיקל קענדי ?

— פינף סענט.

— גיב מיר א שטיקל.

— נא !

נעמט סעמי א שטיקל פאפיר און זאגט רואיק :

— ס'איז דאך גאר פאפיר !

— ניין, ס'איז קענדי.

— טא עס דאס אליין.

נעמט ראבערט דאס שטיקל פאפיר און טוט עס א לעק און זאגט :

— ס'איז גוטע קענדי. זיס ווי האניק.

לאכט אייבי : „סאם דאפ“ ! לעקט פאפיר און זאגט אז עס איז

א מחיה.

און סעמי האלט אין איין לאכן און רעדט ווייטער :

— פארקויף מיר א סאדע.

גיט אים ראבערט דאס גלאז וואסער.

— נא !

נעמט סעמי דאס גלאז וואסער און זאגט זיך אפ :

— איך וועל עס דיר, קליינער נאר, אריינגיסן אין מויל.

אייבי טוט א כאפ ראבערטן, בייגט אים איין דעם קאפ, און

סעמי גיסט דאס וואסער מיט גוואלד אין דעם צעעפנטן מויל.

ראבערט פארכלינעט זיך, הייבט זיך אן ווערנן. אייבי דער-

שרעקט זיך און לאזט אים אפ. צעשרייט זיך ראבערט מיט באנו-

מענע קולות. לויפט אריין די מאמע. איידער אבער זי קוקט זיך ארום,

לויפן די קינדער ארום אויפן גאס. דער רעגן האט שוין לאנג

אויפגעהערט.

ראבערט וויינט ניט לאנג. דורך די טרערן-פארלאפענע אויגן

קוקט ער ארום אין דרויסן. די גאס זעט אויס מאדנע שוין דורך

די פארטרערטע אויגן. עס הייבט זיך אן א נייע שפיל. די מאמע לאזט

אים אבער ניט זיצן לאנג ביים פענצטער. זי טרייבט אים ארום אין

גאס זיך שפילן אויף דער פרישער לופט.

ראבערטס ווענטורעס

אז דער טאטע איז געקומען אהיים האט די מאמע געוואלט צושטעלן די קינדער א בענקעלע. זי האט זיך באקלאגט אז סעמי און אייבי האבן שיר ניט דערשטיקט ראבערטן. און אפילו די מויד, אסתר, האט אויך זיך ניט איינגעשטעלט פארן קינד.

דער טאטע איז געזעסן אויפן שטול און זיך צוגעהערט צו די קלאנגעס און ניט געקאנט פארשטיין:

— וואס מיינט עס, חברה גולנים, איר האט געוואלט דערשטיקן ראבערטן?

— ניין, מיר האבן זיך געשפילט, — זאגט אסתר.

— וואס איז עס פאר א שפיל? — וואונדערט זיך דער טאטע.

דערציילט אים אייבי די גאנצע מעשה.

הערט דער טאטע זיי אום און דערנאך טוט ער א כאפ מיט ליבשאפט דעם קליינעם ראבערטן, זעצט אים אַוועק אויף די קני און שמייכלט צופרידן:

— האסט גרויסע אויגן, זון מיינער.

ראבערטן איז געפעלן וואס דער טאטע נעמט אים אויף די קני. ער האט ליב צו זיצן אזוי ביים טאטן אויפן שוים. ער האט אבער ניט געהערט וואס דער טאטע רעדט. ער האט זיך גאר פארקוקט אויפן טאטנס גרויסער האַריקער האנט. ס'ארא גרויסער טאטע ער איז. ער ווייסט און הערט אלץ. גרויסע הענט פארמאגט ער און א גרויסע בעט פארנעמט ער. אט ער, ראבערט, קאן זיך לייגן אין דער ברייט פון בעט און עס זאל נאך בלייבן פלאץ און דער טאטע לייגט זיך אין דער לענג פון בעט און זיינע פיס רירן אָן די ווענטלעך און די פיס זיינען האַריקע, גרויסע, שווערע. שטארק דארף דער טאטע זיין ווען ער קאן טראָגן אַזעלכע פיס.

דאָס יינגל טוט מיט אַמאָל א זאָג:

— טאטע, וועל איך אויך האבן אַזעלכע הענט ווי דו?

— אוודאי.

— און אַזעלכע גרויסע פיס?

א מאדנער יינגל

— ווען דו וועסט אויסוואקסן וועסטו אויך האָבן אַזעלכע גרויסע

פּים.

— ווען וועל איך אויסוואקסן ?

— ווען דו וועסט עלטער ווערן.

— ווען וועל איך עלטער ווערן ?

— כאָפּ זיך ניט, אייל זיך ניט, ס'וועט קומען.

— איך וויל איצט עלטער ווערן.

סעמי האָט זיך געקאַטשעט פון געלעכטער :

— איך האָב דיר געזאָגט, אַז ער איז אַ בחמה.

— ער איז קליינער פאַר דיר, מיין גרויסער זון, — שמייכלט

דער טאַטע צופרידן.

אסתר שמעקט אַריין אַ פינגער אין מויל — אַ סימן אַז עפעס

פאַרדריסט איר.

דער טאַטע פאַרשטייט וואָס זי וויל און זעצט זי אויך אַוועק אויף

זיין קני.

אייבי וויל אויך עפעס. דער טאַטע טוט אַ וואונק און אייבי זעצט

זיך ביי דעם טאַטן אויף די אַקסלען.

זיצט אייבי ביים טאַטן אויף די אַקסלען, אסתר אויף איין קני,

ראַבערט אויף דער צווייטער. חברה לאַכט און דער טאַטע זאָגט צו

סעמין :

— דו האָסט געמעגט אַביסל מער פאַרשטיין, דו גרויסער יונגאַטש.

דאָס יינגל איז קליינער פאַר אייך אַלעמען. אַבער שאַ, פאַרפאַלן.

איצט בעט זיך בעסער איבער. מער קיין געשלעגן זאָלן ניט זיין,

איר הערט ?

די מאַמע לויפט אַריין מיט אַ רעש און טומל :

— זע, נאָר, זע, וועסט נאָך שעדיקן די קינדער. גיי דערצייל אים

מעשות, אַז ער איז אַליין אַ בייבי. בעסער גיי וואַש זיך איין. ווע-

טשערע שטייט שוין אויפן טיש.

ווערט אַ לויפעניש, אַ כאַפעניש, און מען זעצט זיך אַרום דעם

קיילעכדיקן עס-טיש. אַלע זיינען הונגעריק ווי וועלף.

קאפיטל דריי

א ליבליאטעק

ראבערט האט ערשט אנגעהויבן גיין אין שול. ער האט זיך געלערנט צוזאמענשמעלן ווערטער. ער האט געקוקט אויף דער לערערן און זיך ניט געקאנט אפּוואונדערן — אט נעמט זי א שטיקל ווייס קרייד, מוט א פיר איבערן מאָוול, מאַכט א פאַסיקל, א רעדעלע, א האַלבע לבנת, א דריידעלע און דערפון ווערט א וואָרט.

שטייט דאָס וואָרט אויפן מאָוול און שרייט אַרויס:

— איר זעט, אַט בין איך דאָ!

לייענען אויך דאָסזעלביקע — שוואַרצע פינטעלעך, פאַסיקלעך נעמען זיך צוזאַמען און ווערן ווערטער. ווערטער באַהעפטן זיך און שמעלן זיך אויס אין גאַנצע שורות — ציען זיך שורות און באַ- האַלטן צווישן זיך מעשות. מעשות פון הינט, גענדי, הינער, מענטשן און וועלדער.

אין אַנהויב האַט ראַבערט געמיינט, אַז נאָר די לערערן קאָן אַרויסציען די אַלע מעשות פון ביכל. ביסלעכווייז אַבער האַבן אַנגעהויבן אַראַפּצומאַנצן צו אים די אותיות און ווערטער פון די גאַסן-שילדן. זיי האַבן געפרעגט:

— ווייסטו ווער מיר זיינען, ראַבערט?

פרייט זיך ראַבערט.

— אוודאי דערקאָן איך אייך!

און ער לייגט אַ בוכשטאַב צו אַ בוכשטאַב און עס ווערט אַ

וואָרט — אַ וואָרט צו אַ וואָרט — אַ מעשה.

ראַבערטן האַט פאַרכאַפט דאָס לייענען. ער האַט געלייענט,

א לייבליאטעק

וואס נאך עס איז אים געקומען אונטערן האנט. אבער וואו נעמט מען ביכער צום לייענען?

ווינטער איז נאך א האלבע צרה. ער קריגט יעדע וואך א בוך אין דער שול-ביבליאטעק. אין איין טאג שלינגט ער איין דאס בוך, אבער ס'מאכט ניט אויס — ער האט ליב לייענען א בוך צוויי מאל. ער קאן זיך אויך ביימן מיט חברים. אבער זומער?

ער וואלט געקאנט נעמען ביכער אין שטאט-ביבליאטעק. דארף מען איינלייגן פינף דאלאר. וואו זאל ער נעמען אזא סומע געלט? שלעפט זיך ראבערט ארום מיט זיין שייקע איבער די גאסן, מען שפילט אין מירמל-קייקעלעך, אין באהעלטעניש און באל.

עלן סמריט איז פול מיט מענער, פרויען, קינדער, קעזן, וועגענער, מיסט-קעסטלעך. עלן סמריט איז פול מיט געשרייען, טומל פון פעדלעך, קרעמער. די גאס איז שמאל און שמוציק, די טראטוארן זיינען פארשטעלט מיט סחורה. אויף קעסטלעך, לאנגע בענק זיינען אויסגעלייגט ציבעלעס, רעטער, קעמעלעך, בערשמלעך, ליאלקעס, שפיגעלעך, שליסלען, מעסערס, שיין שימערדיק זייד. שטופוועגעלעך, פעדלערס און מאמעס פלאנטערן זיך איינע אין די אנדערע. א גע-שריי, א טומל, א געפילדער — און איבער אלץ טראגט זיך דורך דער עלעווייטעד מיט א בראזגעריי און א גרילצעריי.

אין אט דעם טומל און ענגשאפט שפילט ראבערטס שייקע אין באל..

זיפ — פליט דער באל צווישן מענער-קאפעליושן און פרויען-הימעלעך. מייק איז גאר א גומער ווארפער. ראבערט טוט א שפרונג און כאפט דעם באל אויף — כאפט אויף דעם באל טאקע גלייך פון א יידנס בארד ארויס.

דער ייד דערשרעקט זיך, שרייט אויס מיט כעס:

— אַמערקאנער לויפערלעך, לאַמיר אייך נאָך אַ פּאַק טאָן אין

מיינע הענט.

ראבערט טוט זיך פלינג א דריי אויס, ער איז שוין ווייט פונעם

יידן און טוט קונציק א ווארף דעם באל צו דזשאנען.

ראבערטס ווענטורעס

טרעפט איינמאל אז חברה האט זיך געשפילט מיט א הארטן באל אין פראנט פון ליבסקים געוועלב. אויפן טראטואר, לעבן גע-וועלב, איז אויף א לאנגער ברעט אויף צוויי קעסטלעך, אויסגעשטעלט א סקירדע בלעכענע פושקעס מיט פּרעזערוון. ליבסקי איז א מאידים אויסצושטעלן א סקירדע פון פושקעס. ער גלויבט אז דאס ציט אריין קונים. שפילט זיך חברה לעבן קראם און דער באל טוט א קנאק די אונטערשטע ריי פון דער פיראמידן-סקירדע. די פושקעס צעפאלן זיך מיט א קנאק. א פאר פושקעס האבן זיך ארונטערגע-קייקלט גלייך אונטער א מילכמאגנס פוס. ער איז געפאלן און אויס-געגאסן א גאנצע קאן מיט מילך. ס'איז געווארן א ווייסע בלאַטע. א פרוי איז צוגעקומען צו דער קראם. אירע ביידע הענט זיינען געווען פארנומען מיט זעקלעך קארטאָפּל, צוויי טויף אייער און נאך א סך זאכן, וואָס זי האט איינגעקויפט. זי האט אזויפל פעקלעך מיט זיך, אז זי האט געמוזט האַלטן דעם קאָפּ פאַרריסן. האט זי ניט געזען די בלאַטע פון מילך און זי האט זיך א גליטש געטאן און געפאלן. זי האט א קוויטש געטאן ווי אימיצער וואַלט איר געגעבן א קלאפּ איבערן קאָפּ. ס'איז געווארן א געלאַף, ס'איז געווארן א רעדל. חברה האט אָפּגעצויגן. אין אזא סומאַטאָכע איז געזינטער צו זיין וואָס ווייטער.

ווי אלעמאל, אז די שייקע האט אָפּגעטאן א מיאום שטיקל אַר-בעט, זיינען די יינגלעך זיך צעלאָפּן אין אלע זיימן. ראַבערט האט אָנגעשפּאַרט אויף דער פּערטער עוועניו לעבן דער באַוערי. אויפן ראַג איז געווען א גרויס ביכער-געשעפט. זעט ראַבערט א גרויסע קראָם, פון דיל ביון סטעליע פּאַליצעס אָנגעפּראַפטע מיט ביכער, די פענצטער אָנגעפּילט מיט ביכער, אויף די טראַטואַרן שטעללעך מיט ביכער.

טוט ראַבערט א שמיר מיטן האַנט איבערן נאָז, פאַרשטייפט דעם לעדערנעם פּאַסיק פון די הויזן און גייט אריין אין קראָם.

דער קרעמער טוט א פרעג :

— וואָס ווילסטו, יינגלעלע ?

א ליי-ביבליאטעק

— פארקויפט איר אויך ביכלעך פאר קינדער ?
— אוודאי, — זאגט דער באלעכאס, — ווילסט קויפן ? האסטו
געלט ? איך האב ביכלעך כמעט ווי נייע, פינף און צוואנציק סענ-
טיקע, פופציק סענטיקע. וועלכע ווילסטו ?
— איך האב קיין געלט ניט, — ענטפערט ראבערט, — אפשר
דארפט איר ערגעץ צושיקן א פעקל. איך וועל עס אפטרעגן און
גיט מיר דערפאר א ביכל איבערצולייגען.
— נא דיר א נייע אנשיקעניש, — ווערט דער קרעמר ביז, —
א פעקל-טראגער, א נייער „אמעריקען עקספרעס“. חברה זשוליקעס !
געטרוי זיי פעקלעך. ארויס, ארויס ! אז איך וועל דיך דארפן, וועל
איך דיך רופן...
גייט ראבערט ארויס פון קראם און בלייבט שטיין אויפן טרא-
טואר. ער קאן זיך ניט אפרייסן פון די ביכער. ער קוקט אריין
אין פענצטער, גייט צו צום שטעלכל און הייבט אן באטאפן די
ביכער. לויפט ארויס דער קרעמער און צעשרייט זיך :
— וואס ווילסטו ? גנבענען א ביכל און אוועקגעבן עס פאר אן
אייז-קריס ? טראג זיך אפ, איידער איך רוף א פאליסמאן.
ראבערט ווערט אין כעס. אים ווילט זיך ארויסשמעלן דעם
קרעמער א צונג, אדער גלאט אזוי א שאר טאן זיך הארט ביי א
שטעלכל און איבערקערן אליץ מיטן קאפ אראפ. ער האלט זיך אבער
אין. ער ווייסט, אז ער וועט דארפן אנקומען צום בוכהענדלער.
שלייכט ער זיך אוועק שטיל צוריק אויף עלן סטריט.
חברה איז זיך צוזאמענגעקומען אויף דעם ראג עלן און האוסמאן
סטריט. סעמי האט ערגעץ געקראגן אן עפל די גרויס ווי זיין
קאפ ; ער בייסט און שלינגט שטיקערווייז. דזשאן שלינגט א טא-
מייטא, מייקל האט געקויפט א „לאלי-פאפ“. ראבערט איז צונג-
קומען מיט די הענט אין די קעשענעס און וואוילעריש אויסגעפיפט
א מעלאדיע.
— וואו ביסטו געווען, ראבערט ? — האט חברה געפרעגט,
— מיר האבן געווארט אויף דיר.

ראבערטס ווענטורעס

- אויף דער פערטער עוועניו, לעבן דער באוערי, — האָט
ראַבערט געענטפערט, — איך האָב דאָרט געזען אַ ביכער-קראָם. אַ,
באַי, אַ קראָם, די גרויס ווי אַ גאַנץ הויז, אָנגעפאַקט מיט ביכער,
ווי אַ קענדי-סטאַר מיט קענדי און סיגאַרעטס.
— ביסט געווען אינעווייניק?
— געווען; דער קרעמער האָט מיך אַרויסגעוואָרפן.
— העי, חברה, „קאַס אָן“, לאַמיר אָנלערנען דעם קרעמער, —
טוט סעמי אַ ברום.
— איך בעט דיך ניט איינשמעלן זיך פאַר מיר, — ענטפערט
ראַבערט ביזו, — איך קאַן אַליין מיין שמעטל באַשטיין.
— האָסט מוראַ, — זאָגט סעמי מיט אַ פול מויל מיט עפל.
— איך האָב מוראַ? — זאָגט ראַבערט אָן אָנגעצונדענער.
— אוודאי, — ענטפערט סעמי.
— איך בין אַ טרום?
— דו האָסט מוראַ, — ענטפערט סעמי אַכיסל ניט צו דער זאַך.
— דו רופסט מיך טרום? — פּרעגט ראַבערט צוטערעמנדיק
נאָענט צו סעמין.
— איך זאָג, אַז דו האָסט מוראַ — האַלט זיך סעמי ביי זיינס.
— דו האָסט מוראַ, — זאָגט ראַבערט, — דו האָסט מוראַ מיך
צו רופן טרום. ביסט אַליין אַ טרום.
— זאָג עס נאָכאַמאָל.
— סעמי איז אַ טרום.
סעמי האָט אַ וואָרף געמאַן דאָס שטיקל עפל, אַראַפּגעוואָרפן
דאָס רעקל און זיך פאַרמאַסטן אויף ראַבערטן.
— אַ געשלעג, — האָט חברה אָנגעהויבן טאַנצן. די צוויי יינגלעך
האַבן זיך אַ לאָז געמאַן איינער אויפן אַנדערן.
— דאָס געשלעג האָט לאַנג ניט געדויערט. ראַבערט איז באַלד
געזעסן אויף סעמין רייטנדיק, אים צוגעהאַלטן מיט דער האַנט דאָס
פנים און געפרעגט:
— גיסט אויף?

א ליי-ביבליאטעק

- יא, איך גיב אויף.
די יינגלעך האָבן זיך אויפגעשטעלט, געגעבן איינע די אנדערע
די האַנט.
חברה האָבן זיך געלאָזן אַהיים, ווי ס'וואַלט קיינמאָל גאַרנישט
ניט געווען.
ראַבערט האָט געגעסן וועטשערע אַ פאַרטראַכטער. מען מוז
ערגעץ פאַרדינען געלט צו קויפן ביכלעך. פאַר אַ קוואַדער קאַן
מען קויפן אַ ביכל. ביליקער ווי באַנאַנעס. ער האָט געגעסן און
ניט געוואוסט וואָס ער שטופט אין מויל. די מאַמע האָט אַנגע-
שריען:
— ווילדע בריאה, זעסט ניט וואָס דו עסט? האַסט דאָך
אַריינגעשטופט דיין האַנט אין דער זוף. און זע נאָר ס'אַרע ריינע
הענטעלעך עס האָט.
— אַ, לאָז מיך צורו, — האָט ראַבערט געענטפערט.
— כ'זועל דיר באַלד געבן אַ לאָז מיך צורו, — האָט די מאַמע
זיך געבייזערט, — פרעס, איך דאַרף צעוואַשן דאָס געפעס.
פון קאַרידאָר האָט זיך געהערט אַ פייף:
— מיס ליוויי, מיס ליוויי, אַ טעלעפאָן אין האַרקאוויס „דראַג-
סטאָר“. קומט אַראָפּ.
— אַל-רייט, באַי, — האָט זיך געהערט אַן ענטפער פון דער
צווייטער טיר פון ראַבערטס וואוינונג, — אַט גיי איך אַראָפּ, וואַרט,
יינגעלע, וועל איך דיר געבן צוויי סענט.
ראַבערט האָט זיך אויפגעשטעלט, ווי אַן אַפגעכריטער.
— וואוהין לויפסטו, — האָט די מאַמע געפרעגט.
— איך וויל מער ניט עסן.
— איז וואָס איילסטו זיך, וואָס, די גאַס וועט אַנטלויפן?
— דושי, מאַ, „ליוו מי אַלאָן“. (לאָז מיך צורו).
— נו, גיי שוין, גיי; זאַל בעסער דער מאַמע דיך ניט זען מיט
אַזעלכע ריינע הענט.

ראַבערטס ווענטורעס

די שייקע האָט שוין געוואַרט אויף ראַבערטן. ראַבערט האָט
גענומען פּרעגן מיט אימפעט:

- הערט, חברה, איר האָט ליב אייז-קרים?
- ניין, — האָט חברה געענטפערט שפּאַטיש.
- און סאַדעס?
- מיר קאַנען אויף דעם ניט קוקן.
- און קענדי?
- הער, דו, וואָס רייצסטו זיך מיט אונדז. נו, שים.
- איך האָב אַ פּלאַן ווי צו מאַכן אַ סך געלט.
- ווי אזוי?

און ראַבערט האָט אָנגעהויבן:

— איר ווייסט דאָך, אז אין אַוונט מעלעפּאַנירן אלע „באַיעס“
זייערע מיידלעך. זיי מעלעפּאַנירן אין „דראַג-סמאָר“ (אַפּטייק) און
דער דראַגיסט (אַפּטייקער) שיקט אימיצן רופן דאָס מיידל. מען קריגט
שטענדיק צוויי, דריי סענט. איך האָב אַליין געזען ווי דזשימי האָט
געקראָגן פון מיס ליוויי צוויי סענט. דער גרעסטער „דראַג-סמאָר“
איז האַרקאָוויס. ער האָט דאָרטן אַכט מעלעפּאַן-ביידלעך. מיר
זיינען דאָ אַ גאַנצע שייקע. לאַמיר שטיין לעבן האַרקאָוויס מיר,
ווען ער וועט אימיצן דאַרפן, וועלן מיר זיין די ערשטע.

אין אַ וואַך אַרום האָבן די יינגלעך באַזאָרגט שוין דריי אַפּ-
טייקן. אין פאַרלויף פון צוויי וואַכן האָט ראַבערט אָפּגעשפּאַרט אַ
גאַנצן האַלבן דאָלאַר.

ווען ראַבערט איז געקומען קויפן אַ בוך, האָט ער געטראָפּן אַ
נייעם קרעמער. אַ קליין מענטשעלע, מיט לאַנגע האַר און גאַלדענע
ברילן. ער האָט ראַבערטן אויפגענומען זייער שיין און אים גע-
געבן פאַרן האַלבן דאָלאַר צוויי ביכלעך.

ראַבערט האָט איבערגעלייענט די צוויי ביכלעך אין צוויי טעג.
ער האָט געקוקט אויף די איבערגעלייענטע ביכלעך און געטראַכט:
— עס טויג ניט, באַצאַלט אַ האַלבן דאָלאַר און ניט אַ וואָס

א ליי-ביבליאטעק

- צו לייענען. ס'איז ניט קיין קיין פלאן. ער האט גענומען די צוויי
ביכלעך אונטערן אָרעם און איז צוריק געקומען צום קרעמער.
דער קרעמער האָט אים דערקענט :
— וואָס ווילסטו איצט, יינגעלע, נייע ביכער ?
— ניין.
— וואָס איז, די ביכער וואָס איך האָב דיר פֿאַרקויפט, געפעלן
דיר ניט ?
— זיי געפעלן מיר יאָ. גוטע ביכער, שיינע מעשות. כ'האָב זיי
אַבער שוין איבערגעלייענט.
— נו, קויפט מען נייע.
— איך האָב ניט אַזויפיל געלט. ס'האָט געדויערט צוויי וואָכן
ביז איך האָב פֿאַרדינט דעם האַלבן דאָלאַר. ס'איז אַ סך געלט.
— מאָ וואָס-זשע קאָן איך דיר העלפֿן ?
— נאָט אייך צוריק די צוויי ביכער. גיט מיר אַ ניי בוך. רעכנט
מיר פינף סענט פֿאַר לייענען. אַז איך וועל איבערלייענען דאָס נייע
ביכל, וועל איך עס אייך צוריקברענגען און איר וועט מיר געבן אַן
אַנדער ביכל. איר וועט מיר געבן ביכלעך ביז איך וועל אויסלייענען
דעם האַלבן דאָלאַר.
— הערסט אַן איינפֿאַל, — האָט דער קרעמער געשמייכלט,
— הערסט ס'אַראַ איינפֿאַל ! ווי אַלט ביסטו ?
— ניין און אַ האַלב יאָר !
— ביסט ווערט אַ ניי ביכל. ניין, ביסט ווערט צוויי נייע ביכ-
לעך ! וואַרט נאָר צו, — האָט דער קרעמער געזאָגט צופֿרידן.
ראַבערט איז געבליבן וואַרטן. דער קרעמער האָט זיך געפֿאַרעט
אין אַ ווינקל און גערעדט צו זיך — קומט אַ שנעקל און גיט אַזאַ
גאַלדענעם פֿלאַן. און מיר, אַלטע געשעפטסלייט, זיצן ווי די נאַראַנים.
דערטראַכטן זיך ניט צו עפעס רעכטס.
— נאָ, — האָט דער קרעמער געבראַכט צוויי דיקע בענד און
געגעבן ראַבערטן, — נעם און האָב הנאה. ביסט אַ וואויל יינגל. אַ
קלוג יינגל. האָסט מיר געגעבן אַ פֿלאַן פֿאַר אַ ניי געשעפט.

ראַבערטס ווענטורעס

ראַבערט איז אַרויסגעשפרונגען פון קראָם אַ גליקלעכער.
דיזעלביקע וואָך האָט דער קרעמער צוזאַמענגערופן עמלעכע
אַרויסגעבער פון ביכער און פאַרגעלייגט פאַר זיי זיין פּלאַן. ער האָט
גערעדט מיט האַרץ :

— איר הערט ? אַ קליין שנעקל האָט מיר געגעבן דעם פּלאַן.
אַ לייבליאַטעק. אַ ניקל אַ מאַג פאַר איבערלייענען אַ בוך. פאַר-
וואָס אַ ניקל ? צוויי סענט איז גענוג. מיר וועלן מאַכן אַ פאַרמעגן.
מיר'ן אַרויסגעבן ביכער צו אַפטייקערס און „קענדי-סטאָרס“. מען
וועט רעכענען דעם לייענער צוויי סענט אַ מאַג נאָר פאַר איבער-
לייענען אַ בוך. אַ סענט פאַר אונדז, אַ סענט פאַרן קרעמער. מיר
וועלן זיין צופרידן, און דער קרעמער וועט זיין צופרידן. אונדז
קאַסטן דאָך די ביכער אַ קלייניקייט, דער קרעמער דאַרף גאַרנישט
אַריינלייגן אין געשעפט. עס שטייט ביי אים אַ שאַפקעלע מיט ביכער
— און ברענגט פּראַפיט.

— אַבער עס זיינען דאָ אזויפיל שטאַט-ביבליאַטעקן וואָס גיבן
אַרויס ביכער אומזיסט, — האָט איין אַרויסגעבער געזאָגט, — וועלכער
נאָר וועט צאָלן געלט פאַר לייענען ביכער, ווען ער קאָן לייענען
אומזיסט ?

האַט דער קרעמער געענטפערט :

— ערשטנס, זיינען די שטאַט-ביבליאַטעקן ווייט איינע פון דער
אַנדערער. צווייטנס, האָבן זיי ניט אַלעמאָל די נייסטע ביכער. מיר
וועלן אַריינשמעלן אַ ביבליאַטעק אין יעדן „דראַג-סטאָר“, אין יעדן
„קענדי-סטאָר“. מיר וועלן זיי באַזאָרגן מיט די נייסטע, פאַפּו-
לערסטע ביכער. לאַמיר מאַכן אַ פּראַכע מיט עמלעכע מוסטער-
ביבליאַטעקן, וועלן זיי זיין אַ דערפאַלג, וועלן מיר עפענען נאָך
און נאָך.

די ערשטע לייבליאַטעק האָט זיך געעפנט טאַקע אין דעם
ביכער-געשעפט אויף דער פערטער עוועניו. ראַבערט איז געווען דער
ערשטער אַבאָנענט.

קאפיטל פיר

שטערן אין הימל

ראַבערט איז געשטאַנען לעבן די פּאַליצעס מיט ביכער און געבלעטערט איין בוך נאָכן אַנדערן. ס'איז אים געווען שווער צו געפינען אַ ביכל וואָס זאָל אים געפעלן. ער ווייסט ניט ווי אַזוי מען קלייבט אַזויס גומע ביכער. פריער פלעגט ער זיך אויסקלייבן וואָס צו לייענען נאָך דער הילע נאָך. איז אויף דעם פּאַדערכלאַט געווען אויסגעמאַלן אַן אינדיאַנער, אַדער אַ מענטש וואָס האַלט אין שיסן, אַ גאַלאַפּירנדיקער רייטער, אַ זעגל-שיף, איז אים דאָס בוך געווען צום האַרצן. אין ביכלעך מיט אַזעלכע הילעס, האָט ראַבערט געוואוסט, דערציילט זיך, ווי מען שיסט איינע אויף די אַנדערע, ווי מען יאָגט זיך נאָך רויבער, ווי מען גייט אויף יאַגד, ווי מען קעמפט מיט מענטשן-פרעסער. ער האָט ליב געהאַט אַזעלכע ביכלעך און זיך אַנגעלייענט מיט זיי ווי אַ פּויק.

ביסלעכווייז איז ראַבערטן מיאוס געוואָרן צו לייענען אַזעלכע באַבע-מעשות. זיי זיינען ענלעך איינע צו די אַנדערע. ווי נאָר ער פלעגט אָנהייבן לייענען אַזאַ געשיכטע, האָט ער שוין געוואוסט דעם סוף. האָט ער אַנגעהויבן זוכן אַנדערע ביכער, מער אינטערע-סאַנטע. ער האָט אַבער ניט געוואוסט ווי מען געפינט זיי. עס איז ניט געווען ביי וועמען צו פרעגן. זיינע חברים האָבן ניט געלייענט קיין ביכער. דער טאַטע — זיין קאַפּ איז געווען אין שאַפּ.

קומט צו דער קרעמער מיט אַ בעזעמל געמאַכט פון פעדערן און שטויבנדיק די פּאַליצעס כאַפט ער אַ קוק אויף ראַבערטן.

— וואָס בלעטערסטו, ראַבערט ?

— אַ בוך, מר. פריד.

ראַבערטס ווענטורעס

- כ'זוייס אז אַ בוך, ניט קיין פיש. איך פרעג, וואָס פאַר אַ בוך בלעמערסטו?
- אַ מאַדנע ביכל, מר. פריד. עס רופט זיך: „באוועגלעכע ביל-דער פון הימל“.
- דער קרעמער האָט אויפגעהערט שטויבן די פּאַליצעס, אונטער-געלייגט די האַנט אונטערן מאַרדע און געזאָגט:
- ראַבערט, לייג אַוועק דאָס ביכל, ס'איז ניט פאַר דיר. אין דעם ביכל זיינען ניטאָ קיין אינדיאַנער, ניטאָ קיין „קאַו-באָיעס“, מען שיסט ניט, מען לויפט ניט, מען יאָגט ניט...
- מיר זיינען שוין נמאס געוואָרן יענע ביכלעך, וואו מען האַלט אין איין שיסן, אין איין לויפן, אין איין יאָגן זיך, — האָט ער געענטפערט.
- אויב אַזוי, האָט דער קרעמער אַרויסגעזאָגט צופרידן, טאָ נעם טאַקע „די באַוועגלעכע בילדער פון הימל“. עס וועט דיר שטאַרק געפעלן ווערן.
- אַבער ראַבערט האָט דאָס ביכל ניט אינגאַנצן פאַרשטאַנען. ער איז לייכט דורכגעקראַכן דאָס ערשמע קאַפיטל. ס'איז געווען אַ שוין קאַפיטל. דאָרט האָט זיך דערציילט אַ מעשה וועגן צוויי ברידערלעך פֿיטער און פּאַול און זייער שוועסטער בעטי.
- אַ זומער פאַרנאַכט. די צוויי ברידערלעך און דאָס שוועסטערל בעטי זיינען געגאַנגען פון וואַלד אַהיים. צוגעקומען צו דער לאַנקע נאָכן גאַרטן פון זייער הויז, האָבן זיי דערזען אַ צויבער-רינג — אַ צירקל פון בלאַע וואַלד-בוימלעך, אינמיטן דעם צירקל אַ שוואַם. אויף דער שוואַם איז געזעסן פּאַוק דאָס וואַלד-שדל און געלאַכט.
- וואָס לאַכסטו? — האָבן די קינדער געפרעגט.
- איך לאַך פון אייך. איר זענט נאַראַנים, — האָט פּאַוק געענטפערט, — טוט נאָר אַ קוק אויפן הימל.
- די קינדער האָבן אַ קוק געטאָן אויפן הימל. זיי האָבן געזען אַ לבנה — אַ דינינק פּאַסיקל אויסגעבויגן ווי אַ סערפ מיט די שפיצן צו מערב.

שטערן אין הימל

- נו וואָס זעט איר דאָרט אויפן הימל, חכמים מיינע ?
- מיר זעען אַ לבנה, — האָבן געענטפערט די קינדער.
- אַ לבנה, אַ סכנה, — האָט פּאָק זיי איבערגעקרימט, — אַ לבנה, געמאַכט פון קעז, באַשפּרינקלט מיט זאַלץ, באַשאַמט מיט פעפּער... איר הערט נאָר, איך וועל אייך פּרעגן אַ רעטעניש.
- פּרעג.
- פאַרוואָס איז די לבנה פּריער דין ווי אַ שנירל, דערנאָך ווערט זי גרעסער און גרעסער, ביז זי ווערט קיילעכדיק ווי אַ ראָד און נאָכדעם ווערט זי ווידער דין און דינער — און אַלץ אין איין חודש ?
- טאַקע פאַרוואָס ? — האָבן די קינדער געפּרעגט.
- אַזוי ? איר ווילט טאַקע וויסן, אַט טאַקע אַזוי, שטייענדיק אויף איין פּוס ? ניין, פאַרשט, זוכט !
- מסתּמא ווייסטו אַליין ניט דעם ענטפּערט אויף דיין רעטע-ניש, — האָבן די קינדער געזאָגט.
- איך ווייס שוין גאָר דעם ענטפּער, איר נאַרישע קעלבלעך, — האָט דאָס קליין מענטשעלע געענטפּערט, — איך בין פּאָק, דאָס וואַלד שרעטעלע. איך געפּין זיך אין יעדן צויבער-רינג, איך בין דאָרט וואו איינער שטייט און וואונדערט זיך. אַז מען וואונדערט זיך פּרעגט מען פּראַגעס. אַז מען פּרעגט פּראַגעס, זוכט מען ענטפּערס. אַז מען זוכט ענטפּערס, געפינט מען. איך בין די פּרייד פון אויסגע-פינען זאַכן. איך בין געזעסן ביי קאַלאַמבוסן אויפן אַקסל ווען ער איז געשטאַנען אויפן דאַך פון זיין שיף, געקוקט און געקוקט ביז ער האָט דערזען לאַנד. איך בין געזעסן ביי גאַלילייען אויפן ברעם, ווען ער האָט געקוקט דורך זיין טעלעסקאָפּ. איך בין געווען וואָך אין יענער נאַכט מיט עדיסאָנען ווען ער האָט געציילט די ברען-שטונדן פון דעם ערשטן גלי-לעמפל. יע, איך בין געווען וואָך מיט עדיסאָנען... און איר חכרה גייט איצט אַהיים. ווען איר וועט אויסגעפינען דעם ענטפּער אויף מיין פּראַגע, וועל איך זיך צו אייך ווידער ווייזן.
- און דאָס קאַרליקל איז פאַרשוואַנדן.

די קינדער זיינען אוועק אהיים און אנגעהויבן פרעגן וועגן דער לבנה...

אין די אנדערע קאפיטלען, ווערט דערציילט, ווי אזוי די קינדער האָבן אויסגעפונען דעם ענטפער אויף פאָקס פראַגע. ווי נאָר זיי האָבן אויסגעפונען דעם ענטפער, האָבן זיי דערזען פאָקס — אַ קליין מענטשעלע, אַנגעטאָן אין גרינס, מיט שפיצן-פאַרדרייטע שיד און אַ מיצעלע מיט גלעקלעך. ער האָט זיך געשווינגלט אויף אַ צווייג פון אַן עפל-בוים. געלאַכט און געפרעגט נייע פראַגעס. די קינדער האָבן ווידער געזוכט ענטפערס. זיי האָבן געמאַסטן, גע-רעכנט, געמאַכט עקספערמענטן מיט אַ לאַמטערנע, אַ באַל, אַ צירקל. ראַבערט האָט דאָס שוין ניט געקאַנט פאַרשטיין. ער האָט אויפגעכאַפט דאָ און דאָרט גרינגע בלעטלעך, האָט ער זיי איבער-געלייענט. אים זיינען אויך געפעלן געוואָרן אייניקע בילדער אין בוך, אַבער נישט אַלע. ער האָט געזען אַ בילד פון פלאַנעט סאַטורן מיט אַ רינג אַרום אים און אַכט לבנות דרייען זיך אין אַ ראַד. ער האָט געזען בילדער פון די פלאַנעטן מאַרס, ווענוס, מערקורי. אונטער יעדן בילד איז געווען אַנגעצייכנט ווי אזוי מען קאָן זען די פלאַנעטן, וואו זיי געפינען זיך. דאָס איז ראַבערטן שוין געווען שווער צו באַנעמען. אים איז נאָר געפעלן געווען די נאַכשריפט צו יעדן קאָפיטל. ווי פאָקס באַווייזט זיך צו די קינדער, שמייכלט און זאָגט: — שרעקט זיך ניט, קינדער, פאַר קיין פראַגעס, ציטערט ניט אויב איר געפינט אים אָן ענטפער וואָס איז אנדערש ווי דער, וואָס מען האָט אייך פריער דערציילט. איר דאַרפט נאָר מורא האָבן, ווען איר וועט אויסגעפינען אַ צוויי מאַל זיבן איז זעכצן...

ראַבערט האָט געוואַלט אַפּטראַגן דאָס ביכל צוריק צום קרע-מער. אַבער יעדעס מאַל האָט זיך אים געדוכט אַז ער זעט פאָקס אין צויבער-רינג און דאָס שדל לאַכט:

— אזוי, דו ווילסט טאַקע וויסן, אַט טאַקע אזוי, שטייענדיק אויף איין פוס? ניין, פאַרש, זוך פריער.

ראַבערט האָט אנגעהויבן זיך פאַרקלייבן אויף ליידיקע פלעצער,

שטערן אין הימל

מיט א שטעקל גענומען מאכן אין זאמד פיגורן, דיאגראמען. ער האט פארפאטשקעט די ווענט אין קיך, די טראטוארן פון גאס און ער האט ביסלעכווייז אנגעהויבן צו פארשמיינ דאס ביכל.

ס'איז געווען א שטיקנדיקער זומער-אונט. אלע איינוואוינער פון עלן סטריט האבן זיך געפונען אין דרויסן. מען איז געוועסן אויף די „סטופס“ — טרעפ ביים טיר — אויף קעסטלעך. אויף די אפענע פענצמער. מען האט געכאפט פרישע לופט. ראבערטס טאטע-מאמע און דאס קליינע ברודערל האבן פארכאפט א גוטן פלאץ גלייך לעבן אריינגאנג פון קעלער — אויף צוויי לאנגע קעסטלעך זיינען זיי געזעסן און געפאכעט זיך מיט צייטונגען — זיך געקילט. ראבערט איז געזעסן אויפן טראטואר און איבערגעצייכנט מיט קרייד די דיאגראמען. דאס קלענערע ברודערל האט זיך געשפילט מיט א קעצל.

די מאמע האט געגענעצט.

— שוין צייט צו גיין שלאפן.

— יא, ס'איז שוין שפעט, — האט דער פאטער געענטפערט, — ס'גלוקס זיך אבער ניט גיין שלאפן אין די פארשטיקטע צימערן.

— ווייסטו וואס, — האט די מאמע געזאגט, — נעם די צוויי אינגלעך און גיי ארויף אויפן דאך. ס'איז דארטן קיל, א מחיה. עם בלאזט א ווינטל פון איסט ריווער.

— טאקע אן איינפאל, — האט דער פאטער געענטפערט, — ס'וועט פאר דיר און די איבעריקע קינדער זיין גראמער אין די צימערן, ס'וועט ניט זיין אזוי שטיקנדיק.

**

ראבערט, זיין פאטער און דאס קלענערע ברודערל זיינען ניט געווען די איינציקע וואס האבן געוואלט שלאפן אויפן דאך. א האלב טענעמענט-הויז האט זיך דארטן צעלייגט.

ראבערט און זיין פאטער האבן געפונען א ווינקל לעבן הויכן קוימען. זיי האבן פארשפרייט די קאלדרע, אוועקגעלייגט די קישנס,

ראבערטס ווענטורעס

אויסגעטאן די שיד און זאקן, אראפגענומען די רעקלער, האלב-אנגעטאנענע האבן זיי זיך געלייגט שלאפן.

אויפן דאך איז שמיל. עס הערט זיך נאָר אַ דומפער רויש פון אונטן, פון גאס. דער הימל איז טיף אויסגעשטערנט. ראַבערטס פאַמער האָט איינגעדרימלט. דאָס אינגל איז אַבער געלעגן מיט אַפענע אויגן און געקוקט אויפן אויסגעשטערנטן הימל און זיך געוואונדערט:

— איך האָב גאַרניט געוואוסט אז עס זיינען דאָ אַזויפיל שמערן אין הימל. ווי אַזוי קאָן מען אונטערשיידן איין שמערן פון אַנדערן. זיי זעען אויס גלייך. וואו געפינט זיך דאָ דער צפון-שמערן?

די שמערן האָבן געפינקלט. ראַבערט האָט געקוקט און געקוקט אויף די פינקלענדיקע שמערן און זיך אַלץ געוואונדערט.

די שמערן קוקן אויס אַזוי קליין און דאָך זיינען זיי גרויס, אַזוי גרויס ווי אונדזער ערד, נאָך גרעסער. מאַדנע, וואָס טוט זיך דאַרטן איצט, ווי קוקט אויס סאַטורן מיט זיינע אַכט לכּנות?

— ווילסטו וויסן? — האָט זיך געהערט אַ שטים גלייך לעבן ראַבערטס רעכטן אויער.

ראַבערט האָט אַ קער געטאָן דעם קאַפּ. זע נאָר, זע, פּאָק! עס שטייט דאָס קליינע מענטשעלע, אַנגעטאָן אין גרינס, און לאַכט. ראַבערט האָט אַנגעהויבן רייבן די אויגן.

— וואָס רייכסטו די אויגן, ראַבערט, וועסט נאָך בלינד ווערן.

— איך גלויב ניט מיינע אויגן, פּאָק. איך האָב געמיינט, אז

דו ביסט נאָר אַ משל.

— אַט זעסטו דאָך מיך אַ לעבעדיקן.

— עט, ס'איז אַ ליגן, ס'איז אַ חלום.

— יאָ אַ חלום, ניט אַ חלום, — האָט דאָס קליינע מענטשעלע

געלאַכט, — דו ווילסט דאָך זען וואָס עס טוט זיך אויף די שמערן. קום.

שמערן אין הימל

- ווי אזוי קענען מיר ארויפגיין אויף אַ שמערן? — האָט
ראַבערט געזאָגט.
— איך וועל דיך נעמען אויף מיינע פלייצעס.
— כאַ, כאַ, — האָט זיך ראַבערט צעלאַכט, — דו וועסט מיך
נעמען אויף דינע פלייצעס. מיין מיטלסטער פינגער איז גרעסער
ווי דו אינגאָנצן.
— האָב קיין מורא נישט, פאַוק קאָן אַליץ. קוק און זע!
דאָס מענטשעלע האָט זיך אַ דריי געטאָן און ס'איז געוואָרן פון
אים אַ גרויסער שיינער אַדלער מיט צוויי מעכטיקע פליגל.
— אַ, ביסט שוין געוואָרן גאָר אַן אַדלער, — האָט ראַבערט
געזאָגט, — איצט איז עס זיכער אַ חלום.
— וואָס שרעקסטו זיך אזוי פאַר חלומות? — האָט פאַוק
געזאָגט, — אַ דאגה האָסטו. אפשר איז נאָך בעסער, אז עס איז אַ
חלום. אין אַ חלום קאָן אַליץ טרעפן... קום!
דער אַדלער האָט פאַנאַנדערגעלאָזן די פליגל. עס האָט זיך
דערהערט אַ שמילער רויש ווי אַ מאַמאָר וואַלט געאַרבעט. דער
אַדלער און ראַבערט האָבן אָנגעהויבן פליען העכער און העכער.
די הייזער, די גאַסן האָבן אָנגעהויבן פאַרשווינדן. אַליץ אונטן
איז געוואָרן קליין, קלענער. נאָך אַ וויילע — און די גאַנצע ערד
האָט אויסגעזען נישט מער ווי אַ שוואַרץ פינטעלע. זיי האָבן זיך
געהויבן אַליץ העכער און העכער און — דאָס שוואַרצע פינטעלע
האָט אָנגעהויבן שיינען אין דער פינצטערניש.
— איז דאָס שיינענדיקע פינטעלע אונדזער ערד? — האָט
ראַבערט געפרעגט.
— יאָ, — האָט דער אַדלער געענטפערט.
— איך האָב גאַרנישט געוואוסט, אז אונדזער ערד קען שיינען
ווי אַ שמערן, — האָט ראַבערט געזאָגט.
— ס'זיינען פאַראַן אַ סך זאַכן, וואָס דו ווייסט נישט, — האָט
פאַוק געענטפערט.

ראַבערטס ווענטורעס

— וועסט מיך אויסלערנען, — האָט ראַבערט באַלד אָפּגע-
ענטפּערט.

זיי זיינען געפּלויגן ווייטער, העכער, נאָך העכער... זיבן זונען
זיינען מיטאַמאַל אויפגעגאַנגען. זונען פון אַלע זיימן. ניט ווי אויף
דער ערד, וואו נאָר איין זון שיינט. דאָ האָבן זונען געשיינט אַרום
און אַרום, און ס'זיינען ניט געווען קיין שאַטנס.
ראַבערט האָט געקוקט, געוואונדערט זיך און געשוויגן.
זיי זיינען געפּלויגן העכער און העכער. אין דער בלויער לופט
האָט זיך גענומען אַרויסשילן אַ קיילעכדיקע זאָך, זי האָט אויס-
געזען ווי אַ נייע ערד.

געענטער און געענטער זיינען זיי געפּלויגן צו דער נייער ערד.
עס האָבן זיך אָנגעהויבן ווייזן בערג, פעלדער, וועלדער. זיי זיינען
צוגעקומען האַרט צו דעם נייעם לאַנד. דער אַדלער מיט ראַבערטן
האָבן זיך אָפּגעשטעלט אויף אַ הויכן באַרג. דער אַדלער איז געוואָרן
צוריק אַ קליין מענטשעלע. ראַבערט האָט זיך אַרומגעקוקט, ניט
קיין זיבן זונען האָבן געשיינט, נאָר פּערצן. די ביימער זיינען געווען
דריי מאַל העכער ווי די ביימער אויף דער ערד. די בלומען —
פאַרביקער. אַליץ איז געווען שענער ווי אונטן. ער האָט שטיל
געפּרעגט:

— וואו זיינען מיר ?

— אויף דיין שמערן, — האָט פּאָק געענטפּערט.

— וואָס מיינסטו, מיין שמערן ? — האָט ראַבערט געפּרעגט.

— הער, — האָט פּאָק געזאָגט, — יעדעס קינד, ווען עס ווערט

געבוירן, ווערט מיט אים געבוירן אַ שמערן. דער שמערן איז

וויסט און לער. קיין בוים, קיין גראַס, קיין פּויגל, קיין טייך געפינט

זיך ניט אויף אים. ווען דאָס קינד הייבט אָן רעדן, איז פון יעדן

וואָרט וואָס עס רעדט אַרויס ווערט עפעס אויפן שמערן געשאַפן. זאָגט

עס „הויז“ — ווערט אַ הויז אויפן שמערן, זאָגט עס „בוים“ —

וואַקסט אויס אַ בוים, און אַזוי ווערט אָנגעפילט דער שמערן מיט

הייזער, ביימער, פּויגלען, חיות, מייכן, בערג און מאַלן. אַליץ וואָס

שמערן אין הימל

דאָס קינד טראַכט, אַלץ וואָס אָט דאָס קינד רעדט אַרויס, ווערט געשאַפן אויפן שמערן.

— אַלץ ? — פּרעגט ראַבערט.

— יא, אַלץ.

— אפילו שלעכטע זאַכן ? — פּרעגט ראַבערט.

— יא, שלעכטע זאַכן אויך. קיין זאַך ווערט נישט פאַרלאָרן אין

אונדזער וועלט. קום, איך וועל דיר עפעס ווייזן.

פּאָק האָט גענומען ראַבערט'ס ביים האַנט און אים געפירט

איבערן שמערן. ער האָט אים געבראַכט אין אַ גרויסן, ברייטן טאַל.

דער טאַל איז אַרומגערינגלט מיט הויכע בערג און אַנגעפראַפט

מיט באַשעפענישן. ער האָט געזען דאָרטן מאַדנע זאַכן: ציפערן

אין געשטאַלט פון מענטשן שפּאַצירן אַרום. אַנדערע ציפערן זיינען

גלייך ווי סטרונגעס און אַנדערע זיינען קרומע, לאַמע, גייען אַרום

הינקענדיק, מיט די קעפּ אַראַפּגעלאָזן.

— וואָס איז דאָס ? — האָט ראַבערט געפּרעגט פאַרוואַונדערט.

— דאָס זיינען דיינע ציפערן, — האָט פּאָק געענטפערט, — דאָס

זיינען די לעקציעס וואָס דו האָסט געמאַכט. אַז דו האָסט געטאָן

דיין היים-אַרבעט ריין און גוט, זיינען אַרויסגעקומען גלייכע שיינע

געשמאַלטן, ווען דו האָסט זיך געאיילט, געמאַכט די היים-אַרבעט

מיט גרייזן, זיינען געשאַפן געוואָרן קרומע, לאַמע, פאַרקריפּלמע

באַשעפענישן.

— און וואָס איז דאָס ? — האָט ראַבערט געפּרעגט. פאַרביי

אים זיינען דורכגעגאַנגען שעפּסן מיט דריי פיס, פּערד אָן קאַפיטעס,

אַקסן אָן הערנער, בהמות אָן עקן, אויטאָמאָבילן אָן רעדער, הייזער

אָן פענצטער, ביימער אָן צווייגן, קינדער מיט איין פּוס.

— דאָס זיינען ווערטער, וואָס דו האָסט נישט ריכטיק אַרויס-

גערעדט, — האָט פּאָק געענטפערט, — זיי וועלן פאַרכלייבן אַזוי

אויף זייער גאַנץ לעבן. געדענק, קיין זאַך ווערט נישט פאַרלאָרן

אויף דער וועלט. וואָס איינער טוט, וואָס איינער טראַכט, לאַזט ער

ערגעץ וואו איבער אַ צייכן. איך קען דיר ווייזן זאַכן וואָס זיינען

ראבערטס ווענטורעס

געשאפן געווארן פון אלע שלעכטע רייד וואס דו האסט גערעדט,
פון אלע שפיצלעך, וואס דו האסט אפגעטאן.

— איך וויל עס ניט זען, איך וויל עס ניט זען, — האט ראבערט
זיך געבעטן.

— גוט, — האט פאוק געזאגט, — איך וועל דיר צוליב טאן.
אבער איך וויל דו זאלסט געדענקען, אז עס זיינען פאראן שמערן
וואס אויף זיי איז ניטא קיין איין גאנצע זאך. שמערן, וואס זיינען
פול מיט שלאנגען, עקדישן, פיפערנאמערס, האלב-צעווארפענע הייזער,
הינט מיט איין פוס, אויטאמאבילן און מאטארן. קיין איין ניט-פאר-
קריפלט געשטאלט געפינט זיך ניט דארטן און די שמערן וויינען
אויף זייער גורל.

— קאנען שמערן וויינען? — האט ראבערט געפרעגט פאר-
וואונדערט.

— ניט ווי מענטשן, — האט דאס שדל געענטפערט, — זיי
גיסן ניט קיין טרערן. אבער — האסטו געזען אמאל ביינאכט ווי
שמערן פינקלען? דאס וויינען זיי אויף זייער גורל.

— ווען איך וועל זען אן אויסגעשמערנטן הימל, — האט
ראבערט געזאגט, — וועל איך זיך צוקוקן און זען וויפל שמערן
פינקלען — וויינען אויף זייער גורל.

— דערצייל עס דייע חברים, — האט געזאגט דאס שדל.

— זיי וועלן מיר ניט גלויבן, — האט ראבערט געזאגט, — זיי
וועלן פון מיר לאכן. נאר נארעאנים און פיצלעך קינדער גלויבן אין
מלאכים, שדים און קארליקעס.

— דערצייל עס זיי ווי א שיינע מעשה. מעשות האבן זיי ליב,
— האט פאוק געזאגט.

— מיר זיינען דאך אבער אויף א שמערן, מיליאנען מייל פון
עלן סטריט, — האט געזאגט ראבערט, — ביז מיר וועלן צוריקקומען
וועלן זיי שוין זיין דערוואקסענע מענטשן.

— קום מיט מיר, — האט פאוק געזאגט.

זיי זיינען צוגעקומען צו א הויכן בארג. אויפן בארג איז געווען

שטערן אין הימל

א גרויסער שטיין. פאָק האָט אָנגענומען ראַבערמן ביים האַנט און אַרויפגעפּלויגן אויפן שטיין.

— איצט, — זאָגט פּאָק, — טו אַ קוק אונטן. זעסט דאָרטן דאָס שוואַרץ פינטעלע? דאָס איז די ערד. קוק זיך גוט צו, וועסטו זען עלן סטרימ.

— איך זע ניט, — האָט ראַבערט געזאָגט.
פּאָק האָט אַ שמייכל געמאַן: — דו זעסט ניט? אַט וועל איך דיר ווייזן. גיב מיר דיין האַנט.

ראַבערט האָט צו אים אויסגעשטרעקט די האַנט. פּאָק האָט אָנגענומען ראַבערטס האַנט און האָט אים אַ שלעפּ געמאַן, אַ צי געמאַן און אים אַראָפּגעוואַרפן פון שטיין. ראַבערט האָט אָנגעהויבן פּאַלן, נידעריקער, נידעריקער. אַט באַלד קלאַפט ער זיך אָן אַן דער ערד און ווערט צעשאַטן אויף שטיקלעך. ער האָט זיך אויפֿגעכאַפט.

ער האָט געעפּנט די אויגן, ערשט, ער ליגט אויף זיין געלעגער אויפן דאָך לעבן קוימען און די רעכטע האַנט ליגט ביי אים אויפן האַרצן.

עס האָט גענומען ראַבערטן אַ היפשע וויילע ביז ער האָט גע-וואוסט וואו ער געפינט זיך. ער האָט אַ טרייסל געמאַן מיטן קאַפּ: — פוי, אַ מאַדנער חלום!

ער האָט געשמייכלט — ס'איז אַבער אַ שיינע מעשה, מען דאַרף עס מאַרנן דערציילן דער חברה.

אויף מאַרנן האָט ראַבערט טאַקע דערציילט זיין חברה די מעשה און ס'איז געקומען צו אַ געשלעג.

קאפיטל פינף

דאָס געוועט

ראַבערט איז געזעסן מיט מייקלען אין האַל (אין פּאָדער-הויז), גלייך לעבן די שטיגן, און געשפּילט זיך אין „מאַמבלי פעג“. מייקל האָט געוואָרפן דאָס מעסערל און ראַבערט האָט גערעדט, דערציילט אים זיין חלום. עטלעכע מאָל האָט מייקל פּאַרלאָרן, ראַבערט האָט עס נישט באַמערקט, אזוי פּאַרטאָן איז ער געווען אין זיין דערציילן. ער האָט גאָר פּאַרגעסן, אז עס איז געווען אַ חלום. ער האָט אַליין אַנגעהויבן גלויבן אז פּאָק לעבט און אז דאָס קליינע טייוועלע האָט אים טאַקע געוויזן וואונדער. מייקל האָט זיך געשפּילט מיטן מעסערל און געשוויגן. ווען ראַבערט האָט זיך גאָר שטאַרק צע-היצט, האָט מייקל נאָר אַרויסגעברומט איין וואָרט:

— „פּאַני!“ (מאָדנע).

ראַבערט האָט נישט באַמערקט דעם שפּאַטישן שמייכל אויף מייקלס ליפּן. אַבער אין אַוונט האָט די שאַיקע באַגעגנט ראַבערטן מיט אַ הוק און אַ ליאַרעם:

— „העלאָו, מיסטער סטאַר!“

ראַבערט האָט באַלד פּאַרשטאַנען וואָס עס האָט געטראָפן, און ער האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אויף מייקלען. דאָס געשלעג האָט לאַנג נישט געדויערט. חברה האָט געמוזט צוגעבן, אז ראַבערט האָט בעסער געגעבן. אז עס איז געוואָרן שלום און מען האָט זיך געגעבן די הענט, האָט דזשאַן אַ קלאַפּ געטאָן ראַבערטן איבערן פלייצע און געזאָגט:

— אַלרייט, מיסטער סטאַר, האָסט געוואונען.
ראַבערט האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אויף דזשאַנען און האָט אים

דאָס געוועט

צעקלאַפּט. אז מען האָט זיך געדאַרפּט געבן די הענט נאָכן געשלעגן,
האָט חברה ווידער אויסגעשריען :

— „מיסטער סטאַר איז אַלרײַט“.

דאָס צונעמעניש האָט זיך צוגעקלעפּט.

ראַבערט האָט אין אַ קורצער צײַט אַרום זיך צוגעוואוינט צום
נאָמען. וואָס אַרט אים, זאָל זײַן מיסטער סטאַר. אַבער די צרה
איז — חברה האָט אויפגעהערט פּאַלגן. די „גענג“ האָט זיך אַנגע-
הויבן צו צעפּאַלן ; אז מען רײצט זיך מיטן פירער, וואָס קאָן מען
שוין אויפּטאָן ?

ראַבערט האָט געטראַכט, אז מען מוז עפעס ווײַזן דער חברה
אַ קונץ, אז מען זאָל פאַרגעסן אָן דער מעשה מיטן שטערן.

ס'איז אַלץ ניט געווען מיט וואָס זיך אויסצוצײכענען פאַר די
ײנגלעך. ס'האָט אַבער לאַנג ניט גענומען און מיט ראַבערטן האָט
געקלונגען גאַנץ ניו יאָרק.

ראַבערט האָט אײנמאָל, האַלב אויף געלעכטער, אַ זאָג געטאָן :

— חברה, כ'וועל אײך ווײַזן אַ קונץ.

— וואָס וועסטו אונדז ווײַזן ? — פּרעגט דזשאָן.

— אײך וועל ווײַזן אַ קונץ — און אַרויסנעמען ביכער פון ביכ-

ליאַטעק.

— וואָס ? וועסט אַרויסגנבענען ביכער פון ביכליאַטעק ? —

האָבן אַלע געפּרעגט אין אײן אַטעם.

— ניט אַרויסגנבענען, האָט ראַבערט געענטפּערט, — נאָר

אַרויסנעמען ביכער אויף אַ קאַרטל.

— דײַן טאַטע וועט פאַר דיר אײנלײגן פּינף דאָלאַר ?

— וואו וועט מײן טאַטע נעמען פּינף דאָלאַר ? — האָט ראַ-

בערט געענטפּערט.

— האָסט אַ פעטער וואָס איז אין בײזנעס, וועט ער פאַר דיר

גומ-זאַגן ?

— נײן, מײן פעטער וואוינט אין די בראַנקס. און ווען ער

וואַלט געוואוינט דאָ, וואַלט ער סײַ-ווי מיר ניט געטרויט.

ראבערטס ווענטורעס

— נו, ניט גנבענען און אן א גוט-זאגער, ווי זשע וועסטו קרינגן
ביכער פון ביבליאמעק?
— דאס איז די קונץ.
— א, ס'איז גלאט אזוי געבעכעט, — זאגט מייקל.
— ווילסט זיך וועטן? — טוט א ברום ראבערט.
— איך וועט זיך, — האט מייקל געענטפערט.
— גוט, עס איז א געוועט אין פינף און צוואנציק „מארבלס“.
לאמיר עס איינלייגן ביי סעמין.

זיי האבן איינגעלייגט די „מארבלס“ ביי סעמין.

אלע פיר מיטצמאל: מייקל, דזשאן, סעמי און ראבערט האבן
אריינגעמארשירט אין ביבליאמעק. סעמי איז געווען אזוי אויפגע-
רעגט, אז ער האט ניט באמערקט, אז די בענדלעך פון זיינע שיך
זיינען ביי אים אפגעבונדן. מייקל איז געווען צעטראגן און האט
יעדע מינוט א שאר געטאן זיינע האר ארויף. דזשאן איז געווען אזוי
צערייצט, אז ער האט געקויט גומי שנעל, שנעל. דאס מויל האט
געמאלן ווי א מיל. איין ראבערט איז געווען רואיק.

מייקל, דזשאן און סעמי האבן זיך אריינגעשלייכט אין דער
קינדער-אפטיילונג. זיי האבן זיך אויסגעשטעלט ארום די פאליצעס,
כלומרשט געזוכט ביכער צום ליענען אין דער אמתן האבן זיי
נאכגעקוקט ראבערטן.

ראבערט איז צוגעגאנגען צו דער ביבליאמעקארן און געזאגט:

— איך וויל ארויסנעמען ביכער פון ביבליאמעק.

די ביבליאמעקארן האט אויף אים א קוק געטאן, א שאקל גע-
טאן מיטן קאפ: — גוט. — זי איז צוגעגאנגען צו א מישקעסטל,
ארויסגענומען א קארטל און געפרעגט:

— דיין נאמען?

— ראבערט גינגאלד.

— דעם טאטנס נאמען?

— איראן גינגאלד.

דאָס געוועט

— מיט וואָס באַשעפּטיגט זיך דיין טאַטע ?
— נייט הויזן, — האָט ראַבערט געענטפּערט.
די ביבליאָטעקאַרן האָט די ענטפּערס פאַרשריבן אויף אַ קאַרטל.
ראַבערט האָט געקוקט אויף דעם מיידל און זיך געוואונדערט : אַ
מאָדנער קאַפּ האָר. די וואַרצלען זיינען גרוי און וואָס ווייטער פון
דער הויט ווערן די האַר גאַלדיקער. דאָס מיידל האָט אויך אַ מאָדנע
נאַז — אַ לאַנגע, אַ גלייכע נאַז, קוקט אויס ווי אַ שנאַבל פון אַ
פויגל. די אויגן-גלעזער האַלטן זיך ביי איר ניט אויף דער נאַז. יעדע
וויילע כאַפט דאָס מיידל קונציק אַראָפּ די גלעזער און פאַרשטייפט
זיי. פון ביידע זייטן נאַז זיינען ביי איר געוואָרן רויטע סימנים פון
שטענדיק זיך פאַרען מיט די אויגן-גלעזער. ראַבערט האָט אויך
באַמערקט אַז אין איין אויג ביי דעם מיידל איז פאַראַן אַ ברוינער
פינטל, וואָס פאַרנעמט אַ האַלב שוואַרצאַפּל. דאָס אַנדערע אויג איז
אינגאַנצן בלוי, העל בלוי.

שטייט ראַבערט און טראַכט : אַ מאָדנע מיידל, קוקט אויס
ווי זי וואַלט אַראָפּגענידערט פון דעם שטערן, וועגן וועלכן ער האָט
געחלומט ביינאַכט, איינע פון די מאָדנע באַשעפּנישן, וואָס ער האָט
דאַרמין געזען.

דאָס מיידל האָט זיך צעבייזערט :

— ראַבערט גינגאַלד, דו שלאָפסט ? איך האָב שוין דיך דריי
מאַל געפרעגט, ווער איז דיין גוט-זאָגער, און דו ענטפּערסט ניט.
ראַבערט האָט זיך טאַקע ווי אויפגעכאַפט פון שלאָף און גע-
ענטפּערט :

— איך האָב ניט קיין גוט-זאָגער.

— וועט דיין טאַטע איינלייגן פאַר דיר פינף דאָלאַר ?

— פינף דאָלאַר איז אַ סך געלט, מיין טאַטע האָט עס ניט.

— קאַנסטו ניט אַרויסנעמען קיין ביכער, — האָט געענטפּערט
די ביבליאָטעקאַרן, — מען מוז האַבן אַ גוט-זאָגער, אָדער פינף
דאָלאַר, אויב מען וויל אַרויסנעמען ביכער פון ביבליאָטעק.

ראבערטס ווענטורעס

— איך בין ניט קיין גנב, — האָט ראָבערט געענטפערט אָנגע-
בלאָזן, — איך גיב מיין וואָרט, אַז איך וועל די ביכער צוריקברענגען.
אַז איך זאָג עפעס צו, מעג מען מיר גלויבן.
— ס'איז קעגן די רעגלען, — האָט דאָס מיידל געענטפערט קורץ
און צערטן דאָס קארטל, — ווילסטו לייענען ? לייען דאָ, אין ביבליאָ-
טעק.

— איך קען דאָ ניט ויצן אַ גאַנצן טאָג פאַרשפּאַרט, — האָט
ראָבערט געענטפערט, — איך וויל זיך שפּילן אין גאַס. אַז איך
וועל נעמען ביכער אַהיים, וועל איך קאָנען לייענען אין אַוונט.
— „נעקסט“, — האָט דאָס מיידל אַרויסגערופן, ניט ענטפערן-
דיק ראָבערטן.

אַ דיקע פרוי האָט גענומען אָפּשטופן ראָבערטן פון זיין פּלאַץ.
ער האָט זיך אַבער אָנגעהאַלטן מיט ביידע הענט אַן דעם שרייב-מיש
און אויסגעשריען :

— וואָס שמופּט איר זיך ? איך וויל אַרויסנעמען ביכער אויף
אַ קארטל.

— איך האָב דיר געזאָגט, אַז דו קאָנסט ניט אַרויסנעמען קיין
ביכער אַן אַ גוט-זאָגער, — האָט געענטפערט די ביבליאָטעקאַרן.
— גיט איר מיר ניט קיין ביכער אויף אַ קארטל, וועל איך
נעמען אַן אַ קארטל, — האָט ראָבערט געזאָגט מיט כעס.
דאָס מיידל איז געבליבן שטיין מיט אַן אָפּן מויל. זי איז אַבער
באַלד געקומען צו זיך און אויסגערופן הויך :
— נעקסט !

דאָס גראַבע ווייבל האָט אָפּגעשמופּט ראָבערטן פון שרייב-
מיש.

ראָבערט איז אַריין אין קינדער-אָפּטיילונג. דאָס מיידל האָט
צוגערופן די הויפט-פאַרוואַלטערן און איר דערציילט, אַז אַט יענער
יינגל מיט די שוואַרצע האָר — אַט דער, וואָס זיינע לאַקן קריכן
אים אין די אויגן — האָט געסטראַשעט, אַז ער וועט גנבענען ביכער.
מען דאַרף האַלטן אַן אויג אויף אים.

דאָס געוועט

— מען דארף אים טאקע היטן, — האָט די הויפט-פאָרוואַלטערן צוגעשטימט.

ראַבערט האָט אויף איינער פון די פּאָליצעס געפונען אַ בוך מיטן נאָמען „ווייסע גאַמבע“ — פון דזשעק לאַנדאָן — אַ מעשה פון אַ הונט. ער האָט אַרויסגענומען דאָס בוך און עס אַוועקגעלייגט אַן אַ זייט. ער האָט ווייטער געזוכט צווישן די פּאָליצעס און געפונען נאָך אַ בוך, וואָס איז אים געפּעלן געוואָרן — „די שוואַרצע שיינ-הייט“ — אַ מעשה וועגן אַ פּערד. ער האָט גענומען די צוויי ביכער אונטערן אַרעס און זיך געלאָזט גיין.

סעמי, דזשאַן און מייקל האָבן דערזען, ווי ראַבערט לאָזט זיך צום אַרויסגאַנג, זיינען זיי אים נאָכגעלאָפּן און געבליבן שטיין לעבן דער דרויסנדיקער טיר. ראַבערט האָט זיך געשמעלט אין דער ריי, וואָס דארף דורכגיין פּאַרביי דער ביבליאָטעקאַרן.

ס'איז געקומען זיין נעקסט. די ביבליאָטעקאַרן האָט אויף אים אַ קוק געטאָן: — זע נאָר! דאָס יינגל האַלט צוויי ביכלעך אונטערן אַרעס. ער האָט געהאַלטן וואָרט, גענומען ביכער אַן אַ קאַרטל. זי האָט אַרויסגעקוימט דערשראָקן:

— מים מור! מים מור!

פריילן מור, די הויפט-פאָרוואַלטערן, איז צוגעלאָפּן און געפרעגט צעשראָקן:

— וואָס איז געשען, וואָס איז געשען?

די ביבליאָטעקאַרן האָט גשלונגען איר אייגן שפּייעכץ און האַסטיק גערעדט:

— זעט נאָר, ער האָט טאָקע גענומען ביכער. אַט שטייט ער דאָך, אַט דאָ!

די הויפט-פאָרוואַלטערן האָט צוגענומען ביי ראַבערטן די צוויי ביכער און רואיק געפרעגט:

— וואָס האַסטו געוואַלט טאָן מיט די צוויי ביכער?

— נעמען אַהיים, — האָט ראַבערט רואיק געענטפּערט.

ראבערטס ווענטורעס

— דו האסט דאך ניט קיין קארטל, — האט די פארוואלטערן געזאגט, — און אז א קארטל קאן מען ניט ארויסנעמען קיין ביכער. — איך האב איר געזאגט, האט ראבערט אנגעהויבן, — אז איך וועל...

— מיס מור, מיס מור, — האט די ביבליאמעקארן ארויסגעקוי-
משעט, — טוט נאר א קוק לעבן מיר, דארט שטייען די איבעריקע
פון דער חברה.

סעמי, מייל און דושאן האבן דערזען, אז די ביבליאמעקארן
ווייזט אויף זיי אן מיטן פינגער, זיינען זיי ארויסגעלאפן אין גאס.

— אזוי, — האט ארויסגערעדט די פארוואלטערן מיט פאר-
דרום, — דו האסט געבראכט מיט זיך א גאנצע „גענג“ (א שויקע).
ס'קאן זיין, אז זיי האבן ארויסגעטראגן ביכער פון דאנען. איך וועל
דיך דא פארהאלטן.

זי האט אויפגעהויבן דאס טרייבל פון טעלעפאן און ארויסגע-
רעדט:

— שיקט צו א פאליסמאן. דאס רעדט מיס מור, פון „פאבליק
ליברערי“ נומער זעכצן.

ראבערט איז געשטאנען און געווארט מיט פארביסענע ליפן.
דער פאליציימאן איז געקומען און פארנומען ראבערטן מיט די
צוויי ביכער.

חברה איז געקומען צולויפן און דערציילט ראבערטס מאמען
וואס עס האט געטראפן אין ביבליאמעק. ראבערטס מאמע האט
זיך צעוויינט. עס האבן אויך אנגעהויבן וויינען די צוויי קלענערע
קינדער. דאס געוויין פון די קינדער האט זי צערייזט, האט זי זיי
גענומען שלאגן. זיי האבן זיך שטארקער צעוויינט. די מאמע האט
זיך צעשריען מיט א וויינענדיקער שמים:

— וואס ווילט איר פון מיר, גולנים? הערט אויף וויינען און
רייסן פון מיר שטיקער. הערט אויף וויינען, איך וועל זיך א מעשה
אנטאן!

דאָס געוועט

נאָך איידער זי האָט זיך באַרוואַיקט, איז געקומען אַ פּאַליציימאַן
רופן ראַבערטס פּאַטער אַדער מומער אין געריכט. זי איז אַוועק
מיטן פּאַליציימאַן.

— וואָס וויינט איר אַזוי, — האָט ער איר געזאָגט גייענדיק,
שרעקט זיך ניט. וואָס וויינט איר, וואָס? שיקט צו אימיצן צו
לואי די דיוק און דערציילט אים די מעשה. ער קען זיך מיט אַלע
ריכטער. ער וועט שוין עס צורעכט מאַכן. ער האָט ליב צו טאָן
אַ טובה.

ראַבערטס מאַמע איז געקומען אין געריכט, ווען די ביבליאָמע-
קאַרן האָט געהאַלטן ביים ענדיקן איר עדות זאָגן. דער ריכטער,
אַנגעטאָן אין אַ שוואַרצן ריכטער-מאַנטל, האָט געהאַלטן דעם קאַפּ
אַנגעשפּאַרט אויף דער האַנט און רואַיק אויסגעהערט. די ביבליאָ-
מעקאַרן האָט גערעדט שנעל און הנאה געהאַט פון איר אייגענעם
קול:

— אַ גאַנצע חברה איז געקומען מיט אים. נאָך דריי זיינען
מיט אים געווען. זיי זיינען אַנטלאָפּן. אים אָבער האָבן מיר געפּאַקט
ביי דער האַנט.

דער ריכטער האָט געקוקט אויף דעם בייון מיידל און געפרעגט:

— זאָגט מיר נאָר, פּריילין, האָט ער געוואָלט אַנטלויפּן?

ניין, הער ריכטער, ער איז געשטאַנען רואַיק, ווי ניט אים
מיינט מען.

— און די ביכער האָט ער באַהאַלטן? — האָט דער ריכטער
ווייטער געפרעגט.

— ניין, ער האָט זיי געהאַלטן אונטערן אַרעם.

— גענוג, פּריילין, — האָט דער ריכטער געזאָגט, — איצט,
ראַבערט גינגאַלד, קום דו אַרויף. זען זיך אויפן עדות-שטול.
ראַבערט האָט געפּאַלגט.

— שווער, אַז דו וועסט זאָגן דעם אמת, — האָט דער ריכטער
באַפוילן.

ראַבערטס ווענטורעס

ראַבערט האָט אויפגעהויבן די רעכטע האַנט און געשוואָרן,
אַז ער וועט זאָגן דעם אמת, דעם גאַנצן אמת, ניט אַנדערש נאָר
דעם אמת. דאַן האָט דער ריכטער אים געפרעגט:

- האָסטו גענומען די ביכער?
- גענומען, — האָט ראַבערט געענטפערט.
- ווייסטו, אַז מען טאָר ניט גנבענען?
- איך האָב ניט געגנבעט. איך בין ניט אַרויס פון ביבליאָטעק
אפילו.

דער ריכטער האָט אַ שמייכל געמאַן אין זיך: ס'איז אַ גערעכטע
מענה. ער האָט אַבער געפרעגט:

- זאָג זשע מיר, זוני, ווען זיי וואָלטן דיך ניט באַמערקט,
וואָלסטו זיך אַרויסגערוקט פון ביבליאָטעק פונקט אַזוי ווי דיינע
חברים?

ראַבערט האָט געענטפערט:

- ניין, איך האָב זיך ניט געוואָלט אַרויסגנבענען פון ביבליאָ-
טעק. איך האָב געוואַרט ביז עס וועט קומען צו מיין ריי.
- פאַרשטיי איך שוין גאַרניט, וואָס דו האָסט געוואָלט, —
האָט דער ריכטער געזאָגט, — האָסט דאַך געוואוסט, אַז מען וועט
דיר ניט געבן קיין ביכער אַן אַ קאַרטל. איז צוליב וואָס האָסטו
געוואַרט אין דער ריי? און דערקלער מיר, פאַרוואָס זיינען דיינע
חברים אַנטלאָפן, אויב זיי האָבן ניט געגנבעט קיין ביכער?
האָט ראַבערט געענטפערט:

— מיינע חברים זיינען אַנטלאָפן, ווייל זיי האָבן זיך דערשראָקן.
איך האָב זיך מיט זיי געוועט, אַז מען וועט מיר געבן ביכער אַן
אַ גוט-זאָגער אַדער אַן איינלייגן פינג דאָלאַר. איך האָב געמיינט,
אַז איך וועל קאַנען איבערצייגן די ביבליאָטעקאַרן, אַז איך וויל
שטאַרק לייענען ביכער, אַט אַזוי שטאַרק ווי לינקאַלן האָט געוואָלט
לייענען, וועט זי מיר געטרויען. איך האָב אויסגעקליבן די ביכער
צו ווייזן איר, אַז איך וויל שטאַרק לייענען. איך האָב די ביכער ניט
באַהאַלטן, איך האָב איר נאָר געוואָלט ווייזן, אַז די צוויי ביכער

דאָס געוועט

געפעלן מיר און איך וויל זיי שטארק לייענען. האָט זי גענומען שרייען אז איך האָב געבראַכט אַ „גענג“ און אָנגעוויזן אויף מיינע חברים, וואָס האָבן געוואָלט זען, וואָס עס וועט זיין. זיי האָבן זיך דערשראָקן און זיינען אַנטלאָפֿן. איך האָב זיך ניט דערשראָקן. איך בין געבליבן שטיין.

— האָט מען דיך אַרעסטירט ?

— יאָ.

— האָסטו זיך דערשראָקן, ווען מען האָט דיך אַרעסטירט ?

— ניין. איך האָב געוואוסט, אז מען וועט מיך ברענגען פֿאַר אַ ריכטער און אַ ריכטער איז אַ קלוגער. ער וועט איינזען, אז איך וויל שטארק לייענען. אויב ער וועט זיין אַ גוטער, וועט ער מיר אַרויסהעלפֿן און גוט-זאָגן פֿאַר מיר.

עס האָט אויסגעבראַכן אַ געלעכטער אין געריכט. דער ריכטער האָט זיך צעלאַכט און געזאָגט :

— נו, פֿאַרפֿאַלן, איך וועל דיך ניט אַנטווישן און זיין אַ שלעכטער.

איך וועל פֿאַר דיר גוט-זאָגן און איך באַפֿריי דיך פֿון דער קלאַגע.

— אַבער ער האָט דאָך פֿאַרט גענומען ביכער, — האָט די

ביבליאָטעקאַרן געטעהנט, ווי אזוי קאָנט איר אים לאָזן פֿריי ?

— איר, פֿריילן, גייט אַהיים און באַרוויקט זיך, — האָט דער

ריכטער געענטפֿערט מיט אַ שמייכל, — און וויסן זאָלט איר אז איך

האָב פֿיינט, אז מען לערנט מיך ווי צו פֿירן אַ פֿראַצעס.

דער עולם האָט אויסגעבראַכן אין אַ פֿלעסקעריי. דעם ריכטער

איז געפעלן געוואָרן, וואָס דאָס פֿובליקום איז מיט אים צופֿרידן, האָט

ער זיך אַריינגעזעצט טיפֿער אין דער ווייכער ריכטער-שטול, און

אָנגעהויבן :

— אַט דאָס יינגל, ראַכערט גינגאַלד, האָט אויפגעטאָן אַ גרויסע

זאָך פֿאַר אונדזער שטאַט. מיט זיין קינדערשער איינגעשפֿאַרטמייט

האָט ער אונדז אָנגעוויזן אויף זייער אַ שלעכטער זאָך — דעם איינפֿיר

פֿון גוט-זאָגעריי אין די ביבליאָטעקן און פֿון איינלייגן פינף דאָלאַר,

אויב מען האָט ניט קיין גוט-זאָגער. ביבליאָטעקן דאַרפֿן זיין פֿריי

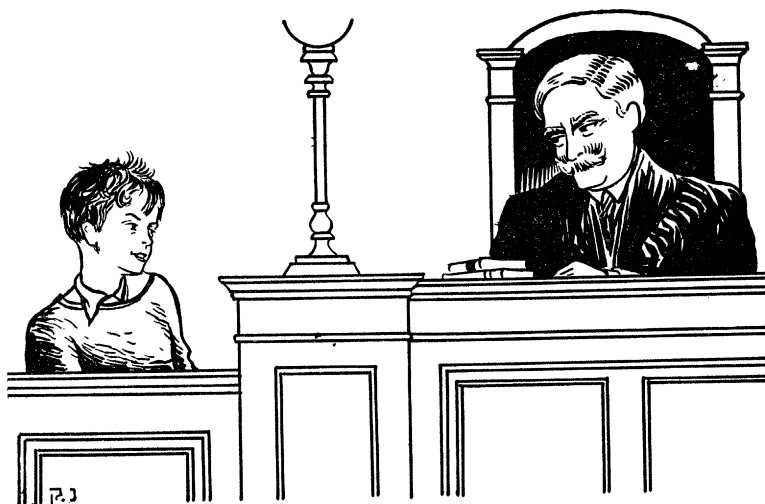
ראַבערטס ווענטורעס

פאר אלעמען. מען דארף אַ בירגער גלויבן אויפן וואָרט. מיין רע-
קאָמענדאָציע צו די ביבליאָמעקן איז, אַז עס איז גענוג מען זאָל
שיקן דורך פּאַסט אַ בריוו צום אַפּליקאַנט, אים אַנזאָגן אַז זיין אַפּלי-
קאַציע פאַר אַ קאַרטל איז אַנגענומען געוואָרן. אויב דאָס בריוול
קומט ניט צוריק, איז אַ סימן אַז דער אַפּליקאַנט האָט אַנגעגעבן דעם
ריכטיקן אַדרעס און מען מעג אים אַרויסגעבן ביכער.

אויף מאָרגן זיינען אַלע צייטונגען פול געווען מיט דעם ריכ-
טערס רעדע און דער מעשה מיט ראַבערטס אַרעסט.

פון דאָן אָן איז אַפּגעשאַפט געוואָרן די גוט-זאָגעריי אַדער
דאָס איינלייגן פון פינף דאָלאַר אין די ביבליאָמעקן. ניו יאָרק האָט
אַנגענומען דעם ריכטערס רעקאָמענדאַציע.

לואי דער דיוק, דער באַוואוסטער איסט-סייד אַדוואָקאַט, האָט
דערציילט, אַז דאָס האָט ער פריער איבערגערעדט מיטן ריכטער,
דערפאַר האָט עס דער ריכטער געהאַט אַזויפיל איינזעעניש מיט ראַ-
בערטס. צי עס איז געווען אמת צי ניט ווייסט קיינער ניט. מען ווייסט
אַבער יא, אַז לואי האָט זיך ליב צו באַרימען.

קאפיטל זעקס

לואי דער דיוק

סעמי און מייקל האבן זיך געשלאגן. ראבערט איז געשטאנען אן א זייט און זיך צוגעקוקט. ער איז אָנגעקומען אינמיטן. אין אַ געשלעג טאָר מען זיך ניט מישן. אלע ווייסן עס. מען דארף נאָר זען אַז די שלעגער זאָלן ניט ברעכן די רעגלען פון ספּאָרט — ניט שלאָגן ווען דער קעגנער איז געפאלן און ליגט אויף דער ערד; ניט שלאָגן אונטערן גארטל און ניט בריקען מיט די פיס. אָבער אַריינמישן זיך אין געשלעג אָדער פרעגן פאַרוואָס מען שלאָגט זיך, טאָר מען ניט. ס'איז ניט שוין.

די יינגלעך האָבן זיך געשלאָגן לאַנג. מייקל איז בייגעקומען סעמין. סעמי האָט עס אַליין צוגעגעבן. די קינדער האָבן זיך אַרומגעווישט די פאַרשוויצטע פנימער און מייקל האָט סאַפענדיק געזאָגט: — איצט, סעמי, גיב אָפּ ראַבערטן די מאַרבלס.

— דאָס ניט, — האָט סעמי געענטפערט.

— האָב איך דיך ניט בייגעקומען? — האָט מייקל געפרעגט

פאַרוואַונדערט.

— בייגעקומען, — האָט סעמי צוגעגעבן, אָבער איך מוז זען אָפּהיטן אייער אָפּמאָך. האָסטו ניט אָפּגעמאַכט מיט ראַבערטן, אַז ער זאָל אַרויסנעמען ביכער אָן איינלייגן פינף דאלאַר און אַן אַ גוט-זאָגער?

יא, אַן אמת, אזוי האָבן מיר אָפּגעמאַכט.

— האָט ראַבערט פאַרלאָרן, — האָט סעמי געענטפערט, ראַבערט

האָט ניט אַרויסגענומען ביכער אָן אַ גוט-זאָגער. דער ריכטער האָט פאַר אים גוטגעזאָגט.

ראבערטס ווענטורעס

— אזוי, דאָס קרינגט איר זיך איבער מיר? — האָט ראַבערט זיך אַ שפּאַר געמאַן, — דו, סעמי, זאָגסט אַז איך האָבן פאַרלאָרן דעם געוועט. איך האָב געקראָגן אַ גוט-זאָגער. נו, לאַמיר זען, צי דו קענסט קריגן אַזאַ גוט-זאָגער, ווי איך האָב געקראָגן, אַ ריכטער פון קרימינאַל-געריכט.

— נו, גיב איך צו, אַז דו ביסט אַ בריה, — האָט סעמי געזאָגט, — אַבער פאַרלאָרן האָסטו פאַרט. האָסטו אָפּגעמאַכט, אַרויסגעמען ביכער אָן אַ גוט-זאָגער און האָסטו געמוזט קריגן אַ גוט-זאָגער. — איך וועל דיר באַלד געבן אַ גוט-זאָגער אין נאָז, — האָט זיך ראַבערט צעקאַכט.

— גיב אין נאָז צי אין פלייצע, האָסטו אַלץ פאַרלאָרן דעם גע-וועט, פּרעג וועמען דו ווילסט.

— איך דאַרף קיינעם ניט פּרעגן, — האָט ראַבערט געענטפּערט מיט כעס, — איך קאָן מײן שמעטל אַליין באַשטיין. איך וועל דיר ווייזן. נעם אַראָפּ דאָס רעקל.

— אַ, לאַז אים צורו, ראַבערט, — האָט מייקל געזאָגט, ס'איז קיין קונץ ניט איצט זיך שלאָגן מיט אים. איך בין אים נאַר-וואָס בייגעקומען. ער איז אויסגעמאַטערט.

— אַבער ער האָט אַ גרויס מויל, שוין אַביסעלע צו גרויס... מיטאַמאַל האָט זיך באַוווּזן אַ יונגעראַן, מיט אַ טעקע אונטערן אַרעם. ער האָט זיך אַריינגערוקט צווישן די יינגלעך און אַנגענומען ראַבערט'ס ביים אַרבל און געפּרעגט:

דאָס ביסטו ראַבערט?

— וואָס איז דען?

— איז דאָס דיין שייקע?

— און אַז מײנע, איז וואָס?

— איז וואָס? איז דאָס! איך פּרעג ביי דיר אַ פּראַגע, ענט-פּערסטו מיר מיט אַ פּראַגע. פּע, אַ שלעכטע געוואוינהייט, — האָט דער יונגעראַן אַ שמיכל געמאַן.

— פון וואָנען האָסטו געוואוסט אַז איך בין ראַבערט?

לואי דער דיוק

— איך האב דיך געזען אין „קארט“ (געריכט), איך בין דארטן געווען מיט לואי דער דיוק. ער וויל טאקע זען דיין גאנצע „גענג“.
— אויף וואס דארף ער אונדז האבן? — האט זיך די גאנצע שייקע א רוק געטאן צום יונגמאן.

— שרייט איינציקוויי, בראווע יונגען, — האט דער יונגערמאן געטרייסלט מיט זיין געדיכטן קאפ האר און געלאכט, — איך וויל, איר זאלט באלד וויסן, אז איך מיש זיך ניט אין דעם דיוקס געשעפטן. איך ארבעט נאר פאר אים, אבער איך באלעכאטעווע איבער אים ניט.
— איז ווען וויל ער אונדז זען?

— אט טאקע איצט. קומט.

די חברה האט זיך געלאזט גיין נאכן יונגמאן.

**

לואי האט אויפגענומען די יינגלעך גאנץ ברייטלעך. ער האט אראפגעשיקט דעם געהילף ארויפברענגען „אייז-קרים“ מיט סאדע-וואסער, שאקאלאד, ניס, קיילעכדיקע הארטע צוקערקעלעך, אויף צו-צובייסן, און געצוקערטע עפל. ער האט מיט זיי מיטגעגעסן. ער האט אנגעפאקט א פול מויל מיט אייז-קרים און צווישן שלינגען גערעדט:

— עסט, חברה, עסט, לאזט זיך וואוילגיין. מיר'ן ריידן נאכן

עסן.

חברה איז אבער געווען אזוי נייגעריק צו וויסן צוליב וואס לואי האט זיי גערופן, אז זיי איז ניט איינגעגאנגען די נאשעררייען. זיי האבן געשלונגען דעם אייז-קרים ווי עס וואלט געווען געמאכט פון וואסער. ס'האט זיך זיי אויסגעדוכט אז עס וועט קיימאל קיין סוף ניט נעמען צום עסן.

קאנטיק, אז לואי האט זיך אויך ניט געקאנט דערווארטן ביז חברה וועט מיט אלץ פארטיק ווערן. ער האט זיך אוועקגעזעצט אויפן ברעג מיש, פאררויכערט א גראבן ציגאר, צוגעלייגט די שפיץ-פינגער פון ביידע הענט איינע צו די אנדערע און אנגעהויבן:

ראבערטס ווענטורעס

— זייענדיק נעכטן אין קאָרט צוליב ראַבערטן, איז מיר איינ-
געפאלן אַ גוטער געדאַנק. ס'איז מיר איינגעפאלן אַרגאַנזירן אַ
קלוב פון מאַרב-שפילער (מירמערנע קייקעלעך שפילער). איר
פאַרשטייט, מיך „דעמאָקראַטיק קלוב“ האָט שוין אַ מאַרב קאָ-
מאַנדע (טיס) פון יאַרן. פאַרוואָס זאַל דער „היברו דעמאָקראַטיק
קלוב“ אויך ניט האָבן אזאַ קאַמאַנדע? דאַרפן טאַקע נאָר די
מיקיס (די איירישע) זיך אויסצייכענען אין ספּאָרט? נישקשה, מיר
יידן קאַנען זיי ווייזן ווער עלטער איז.

— גערעכט, — האָט די חברה צוגעבאַמקעט.

— מיר דאַרפן זיך באַלד אָנהויבן איבן, — האָט לואי ווייטער
גערעדט, — מיר האָבן נאָך גענוג צייט זיך צוצוגרייטן צום טורנאַ-
מענט. אַלץ וואָס איך וויל פון אייך איצט איז, אז איר זאַלט מיר
געבן אייערע נעמען. איך וועל שוין אַלץ באַזאָרגן. איך וועל צו-
שטעלן אַן אינסטרוקטאָר, איך וועל איינריכטן פאַר אייך אַ גוטן
פלאַץ פאַר די איכונגען. לאָזט עס איבער צו מיר. איך וועל שוין
אַלץ פאַרזאָרגן. שטימט איר צו?

— געוויס, — האָבן אַלע צוזאַמען אויסגערופן.

— איך פאַרלאָז זיך אויף דיר, ראַבערט, — האָט לואי געזאָגט,
— דו ביסט אַ געשיקטער יונג. זע, ברענג דיין שייקע מאָרגן אַהער
אין אַפּים, פונקט פיר אַזייגער.

— איך וועל זי ברענגען.

— איז גוט. מאָרגן הייבן מיר אָן.

**

ווי נאָר די יינגלעך האָבן פאַרלאָזן דעם קאַבינעט, האָט לואי
אריינגערופן זיין געהילף און אים געהייסן געפינען סטיוו קאַנלי.
— געדענק זשע, ברענג אים אַהער אַ ניכטערן. זאָג דעם „באַס“,
אַז אויב ער וועט זיך אָנשיכורן איינמאַל אין די קומענדיקע צוויי
חדשים, וועל איך אים צוריקשיקן אין „רעפּאַראַמאַטאָרי“, פון וואָנען

לואי דער דינק

איך האָב אים אַרויסגענומען. דער אויסוואַרף קען גוט טרענירן
מאַרב-ל-שפּילער. ער איז דאָך אַליין געווען צוויי מאָל טשעמפּיאָן
פֿון ניו יאָרק. זאָל ער זיך נאָר האַלטן נישטער, וועט אים געלינגען
אויסטרענירן פֿאַר מיר אַ טשעמפּיאָן. זע, געפּין אים. איך האָב
נאָר גרויסע פּלענער.
דער יונג האָט פֿאַרלאָזן דעם אָפּים.

קאָלמאָוו

JEWISH PUBLIC LIBRARY
 LA BIBLIOTHEQUE PUBLIQUE JUIVE
 MONTREAL
 יידישע פאבלעקע ביבליאטעק
 הספרייה היהודית העממית

קאפיטל זיבן

ראָבערטס פּאָטער

אלע יאר, אין אָנהייב פּרילינג, ווערט אין יעדן שטאָט פון די פּאָראייניקטע שטאַטן געהאַלטן אַ מאַרבֿל-טורניר. דערנאָך, אין סוף פּרילינג, קומט פּאַר דער אינטערשטאַטן טורניר. אין ניו יאָרק ווערט דער טורניר געפּייערט אויף גאַר אַ שיינעם אָפּן, אין סענטראַל פּאַרק. עס קומט אַ גרויסער עולם. עס קומען גלאַט אזוי נייגעריקע, אויך פּאַרטערער פון קינדער-קלובן און יוגנט-אָרגאַניזאַציעס. ס'קומען רעפּאָרטערס פון צייטונגען און פּאַ-טאָגראַפּיסטן פון מאַווים (קינא). דער „קאַמישאַנער“ פון די פּאַרקן עפּנט דעם געוועט מיט אַ רעדע, דערנאָך נעמט מען בילדער פּאַר די צייטונגען. דער זיגער קריגט אַ זילבערנעם בעכער און ווערט דערקלערט פּאַר משעמפּיאַן פון שטאַט ניו יאָרק. דער משעמפּיאַן ווערט נאָכדעם געשיקט צום אינטערשטאַטן טורניר. לואי דער דיוק וואַלט זייער געוואַלט אַז ראָבערט זאָל היי-יאָר געווינגען די משעמפּיאַנשיפּ. ס'וואַלט געווען אַ גוטע רעקאַמענדאַציע פּאַר לואי דער דיוק. זיין נאָמען וואַלט געווען אין אַלע צייטונגען: „לואי דער דיוק, פּאַרזיצער פון „היברו דעמאָקראַטיק קלוב“ געפינט אויס אַ „משעמפּיאַן. עס קאָן געמאַלט זיין, אַז אין עטלעכע צייטונגען וואַלט געווען געדרוקט אַ בילד וואו ער און דער משעמ-פּיאַן גיבן זיך איינער דעם אַנדערן די הענט. אַז זיין נאָמען זאָל זיין אין אַלע צייטונגען און אפשר זיין בילד אויך, איז אַ גרויסע זאַך ביי לואין אין די אויגן. לואי האָט ליב רעקלאַמע. ער וויל אַז מען זאָל ריידן פון אים. ער וויל אַז מען זאָל אים באַוואַנדערן. וואָס מער מענטשן עס וואַלטן אים באַ-

ראבערטס פאטער

וואונדערן, אלץ א גרעסערער פאליטישער פירער וועט ער ווערן און דערפאר בלייבט ביי אים, אז אין אנהייב זומער זאל ער אריינגעבן א ספר-תורה אין שול. ניט ער וועט אריינגעבן די ספר-תורה נאר דער גאנצער „היברו דעמאקראטיק קלוב“ וועט עס טאן.

דער קלוב איז לואי. לואי האט געגרינדעט דעם קלוב צו ווייזן די גרויסע „פאליטישנס“ אז ער לואי קאן קריגן די אידישע שטימען. מען דארף אבער זען מאכן דעם קלוב פאפולער צווישן יידן. אריינגעבן א ספר-תורה איז א גוטער מיטל דערצו. יידן וועלן זען, אז די דעמאקראטן זיינען ניט ווי די סאציאליסטן. די דעמאקראטן האבן ליב „דזשודאזיס“ יידישקייט, זיי זיינען גוטע יידן.

ער וועט ווייזן דער „איסט סייד“ וואס לואי קאן אויפטאן. ער וועט איינלאדן צו דער צערעמאניע פון „סיום התורה“ ריכטער, קאמיסארן, אלדערמען, אסעמבלימען, הויכע שטאט-אנגעשטעלטע און די פירער פון טעמעני. ווער וועט וואגן ניט צו קומען צו דער פיערונג פון א סיום התורה? מען וועט פירן די ספר-תורה פון די קלוב-צימערן אין שול מיט מוזיק. די ספר-תורה וועט מען טראגן אונטער א חופה. פון ביידע זייטן חופה וועט מען טראגן די יידישע און אמעריקאנער פאנען. און ווען ראבערט זאל ווערן מארכל-משעמ-פיאן פון גאנץ אמעריקע, וואלט לואי געוואגט איינלאדן אפילו דעם מעיאָר פון שטאט צו דער צערעמאניע. די ציימונגען וואלטן דרוקן גרויסע קעפ:

„מעיאָר פון ניו יאָרק און טשעמפיאָן מאַרכל-שפּילער פון גאַנץ אמעריקע קומען צו דער סיום-צערעמאניע פון „היברו דעמאקראטיק קלוב“.

און לואי דער דיוק חלומט:

מען וועט פירן די תורה פון קלוב אין שול. ביים ראג פון דער שול וועלן יידן מיט לאנגע בערד ווארטן מיט די אלטע ספר-תורות פון שול. די אלטע תורות, הייסט עס, וועלן ארויס באגעגענען זייער נייע שוועסטער. אלע הויכע פאליטישנס וועלן זיכער וועלן זיין אויף אזא בילד. ער וועט צעשמעלן די הויכע פאליטישע פירער פון ביידע

ראבערטס ווענטורעס

זייטן חופה. ער מיט ראבערטס וועלן שטיין פון פארנט. ראבערטס מיט דער אידישער פאן און ער לואי מיט זיין הוט אין האנט. ניין. עם טויג ניט. מע טאָר ניט שטיין אָן אַ היטל, און אין אַ הוט קומט פון אים אַרויס אַ שלעכט בילד. אַבער ס'מאַכט ניט אויס. ער וועט טראָגן אַ צילינדער.

אַזוי חלומט לואי דער דיוק און ער נעמט זיך צוגרייטן ראַבערטס צו דעם טורניר.

די ערשטע זאך קריגט לואי אַ וואַנדערלעכן שפּיל-פּלאַץ. אַ רואיק שפּיל פּלאַץ, אַפּגעזונדערט פון טומל פון גאַס און פון פרעמדע אויגן — אויף אַ דאָך פון איינעם פון באַרקאַנס הייזער, טאַקע אויף עלן סמריט. ער האָט דעם דאָך הויך אַרומגעצאַמט, אים אויסגע-פּלאַסטערט מיט צעמענט. אינמיטן דעם צעמענט אויסגעקלעפט אַ צען פּוסיקן צירקל פון רויטן לייט. אינמיטן דעם צירקל געמאַכט אַ ווייסן קרייץ — דער פּלאַץ פאַר די מאַרבּלס. דאַרטן האָט לואי געמאַכט פּראַכע מיט זיין חברה.

דער אינסטרוקטאָר איז טאַקע געווען סטיוו קאַנלי, דער וואָס איז געווען דריי מאָל נאַכאַנאַנד טשעמפּיאָן פון ניו יאָרק.

אַלע פינף פון דער שייקע האָבן זיך גענומען גרייטן צום טורניר. באַלד אַבער האָט די „גענג“ געמוזט צוגעבן אַז ראַבערטס איז דער פּלינקסטער. ראַבערטס האָט געקאַנט אַרויסקלאַפּן מיט איין שאַס זעקס אַדער זיבן מאַרבּלס. איינמאָל אַ נאַכמיטאָג האָט ראַבערטס מיט איין „שיסער“ אַרויסגעקלאַפט פון צירקל איינע נאָך די אַנדערע הונדערט מיט צוויי מאַרבּלס, איידער דער שיסער האָט זיך אַרויס-געקייקלט פון צירקל. מייקל, דער נעקסטער נאָך ראַבערטס, האָט אַרויסגעקלאַפט פון צירקל איינע נאָך די אַנדערע נאָר פּערציק מאַרבּלס, איידער דער „שיסער“ האָט זיך אַרויסגעקייקלט פון צירקל. אויף דיוויזשאַן סמריט האָט זיך „מיקס דעמאָקראַטיק קלוב“ אויך געגרייט זיך צום טורניר. „מיקס דעמאָקראַטיק קלוב“ האָט טאַקע געוואונען לעצטן יאָר די טשעמפּיאָנשיפּ. לואי האָט זיך אַבער ניט געשראַקן פאַר מיקס שפּילער. ער האָט געוואוסט אַז ראַבערטס

ראבערטס פאטער

קאן זיי בייקומען. ער האט אבער אויך געוואוסט אז „מיקים דעמאָ-
קראַטיק קלוב“ וויל ניט אויפגעבן זיין הערשאַפט איבער דער איסט-
סייד. מיקי קוקט זייער קרום אויף לואיס קלוב. און מיקי ווייסט,
אז אויב לואיס קלוב וועט געווינען די טשעמפּיאָנשיפּ וועט דאָן דער
קלוב ווערן זייער פּאָפּולער אויף דער איסט-סייד. מען טאָר עס ניט
דערלאָזן. און לואי האָט זיך געשראַקן. ער ווייסט אז ביי מיקין
איז רעכט צוצושיקן אַ פּאַר יינגלעך און אזוי צעקלאַפּן ראַבערטן, אז
ער זאָל קיין כוח ניט האָבן גיין צום טורניר. האָט לואי אָנגעזאָגט
דער שייקע, מען זאָל היטן ראַבערטן. און אז זי פּלעגט גיין פון שול
איז ראַבערט געגאַנגען אינמיטן. פון איין זייט דזשאָן, פון דער
צווייטער זייט מייקל, פון פּאַרנט דייוויד און סעס פון הינטן. אין
אַנהייב האָט ראַבערט זיך געקרימט. דערנאָך אַבער האָט ער זיך
געגרויסט: אַלע ווייסן אז אַ טשעמפּיאָן דאַרף מען אָפּהיטן.
אַ וואָך פאַרן טורניר האָט באַרקאָן באַזוכט לואיס שפּיל-פּלאַץ
אויפן דאָך. ראַבערט איז געשטאַנען אויף די קני און מיטן שיסער-
מאַרבל קונציק אַרויסגעקלאַפּט די מאַרבלס פון צירקל. ראַבערט
האַט אזוי געקאַנט מאַניפּולירן אז דער „שיסער“ איז שטענדיק
געבליבן וואו ער, ראַבערט, האָט געוואָלט.
לואי איז געשטאַנען מיטן צונג אין באַק און זיך ניט געקאַנט
אָפּוואונדערן. באַרקאָן איז געשטאַנען אָן אַ זייט — די „דוירכי“
אויפן קאַרק, איין אויג האַלב-צוגעמאַכט און געשוויגן.
— נו, — האָט לואי זיך שוין ניט געקאַנט איינהאַלטן, —
איר זעט, מיסטער באַרקאָן, אַ יינגעלע ?
— אַן אַמעריקאַנער לויפערל, — האָט באַרקאָן רואיק געענט-
פערט, — אַלע אַמעריקאַנער לויפערלעך קאַנען שפּילן אין באַל און
אין מאַרבלס.
— אַבער ניט ווי אַט דער ראַבערט !
— איז ער אַ גרעסערער לויפער, — האָט באַרקאָן געענטפערט.
— וואָס רעדט איר, מיסטער באַרקאָן ? וואָס רעדט איר ? —
האַט לואי זיך געקאַכט, — ראַבערט איז אַ וואונדערלעך יינגל. ער

ראבערטס ווענטורעס

איז דער בעסטער אין זיין קלאס, און איך זאג אייך, אז ווען איך וועל ארויסקומען מיט אים צום טורניר וועט קאכן ניו יארק. ער וועט אלע, אלע זיינע קאנקורענטן צעקלאפן איינס און צוויי. ער וועט נאך זיין ביי מיר טשעמפיאן פון גאנץ אמעריקע.

— זייער שיין, זייער שיין, לואי, — האט בארקאן געענטפערט, איך זע, דו האסט א שארף אויג. דו ווייסט ווי אזוי צו מאכן זיך בארימט. אבער זאג נאך מיר, גרויסער געשעפטסמאן, איך זע אז ראבערט טראגט ביי דיר א סוועטער מיט די בוכשטאבן H. D. C. און פארטיק, מער ניט. דאס טויג ניט.

— וואס נאך האב איך געקאנט אננייען אויפן סוועטער?
— פארשטייסט, — האט בארקאן געענטפערט ווי א גענימער געשעפטסמאן, — אונטער די ערשטע בוכשטאבן פון „היברו דעמא-קראטיק קלוב“ ניי אן א מגן דוד. זאל מען וויסן, אז ראבערט איז א ייד. קומט פון א יידישן דעמאקראטישן קלוב. די יידישע צייטונגען וועלן עס פארצוקערן. א קלייניקייט — א מגן דוד! וועסט ציען א „קראוד“ (אן עולם).

— גערעכט, מיסטער בארקאן, גערעכט, א גוטער איינפאל.
— און נאך עפעס, לואי, דו האסט א גוטן מארב-קלאפער. אבער דו דארפסט זען טאן עפעס פאר גאט אויך.

— וואס דארף איך טאן פאר גאט?
— זע דיין טשעמפיאן זאל כאטש טראגן א מלית-קמן.
— איך וועל אים קויפן א מלית-קמן. ער וועט נאך ביי מיר זאגן א „פרייער“ (א תפילה) איידער ער גייט צום טורניר.

— ס'וועט אים גארניט שאמן און ס'איז גוט פאר „ביוזעס“ אויך. די יידישע צייטונגען וועלן עס צעלייגן אויף טעלערלעך: — טשעמ-פיאן, אמעריקאנער געבארענער יינגל טראגט א מלית-קמן, און דאוונט איידער ער גייט צום טורניר. די וועסט ציען א „קראוד!“ (אן עולם).

לואי האט דעם זעלביקן טאג געקויפט ראבערטן א מלית-קמן.

***

ראבערטס פאטער

מיסטר גינגאלד, ראבערטס פאטער, האט זעלמן ווען געזען זיין זון. ווען גינגאלד גייט צוועק צו דער ארבעט, שלאפט נאך ראבערט. אין אונט איז מיסטר גינגאלד שמענדיק פארנומען מיט פארוואלונגען און יוניאן-ארבעט. ראבערט האט זיך געהאדעוועט אין גאס, געקומען אהיים נאך איבערשלאפן און אפעסן.

ס'האט זיך אבער אזוי געמאכט אז גראד יענעם נאכמיטאג האט ראבערטס פאטער ניט געארבעט. ראבערט האט אים דערוויסט ויצנדיק אין שאקל-שטול און לייענענדיק די „ארבעטער-צייטונג“.

— העלף, פאפ!

— העלף, ראבערט! ווארט נאך א וויילע, לאמיר דיר אנקוקן. האסט א וואקס געטאן. מיר דוכט, אז איך האב דיר ניט געזען שוין א דריי וואכן. וואס מאכסטו?

— איך בין אלרייט.

— נו, אלרייט, איז אלרייט. אבער מיט וואס איז דיין „גענג“ איצט פארנומען? שוין אויס הארקאוויס „דראג-סטאר“?
— דו ווייסט נאך ניט, פאפ? איך טרעניר זיך דאך איצט פאר דעם מארבלי-טורניר. איך וועל זיין טשעמפיאן, טשעמפיאן מארבלי-שיסער פון גאנץ אמעריקע.

— אזוי? טשעמפיאן מארבלי-שיסער!

— שור (זיכער).

— ווער האט עס אנמדעקט דעם נייעם טשעמפיאן?

— לואי דער דיוק.

— א, דער נייער פאליטישן, אט דער וואס האט געגרינדעט דעם „היברו דעמאקראטיק קלוב“?

— יא!

— האסט זיך מיט אים באקאנט ווען מען האט דיר ארעסטירט?

— אין לייכרערי (ביבליאטעק)?

— יא!

— פע, הער אויף יאפן, יאפ, יאפ.

— אלרייט, פאפסי. יעס סער!

ראבערטס ווענטורעס

- דאָס קלינגט בעסער. זאָג מיר נאָר ווען וועט עס זיין דער מורנר ?
- נעקסטע וואָך. נאָכדעם וועט מען מאַכן אין קלוב אַ ... אַ ... „טאַרע“.
- וואָס וועט מען מאַכן ?
- אַ טאַרע, אַ טאַרע — דאָס וואָס שטייט אין סינאָגאָגע !
- אַ, אַ סיום התורה !
- דאָטסרייט, דאָטסרייט. איך וועל טראָגן דעם יידישן פּלאַג.
- מאַרבּלס, ראַבערט, מעגסטו שפּילן. צום סיום התורה וועסטו אַבער ביי מיר ניט גיין.
- פאַרוואָס ?
- ווייל איך וויל ניט, אז דו זאָלסט ווערן אַן אַרויסהעלפּער צו לואי דעם דיוקס ביליקע „פּאַליטיקס“.
- דאָ האָט זיך אַריינגעמישט ראַבערטס מאַמע :
- זע נאָר, זע, מיין סאַציאַליסט האָט זיך שוין צעקאַכט. מאַמעך קומט זיך דאָס יינגל צוזאַמען מיט פיינע מענטשן, דערלאַזט דער „טאַטקע“ ניט.
- האָסטו שוין אָנגעהויבן, — האָט מיסטר גינגאַלד אַ זאָג געטאָן אויפגערעגט.
- יאָ, איך האָב שוין אָנגעהויבן, — האָט די מאַמע געענטפּערט, — איך וויל ניט אז מיין זון זאָל אָפּפינצטערן זיינע יאָרן אין שאַפּ. איך וויל, ער זאָל זיין אַ מענטש.
- איך ווייס, איך ווייס, דו וואָלסט געוואָלט אז ער זאָל ווערן אַן עקספּלואַטאַטאָר, אַט ווי דיין ברודער איז. עפענען אַ שאַפּקעלע, לאָזן אַ פּאַר שקלאַפּן אַרבעטן פאַר אים.
- אוודאי וואָלט איך וועלן. מיין ברודערס ווייב וואוינט ניט אין עלן סטריט אין דריי פאַרשטיקטע רומקעלעך (צימערלעך). זי וואוינט אין בראַנזוויל.
- ראַבערט האָט געוואוסט אז אַ קריגעריי צווישן טאַטע-מאַמע

ראבערטס פאטער

קאן זיך פארציען אויף שמונדן-לאנג, האָט ער זיך שטיל אַרויסגע-
רוקט פון הויז און איז צוועק אין גאָס.
אין אַוונט איז ראַבערט געגאַנגען צום שפּיל-פּלאַץ אַ טרויעריקער.
דער טאַטע האָט אים באַפוילן אויסצומאַן דעם טלית-קמן. אַז לואי
וועט עס אויסגעפינען, וועט זיין צרות. מען מוז עפעס צומראַכטן
אַ תּירוץ.

ער איז צוגעקומען אַזוי פאַרטראַכט צום הויז און האָט דערזען
אַ רעדל מענטשן. דער טראַטוואַר איז געווען פאַרוואַרפן מיט די
שטוב-זאַכן פון אַן אַרויסגעוואַרפענער פאַמיליע. אַלץ איז געלעגן
אין אומאַרדענונג: פיר אַלטע אַפגעריכענע שטולן, אַ צעפאַרענער
עס-צימער-טיש און אַ ווייס קיך-טיש. צוויי געלע מעטאַלענע בעט-
לעך, אַ טאַבורעט, אַ שאַקל-שטול און אַ בעזים. צוויי ליטאַגראַפישע
בילדער, איינגעפאַסט אין שוואַרצע רעמלעך. איין בילד פון פּרעזידענט
מעאַדאַר רוזוועלט, ווי ער רייט אויף אַ פּערד אין דער שפיץ פון
זיינע „ראַף ריידערס“. רוזוועלט פליט אויפן פּערד, אין איין האַנט
אַן אַנטבלויזטע שווערד, אין דער אַנדערער האַנט אַ רעוואַלוער.
די לייצעס האָט דער מאַלער אינגאַנצן פאַרגעסן. אונטן איז אויפ-
געשריבן: „רוזוועלט אַמאַקירט סאַן זשואַן באַרג לעבן סאַנטיעגאַ.“
דאָס צווייטע בילד: קאַרל מאַרקס, אין קאַלירן. קאַרל מאַרקס
שטייט אויסגעמאַלט מיט אַ פאַר רויטע באַקן, שמרענגע אויגן און
אַ לאַנגער רבנישער באַרד. קאַלדערעס, קישנס, אַ פּערענע און צוויי
שמוציקע מאַטראַצן — זיינען געווען צונויפגעוואַרפן אין אַ קופּע.
אויבן איבער דער קופּע איז געשטאַנען אַ שטייגל מיט אַ קאַנאַריקל.
לעבן דער קופּע אויפן קיך-טיש — אַ טעלער.

מען האָט גערעדט, געטומלט און געוואַרפן מטבעות אין טעלער.
אין דעם טומל פון רייד און קלאַפן פון מטבעות האָט ראַבערטס
פאַטער זיך אַרויפגעכאַפט אויף אַ שטול און אַנגעהויבן אַדרעסירן
דעם עולם:

— קוקט און זעט! זעט, אַזויפיל גרויסע הייזער אַרום אונדז
און עס פעלט אַ וואוינונג פאַר אַן אַרעמער אַרבעטער-פאַמיליע.

ראבערטס ווענטורעס

ווער האָט אָט די הייזער געבויט? מיר, אַרבעטער. ווער האָט די
מראַמוואָרן געפלאַסטערט? מיר, אַרבעטער. מיר האָבן אויסגעלייגט
די מראַמוואָרן, עס זאל זיין וואוהין אונדז אַרויסצואוואַרפן...
ראַבערטס פאַמער האָט אָפגעכאַפּט דעם אַמעס און ווייטער
גערעדט:

— איר שטייט אַלע אַרום די בעכעכעס און שווייגט; איר וואַרפט
גראַשנס אין טעלער. איר באַנעמט ניט די שאַנד און חרפה פון — —
ראַבערטס פאַמער האָט ניט געענדיקט דעם זאַץ. אימיצער האָט
אַ וואָרף געטאָן אַ שמאַטע גלייך אים אין פנים אַריין. באַלד האָט
זיך דערהערט אַן אויסגעשריי:

— דו שמוציקער סאַציאַליסט, אויב עס געפעלט דיר ניט אַמע-
ריקע, פאַרוואָס פאַרסטו ניט צוריק קיין רוסלאַנד?
דער עולם האָט אַ הירזשע געטאָן פון הנאה.
ראַבערטס פאַמער האָט אַ וויש געטאָן זיין פנים מיט אַ טאַשן-
טיכל און ווייטער גערעדט:

— איך רייד צו אייך ווי צו ציוויליזירטע מענטשן. איך וויל
אייך אויפקלערן, ווייזן אייך, ווער עס איז אייער שונא און איר
לאַכט פון מיר?

— בו, בו, בו! — האָט זיך דערהערט פון עולם. אַנדערע
שטימען האָבן זיך גענומען הערן:

— לאַזט אים ריידן, איר, אַמעריקאַנער לויפערס.
מיטאַמאָל האָט זיך אַ יינגל צוגעגנבעט צו מיסטער גינגאָלדן
און קונציק פאַרטשעפעט אַ פיסל פון שמול. די שמול האָט זיך
אַ וויג געטאָן און מיסטער גינגאָלד האָט זיך אויסגעצויגן גלייך
אויף דער קופע הויז-זאַכן.

דער עולם האָט אויסגעפלאַצט אין אַ געלעכטער. ראַבערט
איז אַנטלאָפן. ער האָט בימער גערעדט צו זיך:
דזשי, אַלע לאַכן פון אים. פאַרוואָס איז ער אַנדערש פון
אַלעמען? וואָס וועט זאָגן די „גענג“? אַלע וועלן זיך רייצן:
„ראַבערטס פאַפ איז איי רעד“ (ראַבערטס פאַמער איז אַ רוימער).

ראַבערטס פאַטער

**

ראַבערט איז געקומען אַהיים שפעט. ער האָט זיך ניט געוואָלט באַגעגענען מיטן טאָטן. אַבער ס'איז אים ניט געלונגען. ער האָט געטראָפן דעם טאָטן און די מאַמען אין קיר. דער מאַמע איז געזעסן מיטן קאָפּ איינגעגראָבן אין אַ בוך. דער שטערן איז געווען פאַר-באַנדאָשירט. אויף דעם באַנדאָזש האָט זיך געזען אַ בלוט-פלעק. די מאַמע האָט געצירעוועט אַ זאָק.

ראַבערט האָט אַ בורטשע געמאַן: „גוט אָונט“. די מאַמע האָט זיך אויפגעהויבן און שלעפּעריק געגענעצט: — זעסט ווי שפעט דו ביסט געקומען. מיר זיינען געזעסן און געוואַרט אויף דיר. דו וועסט שלאָפן מיטן טאָטן. אין דיין בעטל שלאָפן די קלענסטע צוויי קינדער פון דער אַרויסגעשטעלטער פאַמיליע. מאַרגן וועט מען געפינען פאַר זיי אַ וואוינונג.

ראַבערט האָט ניט געענטפערט. ער האָט גענומען אַ גלאַז מילך, עס אויסגעטרונקען און אַליץ געהאַלטן די אויגן אַראָפּגעלאָזן צום דיל — ניט געוואָלט קוקן אויפן טאָטן.

אַ ברוגזער איז ראַבערט אַריין אין שלאָפּצימער. מיסטער גינ-גלאַד האָט געקוקט אויפן זון און גאַרנישט ניט געזאָגט. שווייגנדיק האָבן זיי זיך געלייגט שלאָפן. אַ פאַר מינוטן שפעטער האָט מיסטער גינגאַלד דערהערט ווי ראַבערט וויינט שמיל אין זיך...

— דו וויינסט, ראַבערט?

— איך וויין ניט.

— אַבער דאָס קישן איז נאָס.

— מיין שטערן איז פאַרשוויצט.

— דיין שטערן איז דאָך טרוקן.

— אַבער איך וויין ניט.

— איצט אין דעם מאַמענט וויינסטו ניט. פריער האָסטו גע-

וויינט. פאַרוואָס האָסטו געוויינט?

ראַבערט האָט פאַרכיטן די ליפּן און ניט געענטפערט.

ראבערטס ווענטורעס

- נו, ווילסט נים זאגן דיין אייגענעם טאטן, וואָס עס קוועטשט
דיך אויפן האַרצן ?
- און אז איך וועל דיר זאָגן, איז וואָס ? וועסטו מיך דען הערן ?
דער מאַמען הערסטו דען ?
- אַהא, דאָס גאָר, — האָט דער פּאָטער אַרויסגערעדט.
— אוודאי איז די מאַמע גערעכט, — האָט ראַבערט געענטפערט,
— וואָס האָסטו זיך געשמעלט אינמיטן גאָס רעדן און אַלע זאַלן
לאַכן פון דיר ? דער לענדלאַרד האָט געמעגט אַרויסשמעלן די פּאָ-
מיליע פאַר נים צאַלן קיין רענט (דירה-געלט). ס'איז דאָך זיין הויז.
— וואָסי, ער האָט עס אַליין אויסגעבויט ? — האָט דער מאַמע
געפרעגט.
- ער האָט עס געקויפט פאַר זיין געלט.
— וואו האָט ער גענומען אַזויפיל געלט ?
— ער האָט פאַרדינט.
- פאַרוואָס האָט ער, דער לענדלאַרד, פאַרדינט אַזויפיל געלט
און די אַרבעטער-פּאַמיליע שטאַרבט פון הונגער ?
— ווייל ער איז אַ לענדלאַרד, איז ער קלוג.
- און אז מען איז קלוג, איז וואָס ? מעג מען אַלץ טאָן ? גע-
דענקסטו מיט אַ פאַר וואַכן צוריק האַבן קאַסע-איינברעכער אַרויס-
גענומען הונדערט טויזנט דאָלאַר פון אַ באַנק. ס'איז געווען אַ קונציק
שטיקל אַרבעט. נו, פונדעסטוועגן אז מען האָט זיי געכאַפט האָט מען
זיי פאַרשיקט אויף שיינע עטלעכע יאָר.
- דאָס איז געווען גנבה.
- לעבן אויף יענעם פּראַצע איז אויך גנבה. וואָס הייסט
זיין אַ באַלעבאָס אין אַ שאַפּ ? אַ באַלעבאָס אין אַ שאַפּ איז דער,
וואָס נעמט צו פון די אַרבעטער אַלץ וואָס זיי שאַפּן און גיט זיי וויפל
עס לאָזט זיך. זיי פאַרדינען צען דאָלאַר און ער גיט זיי פיר. די זעקס
דאָלאַר אונטערשייד רופט זיך פּראַפיט. דער אמתער נאַמען איז
רויבעריי.
- אַבער ווי וועט זיך האַלטן די וועלט אָן פּראַפיט ?

ראבערטס פאטער

— די וועלט וועט זיך שוין גאר גוט האלטן אן פראפיטן. מען וועט ניט ארבעטן כדי אימיצער זאל מאכן געלט. מען וועט ארבעטן אז יעדערער זאל האבן אויף זיינע באדערפענישן.

— איך פארשטיי ניט.

— איך ווייס, ס'איז דיר שווער צו פארשטיין. דו האסט דער-וויל א גרינג לעבן. מיין גאנץ לעבן ארבעט איך פאר יענעם. איך האב אנגעהויבן ארבעטן אין א פאבריק, ווען איך בין אלט געווען צוועלף יאר.

— פון צוועלף יאר אן?

— יא, איך בין אלט געווען צוועלף יאר, ווען איך בין אנגעק-מען אויף דער שוועבעלעך-פאבריק. איך געדענק ווי היינט דעם טאג וואס איך בין געגאנגען פארשרייבן זיך אין דער פאבריק. מעגסט עם טאקע הערן, ראבערט.

איך בין געבארן געווארן אין א קליין שמעטל אין רוסלאנד. מיין טאטע איז געווען א מלמד. זיינע אויגן זיינען אבער אים קאליע געווארן, האט ער פארלארן זיין קנעלונג. די מאמע האט אנגעהויבן באקן בייגל, פארדינען צום לעבן. א גאנצע וואך האבן מיר זיך געשפייזט מיט ברויט און ציבעלע. א שטיקל הערינג איז געווען א יום-טוב. אויף שבת פלעגט די מאמע קויפן א פונט ביליקע פלייש. מיר פלעגן קייען דאס פלייש לאנג, האלטן עם אויפן צונג, פילן דעם געשמאק דערפון, אט פונקט ווי דו האלטסט א צוקערקע אין מויל.

אין יענער צייט האט זיך געעפנט אין דער נאנטסטער גרויסער שמאט א שוועבעלעך-פאבריק. ס'איז געווארן א פרייד אין שמעטל — א קלייניקייט, א פאבריק! מען וועט קאנען ארבעטן אויף דער פאבריק און פארדינען געלט. אלע ארימעלייט אין שמעטל האבן זיך גענייט בריימע קעשענעס, נאר ביי אונדז אין הויז האט מען זיך ניט געפרייט. איך בין געווען דאס עלטסטע יינגל — צוועלף יאר אלט. מיין שוועסטער העניע איז געווען א יאר עלטער פון

ראבערטס ווענטורעס

מיר. די איבעריקע קינדער זיינען געווען נאך גאר עופהלעך, וועמען פון אונדז וועט מען אָננעמען אויפן פאבריק?

אָבער ס'איז אונדז באַשערט געווען אַ גליק. אין איין אָפטיי-לונג — אין דער אָפטיילונג, וואו מען פאַקט די שוועבעלעך — האָט מען אָנגענומען נאָר קינדער. פאַרשטייט, ס'קאָסט ביליקער צו באַשעפטיקן קינדער. ביי אונדז אין הויז איז געוואָרן אַ שמחה, מיר וועלן קענען אָנקומען אויף דער פאַבריק.

מען האָט מיך און מיין שוועסטער טאַקע אָנגענומען. איך געדענק דעם טאָג וואָס מיר האָבן זיך פאַרשריבן. ס'איז געווען אַ זונטיק. אַ זומערדיקער טאָג. די מאַמע האָט אונדז אויפגעוועקט אַזויגער דריי פאַרמאָג — די זון איז נאָך ניט אויפגעגאַנגען. מיכל באַלעגאַלע האָט אונדז גענומען מיט דער פור אין שטאַט. מיט אַ געוויינלעכן באַלעגאַלע נעמט צו פאַרן אין שטאַט אַ צוויי שטונדן. מיכל האָט געפירט אַ פולן וואָגן מיט מעל, האָט עס ביי אים גענומען באַלד פיר שטונדן.

מיר זיינען אָנגעקומען אין שטאַט טויט-מיד. מיין שוועסטער און איך זיינען געגאַנגען דעם גאַנצן וועג צופוס. מיכל האָט געהאַט אַזאַ אָנגעפאַקטן וואָגן, אַז עס איז ניט געווען וואו זיך צו זעצן. ער האָט אונדז נאָר דערלויבט אַוועקלייגן אויפן וואָגן אונדזער טאַרבע מיט סוכאַרעס — געמריקנמע שטיקער ברויט, און די גאַמעלקעס — טרוקענע דריי-עיקע קעזלעך, אונדזער עסן, וואָס די מאַמע האָט אונדז געגעבן אויף אַ גאַנצער וואָך.

מיר זיינען אָנגעקומען אויף דער פאַבריק און זיך געשטעלט אין דער ריי. מיר האָבן געדאַרפט וואַרטן שטונדן-לאַנג. מיר זיינען געשטאַנען לעבן אַ הויכן פאַרקן.

דער פאַרקן איז געווען געמאַכט פון אייזערנע שטאַכעטן. אויף יענער זייט שטאַכעטן — אַ וואונדער-שיינער שפאַציר-גאַרטן. הויכע, געדיכטע בלעטערדיקע ביימער. אויסגעפלאַסערטע סמעזשקעס, צווישן גרינע קורץ-אַפגעשניטענע גראַזן. קינדער, אָנגעמאַן אין ווייסן, האָבן זיך געשפילט אין פילקע (באַל) אַדער רייפן. צוויי פאַנ-

ראַבערטס פאַטער

טאַנען האָבן געשלאָגן מיט וואַסער. דער גאַרמין איז געווען שאַטנדיק און קיל. די קינדער, וואָס האָבן זיך דאַרמין געשפּילט, זיינען געווען זאַט און צופּרידן. מיר, די קינדער אין ריי, זיינען געווען פאַר-שמאַכט, אויסגעמאַטערט פון היין און געשלאנגען די אייגענע פאַר-טריקנע צינגער.

איך האָב געזען אין גאַרמין אַ מיידעלע אין מיין שוועסטערס עלטער. אַנגעטאַן איז דאָס מיידעלע געווען אין אַ ווייס באַמיסן קליידל און אַ גרויסן שטרויענעם הוט. זי האָט אויסגעקוקט שיין און זומערדיק, און לעבן מיר איז געשטאַנען מיין שוועסטערל און געבליפעט:

— ברוך, איך וועל באַלד אומפּאַלן. איך קאָן ניט שטיין מער אויף די פּיס.

איך האָב איר ניט געענטפּערט. איך האָב מורא געהאַט איך זאָל זיך אַליין ניט צעוויינען. און אַ יינגל בין איך געווען אַ שמאַלצער, אַ פאַרביסענער, פיינט געהאַט אימיצער זאָל זען מינע טרערן.

ענדלעך איז אַנגעקומען די ריי צו אונדז. מען האָט אונדז פאַר-שריבן און אַנגענומען אין פאַבריק. באַלד נאָכן פאַרשרייבן האָט מען אונדז אַוועקגעפירט אין אַ גרויסן שפייכלער וואו מיר האָבן גע-דאַרפט שלאָפן.

ברייטע פאַלאַטקעס, איינע איבער די אַנדערע. אויף די פאַ-לאַטקעס, זעק אַנגעשטאַפט מיט שטרוי-שעניקעס. אַ דינע קאַלדרע. אַ קליינער זעקל, אַנגעשטאַפט מיט שטרוי — אַ קישעלע צוקאַפּנס. דער שפייכלער איז אינמיטן געווען אַפּגעצאַמט מיט אַ דין ווענטל, וואָס האָט דאָס גאַנצע הויז צעטיילט אויף צוויי — אַ שלאַפּצימער פאַר די יינגלעך און אַ שלאַפּצימער פאַר די מיידלעך. ניט קיין טיש, ניט קיין באַנק און ניט קיין שאַפּעס פאַר די קליידער. יעדער האָט געדאַרפט האַלטן זיינע זאַכן אין אַ זאַק לעבן זיך אויף דער פאַלאַטקע. ווען מיר זיינען אַנגעקומען אין שפייכלער, זיינען מיר געווען טויט-הונגעריק און דורשטיק. מיר האָבן אַבער ניט געגעסן. געווען

ראַבערטס ווענטורעס

צו מיד. מיר האָבן זיך אָנגעטרונקען מיט קאלט וואַסער און אַוועק-געפאלן שלאָפן ווי געהרגעטע.

מען האָט אונדז אויפגעוועקט פאַרנאַכט. עס איז געקומען אַ יידל מיט אַ רויטלעך בערדל, אָנגעטאַן אין אַ ריפּסענער קאַפּטע, מיט אַ זיידענעם גאַרטל. ער האָט אַ קאַמאַנדעווע געטאַן:

— חברה, לאַמיר דאַוונען מנחה.

איך בין געווען זייער אַ פרומער, האָב איך הנאה געהאַט, וואָס מען האָט געדאַוונט מנחה מיט אַ מנין. איך האָב געדאַוונט מיט האַרץ און זיך גוט אויסגעוויינט.

אויף מאַרגן האָט מען אונדז אויפגעוועקט זעקס פאַרטאַג. זיבן אַזיגער זיינען מיר געווען ביי דער אַרבעט.

די פאַבריק האָט זיך געפונען אין דער געביידע פון אַ געווע-זענער קאַטוילישער קירך. גרויע ווענט. הויכע פענצטער פון קאַ-לירטן גלאַז. שמענדיק איז געווען האַלב-פינצטער. אין העלסטן זומער-טאַג האָט מען געדאַרפט ברענען לאַמפן. שפעט נאַכמיטאַג פלעגן זיך אַררינגבענען אַ פאַר זונען-שמראַלן דורך אַ שויב פון אַ קליין פענצטערל, וואָס איז געווען אויבן לעבן סטעליע. די זונען-שמראַלן פלעגן מיך דערמאַנען אַז אין דרויסן איז אַ העלער זומער-טאַג. ניט ווייט פון פאַבריק איז אַ גאַרטן אַרומגעצאַמט מיט איי-זערנע שטאַכעטן. אין גאַרטן שפילן זיך קינדער. דאַרטן שפילט זיך אַ מיידעלע אין מיין שוועסטערס עלטער. דאָס מיידעלע איז אָנגעטאַן אין אַ ווייס באַטיסמן קליידל. דאָס מיידל קוקט אויס זומערדיק און קיל. איר איז פריילעך און גוט, און לעבן מיר שטייט מיין שוועסטער און פאַקט שוועבעלעך אין קעסטלעך.

אַפט פלעג איך כאַפן אַ טורקע פון אויפזעער: — העי, וואָס חלומסט דאַרטן. דו האַלסט אָפּ די אַרבעט. די וואָס זיינען לעבן די באַנדערלאַן וועלן נישט האָבן וואָס צו טאַן, וואָס מיינסטו, מען וועט וואַרטן אויף דיר?

געוואַרפן די אַרבעט האָבן מיר ווען ס'איז געווען שוין גוט פינצטער. מנחה פלעגן מיר ניט דאַוונען. צו איבעררייסן

ראבערטס פאטער

די אַרבעט אויף צו דאוונען מנחה איז דעם באַלעכאַס ניט איינגע-
פאלן. אַבער ס'איז קיינמאל ניט צו שפעט צו דאוונען מעריב, פלעגט
דאָס רויטע יידל, מיט דער ריפּסענער קאַפּאַטע, מאַכן אַ מנין נאָך
דער אַרבעט. מיר האָבן זיך געמאַכט, אַז מיר דאוונען, געשאַקלט
מיט די ליפּן, אַבער מיר זיינען געווען מיד, צו מיד אפילו זיך אַפּוואַגן
פון מנין.

טאַג-איין, טאַג-אויס, אין דער האַלבער טונקלקייט, זיינען מיר
געשטאַנען ביי די וואַרשטאַטן און געאַרבעט פּערצן שעה אַ מעסלעם
(מעט-לעט). ווי שווער מיר האָבן ניט געאַרבעט האָבן מיר קיינ-
מאַל ניט פּאַרדינט מער ווי פינף-און-צוואַנציק קאַפּיקעס אַ טאַג.
מיר האָבן זיך געקאַנט אַרויסאַגן די נשמה, האָבן מיר מער ניט
פּאַרדינט, כאַטש מיר האָבן געאַרבעט פון שטיק. דער מייסטער
האַט געהאַט אַ גומן פּאַרטל, האַט ער געזען, אַז מיר האָבן אויסגע-
אַרבעט מער, האַט ער בראַקירט פּעקלעך. פאַר „צעשעדיקטע“ אַרבעט
צאַלט מען ניט.

אַ וואָך איבער אַ וואָך פלעגן מיר גיין אויף שבת אַהיים. די
שבתים, ווען מיר פלעגן פאַרבלייבן אויפן פאַבריק, האַט דאָס רויטע
יידל געמאַכט אַ מנין און מען האַט געדאוונט מיט אַ חזן און משוררים.
דער כאַר איז באַשטאַנען פון אונדז יינגלעך-אַרבעטער.
אַבער וואָס ווייטער אַלין שווערער איז דעם יידן אַנגעקומען
אונדז האַלטן לעבן זיך. אַנדערע האָבן אַנגעהויבן צו ווירקן אויף אונדז.
ס'האַבן זיך גענומען ווייזן צווישן אונדז יונגעלייטלעך פון דער
פּרעמד. די יונגעלייטלעך זיינען געווען אַנגעמאַן אין שוואַרצע רוד-
מישע העמדלעך מיט רויטע גאַרטלעך. די קומאַסן פון די גאַרטלען
פאַרבונדן אַן אַ זייט. אַ הימל מיט אַ גלאַנציקן דאַשעק אַנגעמאַן
אויף לאַנגע האַר. אַט די יונגעלייטלעך האָבן זיך אַ נעם געמאַן
אונדז אַנגעהויבן „אויפצוקלערן“.

זיי האָבן אונדז געזאַגט, אַז די רייכע אַן די אַרבעטער קאַנען
גאַרנישט ניט טאָן. די רייכע האָבן די מאַכט ווייל די אַרבעטער זיינען
נאַראַנים. וואָס וועלן די רייכע טאָן ווען די אַרבעטער וועלן זיך

ראַבערטס ווענטורעס

אָפּזאָגן אַרבעטן אויף די פּאַבריקן, פירן איינזאָנען, גראַבן קוילן, האַקן האַלץ, בויען הייזער, פאַרזייען פעלדער?

די באַלעבאַטים האַבן אויך ניט געשוויגן. דער ייד מיט דער ריפּסענער קאַפּאַטע האָט אונדז געסטראַשעט און געשמראָפּט.

אַבער די יונגעלייטלעך האַבן אונדז ניט אָפּגעלאָזן. זיי האַבן אונדז געגעבן לייענען ביכלעך געדרוקט אויף פּאַפּיראַס-פּאַפּיר. די ביכלעך זיינען געווען ניט לעגאַלע — מען האָט זיי ניט געטאַרט דרוקן, און אז מען האָט איינעם געכאַפּט מיט אַזאַ ביכל האָט מען אים אַריינגעזעצט אין טורמע. די ביכלעך האָט מען געדרוקט אויף פּאַפּיראַס-פּאַפּיר, אַזוי אז מען זאָל זיי קאַנען באַהאַלטן און לייכט איבערשיקן פון איין אָרט אין אַן אַנדערן.

און אז אַ סך צווישן אונדז זיינען שוין געוואָרן אויפגעקלערט, האָט מען דערקלערט אַ סטרייק. מיר האַבן אַרויסגעשטעלט דריי הויפּט-פּאַדערונגען: די ערשטע פּאַדערונג — צען שעה אַ טאַג אַרבעט. די צווייטע פּאַדערונג — אַ קאַמיטעט פון אַרבעטער זאָל האַבן די אויפזיכט אויף איבערקוקן די פאַרטיקע אַרבעט און זאָל באַשטימען וואָס איז יאָ בראַק און וואָס ניט. די דריטע פּאַדערונג — אַ העכערונג אין שכירות.

דער סטרייק איז געבראַכן געוואָרן זייער שנעל. צופיל הונד-געריקע זיינען געווען גרייט צו פאַרנעמען אונדזער פּלאַץ. די אַרבעט אין דער פּאַבריק איז געוואָרן נאָך שווערער. מיין שוועסטער און איך זיינען עלטער געוואָרן, האָט מען אונדז אַריבער-געפירט אין אַן אַנדער אָפּטיילונג — אין דער אָפּטיילונג וואו מען גרייט צו שוועבל פאַר די שוועבלעך.

די שמונדן זיינען געווען לאַנגע. די היגייענישע באַדינגונגען — שוידערלעכע, און העניע, מיין שוועסטערל, האָט אָנגעהויבן קרענקען. זי האָט אָנגעהויבן הוסטן. די אַרבעט האָט זי אַבער ניט געקאַנט וואַרפן. האָט זי געהוסט און געאַרבעט, געליטן און געשוויגן. זי האָט אָנגעהויבן שפּייען מיט בלוט. זי האָט קיינעם דערפון ניט דערציילט. איך געדענק נאָר אַן אַוונט ווען איך בין מיט איר

ראבערטס פאטער

אוועק שפאצירן לעבן טייך. די גאנצע שטאט איז שוין געשלאפן. דער טייך איז רואיק געפלאסן. די לבנה האט באלויכטן דאס וואסער, און מען האט געקאנט זען ווי יונגען און מיידלעך שיפלען זיך אויף דעם זילבערנעם גלאזן טייך. גאנץ אפט האט זיך געהערט א געזאנג פון די שיפלעך. מיר האבן געשפאצירט שפעט, ווייל העניע האט ניט געקאנט שלאפן. איר איז אבער נאך ערגער געווארן — די פייכטקייט פון טייך-נעפל האט גערייצט איר הוסט, האבן מיר זיך געזעצט אויף א באנק. זי האט אנגעשפארט איר קאפ אויף מיין אקסל. איך האב אוועקגעלייגט מיין האנט אויף איר שטערן. איר קאפ איז געווען הייס. זי האט געפיבערט. מיר האט זיך געדוכט, אז זי איז איינגעשלאפן. איך האב געטראכט :

ווי גוט וואלט געווען ווען העניע פארט איצט אהיים. זי וואלט געגאנגען אלע טאג אין וואלד, גערוט אין א העמאק צווישן די סאסנע-ביימער, אריינגעאטעמט די קילע געזונטע לופט אין אירע לונגען און געזונט געווארן.

איך ווייס, אז עס זיינען נארישע געדאנקען. אבער איך קאן זיך פון זיי ניט באפרייען. איך טראכט אלץ וועגן וואלד, וועגן דער היים, וועגן העניען און דרעמל איין. איך זע אין חלום א יונג מיידל, אנגעטאן אין א באטיסטן קליידל, לויפט ארום אין וואלד. א פריילעכע, א געזונטע און א גליקלעכע. איך שריי אויס מיט פרייד : העניע, ווי קומסטו אהער ? און ווי שוין דו ביסט, שוועסטער מיניע, זע, דו הוסט שוין מער ניט.

דאס מיידל צעלאכט זיך : איך בין ניט העניע.

איך טו א קוק, ס'איז גאר דאס מיידל, וואס איך האב געזען מיט דריי יאר צוריק, שפילנדיק זיך אין גארטן, וואס איז געווען ארום-געצאמט מיט די אייזערנע שטאכעטן.

איך טו זיך א טרייסל. איך כאפ זיך אויף. העניע שלאפט ניט. זי רעדט שטיל צו מיר :

— זעסט, ברודער, ס'איז ערשט אנהייב מאי און אונזער באלע-באס הויז איז שוין פארשלאסן. ער האט פארנומען די גאנצע

ראבערטס ווענטורעס

פאמיליע און איז אוועקגעפארן, טאקע צו אונדז אין שמעטל אויף דאטשע, אין סאנסאווון וואלד. די מאמע שמעלט צו דער פאמיליע בייגל אלע טאג. מיר ארבעטן דא און ער צאלט דער מאמען מיט אונדזער געלט, מיט אונדזער פראצע. ברוך, כ'וואלט אזוי געוואלט זיין איצט אין דער היים.

זי צעוויינט זיך שמיל. איך טרייסט זי:

— שא, שוועסטער, ס'וועט קומען א צייט, ווען מיר וועלן איבערנעמען די פאבריקן און מיר'ן ארבעטן פאר אלעמען, ניט נאר זעטיקן די אפעטימן פון די רייכע. קראנקע ארבעטער וועלן מיר שיקן אויף וואקאציע, זיי זאלן קומען צו זיך. אלע זומער-פלעצער און פארקן וועלן זיין אונדזערע. אלץ וואס מיר בויען און שאפן, וועט זיין פאר די וואס ארבעטן.

מיין שוועסטער האט שמיל געענטפערט:

— איך וועל ניט דערלעבן די צייט, ברודער, דו אפשר יא. טא געדענק, אז עס וועט קומען א יום-טוב און מען וועט גיין מיט פאנען איבער די גאסן, געזאנג אויף די ליפן און פרייד אין הארצן, זאלסטו זיך דערמאנען אן דיין שוועסטער העניען, יונג איז זי געשטארבן, אויסגעשפיגן די לונגען אין פאבריק.

— רייד ניט קיין נארישקייטן, שוועסטער, האב איך געענטפערט,

— דיין הוסט איז ניט געעפרלעך, ס'וועט דיר בעסער ווערן.

— טרייסט מיך ניט מיט קיין ליגנס, ברוך, איך ווייס וואו

איך האלט.

און זי האט טאקע לאנג ניט געלעבט.

איך האב זיך אפגעגעבן אינגאנצן מיט רעוואלוציאנערער אר-בעט. מען האט מיך ארעסטירט און פארשיקט נאך סיביר. איך בין אנטלאפן קיין אמעריקע.

דא אין פרייען לאנד האב איך דערזען אז ס'איז די זעלביקע וועלט. מען לעבט דא אויך אויפן ארבעטערס רעכענונג. זעסטו אין גאס א שיינעם אויטאמאביל? אימיצער האט דערפאר ניט דערעסן. זעסטו א שוין קלייד? אימיצער איז דערפאר ניט דערשלאפן. זעסטו

ראבערטס פאטער

פאלאצן, שיינע הייזער — אַרבעטער האָבן אויף דעם זייערע לונגען
אויסגעשפיגן — אַ וועלט וואָס עקזיסטירט אויף אימיצנס אומ-
גליק... אַזאַ וועלט טויג ניט...

— פאַרשטייטו עס, ראַבערט ?

— ניט אינגאַנצן, פאַפּ. האַסט אַ בילד פון דער מומע העניע ?

— ניין, וואו האָבן מיר געקאָנט קריגן געלט אויף נעמען פאַ-

טאַגראַפיעס ?

— איז פון איר גאַרניט געבליבן קיין אַנדענק ?

— ערגעץ וואו אַ בערגל ערד.

שמיל האָבן גערעדט פאַטער און זון. אַבער זייער שעפּטשען

האַט אין דער נאַכטיקער שמילקייט געשמערט אַלעמענס שלאָף.

באַלד האַט זיך דערהערט דער מאַמעס שטים :

— וואָס האַט איר זיך דאַרטן אזוי צערעדט ? ס'איז דאָך שוין

באַלד צוויי אזוייגער.

טאַטע און זון זיינען אַנטשוויגן געוואָרן. ראַבערט איז באַלד

איינגעשלאָפן. אים האַט זיך געהלומט אַ מאַדנער הלום :

אַ ברייט פעלד צעטיילט אויף צוויי גלייכע טיילן. איין טייל איז

שמענדיק גרוי, פאַרוואַלקנט. קיין ברעקל ליכט. די לופט איז פול מיט

רויך פון פאַבריקן און די ערד איז בלאַטיק, פול מיט אַפּפּאַל פון מאַשי-

נען. אַלץ איז אַפּגעלאָזן. מענטשן אַרבעטן ווי בינען, אויסגעשמירטע,

אויסגעמאַטערטע קריכן זיי אַרום. זיי פירן אָן די פאַבריקן, זיי

אַרבעטן אויף די מאַשינען ; פּלאַנצן ביימער, זייען קאַרן, בויען

הייזער און נייען קליידער. אויף דער אַנדערער טייל איז ליכטיק.

גראַז, בלומען, ביימער, קוסטעס, אַרומגעצאַמט מיט אייזערנע שטאַ-

כעמן. געציילטע מענטשן שפּאַצירן אַרום איבער די אויסגעפּלאַסטער-

טע סטעזשקעס. רואיקע, ציכטיקע, זאַמע. גייט אַרום אַ מענטש מיט

הענט אין די קעשענעס, טוט אַ גענעץ און רופט אויס : — עס

לאַנגווייליקט מיך אין מיין פּאלאץ, איך וויל נאָך אַ פּאלאץ מיט אַ

פּאַנטאָן פון פאַרנט.

ראַבערטס ווענטורעס

— אַט באַלד, אַט באַלד, — ענטפערט אַ שמים פון נעפּלדיקן האַלבן פעלד. אַט וועלן מיר עס פאַרטיק מאַכן.

שמאַרקער, שווערער הויבט אָן אַ גרופע מענטשן אַרבעטן. צענדליקער, הונדערטער מענטשן אַרבעטן אויף יעדן איינעם, וואָס גייט אַרום ליידיק.

ראַבערט קוקט זיך צו. ער זעט באַלד אַ געשמאַלט צווישן די נעפלען. דאָס געשמאַלט רעדט:

— איר אַלע פאַרהאַרעוועטע, פאַרמאַטערטע, זעט איר אויף וואָס און פאַר וועמען איר אַרבעט?

עס הערט זיך אַ געלעכטער פון דער מאַסע.

דאָס געשמאַלט רעדט ווייטער: — איר זעט ניט דאָ אין נעפל. קוקט זיך אַבער צו אויף יענער זייט פעלד, וועט איר זען אויף וועמען.

— זאָל ער לאָזן אַרבעטן, — הערן זיך שטימען.

— זאָל ער גיין פון וואַנען ער איז געקומען, — הערן זיך אַנדערע שטימען.

הענט הויבן זיך קעגן געשמאַלט. באַלד וועלן זיי אים באַפאַלן. ראַבערט קוקט זיך צו, ער זעט דאָס געשמאַלט איז דער מאַטע. ס'איז דעם מאַטנס פנים. און דער מאַטע שרעקט זיך ניט. ער שטייט צווישן די צאַרנדיקע אויפגעהויבענע הענט און שמורעמט:

— איך וועל אייך ברענגען גליק. איך וועל אייך ברענגען אַ ניי לעבן. איך וועל אייך עפענען די אויגן צו זען אַ נייע וועלט, אַ ליכטיקע וועלט.

שטיינער ווייזן זיך אין די אויפגעהויבענע הענט. ראַבערט לאָזט זיך צום מאַטן אים העלפן — — — ער כאַפט זיך אויף.

ער קוקט זיך אַרום. ס'איז שוין מאַג. דער מאַטע איז פאַר-טיק מיטן פרישטיק. ער איז גרייט צו גיין אין שאַפ.

— גוד-ביי, פאַפּסי, — זאָגט ראַבערט אַ לאַכנדיקער.

— שלאַפּסט גאָר ניט? — פרעגט דער מאַטע פאַרוואַנדערט.

— גיין. כ'האַב געהאַט אַ מאַדנעם חלום.

ראבערטס פאטער

— שלאָף איין, ס'איז נאָך פרי.

— אַלרײַט.

ער האָט זיך איבערגעדרייט אויף דער אַנדערער זײט, אָבער
ער האָט נישט געקאָנט איינשלאָפן. ער איז געלעגן ביז ס'איז געווען
צײט צו גיין אין שול.

**

ער איז געגאנגען אין שול איבער די זעלביקע גאַסן ווי אַלע-
מאַל, אָבער יעדע זאך האָט אים אויסגעקוקט אַנדערש. אויף יעדן
אויטאָמאָביל, אויף יעדן אויסגעפּוצטן מאַן האָט ער ביי זיך געפרעגט:
— ווער איז נישט דערשלאָפן דאָס צו שאַפן? ווער האָט נישט
דערעסן דאָס צו פּראָדוצירן? ס'קאָן זיין אַז אימיצער ערגעץ ווייט,
און עס קאָן זיין אַז אימיצער דאָ אויף דער צווייטער גאַס.

אַ צוויי טעג שפּעטער, אין אַן אַוונט, איז ראַבערט געגאנגען
מיט מייקלען צו לואיסעס אַפּים. ווען זיי זיינען צוגעקומען צום ראַג
פּון עסעקס און האַוסמאַן סטריט, האָבן זיי דערזען אַ גרויסן עולם.
ס'איז געווען אַ גאַסן-פּאַרזאַמלונג פּון דער בעקער-יוניאָן. דער רעד-
נער האָט דערציילט וועגן די לאַנגע שטונדן, וואָס די בעקער מוזן
אַרבעטן. ער האָט געשילדערט די שמוציקע קעלערס, וואו די בע-
קערייען געפינען זיך. ער האָט גערעדט וועגן די קליינע שכירות,
וואָס די אַרבעטער קריגן.

דער רעדנער האָט אַפּעלירט צום עולם, אַז מען זאָל קויפן ברויט
נאָר מיטן „יוניאָן-לייבל“.

ווען דער רעדנער האָט זיך דערוואַרעמט, האָט ראַבערט דער-
זען „דזשימי רעד פעיס“ זיך שמופן צווישן עולם. אַלע אויף דער
איסט-סייד האָבן געוואוסט, אַז דזשימי איז דער הויפט פּון דער
„עסעקס סטריט גענג“. ביי דזשימען אַריינצושטעכן אימיצן אַ מעסער
אין זײַט איז אַ שפּילכל.

ראַבערט האָט פּאַרשטאַנען, צו-וואָס דזשימי שמופט זיך אַזוי
צווישן עולם. דזשימי וויל אַפּברעכן די פּאַרזאַמלונג. אימיצער

ראבערטס ווענטורעס

האָט אים גוט באַצאָלט דערפאַר. דושימי איז ניט דער מענטש וואָס
טוט „אַרבעט“ אומזיסט.

ראַבערט האָט זיך אַ קער געטאָן צו מייקלען און געפרעגט :
— דו האָסט דיין „לעסאָו“ שמריק מיט דיר ?
— יאָ.

— גיב אים מיר.

— אויף וואָס דאַרפסטו אים ?

— קוק און שווייג.

ראַבערט האָט גענומען דעם שמריק פון מייקן און זיך געלאָזן
פון דער אַנדערער זייט צום רעדנער.

שנעלער פאַר דושימין האָט ער זיך צוגעשטופט צו דער פלאַט-
פאַרמע און דעם עק פון שמריק וואו עס געפינט זיך דער שליף
אַראַפגעלאָזן אויף דער ערד. דעם אַנדערן עק פון שמריק האָט
ער געהאַלטן אין האַנט.

„דושימי רעד פעיס“ איז צוגעגאַנגען צו דער פלאַטפאַרמע און
אַנגעהויבן האַלב-שיכורלעך :

— דו „שמוציקער גרינהאַרן“. קיין זאַך געפעלט דיר ניט אין
אַמעריקע. און אז דו אַרבעטסט אין אַ שמוציקן קעלער, איז וואָס ?
גי דיר פון וואַנען דו ביסט געקומען.

דושימי האָט זיך אַ לאַז געטאָן צום רעדנער.

דאָ האָט אַבער עפעס פאַסירט, וואָס קיינער האָט ניט געקאַנט
פאַרשטיין.

דושימי האָט זיך אַ וואַקל געטאָן און זיך אויסגעצויגן אויף דער
ערד ווי גרויס ער איז געווען.

ס'איז געוואָרן אַ טומל, אַ שמופּעריי. מען האָט שיר ניט צע-
טראָטן דעם גענגסטער אויף טויט. ער איז אָפּגעלעגן היפשע עט-
לעכע וואַכן אין שפיטאַל, און האָט אַלץ געוואַלט וויסן, ווער האָט
אַריינגעכאַפט זיין פּוס אין אַ „לעסאָו“.

אַבער אַ חוץ ראַבערטן און מייקלען האָט עס קיינער ניט גע-
וואוסט, און זיי האָבן קיינעם ניט דערציילט.

קאפיטל אכט

דער טשעמפּיאָן

אין דעם יאָר, ווען ראַבערט האָט אַנטייל גענומען אין דער טור-ניר, איז רעקלאָ געווען מעיאָר פון ניו יאָרק. אין די יונגע יאָרן איז רעקלאָ געווען אַ וואַדעווייל-אַקטיאָר, און ער איז געבליבן טיף אין האַרצן אָן אַקטיאָר אויפן גאַנצן לעבן. ער האָט ליב געהאַט מאַכן פּאַראַדן, גרויסאַרטיקע ספּעקטאַקלען. זיין אויפגעמען מיט פּאַמפּ וויכטיקע געסמ, אויף די טרעפּ פון „סיטי-האַל“, האָט געהאַט אַ נאַמען אין גאָר דער וועלט. ער איז געווען פול אין אַלע רעסמאַ-ראַנען, האָט בייגעוואוינט אַלע באַקסער-געפעכטן, קיינמאַל ניט פאַרפעלט קיין וויכטיקע טעאַטער-אונטערנעמונג. וואו ס'איז גאָר געווען אַ געוועט צווישן ספּאַרט-קאַמאַנדעס, האָט מען געזען דעם מעיאָר.

די פּאַליטישע שונאים פון מעיאָר האָבן געזאָגט, אַז ער גיט אַוועק מער צייט אויף ספּאַרט ווי אויף פאַרוואַלטן די שמאַט. זיי זיינען געווען גערעכט און ער האָט געהאַט אַ מיאוסן סוף. ער האָט געמוזט רעזיגנירן. אַבער פריער איז ער געווען דער ליבלינג ביי דער באַפעלקערונג. אַ הויכער, אַ שלאַנקער, שמענדיק ספּאַרטיש אַנגעטאָן. אַלעמאַל מיט אַ שמייכל, תמיד גרייט מיט אַ ווערטל — איז ער פון דער באַפעלקערונג אויפגענומען געוואָרן מיט פרייד און הוראָ-געשרייען, וואו גאָר ער האָט זיך באַוויזן.

עס פאַרשטייט זיך, אַז דער מעיאָר האָט ניט דורכגעלאָזן דעם מאַרבּל-טורניר. צוליבן מעיאָר זיינען געקומען צום טורניר הויכע שמאַט-באַזאַממע. וואו גאָר גרויסע נאַטאַבעלן זיינען דאָ רעפּאַרטערס

ראָבערטס ווענטורעס

פון צייטונגען, צוליב אזא מומל האָט מען שוין אַרגאניזירט אַ גאָר שיינעם ספּעקטאַקל.

די שפּיל איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין קוני איילאַנד, ניט ווייט פון „העף-מון האַמעל“. אויף דעם זאַמדיקן ים-ברעג האָט מען אויסגעגאַסן פון אַספּאַלט אַ צוואַנציק פּוסיגן רינג. אין דעם אַספּאַלט האָט מען אויסגעפּלאַסטערט אַ קלענערן רינג צען פּוס די גרויס.

די אַנטיילנעמער זיינען געקומען פון צוויי-און-צוואַנציק שטעט. ניו יאָרק האָט געשיקט פינף קאַנדידאַטן, איין קאַנדידאַט פון יעדער באַראָ. (ניו יאָרק איז, ווי באַוואוסט, צעטיילט אין פינף שטאַט-טיילן: מאַנהעטן, באַראַנקס, ברוקלין, קווינס און ריטשמאַנד).

די קאַנדידאַטן אַנטיילנעמער זיינען ניט צוגעקומען גלייך צום „העף-מון האַמעל“. זיי האָבן געלאַנדט אויף אַכטער גאַס, אין קוני איילאַנד, גלייך לעבן באַרד-וואַק (שפּאַציר-פּלאַץ לעבן ים).

די קינדער האָט מען געבראַכט אין אַ ספּעציעל-אויסגעפּוצטן אַמניבוס, פון אַמניבוס האָט מען זיי צעזעצט אין שטרויענע שטופּ-שטולן. לעבן יעדער שטול איז געשטאַנען אַ נעגער — אַ שטופּער. דער נעגער איז געווען אויסגעפּוצט אין רויטע הויזן מיט בלויען לאַמפּאַסן, אַ ווייס רעקל, אַ ברוינעם צילינדער און ווייסע הענטשקעס. די שטולן זיינען געווען דעקאַרירט מיט אַמעריקאַנער פּלאַגן.

די שטאַטישע מוזיק-קאַפעליע איז געגאַנגען פאַראויס. די לעבנס-רעטער פון קוני איילענדער ים-ברעג האָבן אַרומגערינגלט די שטולן אַלס ערן-וואַך. דער מעיאָר איז געגאַנגען אין שפּיץ פון פאַראַד, נאָך אים — דער פּרעזידענט פון ברוקלין באַראָ. ווען דער פאַראַד האָט זיך דערנענטערט צום רינג איז דער פּאַליציי-אַרקעסטער אַרויסגע-קומען אַנטקעגן. ביידע קאַפעליעס האָבן זיך באַגעגנט, זיך אָפּגע-שטעלט און אויסגעשפּילט פּריער דאַס ליד „סיידוואַקס אָו ניו יאָרק“ (טראַטואַרן פון ניו יאָרק), דערנאָך דעם מעיאָר רעקלאָם אייגן ליד: „וויל יו לאָוו מי אין דיסעמבער עז יו לאָוד מי אין מעי“.

„וועסטו מיך ליב האָבן אין דעצעמבער
ווי דו האַסט מיך ליב געהאַט אין מאַי?“

דער טשעמפיאן

די צייטונגס-פאָטאָגראַפערס האָבן געקלאַפּט מיט די אַפּאַראַטן. די קינאַ-מאַשיניסטן האָבן געדרייט די הענטלעך פון די מאַשינען. דער מעיאָר האָט גענומען אַ פּאַר מירמעלעך אין האַנט, אויסגע-קליבן אַ גומן שיסער, זיך געשמעלט אויף איין קני און געמאַכט דאָס ערשמע אייגל — ער האָט אַרויסגעקלאַפּט פינף מירמעלעך און דער „שיסער“ איז געבליבן אין רינג. דער עולם האָט אַפּלאַדירט. דער מעיאָר האָט זיך גראַציעז פאַרנויגט — מעשה אַקטיאַר, ווייטער זיך געשמעלט אויף אַ קני און אַרויסגעשאַסן מיט אַ מירמעלע. דער „שיסער“ האָט ניט אַרויסגעקלאַפּט קיין איין מאַרבּל. דאָ האָט זיך דער מעיאָר אַ וויצל געמאַן:

— איך האָב אומישנע פאַרלאָרן. איך וויל ניט ווערן טשעמ-פיאָן מאַרבּל-שפּילער. האָבן איין טשעמפיאָן-טיטל איז גענוג. איר אַלע ווייסט דאָך אז איך בין דער טשעמפיאָן מעיאָר פון אַמעריקע. מיין פריינט, מיססער קאַהן, דער פרעזידענט פון ברוקלין באַראַ, זאָגט מיר, אז ביי יידן אין תּלמוד איז פאַראַן אַ ווערטל, אז קיינער טאַר ניט טראַגן קיין צוויי קרוינען. איין קרוין איז גענוג. באַנוגן איך זיך מיט דער קרוין פון טשעמפיאָן מעיאָר פון אַמעריקע.

דער עולם האָט אַפּלאַדירט די חכמה און דער מעיאָר האָט זיך ווייטער גראַציעז פאַרנויגט.

די שפּיל האָט זיך אָנגעהויבן.

צום ערשטן איז געקומען דער אַפּשפּיל. מען האָט צעטיילט די פיר-און-צוואַנציק יינגלעך אין זעקס קאָמאַנדעס. די זעקס געווינער האָבן דערנאָכדעם פאַרמירט אַ באַזונדערע קאָמאַנדע. די לעצטע דריי געווינער וועלן געווינען די פּריזן: דריטער, צווייטער און ערשמער. דער וואָס וועט געווינען דעם ערשטן פּריז, איז דער טשעמפיאָן.

די לעצטע צוויי זיינען געבליבן ראַבערט און פּיראַן — פאַראַ-יאַריקער טשעמפיאָן; פּיראַן פון מיקס דעמאָקראַטישן קלוב. ראַבערטן איז ניט אָנגעקומען גרינג בלייבן איינער פון די

ראבערטס ווענטורעס

לעצטע. באלד פון אנהייב שפיל האט ער זיך אנגעשטויסן אויף אן אומגעריכטער שוועריקייט — דעם ווינט.

דער ווינט אויפן שפיל-פלאץ איז געווען זייער שטארק. דער מאג איז טאקע געווען א שיינער, א זניקער, אבער זייער א ווינט-טיקער. ראבערט האט זיך דאך געאיבט אויף אן ארומגעצאמטן פלאץ, וואו ער איז קיינמאל ניט געשטערט געווארן פון ווינט. די ערשמע עטלעכע מאל האט ראבערט ארויסגעקלאפט זייער ווייניק מירמעלעך. דער ווינט האט פארקלענערט דעם אימפעט פון רא-בערטס מארבל ארויסשיסער. דער „שיסער“ איז אבער צוליבן ווינט שטענדיק אויך געבליבן ליגן אין רינג, האט ראבערט געהאט די געלעגנהייט ווייטער פרובירן. אויך די איבעריקע, מיטן אויסנאם פון פיראנען, זיינען ניט געוואוינט געווען צו שפילן אין א ווינטיקן פלאץ. איז ראבערט געבליבן פון די צוויי לעצטע. ער האט זיך גע-דארפט פארמעסן מיט פיראנען.

פיראן האט יא געוואוסט ווי צו שפילן אין א ווינטיקן פלאץ. מיט א יאר צוריק איז אפגעהאלטן געווארן דער אינטערשטאמן שפיל אין אמלאנטיק „סיטי“. פיראן האט טאקע פארלארן, דערפאר אבער האט ער זיך דערנאך געאיבט אין פלעצער וואו ס'איז געווען ווינטיק. און עס האט אויסגעקוקט ווי פיראן וועט האבן א גרינגן זיג.

ראבערט און פיראן האבן געדארפט שפילן זיבן קאנען. ביים פינפטן קאן האט פיראן שוין געהאט אויף זיין קאנטע זעקס-און-אכציק מארבלס. די העכסטע צאל וואס ראבערט האט איצט ארויס-געקלאפט אין איין קאן איז געווען עלף מארבלס. עס האט אויס-געקוקט, אז פיראנען וועט געלינגען אין די זיבן קאנען ארויסקלאפן מער ווי הונדערט מארבלס, א צאל וואס ראבערט וועט קיינמאל ניט קאנען דעריאגן. פיראן האט זיך נאכן פינפטן קאן געפילט זיכער, און איידער ער האט אנגעהויבן דעם זעקסטן קאן האט ער זיך א שפיל געטאן מיט א מירמערל. ער האט עס א ווארף געטאן אין דער הויך און אויפגעכאפט מיט דער האנט. עטלעכע מאל אזוי. מיטאמאל האט א בלאז געטאן א שטארקער ווינט און פיראן האט

דער טשעמפיאן

ניט אויפגעכאפט מיט דער האנט דאס מירמערל. פיראן האט אויפ-
געהויבן דעם אראפגעפאלענעם מארבל און שוין געוואלט ווייטער
אנגיין מיט דער שפיל, אבער דא איז צוגעלאפן לואי דער דיוק און
אויסגערופן צום רעפערעי (בורר):

— איך פראטעסטיר, פיראן דארף ארויספאלן פון שפיל.

— פארוואס? — האט געפרעגט דער בורר.

— ווייל פון פיראנס האנט איז ארויסגעפאלן דאס מירמערל און

ער האט ניט געזאגט: „ניט ווילנדיק“.

— אן אמת טאקע, מר. דיוק, — האט דער בורר געענטפערט,

— אבער ס'איז דאך ניט געווען אין שפיל.

— דער כימערער שווינדלער, — האט פיראן אויסגעשריען, —

ער ווייסט אז זיין ראבערט קאן מיך ניט אַניאָגן, משעפעט ער זיך
צו מיר.

— שטיל, פיראן, — האט דער בורר געזאגט, — מען רעדט

צו דיר ניט. דו טארסט זיך ניט מישן.

— איך מעג אבער זאגן דעם אמת, צי מען פרעגט מיך צי

ניט. לואי איז א זשוליק. פרעגט מיסטער מיקין.

— „דיסקוואליפֿיצירט“ — האט דער בורר געזאגט מיט כעס,

— איך דיסקוואליפֿיציר פיראנען צוליב זיין ניט פאסיקן אויפפיר.

די כללים פון מארבל-שפיל זאגן אז אויפפיר אין שפיל איז וויכטיק.

איך באשטראף אים מיט צוואנציק מארבלס. איך גיב אים קרעדיט
נאר פאר זעקס-און-זעכציק.

מיקי האט פראטעסטירט צום מעיאָר:

— יור אַנאַר (אייער הויכקייט), — האט מיקי געמענהט,

ס'איז איינפאכע רויבעריי. פיראן האט דאך שוין געהאט די משעמ-

פיאנשיפ פארפאקט און פארנייט ביי זיך אין קעשענע.

— צום באדויערן, מיקי, — האט דער מעיאָר געענטפערט, —

קאן איך זיך ניט אריינמישן. די כללים פון מארבל-שפיל זאגן גאנץ

קלאַר, אז די אַנטשיידונגען פון בורר זיינען ענדגילטיק. פארפאלן,

ראַבערטס ווענטורעס

לאַמיר האַפּן, אז ראַבערט וועט ניט מאַכן קיין זעקס-און-זעכציק אייגלעך.

אַבער ראַבערט האָט געמאַכט צוויי-און-זיבעציק אייגלעך.
מען האָט ראַבערטן דערקלערט פאַרן טשעמפּיאָן. פּיראַן האָט
געוואונען דעם צווייטן פּריז.

לואי דער דיוק איז געווען אויפן זיבעטן הימל. דריי גרויסע
פאַרמיטאַג-צייטונגען האָבן געדרוקט אַ בילד ווי ער, לואי, שטייט
מיט ראַבערטן, דעם מעיאָר, דעם פּרעזידענט פון ברוקלין באַראַ,
דעם הויפט פון פּאָליציי און דעם פּרעזידענט פון שטאַט-ראַט. לואין
איז אַבער ניט שטאַרק געפעלן געווען וואָס ראַבערט שטייט עפעס
אַ זייערער. אַ טשעמפּיאָן דאַרף האָבן אַ שטייכל אויפן פנים און
דאָ שטייט ראַבערט ווי ער וואָלט איינגעשלונגען אַ לעבעדיקע זשאַבע.
ער האָט געהאַפּט, אז קיינער וועט עס ניט באַמערקן, און אַלץ
איינס קאָן ער, לואי, ווייזן אַלעמען דאָס בילד און זיך באַרימען:
נאַ, זעט מיט וועמען איך חבר זיך. מיינט ניט אז איך בין עפעס
אַבי ווער.

אין אַוונט האָט לואי געבראַכט ראַבערטן אַהיים. ער האָט
צוגעפירט ראַבערטן אין אַ טעקסי.

ראַבערטס פּאַטער איז נאָר-וואָס געקומען פון דער אַרבעט. ער
איז געשמאַנען ביים קראַץ און זיך איינגעוואַשן. לואי האָט אָן עפן
געטאָן האַסטיק די טיר און אויסגערופן:

— נאַט, אַט האַב איך אייך געבראַכט דעם טשעמפּיאָן.

ראַבערטס פּאַטער האָט געריבן דאָס פנים מיטן האַנטוך און
גערעדט:

— אזוי, טאַקע געוואָרן טשעמפּיאָן מאַרבל-קלאַפּער.

— יא, — האָט ראַבערט געענטפערט.

דער פּאַטער, מיסער גינגאַלד, האָט אַוועקגעלייגט דעם האַנטוך
און אַ קוק געטאָן אויפן זון — מאַדנע עפעס, דער טשעמפּיאָן איז
נאָרניט באַגייסמערט. ביידע, פּאַטער און זון, האָבן זיך אַנגעקוקט
און געשוויגן.

דער טשעמפיאָן

די מומער האָט זיך אַרײַנגעמישט :

— זײַן אַ טשעמפיאָן איז עפעס אַ גרויסע זאָך ?

לואי דער דיוק האָט געמאָלן ווי אַ מיל און אין זײַן מאַדנעם

ײדיש גערעדט צו פרוי גינגאַלד :

— וואָס רעדט איר, מרם. גינגאַלד, שור (זיכער) איז עס אַ גרויסע זאָך. „איט איז דהי ביגעסט טהינג אין דהי וואַירלד פאַר הים“. (ס'איז די גרעסטע זאָך אין דער וועלט פאַר אים) עפעס אַ קלייניקייט, טשעמפיאָן פון ניו יאָרק סטייט. „יעס, מעס, טשעמפיאָן אָוו דהי עמפּײער סטייט“ ! (יעס, מאַדאַם טשעמפיאָן פון דעם הויפּט-שטאַט — אַזוי רופּט מען ניו יאָרק דעם גרעסטן שטאַט אין די פאַראייניקטע שטאַטן). „און ליסן טו מי“ (הערט זיך איין), ער וועט ביי מיר זײַן, „יעס סער און יעס מעס, טשעמפיאָן אָוו דהי יונייטעד סטייט“ (יאַ מיין הער, יאַ מאַדאַם, ער וועט זײַן ביי מיר טשעמפיאָן פון גאַנץ פאַראייניקטע שטאַטן) אַט ווי איך בין אַ דושן (ײד).

— ווי אַזוי וועט ער עס שוין ביי אייך ווערן טשעמפיאָן פון

גאַנץ אַמעריקע ? — האָט ראַבערטס פאַמער געפרעגט.

— ער פאַרט דאָך מיט מיר קיין וואַשינגטאָן, — האָט לואי גע-

ענטפערט, — איבערמאַרגן פאַרט ער מיט מיר.

— מען דאַרף דאָך פריער פרעגן ראַבערטן, צי ער וויל פאַרן.

— האָט מיסטער גינגאַלד געזאָגט.

— וואָס דאַרף מען אים פרעגן, — האָט שוין לואי אָנגעהויבן

רעדן דורכאויס ענגליש, — אוודאי וועט ער פאַרן. וועלכער יינגל

וואַלט עס ניט געוואַלט פאַרן ? זיי וועלן דאַרט האַבן אַ סך פאַר-

געניגן, מיר'ן זיי פריער ווייזן אַלע וואונדער פון דער שטאַט —

מיר'ן זיי פירן צום וואַשינגטאָן-מאַנומענט, אין סענאַט, אין קאָנגרעס,

אין דער געביידע פון געלט-גיסעריי. דער פּרעזידענט וועט זיי אויפ-

געמען און געבן יעדן איינעם די האַנט. און נאָך דעם טורניר

וועלן מיר האַבן אַ גרויסאַרטיקן באַנקעט. און פאַרשטייט זיך, אַז

ראַבערט וועט זיצן אויבן-אָן, ווייל ער וועט זײַן דער טשעמפיאָן.

ראבערטס ווענטורעס

איך, לואי דער דיוק, זאג עס. איך האב פאר אים דאך געוואונען
דעם ערשטן פריז. ניט איך, ראבערט? ניט אמת?
— אן אמת, — האט ראבערט א שאקל געמאן מיטן קאפ
טרויעריק.

— אבער ווי קאן ער פארן איבערמארגן? ער דארף דאך גיין
אין סקול, — האט די מוטער געזאגט.

— זארגט ניט, — האט לואי געזאגט, — איך וועל עס שוין
בזארגן, און מען וועט אים געבן א זייגעזונט, אז עס וועט קנאקן!
— וויי איז מיר, — האט די מוטער געגעבן א פאטש מיט ביידע
הענט אין די זייטן, — ער האט דאך ניט קיין לייטישן אַנצוג אין
וואס צו פארן קיין וואשינגטאן.

— איך וועל אים קויפן אן אַנצוג, — האט לואי געזאגט, —
שוין איינמאל אן אַנצוג.

— קנאקט ניט אזויפיל, מיסטער לואי, איך וועל אים אליין
קויפן אן אַנצוג, — האט דער פאטער געענטפערט, — וואס פאר א
קויפער זענט איר?

— ס'מאכט ניט, איך וועל מאכן גענוג פון זיין טשעמפיאנשיפ.
פארשטייט, דאס איז מיין ערשטער ארויספאר צו ווערן א גרויסער
פאליטישן. איר וועט זען, איך וועל נאך זיין א קאנגרעסמאן.
— וועט טאקע ניט טויגן, מיסטער לואי, — האט דער פא-
טער געענטפערט מיט שפאס.

— וואס, מיט וואס בין איך ערגער פון מעקריווי?
— ווער זאגט עס איך, אז מעקריווי טויג? — האט דער
טאטע געזאגט, — אבער אן אַנצוג, מיסטער לואי, וועל איך אים
אליין קויפן....

— ווי איר ווילט. איך וואלט אים געקויפט גאר א גוטן
אַנצוג. ער איז עס ווערט.

— ער וועט טראגן וואס איך וועל אים קויפן, מיסטער לואי,
— מיינע קינדער וועל איך אליין באקליידן.

דער טשעמפּיאָן

— אַלרײַט. אַכער געדענקט, איבערמאַרגן צען אַזײַגער דאַרף
ער זײַן בײַ דער פענסילווייניע סמאַנציע.
— אויב ער וועט וועלן, וועט ער זײַן.
— איך וועל קומען נאָך אים.
— איז דאָך אַוודאי גוט.
— גוד-נאַיט (אַ גוטע נאַכט).
— גוד-נאַיט!

**

שפעטער אין אַוונט איז מיסער גינגאַלד אַראָפּ מיט ראַבערטן
קויפן אַן אַנצוג. דער פּאַטער האָט גלייכגילטיק באַמערקט:
— עפעס ביסמו מיר נײַט איבעריקס באַגײסטערט, ראַבערט,
וואָס דו האָסט געוואונען די טשעמפּיאָנשאַפּט.
— נײַן, — האָט ראַבערט געענטפּערט אַנגעבלאַזן.
— פאַרוואָס?
— ווייל דער ערשמער פּרײַז קומט פּיראַנען.
— איז פאַרוואָס האָט מען דײַך דערקלערט פאַרן טשעמפּיאָן?
— ס'איז לואיסעס אַ שפּיצל.
און ראַבערט האָט דערציילט דעם טאַטן די גאַנצע מעשה.
נײַ, אויב אַזײַ פאַר נײַט קײַן וואַשינגטאָן — און פאַרטיק. ווער
נײַט דײַך? אַז דו וועסט נײַט פאַרן, וועט פּיראַן פאַרן.
— ווי קאָן איך זײַך אַפּזאָגן צו פאַרן? מען וועט דאָך לאַכן
פּון מיר. געזעצלעך בײַן איך טשעמפּיאָן. דאַס בעסטע וואָלט גע-
ווען ווען דו לאַזט מײַך נײַט פאַרן.
— דאַס נײַט, זונײ.
— פאַרוואָס נײַט?
— ווייל יעדער מענטש דאַרף זײַך אַליין העלפן. דו ביסט איצט
אין אַ קלעם, דרײַ זײַך אַרויס. איך וויל נײַט דו זאַלסט זײַך באַהאַלטן
הײַנטער מײַנע פּלייצעם. איך האָב דיר נײַט געהייסן חבּרן זײַך
מיט לואין. האָסט זײַך געחבּרט און ער האָט דײַך פאַרפּירט אין
אַ בלאַטע. איצט קײַך אַרויס אַליין.

ראַבערטס ווענטורעס

ראַבערט האָט געפילט ווי עפעס אַ קנויל שמעלט זיך אים אין האַלד. באַלד וועט ער זיך צעווייגען. ער האָט פאַרכיסן די אונטערשמע ליפּ און פאַרשטייפּט די האַנט אין אַ קולאַק — איך וועל זיך אַרויסדרייען פון לואיסן — האָט ער אין זיך גערעדט.

**

אויף מאַרגן פרי, ווען ראַבערט איז צוגעקומען צו דער שול, האָט אים די „גענג“ באַגעגנט מיט אַ הוראַ. מייקל האָט אַרויפֿ-געקלעמערט אויפן שול-פלוים, האָט קונציק אַריינגעשמעלט ביידע פיס צווישן די שטאַכעטן און אין דער פאַזע פון אַ פאַרויצער האָט ער געפירט מיט די הענט און אויסגערופן:

— ווער איז ביי אונדז דער גרעסטער העלד?

די הונדערטער קינדער האָבן געענטפערט:

— ראַבערט, ראַבערט, ראַבערט!

מייקל האָט אַ מאַך געמאַן מיט די הענט, איינגעשמילט די

קינדער און ווייטער אויסגעזונגען:

— און ווער האָט געשפילט די בעסטע שפיל, און געוואונען

דעם ערשטן פריז?

— ראַבערט, ראַבערט, ראַבערט, — האָבן די קינדער געענט-

פערט.

— אַ, אַ, בי, אי, אַ, מי.

— ראַבערט! ראַבערט! ראַבערט!

די קינדער האָבן ניט געזען ווי דער פרינציפאַל (דירעקטאָר) און

די לערער פון שול זיינען געשטאַנען אין די פענצטער און אָנגע-קוואַלן.

דאָס גלעקל האָט געקלונגען. די קינדער האָבן זיך צעשמעלט

אין רייען. אַנשטאַט אין די קלאַסן האָבן די לערער געפירט די קינדער אין אַלגעמיינעם פאַרזאַמלונגס-זאַל.

אויף דער בינע זיינען געווען אויסגעזעצט אַלע לערער, דער

פרינציפאַל און לואי דער דיוק. ראַבערטן האָט מען אַוועקגעזעצט אינמיטן. ס'האַבן זיך אָנגעהויבן די רעדעס. צום ערשטן האָט גע-

דער טשעמפיאן

רעדט דער פרינציפאל, דערנאך דער געהילף. דער לעצטער האָט גערעדט לואי דער דיוק. ער האָט געהאלטן אַ שיינע רעדע, גענוצט לאַנגע ווערטער און האָט פאַרענדיקט מיט היין און פייער:

— קיינער, קיינער טאָר ניט זאָגן, אַז איך גיב זיך אונטער. מען דאַרף קעמפן ביז דער לעצטער מינוט. דער זיג מוז קומען צו די וואָס אַרבעטן און גלויבן אין זיך. קיינער דאַרף ניט זיין צופרידן מיט קלייניקייטן, אַז מען שפּאַנט צו דעם וואָגן צו אַ שמערן, שטייגט מען הויך. אַט זעט ראַבערטן. ער האָט געאַרבעט שווער, כאַטש ער האָט געזען אַז זיין קעגנער האָט די אויבערהאַנט, האָט ער זיך ניט אונטערגעגעבן. איז ער טאַקע געוואָרן דער טשעמפיאן פון שטאַט ניו יאָרק, און איך זאָג אייך, אַז ער וועט ווערן טשעמפיאן פון גאַנץ אַמעריקע, ווייל ער איז דער בעסטער, גרעסטער, פלינקסטער מאַרב-שפּילער. לאַמיר אַלע אינאַיינעם אויסרופן אויפן קול דריי מאַל:

— ראַבערט!

— ראַבערט!

— ראַבערט!

ראַבערט איז געזעסן אויף דער פּלאַטפאָרמע ווי אַ באַגראַבענער — אַ באַ! ווי ער קנאַקט עס איין ליגן נאַכן אַנדערן. „דער גרעסטער, בעסטער, פלינקסטער!“ — פלינק ווי אַ בער. איך האָב אויסגענאַרט די טשעמפיאַנשיפ פון פּיראַנען.

נאָך ערגער האָט געפילט ראַבערט ביי זיך אין קלאַס. דאָס צימער איז געווען זייער שיין דעקאָרירט. מים האַנסאַן, די לערערן, האָט אַוועקגעזעצט ראַבערטן אויף אַ שטול לעבן טאַוול, אין פּראַנט פון אַלע קינדער.

זי האָט געהייסן מייקלען דעקלאַמירן אַ ספּעציעל פאַרפאַסטע ליד, און נאָך יעדער סטראַפּע האָבן די קינדער אויסגערופן מיט פּרייד:

— ראַבערט, ראַבערט, ראַבערט!

נאַכדעם האָט מים האַנסאַן געהאלטן אַ רעדע און געלויבט ראַבערטן אין הימל אַרײַן.

ראבערטס ווענטורעס

די גאנצע צייט, וואָס מױס האַנסאָן האָט גערעדט, האָט ראַ-
בערט זיך איינגעהאַלטן מיט אַלע כּוּחות נױט אויסצושרײַען:
— ס'איז אַ ליגן, מױס האַנסאָן, ס'איז אַ ליגן. איך האָב נױט
געוואונען דעם ערשטן פּרױז.

ער האָט אָבער געבױטן די ליפּן און געשוויגן. ווען מױס האָט
סאָן האָט אױפגערופּן עפעס צו זאָגן פאַרן קלאַס, האָט זיך
ראַבערט נױט אויפגעשטעלט. ער איז געבליבן זיצן בלייך ווי קאַלך
און געענטפערט:

— איך קאָן נױט, מױס האַנסאָן, איך קאָן נױט.

— וואָס קאַנסטו נױט? ראַבערט.

— איך קאָן נױט רײדן, — האָט ראַבערט געענטפערט מיט
שרעק.

— מאַך זיך נױט צום נאַר, — האָט מױס האַנסאָן געזאָגט, —
שרעק זיך נױט. שמעל זיך לעבן טאַוול און הױב אָן רעדן. רעד
נױט מיט קײן געהױבענע ווערטער. דערצייל פּראָסט ווי אַזױ דו
האַסט געוואונען די טשעמפּיאַנשיפּ.

— איך קאָן נױט, איך קאָן נױט, איך קאָן נױט, — האָט ראַבערט

אַרויסגעפלאַצט מיט אַ געוויין.

אײן קלאַס-צײמער איז געוואָרן שמײל ווי אײן אַן אױער. ראַ-
בערט האָט זיך דערשראַקן און פאַרשעמט פאַר זײן געוויין. וואָס
מער ער האָט זיך געשראַקן און געשעמט זיך, אַלץ העכער האָט ער
געוויינט.

— וואָס איז געשען? — האָט די לערערן געפרעגט אַ צע-

שראַקענע.

ראַבערט האָט דעם אמת נױט געקאַנט דערציילן. ער האָט גע-
מוזט געפּינען אַ תּירוץ. ער האָט אַרויסגעפלאַצט:

— דער בױך טוט מיר וױן.

— גרויסע שמערצן? — האָט די לערערן געפרעגט.

— אַט דאָ, אַט דאָ, — האָט ראַבערט אַנגעוויזן אויף דער

רעכטער זײט. ער האָט זיך דערמאַנט, אַז ווען זײן שוועסטערל איז

דער טשעמפיאן

געווען קראנק אויף „אפענדיסיטיס“, איז דער ווייטיק געווען אין דער רעכטער זייט. ס'איז אים איצט צונויף געקומען.
— אזוי, גרויסע שמערצן אין דער רעכטער זייט. בעסער גיי אהיים, — האָט די לערערן געזאָגט.
— איך קאָן ניט, — האָט ראָבערט אַרויסגעזאָגט ניט ווילנדיק.
— גוט, מיר'ן דיך אָפּפירן אין אַ טעקסי.

**

אין הויז איז געוואָרן אַ גאַנצער טומל. מען האָט געשיקט נאָך אַ דאָקטאָר. איידער דער דאָקטאָר איז געקומען, איז אָנגעקומען לואי דער דיוק.

דער דאָקטאָר האָט עקזאַמינירט ראָבערט און געקוועטשט מיט די פלייצעס, דוכט זיך, ס'איז ניטאָ קיין סימן פון אָפענדיסיטיס. אָבער דאָס יינגל שפּרינגט אויף ביזן סטעליע ווי מען רירט זיך צו צו דער רעכטער זייט פון בויך, און דאָס איז גאָר אַ שלעכטער סימן.
— דער דאָקטאָר האָט דערקלערט לואין :

— ס'איז אַ מאַדנער פּאַל. מען קאָן דערווייל נאָך גאַרניט וויסן. אַלץ וואָס מען קאָן טאָן, איז אַנשטעלן אַ באַרמהערציקע שוועסטער (אַ נירס) און גוט אַכטונג געבן אויפן יינגל.

— וועט ער קאָנען מאַרגן פאַרן קיין וואַשינגטאָן? — האָט לואי געפרעגט.

— ווער ווייסט, מעגלעך אז יאָ. ס'איז אָבער ניט כּדאי איינ-צושטעלן.

— מיר'ן זען, מיר'ן זען, — האָט לואי געענטפּערט פלינק, — קומט אין אַ שמונדע אַרום. איך וואָלט געוואָלט איר זאָלט איינלאָדן דעם גרעסטן ספּעציאַליסט אין ניו יאָרק.

אָבער אפילו דער ספּעציאַליסט האָט זיך ניט געקאָנט פאַנאַנ-דערקלייבן אין ראָבערטס קראַנקהייט. ער האָט באַפוילן: זאָל די נירס גוט אַכטונג געבן און לאָזן אים, דעם ספּעציאַליסט, וויסן אויב די טעמפּעראַטור הויבט זיך.

ראבערטס ווענטורעס

די טעמפערעטור האָט זיך ניט געהויבן, ראַבערט האָט אַבער אַליץ געקרעכצט. לואי איז ניט אָפּגעטראָטן פון הויז.

אין אַוונט, ווען דער פּאַטער איז געקומען פון דער אַרבעט, איז ער אַריינגעלאָפּן אַ צעשראַקענער צו ראַבערטן, דאָס יינגל האָט אַ וואונק געמאַכן צום טאַטן, אַז די נירס זאַל אַרויסגיין.

אַז די נירס איז אַרויס, האָט ראַבערט אָנגעהויבן רעדן מיט אַ געמאַכטער וויינענדיקער שטים :

— ס'קאַן זיין, אַז איך בין ערנסט קראַנק און מען וועט מיך דאַרפן נעמען אין שפיטאַל, און לואי וויל, איך זאַל מאַרגן פאַרן קיין וואַשינגטאָן.

— משוגע אויף טויט, — האָט דער פּאַטער געענטפערט.
— אוודאי משוגע, — האָט ראַבערט געענטפערט, — איך וועל ניט פאַרן.

— פאַרסטו ניט, און גענוג.
— איצט בייג זיך איין און איך וועל דיר עפעס דערציילן אַ סוד.
דער פּאַטער האָט זיך איינגעכויגן און ראַבערט האָט אים אַריינגערוימט אין אויער :

— דער קראַנקער איז טויט-הונגעריק! אַ גאַנצן טאַג ניט געגעסן.

— איך וועל שוין אַליץ באַזאָרגן, — האָט ראַבערטס פּאַטער געענטפערט.

און מיטער גינגאַלד האָט געהאַלטן וואַרט. ער האָט אַריינגעשמוגלט צוויי סענדוויטשעס צו ראַבערטן און געזאָגט צו לואין מיטן האַרבן וואַרט, אַז ראַבערט פאַרט ניט קיין וואַשינגטאָן. און ראַבערט איז געבליבן אין דער היים.

קאפיטל ניין.

אן אומגליק

מיסער גינגאלד, ראבערמס פאטער, האט געהאט א גאסט, זיין ברודער מארים פון אשאשעק, פענסילווייניע. זיינען די צוויי ברי-דער געזעסן ארום ווייסן פארצעלייענעם טישל אין קיך, געטרונקען מיי און גערעדט. האט געזאגט דער ברודער:

— איך פרעג דיך צום לעצטן מאל. וועסטו מיך לאזן אדאפ-טירן ראבערטן?

— ניין.

דער ברודער האט א זיפץ געמאן:

— איך האב אלץ געמראכט אפשר וועסטו נאכגעבן. ס'איז אזוי אומעטיק אין הויז אן קינדער. זינט אייבי איז געשטארבן, איז א שטילקייט אריינגעקראכן אין הויז, און ארויסגעטריבן דעם קינדער-טומל און רויש פון שטיפערייען. ניטא קיין ליכטיקע מינוט אין הויז. פאר דריי יארן, באלד ווי דאס קינד איז געשטארבן, האסטו צוגעשיקט ראבערטן אויף א פאר וואכן צו מיר. געדענקסט? פון דאן אן קאן איך דיין יינגל ניט פארגעסן. ער איז אזא לעבעדיקער, אזא פריילעכער און קלוגער. דאס שמעטל איז געווען אויף. דו האסט מיר קינדער און איך בין געבליבן אליין ווי א שטיין, לאז מיר אפ ראבערטן.

ראבערמס פאטער האט געענטפערט:

— א מענטש האט צען פינגער. זאג אים ער זאל איין פינגער אפשניידן. ניין איז גענוג. און דו בעסטסט ניט קיין פינגער, דו בעסטסט די רעכטע האנט — ראבערטן! איך האב, זאגסטו, נאך

ראַבערטס ווענטורעס

דריי קינדער אויסער ראַבערטסן. אמת, איך האָב נאָך דריי קינדער און אַלע זיינען זיי שוין, קלוג, געראַטן. אַבער ראַבערטס איז אַנדערש פון די איבעריקע קינדער. דוכט זיך, אַלע זיינען זיי פון די זעלביקע טאַמע-מאַמע, אַבער ראַבערטס האָט זיך אויסגעצייכנט מער ווי די אַנדערע. געדענקסט די עפל-ביימער ביי אונדזער פעטער אין סאַד ? ס'האַט פאַסירט גאַנץ אַפּט, אַז אויף דעם זעלביקן עפל-בוים איז איין עפל אויסגעוואַקסן גרעסער, זאַפטיקער, ווייניקער פון אַלע איבעריקע עפל. דאָס זעלביקע האָט געטראָפּן מיט ראַבערטסן. ער האָט אין זיך דעם זיידנס קלוגשאַפּט, דעם טאַמנס אויפריכטיקייט, דער מאַמעס שוין-רעדן און דעם פעטער ביינשעס זיכרון און איינפאַל. זיין געוואַנטיקייט און אויסגעהאַלטנקייט, דאָס זעסטו, ווייס איך ניט פון וועמען ער האָט געירשנט.

— געוואַנטיקייט און איינגעשפאַרטקייט, אַדער ווי דו רופסט עס, אויסגעהאַלטנקייט, האָט ער געירשנט פון דיר. דו האַסט גע-וואַגט אין דיין רעוואַלוציאַנערן קאַמף אין רוסלאַנד. און וואָס עס איז שוין איינגעשפאַרטקייט, דוכט זיך, אַז דו שפאַרטסט זיך איין וועט דיך קיינער ניט קאַנען רירן פון אַרט. אַבער זאָג מיר נאָר, האַסט ניט אַביסל איבערגעטריבן ראַבערטס מוט און אַנטשלאַסנקייט ?

— איבערגעטריבן ? — האָט דער פאַטער געענטפּרט, — דו קאַנסט ניט ראַבערטסן. געדענקסט די מעשה אין דער ביבליאַטעק ? וואָסער יינגל וואַלט געוואַגט אַזוי רעדן פאַר אַ ריכטער ? היינט זיין איינפאַל מיט דער ליי-ביבליאַטעק ? און וויפּל יינגלעך וואַלטן געהאַנדלט אַזוי מוזיק אין אַזא זאך ווי טשעמפּיאַנשפּיל ? און אַזוי מיט אַלע אַנדערע מעלות זיינע. ווען ער איז נאָך געווען אַ פּיצעלע, אַ בייבי, איז ער שוין געווען נייגערק צו וויסן, וואוהין עס לויפט אַוועק דער עלעווייטער. פון זיין לערנען אין „סקול“ איז דאָך אַפּ-גערעדט. ברענגט די בעסטע צייכנס. איך האַלט ניט שטאַרק פון נומע צייכנס אין שול. ס'איז ניט קיין היסרון, אַז אַ קינד ברענגט די בעסטע צייכנס פון סקול, אַבער דאָס באַווייזט נאָך ניט אַז ס'איז אַן אויסערגעוויינטלעך קינד. וויכטיקער איז אַ קינדס נייגערקייט,

אן אומגליק

זיין דורשט צו וויסן, זיין איינזאפן אין זיך דאס געלערנטע. אט
הער א מעשה :

— אנומלמן גיי איך פארביי, אויף דער פערטער עוועניו, א
געשעפט פון אלטע ביכער. ווען איך גיי פארביי אזא געשעפט מוז
איך זיך אפעשמעלן. איך זוך מציאות. ווארף איך דורך די ביכער
און באמערק, א היפש בוך מיטן נאמען „זשין לאפיט, דער פיראט“.
טראכט איך, ס'וועט זיין א גוט בוך פאר ראבערטן. אינגאנצן קאסט
עס א קוואדער. ברענג איך דאס ביכל אהיים. ראבערט טוט א
בלעטער דאס ביכל, פאלט אויף מיר ארויף און נעמט מיך קושן :

— א, פאפסי! דו ביסט זיס ווי צוקער און געשמאק ווי אייז-
קרים. איך האב אלעמאל געוואלט וויסן מער וועגן אט דעם זשין
לאפיט. אין געשיכטע-בוך שטייט ניט מער ווי אז דער פיראט
זשין לאפיט האט געהאלפן דזשעקסאנען פארטיידיקן ניו ארלינגס.
איך האב זיך געוואונדערט, וואס עפעס מיטאמאל וועט א פיראט
העלפן דזשעקסאנען? און מיט וואס איז דאס געווען וויכטיק פאר
דזשעקסאנען קריגן די הילף פון א פיראט? איך האב געזוכט אין
א סך לערן-ביכער און ניט געקאנט געפינען. איצט האסטו מיר
געבראכט א גאנץ בוך וועגן לאפיט.

איך בין געבליבן געפלעפט. איך האלט זיך, אז איך קאן אמע-
ריקאנער געשיכטע, און איך האב נאך קיינמאל ניט געהערט וועגן
זשין לאפיט. שווייג איך. איך טראכט, נו מילא, איך האב טאקע
געלייענט אמעריקאנער געשיכטע, אבער איך האב זיך קיינמאל ניט
אינטערעסירט מיט שלאכטן. אפשר איז אט דער זשין לאפיט טאקע
א באוואוסטער העלד? בין איך ניט פויל און פרעג זעקס יינגלעך
(פיר פון זיי שוין אין דעם דריטן יאר האַי-סקול) ווער איז געווען
זשין לאפיט? קיינער האט פון אים ניט געהערט.

דאס איז ראבערט, ברודער לעבן. ניט נאר האט ער א זיכרון,
נאר ער וויל פארשטיין דעם עיקר פון יעדער געשעעניש. איך זאג
דיר, איך האב ניט איבערגעטריבן. דו קאנסט ניט דאס יינגל. ער
וואקסט אַררייט!

ראבערטס ווענטורעס

האָט דער פעטער געענטפערט:

— אויב ראָבערט איז טאָקע אזאָ אויסערגעוויינטלעך יינגל, דאַרף ער האָבן אַ בעסערע היים. זע נאָר אין וואָס פאַר אַ פינצטערע, ענגע צימערן דו וואוינסט. און די גאַס? אַ שמוץ, דערטרונקען צו ווערן. אַ טומל טויב צו ווערן. היינט דיינע שכנים! ניטאָ וואָס צו רעדן, ראָבערט קאָן דאָ קריגן גוטע חברים. ער קאָן אויסקלייבן וועלכע „גענג“ פון „באַמערס“ ער וויל נאָר.

— עט, ס'איז ניט אזוי שרעקלעך ווי דו מיינסט, — האָט ראָ-בערטס פאַטער געענטפערט, — אָבער איך וועל איבעראַיאָר אַריבערקלייבן זיך קיין בראַנזוויל אָדער בראַנסקס. מיר בלייבן דאָ בלויז ביז אסתר און ראָבערט וועלן ענדיקן „פאַבליק סקול“. די לערערן האָט מיר געזאָגט, אז ראָבערט איז אַ גוטער קאַנדידאַט אויף דעם גאַלדענעם מעדאַל פאַר ענגליש. איך קאָן מיך איצטער אויך אַרי-בערקלייבן. איך אַרבעט דאָך פאַר דער יוניאָן און קריג געהאַלט רעגלמעסיק. דער לעצטער סטרייק ביי די ווייס-מייקערס (בלו-זעס-מאַכער) איז געוואונען געוואָרן. די יוניאָן קאָן איצט צאָלן שכירות רעגלמעסיק. מײן דזשעק איז שוין אַכצן יאָר אַלט און ער אַרבעט. ברענגט ניט אַריין קיין סך, אָבער אַ הילף אין הויז איז עס. באַלד וועט אייבי אויך אָנהייבן אַרבעטן. ער האָט ניט קיין איבעריקן חשק צו לערנען. קומענדיקן יאָר גייט אסתר אַריין אין אַ „ביזנעס סקול“ און ראָבערט אין „האַי-סקול“, וועלן מיר זיך אַריבערקלייבן אין בראַנזוויל אין אַ שטילן גענגט.

— הלוואי, זאָל עס זיין אזוי, — האָט דער ברודער געענטפערט, — אָבער טאַמער ניט? איז מען דען זיכער מיט דיין שמעלע אין דער יוניאָן? איך קאָן דיך ניט, ברודער מיינער! אָט וועט דיר עפעס ניט געפעלן ווערן, וועסטו לאָזן האַק און פאַק און ווערן אויס יוניאָן-באַמטער. און דאָן?

— דאָן וועל איך צוריק אוועק אַרבעטן אין שאַפּ, — האָט ראָ-בערטס פאַטער געענטפערט.

דאָ האָט זיך געעפנט די טיר און ראָבערט איז אַריין.

אן אומגליק

- העלאַ, פאפסי! העלאַ, אַנקל!
— העלאַ, ראַבערט! נו, האַסטו עפעס געקויפט פאַר די פינף
דאלאַר, וואָס איך האָב דיר געגעבן?
— ניין!
— פאַרוואָס?
— איך האָב נאָך אַליץ ניט באַשלאָסן, וואָס צו קויפן, — האָט
ראַבערט געענטפערט, — איך האָב שיר ניט געקויפט אַ פאַר גלי-
טשערס, און „ערעקטאָר סעט“ (אַ מעטאַלענעס גאַנג פון שטיקלעך אויף
צו מאַכן צאַצקעס), אַ באַל אויף שפּילן „פּוט-באַל“. די מאַמע האָט
געוואָלט איך זאל קויפן שייך אַדער אַן אַנצוג. האָב איך גאַרנישט
ניט געקויפט. אזוי לאַנג ווי איך האָב גאַרנישט ניט געקויפט, קאָן
איך נאָך אַליץ קויפן. קויף איך עפעס, איז פאַרפאַלן.
די ברידער האָבן זיך צעלאַכט.
— אַבער דו דאַרפסט באַשטימען וואָס דו ווילסט, — האָט דער
פעטער געזאָגט, — ביסט שוין מער ווי עלף יאָר אַלט. דאַרפסט
שוין וויסן וואָס דו ווילסט.
— אוודאי דאַרף איך וויסן, — האָט ראַבערט געזאָגט, — אַבער
דאָס איז דאָס ערשטע פינפערל, וואָס איך האָב געקראָגן אין מיין
לעבן, דאַרף מען זיך גוט באַטראַכטן.
— וועל, זוני, — האָט דער פעטער געענטפערט, — דו ביסט
אַלרייט. בלייבסט ניט שולדיק קיין ענטפער. איצט זאָג מיר צו אַז
היינטיקן זומער קומסטו צו מיר אויף אַ פאַר וואַכן.
— פאַרוואָס ניט? אויב נאָר פאַפּ וועט לאָזן.
— פאַרוואָס זאל ער ניט לאָזן?
— איך ווייס ניט. אַבער אויב יא, ווי וועל איך פאַרן אַליין?
— דאָס איז גאַרנישט, — האָט דער פעטער גענטפערט, —
פאַפּאָ וועט דיך צופירן צו גרענד סענטראַל סטאַנציע, דיך איבער-
געבן צו דער „טרעוועלינג אייד סאַסייעטי“ (הילף-פאַראיין פאַר
רייזנדיקע) זיי וועלן דיך שוין באַזאָרגן מיט אַ בילעט און אַן אויפ-
פאַסער, און אויב פאַפּאָ וועט קיין צייט ניט האָבן, וועסטו אַליין

ראבערטס ווענטורעס

צוגיין צו דער סטאנציע און ווייזן דעם פארשטייער פון דער „סאָ-
סייעטי“ (פאראיין) מיינעם א בריוו. דאָס וועט זיין גענוג. זיי וועלן
מיר שיקן אַ מעלעגראַמע אז דו קומסט. דאָס איבעריקע וועל איך
שוין באַזאָרגן.

ראַבערטס מוטער איז אַריין מיט אַ שמורעם :

— וויי איז מיר, ווינד איז מיר, איר דאַרפט דאָך שוין זיין
אַלע טויט-הונגעריק, און איך האָב נאָך ניט פאַרטיק קיין וועטשערע.
און וואו זיינען די קינדער? און זעט נאָר זעט ווי זיי האָבן דאָ
אַנגערויכערט! מען קאָן דערשטיקט ווערן. עפנט אַ פענצטער.
ראַבערט, גיי רוף אייביג, דזשעקין און אמתרן. איך גרייט שוין
צום טיש.

באַלד האָט מען זיך געזעצט עסן וועטשערע.

**

דאַנערשטיק איז דער אַנקל אַפגעפאַרן, און שבת האָט נאָך
ראַבערט אַלץ ניט געהאַט אויסגעגעבן די פינף דאָלאַר. ער האָט
ניט געקאָנט באַשטימען וואָס צו קויפן. ער האָט אַבער אַפגעמאַכט
מיט דער מאַמען, אז ער מעג אויסגעבן איין דאָלאַר אויף וואָס ער
וויל אַליין, און פאַר די איבעריקע פיר דאָלאַר וועט זי אים אויס-
קליידן.

שבת נאַכמיטאָג האָט ראַבערט זיך אַרויסגעלאָזן אויף פּערצנ-
טער גאַס לעבן יוניאָן-סקווער באַקוקן די שווי-פענצטער, זען וואָס
ער קאָן איינהאַנדלען.

ס'איז שוין געוואָרן שפּעטלעך, אַרום פינף אַזויגער. ראַבערט
און די שייקע האָבן נאָך גאַרנישט ניט געקאָנט זיך צוקלייבן. גייען
זיי זיך אַזוי רואיק איבער דער גאַס און שמעלן זיך אָפּ ביי יעדן
שווי-פענצטער. מיטאַמאָל איז געוואָרן אַ געלאָף פון מענטשן און
עס האָט זיך דערהערט אַ קלונגעריי פון פייער-לעשער.

— אַ פייער! אַ פייער! — האָבן די יינגלעך אויסגערופן.

חברה האָט ליב געהאַט צו קוקן אויף שרפות. ס'איז זיי
שמענדיק געפעלן געווען, וואָס די פייער-לעשער הויבן גלייך אָן ברעכן.

אן אומגליק

גענומען אן אייזערנעם לאָם — בריאָזג! גלייך אין שווי-פענצמער אריין. א ריזיקן האַמער אין האַנט און טאַראַכאָך — אין טיר אַריין. נאָך שענער איז צוצוקוקן ווי די פייער-לעשער ברעכן שלעסער. זיי האָבן אזאָ ספעציעל העקל-האַמער, פון איין זייט דאָס קעפל פון אַ האַמער, פון דער אַנדערער זייט אַ שפיציק, שאַרף פלאַך הע-קעלע. לייגט אַריין דער פייער-לעשער דאָס העקעלע אין רייפל פון שלעסל. נאָכדעם גיט ער אַ קלאַפּ מיטן האַמער-קעפל דאָס שלעסל — און דאָס שלעסל פליט אַראָפּ מיט אַ בריאָזג.

ס'מעג זיין דאָס קלענסטע פייער, אַדער גאָר נאָר אַ רויך, צעברעכן די פייער-לעשער, וואָס נאָר עס קומט זיי אונטער דער האַנט. אויב די שרייפה איז אַ גרעסערע און זי כאַפט אַרום די ווענט פון דער געביידע, נעמען זיך די פייער-לייט ערשט צו דער אַרבעט. מען ברעכט ווענט, טירן, די ראַמען פון די פענצמער, מען רייסט אַראָפּ דעכער. זיי קוקן אויף קיין זאָך ניט, אַבי אויסלעשן דאָס פייער.

און אז דאָס פייער איז אַ צוויי-דריי אַלאַרמדיקער איז ערשט פריילעך. דער „טשיף“ שטייט מיט אַ מעגאַפּאָן אין האַנט און קאָ-מאַנדירט מיט די פייער-לעשער ווי אַ קאָפיטאַן מיט סאַלדאַטן:

— דזשאַן, די גראַבע קישקע!

— מייק, אַ שטאַרקערע וואַסער-פאַמפע!

— טאַם, אַ העכערן אויפלייג-לייטער!

— חברה, פיר וואַסער-שטראַמען לינקס!

און שוויינגנדיק, פלינק פאַלגן די פייער-לעשער די כאַפעלן. איינמאַל, מיט אַ פאַר חדשים צוריק, האָט ראַבערט געזען ווי די פייער-לעשער האָבן כאַנוצט אַ רעטונג-נעץ. פיר פייער-לע-שער האָבן געהאַלטן דעם נעץ ביי די פיר עקן. אַ מאַן איז אַראָפּ-געשפרונגען פון דריטן שטאַק. די פייער-לעשער האָבן אים אויפ-געכאַפט ווי אַ גומענעם באַל.

חברה איז געלאָפּן צו דער שרייפה, פונדערווייטנס האָבן זיי געזען זיילן-רויך קנוילנדיק זיך צום הימל.

ראבערטס ווענטורעס

— אַט דאָס איז אַ פּייערל! — האָט ראָבערט אויסגערופן מיט פּרייד, — ס'וועט זיין וואָס צו זען!
זיי זיינען אָנגעקומען צו דער שריפּת. אַ מענגע מענטשן איז געשטאַנען צונויפּגעפרעסט אין איין קנול און געשריען, געליאַרעמט מיט באַנומענע קולות.

יעדע וויילע האָט זיך דערהערט אַ דומפּער קלאַפּ. עפעס האַלב-ווייכס האָט זיך אָנגעקלאַפּט אָן אַספּאַלט. מיט יעדן דומפּן קלאַפּ האָט די מענגע מענטשן ווילד אויסגעשריען. ניט אויסגעשריען, נאָר אויסגעיאַמערט. ניט קיין ווערטער האָבן זיך געהערט, נאָר עפעס אַ לאַנג אויסגעצויגענער „אוי“ האָט זיך אַרויסגעריסן פון די הונדערטער מיילער — אַ ווייטיקדיקער אויסגעשריי פון מענטשן, וואָס זעען טויט פאַר די אויגן און זיינען מאַכטלאָז צו העלפּן.

— וואָס טוט זיך דאַרמ? — האָט זיך די שייקע געוואונדערט.

— קומט לאַמיר אַרויף אויף אַ דאָך, — האָט סעמי געזאָגט, —

פון דאָך וועלן מיר קאַנען אַלץ זען.

— מיר קאַנען זיך דורכקוועטשן צווישן די מענטשן, מיר'ן זיך

דורכקוועטשן צווישן זייערע פיס, — האָט ראָבערט געזאָגט.

חברה האָט זיך געלאָזט אויף אַלע פיר.

דער טומל איז געוואָרן גרעסער; קלינגעריי פון נייע פייער-

לעשער וועגענער, טרובען פון נאָך אַמבולאַנסן, פייעריי פון פּרישע

פּאַליציילייט. אַ געדראַנג, אַ שטיקעניש און איבער אַלץ הערט זיך

יעדע פאַר מינוטן אַ נייער דומפּער קלאַפּ.

די יינגלעך זיינען אַרויסגעקראַכן אויסגעשמירטע, מיט האַלב-

צעריסענע קליידער; זיי זיינען געווען צערייצט און געוואַלט שוין

אימיצן אַפּטאָן דערפאַר. אַבער נאָר איין קוק אויפן פייער און זיי

האַבן פאַרגעסן אָן זיך.

די גאַנצע צען-שטאַקיקע געביידע פון טרייענגל פאַבריק איז

געווען איינגעהילט אין רויך. די פייער-לעשער האָבן געגאַסן וואַסער

פון אַלע זייטן, אַבער די גומענע קישקעס האָבן דערלאַנגט ניט מער

ווי צום זעקסטן שטאַק. די שטראַמען וואַסער האָבן געמאַכט דעם

אן אומגליק

רויך געדיכטער, און דער קנולנדיקער שווארצער רויך האט אינ-
נאנצן איינגעהילט די אויבערשטע שטאקן. פון מיטן פון דעם רויך
האבן זיך געטראגן יאמערדיקע קולות.

א ווינטל האט א בלאז געטאן, צעריסן אויף א וויילע דעם וואלקן
רויך — און מען האט דערזען אין די פענצטער יונגע מיידלעך. די
האר צעשוויבערט, די קליידער האלב-צעריסן; מיט אפענע מיילער,
שטיקנדיק זיך מיטן געדיכטן רויך, האבן זיך די יונגע פרויען גע-
ריסן פון דער געביידע. יעדע פרוי האט זיך געריסן ארויסצושפרינגען
פון פענצטער. די פענצטער זיינען געווען אזוי אָנגעפראָפּט, אז עס
איז געווען שווער זיך דורכצורייסן. ווי אָבער אַ מיידל האט זיך
דורכגעשפּאַרט איז זי אַרויסגעשפּרונגען, און אַ דומפּער קלאַפּ האט
זיך געהערט אויפן אַספּאַלט. אָפּט זיינען די מיידלעך געשפּרונגען
פאַרווייז, אַדער זאַלבעדריט. זיי פלעגן אַרומנעמען איינע די אַנדערע
און זיך אַרונטערגעוואָרפן.

לעבן דער טרייענגל געביידע איז געווען אן אַנדער פאַכריק מיט
איינ שטאַק העכער. אין שטיקנדיקן רויך האט זיך, אויפן דאָך, באַ-
וויזן אַ גרופע יונגעלייט אָנגעפירט פון אַ מיטל-יאָריקן מאַן. ראַ-
בערט האט אויסגעשריען:

— מיין פאַטער! פאַפּא! פאַפּא!

דער עולם און די פייערלייט זיינען געבליבן שמיין פאַרגאַפּט.
זיי האבן געזען ווי די גרופע האט אַראַפּגעלאָזן אַ לייטער פון דער
העכערער געביידע אויף דעם דאָך פון דער טרייענגל-פאַכריק און
גענומען ראַטעווען די מיידלעך. זיי האבן אויפגעריסן דעם דאָך-
פענצטער (סקיי-לייט) און גענומען אַרויסשלעפּן די אַרבעטמאַנעס.
איינס, צוויי, דריי, צען, פּופּצן, צוואַנציק!

די פלאַמען ווערן שטאַרקער און שטאַרקער, די געשרייען שוואַ-
כער. דאָס רוב נישט אַרויסגעראַטעוועטע זיינען שוין דערשטיקט.
פון דער רעמער-גרופע פאַלט אַפּ איינער נאָכן אַנדערן. נאָר צווייען
זיינען געבליבן. און אַט איז שוין נאָר איינער — ראַבערטס פאַטער.
זיינע קליידער זיינען האַלב-צעריסן, די האַר פאַרסמאַליעט, דאָס פנים

ראבערטס ווענטורעס

פארשווארצט פון רויך, דאס מויל אפן, שוין האלב פארשטיקט. ער נעמט זיך אן מיט די לעצטע כוחות, פארווארפט אן ארבעטמאן אויפן אקסל און הויבט זי אן טראגן אויפן לייטער. פייער-לעשער באווייזן זיך אויפן העכערן דאך. אט, אט וועט מען אים אויפכאפן, אבער דער רויך פון טרייענגל-געביידע איז געדיכט. מען קאן רא-בערטס פאטער ניט זען. נאך א טרעפ, נאך א טרעפ, אט איז ער א געראטעוועמער! פלוצלונג א קראך ווי א מעכטיקער דונער וואלט א קנאק געטאן — דער דאך איז איינגעפאלן. א וואלקן רויך ביון הימל! דער לייטער, ראבערטס פאטער, דאס געהלשמע מיידל זיינען פארשוואונדן. דאס אפענע פייערדיקע מויל פון דער ברענענדיקער געביידע האט זיי איינגעשלאנגען.

ראבערטס ניט זיך א רים מיט א געשריי:

— מאי דעדי! מאי דעדי!!!

א פאליציאנט האט אים א כאפ געטאן אויף די הענט:

— שא, זוני, שמילער.

— מיין פאטער! מיין פאטער! — האט זיך ראבערט געריסן

און געקלאפט מיט ביידע פויסטן אין פאליציאנטס ברוסט, — לאזט

מיך אפ. ער ליגט דארט און ברענט!

דער פאליציאנט האט א וויש געטאן מיטן ארבל די אויגן:

— איך ווייס, זוני, ס'איז אבער נאך אלעמען. דיין טאטע איז א

העלד.

— איך וויל ניט קיין העלד. איך וויל מיין פאטער, — האט

ראבערט געוויינט.

א ווילע האט ער אזוי שמיל געשלוכצט. מיטאמאל האט ער

זיך א רים געטאן מיט אלע קרעפטן פון פאליציאנט און זיך געלאזן

לויפן צו דער ברענענדיקער געביידע. א פייער-לעשער האט אים

אונטערגעשטעלט א פוס און ראבערט איז אומגעפאלן. הענט האבן

אים אויפגעכאפט, ראבערט האט געשריען היסטעריש: „ליוו מי

אלאן" — לאזט מיך צורו, לאזט מיך צורו, איך וויל מיין פאטער!

אן אומגליק

אימיצער אין ווייסן האָט אויפגעריסן ראַבערטס אַרבל, דאָס יינגל האָט געפילט אַ שמאָך אין אויבערשמן טייל פון אַרעם. מיט-אַמאָל האָט ער מער ניט געוואָלט וויינען. ער איז געבליבן ליגן שטיל מיט פאַרגלייזטע אויגן. מענטשן יאָמערן, פייער-לעשער שלעפן קישקעס, פּאָליציילייט פייפן, אַמבולאַנסן לויפן, גלעקער קלינגען. מען טראַגט אים ערגעץ, וואָס טוט זיך מיט אים? וואו איז ער?

**

ווען ראַבערט האָט זיך אויפגעכאַפט, איז ער געלעגן ביי זיך אין דער היים. די מאַמע איז געזעסן אויף אַ קליין בענקלע, דעם קאַפּ אָנגעשפּאַרט אויף די הענט. זי איז געזעסן און געקרעכצט. זי איז אפילו ניט צוגעגאַנגען צו ראַבערטן. דאָס יינגל האָט זיך געוואונדערט.

ראַבערט איז שנעל געקומען צו זיך. ער האָט אפילו געקאַנט גיין צו דער לוויה. דער פעטער מאַרים איז געקומען פון אַשאַשעק. ער האָט זיך אַרומגעדרייט אַ טרויעריקער, אַ שווייגנדיקער. קאַנ-טיק, אַז ער האָט געוואָלט עפעס רעדן מיט ראַבערטס מאַמע, אַבער ער איז אַוועקגעפאַרן שווייגנדיק.

אין הויז איז געווען שטיל און טרויעריק. אסתר האָט אַליץ ניט אויפגעהערט וויינען. דזשעקי און אייבי זיינען אַרומגעגאַנגען מיט פאַרשוואַלענע אויגן. זיי האָבן אַבער געגעסן, געטרונקען. אויפן דריטן טאַג האָבן זיי זיך אפילו אָנגעהויבן קריגן צווישן זיך. נאָר די מאַמע איז געזעסן אין זאַקן אויפן בענקלע און געשוויגן. ניט געוויינט, ניט באַקלאַגט זיך, ניט געגעסן, ניט געטרונקען, נאָר געזעסן און געשוויגן.

אויפן פינפטן טאַג האָט די מוטער ווי זיך אויסגעטשוכעט פון שלאָף. ראַבערט האָט געלייענט אין די צייטונגען, אַז די יוניאָן אַרגאַניזירט אַ טרויער-מאַרש. אַלע וואָס באַמיייליקן זיך אין מאַרש, דאַרפן זיין אָנגעטאַן אין שוואַרצן. מען וועט מאַרשירן אַן מוויק

ראַבערטס ווענטורעס

און אַן פּלאַקאַטן. מען וועט ניט האַלטן קיין רעדעס. מען וועט נאָר פאַרביימאַרשירן פאַר דער אָפּגעברענטער געביידע.

און די מאַמע איז ווי מיטאַמאַל צוריק לעבעדיק געוואָרן. זי האָט זיך גענומען גרייטן צו אָט דער גרויסער געשעעניש. פאַר זיך האָט זי גענומען נייען אַ שוואַרץ קלייד, מיט ברייטע פאַלדן, פאַר אסתרון אַ שוואַרץ קלייד מיט קורצע אַרבל, אַ שוואַרץ הימעלע און שוואַרצע שיד און זאַקן. פאַר די יינגלעך — שוואַרצע אויבער-העמדער, שוואַרצע שניפסן און ברייטע שוואַרצע בענדער אויף די אַרבל.

די מאַמע איז געזעסן איינגעבויגן אויפן בענקעלע און גענייט. די קינדער זיינען געווען אין גאַס. נאָר איין ראַבערט איז געווען פאַררוקט אין אַ ווינקל מיט אַ באַרג צייטונגען און אַלץ געלייענט וועגן פייער. ער האָט אַלץ ניט געקאַנט אינגאַנצן פאַרשטיין ווי אזוי דערלויבט מען זיך איינצושמעלן מענטשלעכע לעבנס צוליב פּראַ-פיטן. און ראַבערטן זיינען געקומען אויפן געדאַנק זיין טאַטנס רייד: „זיי רופן עס פּראַפיט, אין דער אמתן איז עס רויבעריי.“ יא, נאָר רויבער קאַנען צוליב געלט ניט שאַנעווען אַ מענטשנס לעבן; דער פאַבריקאַנט איז אַ רויבער, ער האָט זיך ניט גערעכנט מיט די אַרבעטאַרנס לעבנס. אַלע פּרימאַרגן, אזוי דערציילן די לעבן-געבליבענע אַרבעטער, פלעגט דער באַס פאַרשליסן די טיר צו די פייער-לייטערס. דער באַס האָט אַלץ מורא געהאַט טאַמער וועט זיך אַן אַרבעטער אַרויסכאַפן און פאַררויכערן אַ סיגאַרעט אויפן פייער-לייטער און פאַרשווענדן צייט, טאַמער וועט אַן אַרבעטאַרן זיך אַרויסכאַפן פון דעם פאַרשטיקטן שאַפּ אויף אַ וויילע און כאַפן פּרישע לופט. און אז דאָס פייער האָט אויסגעבראַכן, זיינען די אַר-בעטער געבליבן ווי מייז אין אַ פאַסטקע. דער ליפט (עלעווייטאַר) פון דער געביידע האָט אַלעמען ניט געקאַנט אַראַפּירן שנעל גענוג. די טרעפּ זיינען געווען פון האַלץ און זיינען באַלד אַרומגעכאַפט געוואָרן פון פּלאַמען און די טירן צו די פייער-לייטערס זיינען געווען פאַרשלאָסן.

אן אומגליק

ראַבערט זיצט אין האַלב-פינצטערן ווינקל און טראַכט : דער
מאַמע איז געווען גערעכט, אַ סיסטעם, וואָס עקזיסטירט אויף יע-
נעמס אומגליק, טויג ניט. זי מוז אומקומען.
די מאַמע איז געזעסן און גענייט. פון גאָס האָט זיך געהערט אַ
זינגערס שטים. ער האָט געזונגען מאַרים ראָזענפעלדס ליד : „פּייער“.
אַ ליד, וואָס דער גרויסער דיכטער האָט ספעציעל אָנגעשריבן וועגן
דעם טרייענגל-פּייער :

„ניט זינגט פון חופות, הערט ! אַ רעש,
„אַ וויי, אַ קלאַג פאַרטומלט אַלעס,
„התנים זוכן אום אין אַש
„מיט יאַמער, זייערע טוימע כלות.
„דער קלעזמער שווייגט. ס'פאַרן צוריק
„די פייער-וואַגנס — אַלין פאַרלאָרן,
„פאַרברענט די בלוטיקע פאַבריק
„צעשמערט אַ ים מיט יונגע יאַרן“.

די מאַמע שלוכצט שטיל, און דאָס קול טראַגט זיך העכער,
טרויעריקער :

„וואָס זוכט די בלינדע גערעכטיקייט ?
„זי וויל די שולדיקע געפינען ?
„דאָס איז די שולד פון אונדזער צייט
„וואָס האָט נאָר רויב און מאַרד אין זינען.
די מאַמע האָט זיך צעוויינט היסטעריש, און ראַבערט האָט
פאַרמאַכט די פענצטער מיט אַ קלאַפּ.

**

אין דעם טאַג פון מאַרש האָט גערעגנט. דער רעגן האָט צוגעגעבן
דעם מאַרש נאָך אַ טרויעריקערן און נאָך אַ שרעקלעכערן אויסזען.

ראבערטס ווענטורעס

אכט אין א ריי, אכט אין א ריי זיינען זיי געגאנגען. אן פלאקאטן, אן מוזיק, פרויען, קינדער, מענער — אלע אין שווארצן, אלע אויס-געוויקט פון רעגן. די מארשירנדיקע מאסע האט אויסגעזען ווי א מחנה גייסמער, וואס זיינען ארויס פון זייער געהיימער באהעל-מעניש און געשראָקן און געוואָרנט די וועלט, אז אזא פאסירונג ווי דער טרייענגל-פייער ווערט ניט פארגעסן. עס איז דא א האנט, וואס פארשרייבט, ס'איז דא א דערמאָנער!

ראבערטס פאמיליע האט מארשירט מיט דער גרופע פון קרוכים, געלימענע און געראטעוועטע פון פייער. ווען די גרופע האט זיך דערנענטערט צו דער גאס, וואו די שריפה איז געווען, און דער שווארצער פארויכערטער סקעלעט פון דער טרייענגל-געביידע איז אנטפלעקט געוואָרן, האט אויסגעבראָכן א יאָמער. איבערן יאָמער האט זיך געהויבן א שטים — קאָנטיק פון אן אַרבעטער, וואס איז געווען א חזן אין דער אלטער היים. די שטים האט אויסגעזונגען מיט א וויינענדיקן ניגון, ווערטער פון איכה — די קלאַג-לידער וואס אידן זינגען אום תשעה באב:

„אויף אַט די וויין איד,
„מיינע אויגן גיסן טרערן“.

דער יאָמער האט זיך פארשטארקט — א קלאַג פון פארווייטיקטע הערצער, וואס באוויינען די יונגע לעבנס, וואס זיינען אזוי פרי פארשניטן געוואָרן און אוועקגעגאנגען פון דער וועלט, צוליב דער זשעדנעקייט פון מענטשן, צוליב דער הילפלאַזיקייט פון די אַרבעטער. ווען די מאסע האט פארכייגעמאָרשירט די געביידע, האָבן פויסטן זיך א הויב געטאָן און אויסגעשרייען האָבן זיך געהערט:

— אומגעקומענע! מיר וועלן ניט פארגעסן!
— אומגעקומענע! מיר וועלן געפינען גערעכטיקייט!
— אומזיסט, אומגעקומענע, וועט ניט זיין אייער טויט!
און דער רעגן גיסט, דער הימל איז גרוי, דער ווינט איז עסיק;
רויטע פארוויינטע אויגן. נאָסע באַקן, טויזנטער וויינענדיקע פנימער
קוקן ארויס דורך די פענצטער פון אַרומיקע הייזער.

אן אומגליק

זעקס שמונדן האָט געדויערט דער מאַרש, און ראַכערטס פאַ-
מיליע האָט דורכגעמאַכט דעם גאַנצן וועג. זיי זיינען געקומען אַהיים
דורכגעווייקטע, דורכגעפראַרענע. די מאַמע האָט געזען, אַז די
קינדער זאָלן זיך איבערטאָן, זי האָט זיי געגעבן הייסע טיי מיט
לימענע, עס זאָל זיי גוט דורכוואַרעמען, און זיי אַרײַנגעלייגט אין
בעט, כאַטש עס האָט ערשמ אַנגעהויבן טונקלען. אַליין איז זי
געבליבן זיצן אַ צעבראַכענע אין קיך. דאָס קליינע גאַז-פלעמל האָט
זיך געטונקלט און זי איז געזעסן אויפן בענקל אַ פאַרלאַרענע, און
שטיל געוויינט אין זיך.

לאַנג איז זי אַזוי געזעסן. אַרום האַלבע נאַכט האָט איר מיט-
אַמאַל אַנגעהויבן וואַרפן אין קעלט און אין היץ. זי האָט זיך
אַרומגעזען אַז די קליידער זיינען אויף איר נאַס. זי האָט זיך
אויפגעהויבן פון בענקל און אַנגעהויבן זיך אויסטאַן, לייגן שלאָפן.
זי האָט זיך אַבער געפילט אַזוי מיד און צעבראַכן און קאַלט, אַז זי
האָט זיך ניט געקאַנט אויסטאַן. זי האָט אַראַפגעצויגן די שײך,
פאַמעלעך זיך צוגעשלעפט צום בעט, און ווי זי שטייט און גייט
— זיך אַרײַנגעוואַרפן אין דעם ניט-פאַרבעמן געלעגער.

די נאַכט איז זי ניט געשלאָפן. ס'האַבן איר געבראַכן אַלע
גלידער. אינדערפרי האָט זי זיך ניט געקאַנט אויפהויבן פון בעט.
מען האָט גערופן אַ דאָקטאָר, ער האָט אונטערגעזוכט און דערקלערט,
אַז זי האָט לונגען-אַנצינדונג. ביידע לונגען זיינען אַנגערירט. דאָס
בעסטע וואָלט געווען זי צונעמען אין אַ שפיטאַל. מען האָט אַרויס-
גערופן אַן אַמבולאַנס, און מען האָט זי צוגענומען אין אַ שפיטאַל.
דריי טעג שפּעטער איז זי געשטאַרבן.

די קינדער זיינען געבליבן ווי אויפן וואַסער. מען האָט געלאָזט
וויסן דער יוניאָן. די יוניאָן האָט געזאַמלט אַ פּאַנד פאַר די וואַס
האַבן געליטן פון פייער, האָט זי באַלד אַרײַנגעשיקט עסן, קליידער,
באַצאַלט דירה-געלט. אַבער מען קאַן דאָך ניט לאָזן קינדער אויף
הפּקר. מען דאַרף זיי באַזאָרגן מיט אַ היים. האָט די יוניאָן באַשטימט
אַרײַנצוגעבן סעמין, אַסתרן און ראַכערט אין אַ יתומים-אַנשטאַלט.

ראבערטס ווענטורעס

אין טומל האָבן די קינדער פאַרנעמן אַן דעם אַנקל.
ראַבערטן איז ניט געפעלן געוואָרן די מעשה מיט דעם יתומים-
הויז. פאַר אים איז עס ניט קיין פּלאַן. שמענדיק זיין אונטער
אויפּזיכט, גיין אַנגעמאַן אין אַ פאַרמע ווי אַ סאַלדאַט אַדער ווי אַן
אַרעסטאַנט איז ניט אַזוי גוט. ער געדעקנט, ווי ער איז אַמאַל געווען
אין קאַני אַיילאַנד, ער האָט געזען ווי די יתומים-קינדער שפּילן זיך
אויפן הויף פון זייער היים, און ער האָט אויף זיי שטאַרק רחמנות
געהאַט; ווייטער פון פּלויט האָבן זיי ניט געקאַנט גיין, אַן אויפ-
פאַסער איז געשטאַנען ביי דער זייט. אַלע קינדער זיינען געווען
אַנגעמאַן אין אַ פאַרמע. זיי האָבן געשפּילט באַל, אַבער שטיל אַן
געלעכטער, אַן אויסגעשרייען. דאָס ערגסטע איז געווען וואָס יעדער
פאַרבייגייער האָט געשמוצערט מיט די ליפּן: „אַרימע קינדער, נע-
בעך, אומגליקלעכע יתומימלעך.“ אויך ער האָט אויף זיי דאַן רחמנות
געהאַט. איצט וועט מען אויף אים אויך שמוצערן מיט די ליפּן.
גיין, ער וויל ניט מען זאָל אויף אים רחמנות האָבן. ער מוז זיך
אַרויסדרייען פון דעם יתומים-אַנשטאַלט.

ווי אַזוי ?

ראַבערט האָט זיך דערמאַנט אַן זיין פעטער פון אַשאַשעק.
דער פעטער האָט דאָך אים אַלעמאַל געוואָלט האָבן ביי זיך. יא, ער
וועט אַוועקפאַרן צום פעטער.

אַבער ווי קומט די קאַץ איבערן וואַסער ?

שא, ער האָט אַ מיטל: „די הילף-געזעלשאַפט פאַר רייז-
דיקע“.

אַ טאַג איידער מען האָט געזאַלט די קינדער צונעמען אין אַ
יתומים-הויז, האָט ראַבערט שטילערהייט איינגעפאַקט זיינע זאַכן
אין אַ גרויען שטיק פאַפּיר, גענומען דעם פעטערס אַ קאַנווערט אויף
וועלכן ס'איז געווען אַנגעשריבן: „מאַרים גינגאַלד, ריטעיל גראַ-
סעריס, אַשאַשעק, פענסילווייניע“, און איז אַוועק צו דער באַך-
סטאַנציע „גרענד סענטראַל“.

אן אומגליק

אין קעשענע האָט נאָך ראַבערט געהאַט די פינף דאָלאַר וואָס זיין פעטער האָט אים געגעבן. גייענדיק צו דער באַן-סטאַנציע, האָט זיך ראַבערט אַלץ איבערגעלייגט צי ער זאָל צוגיין צום בילעט-פאַרקויפער און בעטן אַ בילעט קיין אַשאַשעק, אָדער ער זאָל צוגיין פריער צום אויפזעער פון „דער הילף-געזעלשאַפט פאַר רייזנדיקע“.

ער וועט בעסער צוגיין פריער צו דער הילף-געזעלשאַפט, האָט ראַבערט באַשטימט. ווער ווייסט וויפל עס קאָסט אַ בילעט קיין אַשאַשעק. דער בילעט-פאַרקויפער קאָן אים נאָך פאַרהאַלטן און ס'וועט ווערן אַ טומל.

אַבער וואָס פאַר אַ תירוץ וועט ער זאָגן דעם אויפפאַסער פון דער געזעלשאַפט, אויב יענער וועט אים פּרעגן פאַרוואָס פאַרט אַזאַ קליין יינגל איינער אַליין? טאַקע שלעכט. אַבער פאַרפאַלן, ער וועט עפעס מוזן צומראַכטן, וועט זיך אים ניט איינגעבן איז ניט געפידלט. מען פירט גאַרנישט ניט אויס, אויב מען וואָגט ניט.

אַריינקומענדיק אין „גרענד סענטראַל“ האָט ראַבערט באַלד אויפגעזוכט דעם פּלאַץ פון דער הילפס-געזעלשאַפט. ער איז צוגע-גאַנגען און געפרעגט דאָס מיידל:

— דאָס איז די „די הילף-געזעלשאַפט פאַר רייזנדיקע“?

— יא, וואָס קאָן איך טאָן פאַר דיר?

— איך וויל פאַרן קיין אַשאַשעק צו מיין פעטער מאַריס גינ-גאַלד.

אַט איז זיין אַדרעס, האָט ראַבערט געזאָגט.

— וואָס הייסט, דו ווילסט פאַרן? וואָס וועט דיין טאַמע און

מאַמע זאָגן?

— זיי וועלן גאַרנישט ניט זאָגן. קיין וואָרט ניט, — האָט

ראַבערט געענטפערט, — זאָל מיר גאָט אַזוי העלפן. זיי וועלן זיין

צופרידן. און אַט האָב איך פינף דאָלאַר, וואָס דער פעטער האָט

מיר געלאָזן. קויפט מיר אַ בילעט.

— איך קאָן עס ניט טאָן, — האָט דאָס מיידל געזאָגט, — איך

מוז לאָזן וויסן דער פּאַליציי. זיי וועלן דיך נעמן אויף אַ טאַג

צוויי אין דער „קינדער-געזעלשאַפט“. אויב עס וועט זיך אַרויסצייגן,

ראבערטס ווענטורעס

אז דאָס וואָס דו זאָגסט איז אמת, וועלן מיר דורך אַפּשיקן קיין שאַשאַקין.

— אַ שיינע מעשה, — האָט ראָבערט געענטפּערט, מיך אַרעס-טירן גאָר! פאַרוואָס?

— ניט אַרעסטירן, גאָר דו וועסט דאַרמין זיין אַ טאַג-צוויי.

— וועל איך קאָנען גיין וואוהיין איך וויל?

— ניין, — האָט דאָס מיידל געזאָגט.

— רוף איך דאָס אַרעסטירן, — האָט ראָבערט געהאַלטן זיך

ביי זיינס, — וואָלט איר געוואָלט, מען זאל אייך אַרעסטירן און אַ פאַרוואָס?

— אוודאי ניט, — האָט דאָס מיידל געענטפּערט.

— איז פאַרוואָס, אז איך קום אייך בעטן אַ געפּעליקייט, ווילט

איר מיך אַרעסטירן?

— דו ביסט אַ בראַווער יינגל, — האָט דאָס מיידל געשמייכלט,

— שווער זיך אויסצומענהן מיט דיר. דו ביסט מיר געפּעלן. אַט

וועל איך דיר זאָגן, וואָס איך וועל טאָן, גיב אַהער די פינגער דאָלאַר,

איך וועל שיקן אַ טעלעגראַמע דייין פעטער. דערווייל זיי ביי מיר דאָ.

וועט דייין פעטער ענטפּערן, אז ער ריכט זיך אויף דיר, זען איך דורך

אַריין אין דעם מיט-נאַכטיקן צוג. ענטפּערט ער ניט, גיב איך דורך

איבער צו דער פּאָליציי.

— גוט, — האָט ראָבערט צוגעשטימט.

צוויי שטונדן שפּעטער האָט מען דערלאָנגט דעם מיידל אַ טע-

לעגראַמע פון אַנקל מאַריס.

דאָס מיידל האָט איבערגעלייענט די טעלעגראַמע און געזאָגט

צו ראָבערט:

— דייין אַנקל שרייבט, אז ער וואַרט אויף דיר מיט אומגעדולד.

דו ווייסט יינגל, איך בין צופרידן. איך בין צופרידן וואָס דו האָסט

מיר דערציילט דעם אמת. איך האָב טאַקע באַלד פאַרשטאַנען, אז

אַ פיין יינגל ווי דו וועט ניט אַפּנארן, דאָך האָב איך זיך געשראַקן,

אפשר זאָגסטו פאַרט ליגן.

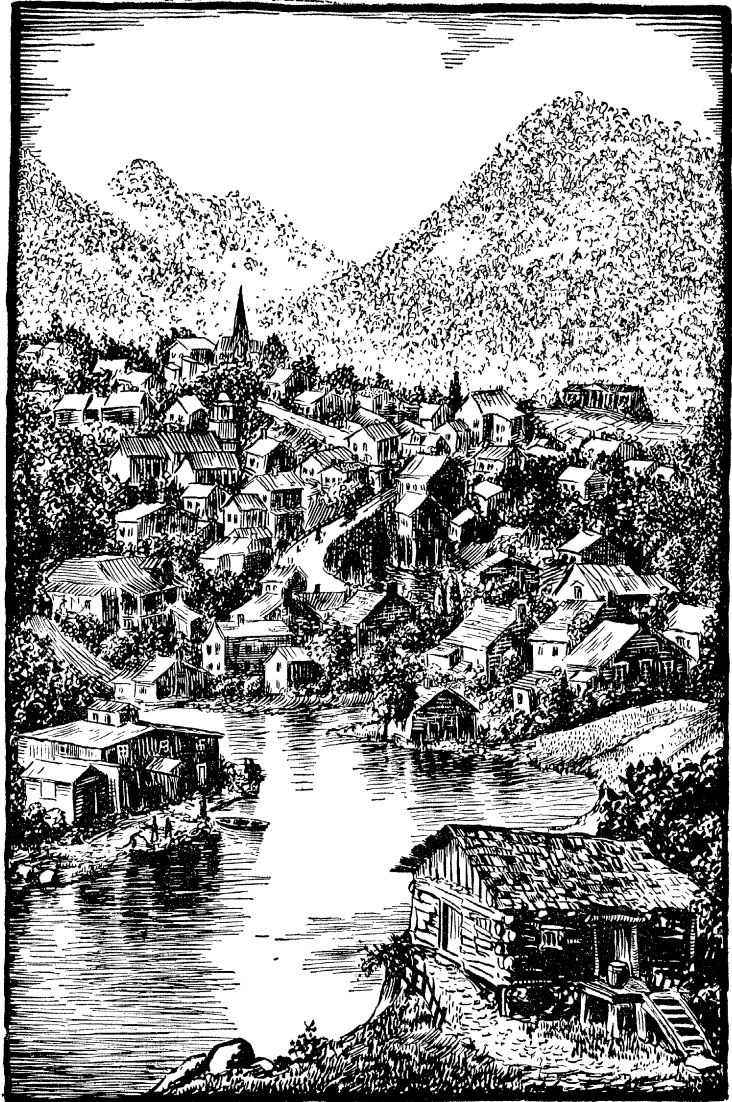
אַן אומגליק

— אַ דאַנק פאַר אייער מי, — האָט ראַבערט געזאָגט.
— אַ דאַנק פאַר אַ דאַנק, — האָט דאָס מיידל זיך שפּאַסיק פאַר-
נויגט, — איצט, זוני, קום, איך וועל דיך באַזאָרגן מיט אַ בילעט.
פאַרן אַוועקפאַרן האָבן זיי זיך האַרציק געזעגנט. ראַבערט איז
אַפּגעפאַרן מיט דעם מיט-נאַכטיקן צוג.

צווייטער טייל

האטע קאמארן

קאפיטל איינמ

א נייע היים

דער מיטנאכטיקער צוג איז געווען ליידיק, ווען ניט ווען האט זיך דורך די פענצטער באוויזן א פייערל, זיך א טוק געטאן און פארשוואונדן אין דער ווייטקייט. דאס פענצטער איז געבליבן בלינד און שווארץ און ראכערט האט געזען נאר די אפשיגלונג פון זיין אייגענעם געזיכט.

ס'האט געשמאק גערענגט. די פאסן רעגן האבן געשווענקט די פענצטער און געקלאפט אין די שויבן.

דער רויש פון רעגן, דאס וויגן זיך פון צוג און דאס ריטמישע קלאפן פון די רעדער האבן ראכערטן פארשלעפערט. ער האט געדערמלט, און האלב-וואכיק האט ער געקוקט מיט שמארע אויגן אויפן פענצטער. אים האט זיך געדוכט אז א חויץ זיין אייגן געזיכט זעט ער נאך געשמאלטן אין דער גלאנציקער שויב. ער האט געזען מעמין, מייקלען, אסתרן און אט איז דער טאטע און די מאמע.

ראכערט האט זיך א טרייסל געטאן, א רייב געטאן די אויגן און אפגעווישט דעם שלאף. די געשמאלטן זיינען אנטרונען. ראכערט האט זיך ארומגעקוקט. א מיטליאריקער מאן זיצט אנגע- לענט אויפן ווייכן זיץ-פלאץ, זיין פנים איז צוגעדעקט מיט א צייטונג און ער כראפעט געשמאקט. א יונג מיידל זיצט צוגעפרעסט מיט דעם פנים צו א שויב. א מאן לייענט א דעמעקטיוו-בוך און קייט גומי שנעל, ווי ער וואלט מיטגעארבעט מיט די העלדן פון די מעשות. ס'איז שמיל אין וואגאן.

ראכערט האט ווידער איינגעדערמלט. די געשמאלטן האבן זיך נאכאמאל באוויזן אין פענצטער, זיי האבן אפילו אנגעהויבן רעדן.

א נייע היים

„זאלן זיי רעדן“, האָט ראָבערט געמורמלט צו זיך, „איך בין צו שלעפּעריק אויסרייבן די אויגן“.

די ערשטע האָט גערעדט אסתר. גערעדט און איינגעטענהט מיט די הענט:

— דו ביסט אַנמלאַפּן און אונדז איבערגעלאָזן. דיך אַרש נישט וואָס מיט אונדז וועט געשען. סעמי און איך וועלן דאַרפן גיין אין אַ יתומים-הויז און דו האָסט זיך אַרויסגעדרייט אָן אַ זיי געזונט. באַלד האָבן זיך צערעדט מייקל און סעמי. ווי אַלעמאַל, האָבן זיי גערעדט ביידע מיטאַמאַל. מייקל האָט געזויט די ווערטער דורך אַ ווינקל פון מויל און סעמי האָט גערעדט און געשפיגן און געהאַלטן די הענט אין די קעשענעס:

— יו אַר איי העל אַוו איי פרענד“ (דו ביסט שוין איינמאַל אַ פריינט) אַנמלאַפּן אָן אַ זיי געזונט, אונדז האָסטו דאָך געמענט דער-צילן, אַז דו ווילסט אַנטלויפן. מיר וואָלטן דיר דאָך געהאַלפּן. אמתע פריינט ווייזן וואָס זיי קאַנען אין אַ שלעכטער צייט.

און אַט איז די מאַמע. זי איז אַנגעמאַן אין שוואַרצן אַזוי ווי זי איז געווען אַנגעמאַן צום פּראַמעסט-מאַרש. זי רעדט שטיל: „אָוועקגעפּלויגן מיין קליין אַרים פייגעלע. אַליין אין דער גרויסער פּרעמדער וועלט. אָן אַ טאַטן, אָן אַ מאַמען. ווער וועט אויף דיר אַכטונג געבן, קינדעלע מיינס?“

פאַרוואָס וויינט נישט די מאַמע — וואונדערט ער זיך. אַ מאַמע דאַרף וויינען. ס'וואָלט גרינגער געווען ווען זי וויינט. ער וואָלט געזאָגט מיט צאַרן: „לאַז מיך צורו, וואָס מיינסטו, בין איך — אָן עופּעלע?“

און אַט איז דער טאַמע. ער שמייכלט גאָר. ער קוקט מיט ליבשאַפט און רעדט שטיל: „ראָבערט, איך בין שטאַלץ מיט דיר. יעדער מענטש דאַרף העלפן זיך אַליין. מען דאַרף זיך נישט פאַרלירן ווען מען איז אין אַ קלעם. מען דאַרף זען זיך אַרויסצודרייען. און דו האָסט זיך אַרויסגעדרייט. פרייט עס מיך“.

ראבערטס ווענטורעס

באלד מישן זיך צונויף אלע געזיכטער צוזאמען. אלע רעדן עפעס צוזאמען. עס הערט זיך א קלאפעריי פון „על“ א טומל, א לאנגער פייף, א גרילץ.

ראבערט האט זיך אויפגעכאפט. די באן האט זיך אפגעשמעלט מיט א טרייסל. די צוויי מענער זיינען אראפגעשטיגן, נאך דאס מיידל איז געבליבן אין וואגאן.

דער צוג האט זיך געלאזן אין וועג. ס'איז שטיל אין וואגאן און די שטילקייט האט געפרעסט דערשטיקט צו ווערן. ראבערטן איז געווארן אומהיימלעך, אים האט זיך געוואלט וויינען. ער האט זיך אבער דערמאנט אן דעם טאמנס ערשמן געשפרעך. אט הערט ער ווי דער טאמע רעדט:

— און א יינגל בין איך געווען א שטאלצער. איך האב פיינט געהאט אימיצער זאל זען מיינע טרערן. האב איך פארביסן די ליפן און געשוויגן.

ראבערט האט זיך איינגעביסן מיט די אויבערשטע ציין אין דער אונטערשטער ליפ.

**

ער האט זיך אויפגעכאפט, ווען ס'איז שוין געווען גוט ליכטיק. ער האט דערזען, אז ער איז צוגעדעקט מיט דעם מיידלס מאנטל. ער האט שעמעוודיק אראפגעשארט דעם מאנטל. דאס מיידל האט געשמייכלט.

ראבערט איז רויט געווארן. ער האט געוואלט באהאלטן זיך. וואו אבער? האט ער צוגעפרעסט דאס געזיכט צו דער שויב און ארויסגעקוקט אין דרויסן.

די זון איז אויפגעגאנגען. פונדערווייטנס האט מען געזען די וואטשונג-בערג. פון ביידע זייטן וואגאן האבן זיך געהויבן בערג-קייטן, באדעקט מיט דינע ביימלעך. צווישן די ביימלעך האט זיך דא און דארט דורכגעווארפן א בעריאזע, וואס האט געבלאנקט מיט איר ווייסקייט אין דער ברוינקייט פון די דינע שטאמען. אויף

א נייע היים

די בערג-רוקנס און די טאלן איז די ערד געווען צעצקערט, דער צעצקערטער באדן האט אויסגעקוקט, דורך די באן-פענצמער, ווי דאס ברעט פון א דאמינע.

ראבערט האט קיינמאל ניט געזען אזא רחכות, אזא שיינקייט. זיין הארץ האט געקלאפט שנעל פון גרויס פרייד, און ער האט אפגע-קערט דאס פנים פון פענצמער און געשמייכלט צו דעם מיידל .

דאס מיידל האט פריינמלעך געזאגט :

— א יא שיין ?

— ארהו, — האט ראבערט געשאקלט מיטן קאפ.

— צום ערשטן מאל אין די וואטשונג-בערג ?

— יא, — האט ראבערט געענטפערט.

— א שאד וואס דו האסט ניט געזען דעם דעלאווער וואסער-

ברוך. ס'איז די שענסטע נאטור-דערשיינונג, וואס די מזרח-שטאטן פארמאגן. דער דעלאווער לויפט דארט צווישן צוויי הויכע בערג. די בערג זיינען אזוי נאענט איינע צו די אנדערע, אז עס דוכט זיך אז ווען אימיצער צעשפרייט זיינע הענט קאן ער די בערג-שפיצן אנרירן מיט זיינע פינגער. באלד אבער ווי דער דעלאווער גייט ארויס פון צווישן די בערג, צעברעכן זיך די וואסערן אויף צווייען. אינמיטן איז אן אינדזל א מייל די לענג, אן אינדזל מיט קוסטעס און ביימער.

— ווען זיינען מיר פארבייגעפארן דעם דעלאווער וואסער-פאל ?

— האט ראבערט געפרעגט.

— פארטאג, — האט דאס מיידל געענטפערט, — ווען איך

וואלט געוואוסט, אז דו פארסט צום ערשטן מאל אויף דער ליניע, וואלט איך דיך אויפגעוועקט.

— א דאנק פארן מאנאל, — האט ראבערט געזאגט, — ווילנדיק

ענדיקן דעם געשפרעך.

— א, ס'איז גארניט, — האט דאס מיידל געענטפערט און

אנטשוויגן געווארן.

ראבערטס ווענטורעס

ראבערט האט זיך ווייטער איינגעגעסן מיט די אויגן אין פענצ-
טער. ער האט זיך ניט געקאנט אנועטיקן מיטן דרויסן.
די זון איז געשמאנען הויך. די בערג זיינען געווען איינגעוויקלט
ווי אין א בלויען שלייער — דאס האט זיך דער טוי אויסגעדאמפט.
די טאלן זיינען געווען אנגעפילט מיט ליכט, מיט העלקייט און
גרינקייט. ראבערט האט איינגעאטעמט די לופט און אים האט זיך
געדוכט, אז די פרישקייט פון די בערג, טאלן, און פעלדער שפארט
זיך דורך די מעטאלענע ווענט פון וואגאן. ער איז געווען צופרידן,
וואס ער איז אנטלאפן. ווער וואלט עס געוואלט זיין פארשפארט,
אין אזא פרימארגן, אין א יתומים-הויז?

**

אויף דער סטאנציע אשששעק האט דער פעטער געווארט. ער
האט אויף זיך ארויפגעצויגן א ביזו פנים און ביי זיך באשטימט
געבן דעם יינגל א גאב. וואס הייסט א קינד נעמט און לאזט זיך
אין וועג אריין איינער אליין?

אבער ווי ער האט דערזען ראבערטן האט ער ניט אויסגעהאלטן.
ער האט זיך צעשמייכלט און זיך צעקושט מיטן יינגל. באלד האט
זיך אבער דער פעטער דערמאנט אן זיין באשלוס, האט ער זיך
אנגעכמורעט און ארויסגעכרומט:

— איך האב דיך א סך פראגעס צו פרעגן. ביסט דאך אבער
מיד, ניט אויסגעשלאפן און הונגעריק וועלן מיר עס אפלייגן אויף
שפעטער. קריך אריין אין מאשין.

ראבערט האט געזען די געמאכטע בייזקייט און געשמייכלט
אין זיך:

— מיד, פעטערל, קאנסטו ניט נארן. ביסט צופרידן וואס איך
בין געקומען.

די מאשין האט זיך געטרעגן איבער די גאסן פון אשששעק. רא-
בערט האט זיך ניט געקאנט גענוג אנקוקן. ווי אנדערש ס'איז דא פון
ניו יארק. די הייזער זיינען קליינע און ברודיקע, יעדעס הויז האט

א נייע היים

א גרויסע ווערענדע, מענטשן זיצן אויף שאקל-שטולן און וויגן זיך. דאס שמעטל איז ארומגערינגלט מיט בערג, וואלד, דעם סעסקעוואנע טייך און קוילן-שאכטעס. אט זיינען זיי אריינגעפארן אין א גאס און א שאכטע איז פלוצלונג ווי ארויסגעשפרונגען פון דער ערד. די געביידע פון דער שאכטע שטייט הויך איבערן באדן. ארום און ארום קופעס דינע קוילן. אויף פיר הויכע קלעצער שטייט די שאכטע. פונדערווייטנס קוקט זי אויס ווי א גרויסע פיר-פיסקע חיה מיט א ברייטן קרומען קערפער, וואס האט אנגעטאן אויף זיך א הויכן קוימען, וואס שפארט מיט רויך.

דער אויטאמאביל איז געקומען צום צענטער פון שמאט, די גאסן זיינען געווארן ברייטער, שענער. אט זיינען זיי אין „מעיד-סטריט“ — די הויפט-גאס פון שמעטל. א ברייטע, ריינע, גלאט-אויסגעפלאסטרטע גאס. הויכע געביידעס, גרויסע, שיינע שווי-פענצ-טער. א באנק, א קינאמאטאגראף, אן אפטייק, א דעפארטמענט-קראם און א געריכט-הויז.

זיי האבן זיך א קער געטאן לינקס. ווידער שמאלע געסלעך און איינשמאקיקע הייזלעך, אפגעלאזענע, ברודיקע, מיט קוילן-שטויב באדעקט. זיי זיינען אריבערגעפארן א בריק, אריינגעדרייט זיך אין א שמאל געסל און געבליבן שטיין לעבן אן איין שמאקיק געמויערט הייזל.

— ארויס, מיר זיינען אין דער היים.

פון געוועלכל איז ארויסגעגאנגען א מיטליאריקער מאן, ריין גערעזירט, מיט א קאפ בלאנדע שימערע האר, מיט א ליולקע אין מויל. ער האט שטום גענומען ראבערטס פעקל און זיך געלאזן אין הויז.

— דו זיי אין געוועלכל, אלסאן, — האט ראבערט אנקל גע-

זאגט, — איך האב נאך ניט געגעסן קיין פרישטיק.

— דער פרישטיק שטייט אויפן טיש, — האט אלסאן געענטפערט.

— א דאנק. די קראם איז אליין, אלסאן.

— ווער איז דער אלסאן? — האט ראבערט געפרעגט.

ראַבערטס ווענטורעס

— וועסט זיך נאָך מיט אים באַקאַנען. גיי וואַש זיך איין און
לאַמיר זיך זעצן עסן, — האָט דער פעטער געענטפערט.
זיי האָבן געגעסן אין קיך. אַ גראַמער צימער מיט פיר גרויסע
פענצמער. ראַבערט איז געזעסן אַנטקעגן אַ פענצמער און אַרויס-
געקוקט אין דרויסן. ער האָט געזען דורך דעם פענצמער ליידיקן
באָדן, ניט באַוואַקסן, אַ רויטלעכע ליימיקע ערד, צו לינקס אַ בערגל,
אויפן בערגל אַ הויכע געביידע אינגאַנצן פון פענצמער. איבערן דאָך
אַ גרויסע שילד — אַשאַשאַק טוך קאַמפאַניע. הינטער דער פאַבריק
אַ טאַל. פונדערווייטנס האָט מען געזען ווי ס'שלענגלט זיך דער טייך
סעסקאַוואַנע. אויף יענער זייט טייך האָבן זיך אויפגעהויבן די
וואַטשונג-בערג, באַוואַקסן מיט קוסטעס און ביימער.
ראַבערט האָט אַרויסגעקוקט פון פענצמער און געגעסן מעכאַניש.
דער פעטער האָט קאַנטיק שוין איבערגעכאַפט דעם הונגער.
ער האָט געטרונקען קאַפע, גערויכערט און געקוקט אויף ראַבערטן.
— זע נאָר, בחור, — האָט ער געפּיפקעט און גערעדט, — וואָס
האַסטו זיך אַזוי פאַרקוקט אויף געכטיקע טעג און פליענדיקע פיי-
געלעך? וועסט דאָך באַלד פאַרקריכן מיטן לעפל צום נאָז. עס
שנעלער, איך וויל מיט דיר רעדן.
— איך בין שוין ניט הונגעריק, — האָט ראַבערט געענטפערט.
— ביסט אַ קליינער עסער. נו, טאַ זאַג מיר נאָר, שיינער
בחור, ווי נעמסט עס און אַנטלויפסט פון דער היים? איצט נאָך,
נאָך אַזאַ אומגליק, וואָס וועט די מאַמע זאַגן?
— די מאַמע? — האָט ראַבערט געפרעגט פאַרוואונדערט.
— יאַ, די מאַמע.
— די מאַמע איז דאָך נאָך מיט אַ וואַך צוריק געשטאַרבן.
— די מאַמע געשטאַרבן? וואָס רעדסטו? איך האָב דאָך נאָר
וואָס זי געלאָזן אַ געזונטע אין ניו יאָרק.
— שוין צען טעג טויט. פאַרקילט זיך און געשטאַרבן.
דער פעטער האָט אַנגעהויבן אַרומגיין הין און צוריק און
גערעדט אויפגערעגט:

א גייע היים

— וואס הייסט געשמאָרבן ? פאָרוואָס האָט מען עס מיר ניט געלאָזט וויסן, און וואו זיינען אסתר און סעמי און ברוך ?
— מען האָט, ווי עס ווייזט אויס, אין טומל, גאָר אינגאנצן פאָר-געסן אָן אייך.

— יא, ס'קוקט אויס אזוי. דערצייל מיט אַ טאָלק.
ראַבערט האָט דערציילט.

דער פעטער איז געזעסן מיטן קאָפּ אָנגעשפּאַרט אויף דער האַנט, זיך צוגעהערט און ניט איבערגעשלאָגן דעם יינגלס רייך. אז ראַבערט האָט געענדיקט, האָט זיך דער פעטער אויפגעהויבן, אַ רייב געטאָן מיט דער האַנט דעם שטערן, ווי איינער, וואָס האָט אַ שטאַרקן קאָפּ-ווייטיק, צוריק אַריינגענומען די קאלטע ליולקע אין מויל און אַרויסגערעדט:

— אַ שיינע מעשה, גאָר אַ קורצע — און איז אַרויסגעגאַנגען.
אַ וויילע שפעטער איז אַריין אַלסאָן.

— סעי, יונגער ביקל, וואָס האָסטו דאָרטן אַנדערציילט מיסטער גינגאַלדן. ער קוקט דאָך אויס ווי אימיצער וואָלט אים אַריינגעגאָסן אַ גאַנצע קוואַרט שנאַפּס גלייך אין קאָפּ אַריין.
— גאַרנישט.

— גאַרנישט איז גאַרנישט. מיסטער גינגאַלד האָט מיר אויך געגעבן דעם זעלביקן ענפּטער און ביידע קוקט איר אויס ווי זויערע אוגערקעס. ס'ווייזט אויס, אַ משפּחה אַזא, איינגעגעסענע, פאַרביסענע. קיינער קאָן פון זיי גאַרנישט ניט אַרויסקריגן. אַט ווי הינט בייסן זיך איין אין אַ בייך.

— איך וועל דיר באַלד געבן הינט, — האָט ראַבערט זיך אָנגע-צונדן, — וועמען האָסטו גערופן הינט ? ווער ביסטו עס ? וואָס איז עס דיין עסק ?

— אַ, — האָט אַלסאָן אַ פּיף געטאָן, — אַ גרימצאָרן ! יא, טאַקע איינער פון דער זעלביקער פאַמיליע. גינגאַלד ווערט אויך אזוי, ניט מיר, ניט דיר, אין כעס. אַבער שטעל ניט אזויפיל פראָגן מיט-אַמאָל. וואָס מיינסטו, איך האָב אַ קאָפּ פון אַ גינגאַלד ? דו איצט

ראבערטס ווענטורעס

העלף בעסער צעוואַשן דאָס געשיר. פאַרשטייט, ס'איז אַ הויז אָן ווייבער, דאַרפן די מענער טאָן די ווייבערישע אַרבעט. — דו ביסט אַ משיקאווער, — האָט ראַבערט געזאָגט, — דו געפעלסט מיר.

— דו מיר אויך. ווי רופט מען דיך? ראַבערט?

— יא, ראַבערט. רוף מיך באַב.

— זאָל זיין באַב. און דו רוף מיך אַל. איצט קום לאַמיר אָן-הייבן. — פאַרשטייט, באַב, — האָט אַלסאָן גערעדט, — געשיר זיינען טאַקע געדולדיק, קאַנען ליגן זיך אזוי שמוציק גאַנצע טעג און עס אַרט זיי ניט. אַבער בעסער איז, אַז מען צעוואַשט זיי. מען קאָן דאָן טראַכטן פון אַן אַנדער מאַלצייט. פאַרשטייט, ווי לאַנג געשיר ליגט שמוציק, ווילט זיך ניט קאַכן, און, זע, איך האָב פאַר דיר אַ ווייבערשן פאַרטוך. קרים זיך ניט. איך טראַג אויך אַזאַ פאַרטוך. און איצט, וועל איך וואַשן און דו וועסט ווישן. און גע-דענק! דו טאַרסט ניט צעברעכן מער ווי איין טעלער אַ וואַך. דו מעגסט די טעלער צעברעכן ווען דו ווילסט, אַנהויב וואַך אַדער סוף וואַך. איך האָב ליב צו צעברעכן מיינע טעלער אויף איין מאַל, איך קלייב זיי אָן. איך היט זיך. שפּאַר אָפּ גאַנצע פּופציק טעלער. דערנאָך אויפן סוף יאָר שיכור איך זיך אָן און נעם מיין קרעדענץ טעלער און באַץ! אַלע אויף איין מאַל.

ראַבערט האָט זיך צעלאַכט.

— אַ, איצט, אַז דו לאַכסט, ביסטו מיר נאָך מער געפעלן, —

האַט אַלסאָן געזאָגט, — איך האָב פיינט זויערע פּנימער, זעסטו? אַז זיינען מיר פאַרטיק. קום לאַמיר באַקוקן די שטאַט.

קאפיטל צוויי

אָ נייער חבר — דזשימי

ראַבערט האָט געבענקט נאָך ניו יאָרק. ער האָט זיך געפילט עלנט. גאַנץ אָפט איז ער געזעסן אליין לעבן פענצטער, אַרויסגע-קוקט אויפן נייט-פאַרבויםן באַדן און געחלומט. געחלומט מיט אָפענע אויגן. נייט זעלטן פלעגט ער רעדן צו זיך אליין. נאָך אָפטער געקוקט אויפן הימל, געזען אַ וואַלקן שווימען און געטראַכט: דער ווינט טרייבט דעם וואַלקן, דער וואַלקן לויפט, באַלד וועט ער זיין אין ניו יאָרק. ס'קאָן זיין אז דער וואַלקן וועט פאַרביישווימען עלן סטריט, און אפשר וועט סעמי אַדער דזשאַן אַ קוק טאָן אַרויף-צו צום הימל און זען דעם זעלביקן וואַלקן. וואָס טוט איצט די שייקע? שפילן זיי מירמעלעך? אַדער זיצן זיי אַרום פֿייער אויף אַ ליידיקן „לאַט" און באַקן קאַרטאָפֿל? אַדער אפשר שפילן זיי באַל? אַך, ער וואַלט געוואַלט דאַרטן זיין.

לעצטנס פלעגט ער זיך אַזוי פאַרטראַכטן אפילו אין קלאַס-צו-מער. ס'פלעגן פאַרשווינדן די ווענט, אַנטרוגען ווערן די קינדער, די לערערן. ראַבערט זעט עלן סטריט. ער הערט אפילו דאָס קלאַפן פון עלעוויטאַר, די אויסגעשרייען פון די פעדלערס. אַט זיצט ער אויפן סטופ (גאַניק), און לייענט די קאַמיקס פון דער צייטונג. אַנטקעגן אים איז בערמאַנס סיגאַר-קראַם. לעבן געוועלב שטייט אַ הילצערנער אינדיאַנער. שטייט אַזוי דער אינדיאַנער און שמייכלט היימיש — „ס'איז גוט צו זיין צוריק אין דער היים".

לעבן שרייב-טאַוול איז געשטאַנען דזשימי מיט אַ שטיקל קרייד אין האַנט. שוין מער ווי פינף מינוט אַז ער שטייט אַזוי. די לערערין האָט אָנגעשריבן אויפן טאַוול דאָס וואָרט „טראַנספֿלענט" — אי-

ראבערטס ווענטורעס

בערפלענצן. דזשימי דארף אַנשרייבן אַ זאָץ, נוצנדיק דאָס וואָרט.
שטייט דאָס יינגל און לעקט מיט דער צונג די פארטריקנטע ליפן
און ווייסט ניט ווי אַנצוהייבן. די לערערן וויל אים אַרויסהעלפן.
זאָגט זי אים אונטער — בלומען. כאַפט זיך דזשימי אָן:
— בלומען וואַקסן אין פעלד.

ענטפערט די לערערן, ציילט די ווערטער, אַבער יעדעס וואָרט
קלאַפט טרוקן ווי אַ פינגער אויף אַ שויב:

— דזשימי, חכם, אָן אמת — בלומען וואַקסן אין פעלד, אין
וואַלד, אין בלומען-טעפּ און אין גערטנער. זייער אמת, זייער קלוג.
מיך אינטערעסירט עס אַבער ניט. איך וויל, דו זאָלסט באַנוצן דאָס
וואָרט „איבערפלאַנצן“. פאַרשטייסטו עס?

דזשימי שמעלט זיך איבער פון איין פּוס אויפן אַנדערן, ביסט
די נעגל, און ווייסט ניט וואָס צו ענטפערן. די האַנט מיטן שטיקל
קרייד האַלט ער נאָך אַלץ אין דער לופטן.

וואַרפט די זון דזשימיס שאַטן אויף דער וואַנט און ראַבערטן
דוכט זיך, אַז דער הילצערנער אינדיאַנער באַוועגט מיט אַ האַנט.
וואַנדערט זיך ראַבערט. זיין וואַנדער ווערט נאָך גרעסער — דורך
די האַלב-פאַרנעפּלטע אויגן זעט ער אַז דער אינדיאַנער איז גאָר
אַנגעטאָן אין אַ ווייס אויבערהעמד מיט אַ שניפּס.

פאַרזשמורעט ראַבערט די אויגן, זעט ער קלאָר — שטייט אָן
אינדיאַנער, דער קאַפּ באַפּוצט מיט פעדערן, אין האַנט אַ טאַמאַהאָק
און אַנגעטאָן איז ער אין אַ ווייס אויבערהעמד מיט אַ שניפּס.

צעלאַכט זיך ראַבערט און זאָגט אַרויס:

— באַט דעט איז פּאַני — (דאָס איז שפּאַסיק).

דערהערט עס די לערערן, רופּט זי אויס ביז:

— וואָס איז דער שפּאַס, ראַבערט גינגאַלד? קום נאָר צו אַהער,

לאַמיר זען וואָס דו קאַנסט.

ראַבערט טשוּכעט זיך אויס. צום טייוול, ער איז גאָר אין קלאַס-
צימער. ער טוט שנעל אַ רייב די אויגן און גייט צו צום טאַוול.

דזשימי האָט אויף אים אַ קוק געטאָן ביז און זיך אַוועקגעזעצט.
— און איצט, ראָבערט גינגאַלד, לאַמיר זען וואָס דו האָסט
געלאַכט פון דזשימין. איך ווייס אז דו קאָנסט בעסער, — זאָגט
די לערערן מיט געמאַכטער רואיקייט.

ראָבערט טוט אַ קוק אויפן וואָרט — איבערפלאַנצן.
— ס'איז ניט אַלעמאַל גוט איבערפלאַנצן כלומען אַדער ביימער.
ווערט די לערערן ווייכער. שנעל געמאַכט אַ זאָץ. אַבער זי
וויל זיך ניט אונטערגעבן. — גוט. נאָך אַ וואָרט!
— קאָנסעקווענס — קאָנסעקווענצן.
— „די קאָנסעקווענצן פון דער וועלט-מלחמה זיינען געווען
שרעקלעכע“.

ביי דער לערערן איז עס געוואָרן אַ שפּיל. נאָך אַ וואָרט —
„סייענס“ — וויסנשאַפט.

— „די וויסנשאַפט האָט זיך זייער שטאַרק אַנטוויקלט זינט
דעם מיטלאַלטער“.

— איצט אַ שווער וואָרט. מעגסט אַכיסל טראַכטן — „דיסטינג-
וויש“ — אויסצייכענען זיך.

ראָבערט האָט אַ שמייכל געטאָן צו זיך: — איך וועל איצט
נוצן הויכע לאַנגע ווערטער, זאָל זי מיך אויפהערן נודיען.

— „ס'איז בעסער זיך אויסצוצייכענען מיט אַ פּרידלעכער דער-
גרייכונג ווי מיט אַ העלדנטאַט אין מלחמה“.

די לערערן איז געבליבן שטיין ווי אַ צעטומלמע — דאָס יינגל
קנאַקט עס אָפּ ווי ער וואַלט די אַלע זאַצן געהאַלטן אין אַרבל. ווי
עס ווייזט אויס, איז אַן אמת וואָס מען האָט וועגן אים געשריבן
פון ניו יאָרק.

ראָבערט האָט זיך צוריקגעקערט צו זיין פּלאַץ.
ווען ראָבערט איז אַרויס פון סקול, האָט דזשימי מיט אַ גאַנצער
חברה געוואָרט אויף אים.

ראָבערט האָט זיך אָפּגעשמעלט און דזשימי איז צו אים צוגע-
גאַנגען און אַנגעהויבן:

ראבערטס ווענטורעס

- אזוי, דו מיינסט, אז דו ביסט א „סמארט אלעק“ (א קלוגיג-קער) ?
- איך ? — האָט זיך ראַבערט געפונען באַליידיקט.
- יא, דו, אלע ווייסן עס.
- נו, אז אלע ווייסן, גיב איך אויך צו, אז איך בין „סמארט“.
- נו, וועל איך עס פון דיר אַרויסקלאַפן.
- ראַבערטן האָט זיך געוואַלט מאַנצן פון פרייד: ער פאַר-משעפעט זיך מיט מיר. ס'וועט זיין אַ פייט (א געשלעג). שוין מאַקע לאַנג ניט געהאַט קיין גוטן געשלעג.
- און ראַבערט האָט געענטפערט :
- פאַרוואָס זאָלסטו עס פון מיר אַרויסקלאַפן ? וואָס אַרט דאָס דיך אז איך האָב שכל ?
- אז דו וועסט ניט זיין אזוי קלוג, וועסטו פון קיינעם ניט אַפלאַכן.
- און פון וועמען האָב איך אַפגעלאַכט ?
- דו ווייסט גאָרניט, אַרים שעפעלע, דער גאַנצער קלאַס האָט דאָך געהערט ווי דו האַסט געזאָגט „באַט דעט איז פאַני“.
- ניט דיך האָב איך געמיינט.
- אזוי, לייקנסט גאָר. ווילסט זיך אַרויסדרייען פון אַ געשלעג.
- ביסטו ניט נאָר אַן אַפלאַכער, נאָר אויך אַ פייגלינג.
- ראַבערט איז געוואָרן אַן אַנגעצונדענער.
- ווען איך וואַלט געווען אויף דיין פלאַץ, וואַלט איך עס ניט געזאָגט.
- אזוי זאָגסטו ?
- יא, אזוי זאָג איך.
- און ווער ביסטו ?
- איך בין ראַבערט גינגאַלד.
- און ווער איז ראַבערט גינגאַלד ?
- דער, וואָס קאַן פון דיר מאַכן עפל-סאַק.
- מיר'ן באַלד זען.

די יינגלעך האָבן אָנגעהויבן שרייען: — א געשלעג, א גע-
שלעג. מאַכט פּלאַץ.

ביידע יינגלעך האָבן אַראָפּגעוואָרפּן די רעקלעך.
דזשימי האָט דערלאַנגט דעם ערשטן קלאַפּ. ראַבערטס קאַפּ
האַט זיך אַ טרייסל געמאַן.

— אַ, באַי, — האָט ראַבערט אויסגערופּן, — דו קאַנסט דער-
לאַנגען. נו, איך וועל דיר ווייזן ווי מען דערלאַנגט אין עלן סטריט.
ראַבערט האָט אים אַ קלאַפּ געמאַן גלייך אין שפיץ קיין. דזשימי
האַט זיך אויסגעצויגן ווי גרויס ער איז.

דזשימי האָט זיך באַלד אויפגעשטעלט, אַ יאָג געמאַן זיך צו
ראַבערטן און אים אַרומגעכאַפּט. זיי האָבן זיך אָנגעהויבן ראַנגלען
און זיינען אומגעפאַלן, זיך גענומען קייקלען. אין אַ פאַר מינוטן
אַרום איז ראַבערט געזעסן אויף דזשימין.
— האָסטו שוין געהאַט גענוג?

— יע? — האָט דזשימי אַ שיפע געמאַן, — וואַרט צו. —
ער האָט זיך אַ הויב געמאַן און געפרוואווט מיט די פּיס אַרומכאַפּן
ראַבערטן. ס'איז אים ניט געלונגען, און ער האָט אַ כאַפּ געמאַן
ראַבערטס אַרבל. ראַבערט האָט אַ צי געמאַן די האַנט און אַ האַלבער
אַרבל איז געבליבן ביי דזשימין.

ראַבערט איז אין כעס געוואָרן. ער איז אַראָפּגעשפרונגען פון
דזשימין און אויסגערופּן:

— שטיי אויף און קריג דיינס.

חברה האָט אויסגעשריען:

— דערלאַנג אים, דזשימי, גלייך אין די אויגן דערלאַנג!

דזשימי האָט זיך אויף גיך אויפגעשטעלט:

— ער וועט זיינס קריגן.

אַבער ראַבערט איז געווען פלינקער. ער האָט גענומען געבן
קלעפּ וואו נאָר ער האָט געטראָפּן.

דזשימי האָט זיך מיט מוט געווערט. ער האָט רואיק געמאַסטן

ראבערטס ווענטורעס

די ווייטקייט צו ראבערטס פנים און באַלד טאַקע דערלאַנגט אים מיטן לינקן קולאַק גלייך אונטער די אויגן.
ראַבערט האָט זיך אויסגעטשוכעט :

— מען דאַרף זיין פאַרוזיכטיק. ער איז דאָך אַן אמתער גומער שלעגער, — און ראַבערט האָט אַנגעהויבן באַקסן.

דער געשלעג איז געוואָרן אַ שפּיל אין קאַץ און מויו. ווען ראַבערט האָט געוואַלט געבן אַ קלאַפּ, האָט ער זיך דערנענטערט צו דושימין, און אַז דושימי האָט זיך געצילעוועט מיט אַ קלאַפּ, האָט ראַבערט אַפּגעטאַנצט. דושימי האָט זיך עטלעכע מאָל פאַרמאַסטן מיט די קולאַקעס, אָבער קיינמאַל ניט געקאַנט אַנרירן ראַבערטן.

דושימי איז ווילד געוואָרן. ער האָט גענומען פאַכען מיט די הענט, דרייען זיך, אַרומלויפן. ס'האַט ניט געהאַלפּן. צום סוף האָט ראַבערט זיך צו אים דערנענטערט. דושימי האָט זיך פאַר-מאַסטן מיטן גאַנצן כוח אַ לאַז געטאָן מיט דער לינקער האַנט, ראַבערט האָט אַ וואַרף געטאָן דעם קאַפּ אַהינטער צו : דושימי איז אומגעפאַלן, ווייל זיין האַנט האָט ניט אַנגעטראָפּן. ער האָט זיך אויפגעזעצט אויפן גראַז אַ צעטומלעך.

חברה האָט זיך צעלאַכט און צעשריען :

— ראַבערט, איצט הויב אים אויף און דערלאַנג אים !

ראַבערט האָט זיך אַפּגעקערט, אויפגעהויבן זיין רעקל, געלאָזן דושימין זיצן אויף דער ערד, און איז אַוועק אַהיים.
אויף מאַרגן, אַז די יינגלעך האָבן זיך באַגעגנט, האָט ראַבערט פריילעך אויסגערופן :

— העלאָ, דושימי !

דושימי האָט זיך פון אים אַפּגעקערט מיט כעס.

— וואָס ביסטו ברוגז, — האָט ראַבערט געזאָגט, — דו האַסט דאָך אַנגעהויבן דעם געשלעג. וואָס האַסטו געוואַלט, איך זאַל זיך לאָזן פאַטשן אין ביידע באַקן און אונטערשמעלן נאָך די פלייצע ?
— אָבער דו האַסט זיך אַנגעהויבן. דו האַסט פון מיר געלאַכט.
— איך האָב פון דיר ניט געלאַכט.

- פארוואס זאלסטו לייקענען. אלע אין קלאס-צימער האבן דאך עס געזען.
- א, איך האב זיך פארטראכט און דערמאנט זיך אן עפעס פון ניו יארק, האב איך זיך צעלאכט. איך האב ניט געלאכט פון דיר.
- פארוואס זאל איך עס דיר גלויבן ?
- פארוואס זאל איך דיר דערציילן א ליגן ?
- טאקע, — האט דזשימי צוגעגעבן.
- לאמיר זיין פריינט, — האט ראבערט געזאגט, — דו גע-פעלט מיר, דזשימי. דו ביסט שוין איינמאל א „פייטער“. טו נאר א קוק אויף מיינע אויגן. שווארץ ווי קויל. ביידע אויגן אונטער-געהאקטע.
- די יינגלעך זיינען געווארן נאענטע חברים. אבער דזשימי האט קיינמאל קיין צייט ניט געהאט, זעלטן ווען האט ער באזוכט רא-בערטן, איינגעלאדן צו זיך, האט אים דזשימי אויך ניט.
- ווען ראבערט איז צו אים צוגעשטאנען, האט דזשימי זיך אויס-געדרייט מיט א תירוץ. אז ראבערט איז צו אים שמארק צוגע-שטאנען, האט דזשימי געענטפערט :
- איך האב קיין צייט ניט. נאך סקול דארף איך זיין דאן-מאן. איך געהער צו א גענג (א שייקע). ס'איז אבער א סוד. סלים לאזט אונדז ניט חברן זיך מיט יינגלעך אויסער דער שייקע.
- און ווער איז סלים ?
- דו וועסט זיך אמאל דערוויסן.
- ביסט א טייערער חבר, — האט ראבערט געזאגט, פארוואס נעמסטו מיך ניט אריין אין דער שייקע ?
- עס קאן זיין, אז שפעטער, ווען איך וועל זיך מיט דיר בעסער באקאנען און זען צי דו פאסט זיך אריין, וועל איך דיך פארשלאגן.
- ווי אזוי קאנסטו וויסן צי איך פאסט זיך אריין צי ניט, ווען דו חברסט זיך ניט מיט מיר ?
- טאקע גערעכט. איך וועל זיך דורכרעדן מיט סלימען.
- ווייטער סלים. ס'קומט אויס, אז ער איז א וויכטיקער מענטש.

ראבערטס ווענטורעס

— וועסט זיך צמאל דערוויסן, — האט דושימי איבערגעהורט די זעליביקע ווערטער וואס פריער, — איך וועל אים פרעגן, צי איך קאן מיט דיר גיין כאפן פיש.

— וועמען פרעגן?

— סלימען.

— אפשר וואלסטו אים פרעגן, צי דו קאנסט מיט מיר גיין טרינקען אן אייז-קרים סאדע?

— וויצל זיך ניט, ראבערט, פון סלימען לאכט מען ניט. סלימען מוז מען פאלגן.

— נו, אז מען מוז, מוז מען. פרעג אים.

— איך וועל אים פרעגן.

נאך דעם געשפרעך האט דושימי אנגעהויבן קומען אפטרעט צו ראבערטס. אין די אַוונטן האָבן זיי געמאַכט די היים-אַרבעט צוזאַמען, שבת און זונטיק זיינען אַרויס אויסערן שטאַט, הינטער די באַן-רעלסן, גאַנץ אַפט געגאַנגען כאַפן פיש.

דושימי האט ראבערטס ניט דערציילט, צי סלים האט אים דערלויבט צו באזוכן צי ניט. ראבערט האט זיך אבער געוואונט-דערט וואס אין דושימים קעשענעס קלינגען זילבערנע מטבעות און גאַנץ אַפט האַט ער אפילו פאַפיר-געלט. דושימים טאַטע איז דאך אן אַרעמער קוילן-גרעבער. וואו נעמט דאס יינגל געלט? ראבערט האט אים ניט געפרעגט, ס'איז ניט זיין עסק.

דושימי איז געבאָרן און אויפגעהאָדעוועט געוואָרן אין אשאַשאַק. ער איז געווען באַקאַנט מיט יעדן געסל אין שטעטל און מיט יעדן בערגל, טאַל, וועלדל, טייכל, אַזערע און פעלד אַרום שטעטל. ער האט אויסגעלערנט ראבערטס ווי צו זוכן און געפינען פייגל-נעסטן; ער האט אים געוויזן ווי נאַכשפּיאַנירן די קראַליקלעך און האָזן. מער ווי אַלץ אַבער האָבן זיך די יינגלעך פאַרנומען מיט פיש-פאַנג. זיי פלעגן זיך אַרויסלאָזן זונטיק גאַנץ פרי. זיי האָבן ניט געוואַלט דורכגיין דאָס גאַנצע שטעטל דערנאָך ערשט אַריבערגיין דעם בריק וואָס איז איבערגעוואָרפן איבער דער סעקסוואַנע. דאָס איז

אז ארבעט ניט פאר זיי. זיי האבן איבערגעקרייצט דעם טייך גלייך פון ראבערטס הויז.

די סעסקאוואנע איז געווען ברודיק פון דעם אפפאל פון די פאבריקן. קיין פיש האבן זיך אין טייך ניט געפונען. אמאל, אמאל מיט א הונדערט יאר צוריק, האט מען דערציילט, איז די סעסקא-וואנע געווען א טיפער טייך, דאמף-שיפן האבן אפילו געקאנט פארן איבער אירע וואסערן. די אינדיאנער, וואס האבן געלעבט אויף אירע ברעגעס, האבן זיך גענערט פון פיש-פאנג. היינט איז אבער די סעסקאוואנע פלאך און ברודיק. איבער דעם טייך, גלייך לעבן גינגאלדס הויז, קרייצן איבער וואסער רערן. איין רער ברענגט טרינק-וואסער אין שמאט, די צווייטע רער פירט אפ דעם שמוץ און אפפאל פון שמאט. די יינגלעך האבן זיך איינגעשאפט לאנגע שטעקנס, פלעגן אויסטאן די שיד, פארקאשערן די הויזן און בא-לאנסירנדיק זיך מיט די שטעקנס, אריבערגיין דעם טייך גלייך אין פעלד אריין. פון פעלד איז געווען גאר א קורצע שטרעקע צו דער בארג-אזערע, וואס איז געווען פול מיט קארפן און קארעסן.

שמונדן-לאנג פלעגן די יינגלעך ליגן אויף די ברעגעס פון די אזערעס, די ווענדקעס פארווארפן און געדולדיק געווארט ביז א פיש וועט אנבייסן. ראבערט האט ליב געהאט צו קוקן אויף די שמילע וואסערן און אויף דעם וואלד, וואס שפיגלט זיך אפ אין דער טיפקייט פון דער אזערע. ס'האט אים אויסגעקוקט אזוי מאדנע. א פויגל פליט — דער פויגל פליט טיף אין דער בלויקייט פון די וואסערן. ראבערט האט געהאט א שפיל, נאכקוקן די פויגל און דערנאך שנעל א קער טאן דעם קאפ זען צי ער קאן אויפכאפן אויבן אין הימל דעם פלאץ, וואו דער זעליקער פויגל פליט.

איין זאך האט ראבערט ניט געקאנט פארשטיין. פארנאכט-צו, ווען זיי זיינען געגאנגען פון פיש-פאנג, האט דזשימי שטענדיק גע-וואלט גיין דורך די באן-ליניעס. דזשימי האט אים געוויזן, וואו די פראכט-וואגאנען געפינען זיך. ער האט אים דערקלערט ווי אזוי די טירן פון פראכט-צוגן עפענען זיך; ער האט אים געוויזן ווי

א נייער חבר — דזשימי

שנעל מען קאן אפרייסן א פלאַמבע פון א וואַגאָן און אויפפראַלן די טיר. ראַבערט האָט זיך געוואונדערט:
— וואָס איז עס מיין עסק? וואָס לערנסטו מיך זיין א וואַגאָן-
אויפפאַסער?

— דו דאַרפסט עס וויסן, — האָט אים דזשימי דערקלערט, —
וואַרט ביז דו וועסט זיך באַקאַנען מיט סלימען.
— ווייטער, סלים! כ'וואַלט שוין וועלן וויסן ווער איז עס
דער סלים?

— דו וועסט וויסן. וואַרט ביז סלים וועט מיר דערלויבן דיך
ברענגען צו אונדזער הויפט-קוואַרטיר, און דו וועסט זיך באַקאַנען
מיט דער חברה.

— איך וואַלט שוין געוואַלט מאַקע זיך באַקאַנען מיט דיין
חברה. דו רעדסט פון זיי עפעס גאָט ווייסט ווי פון וואָס.
דזשימי האָט אַבער נאָר געשאַקלט מיטן קאַפּ: — דו וועסט
זיך מיט זיי באַקאַנען.

ס'איז אַבער אַלץ ניט געווען קיין געלעגנהייט. ס'האָט זיך
אַנגערוקט דער גראַדואיר יום-טוב. ראַבערט האָט געקראַגן א
סורפריז.

אין דעם מאָג פון גראַדואירונג, אינדערפרי, האָט ראַבערט גע-
פונען לעבן זיין געלעגער א נייעם אַנצוג. ער איז אַראַפגעשפרונגען
פון בעט און גענומען שרייען פריילעך: — אַנקל מאַריס, אַנקל
מאַריס! — דער פעטער האָט ניט געענטפערט. ראַבערט האָט זיך
אַנגעמאַן און איז אַרויס פון די צימערן, געוואַלט אַריין אין קראַם
באָדאַנקען דעם פעטער, אַבער די טיר, וואָס האָט געפירט פון הויז
אין קראַם איז געווען פאַרריגלט. ס'האָט קיינמאַל אַזוינס ניט פאַ-
סירט. ראַבערט האָט אַנגעהויבן קלאַפן אין טיר:

— אַנקל מאַריס, אַנקל מאַריס!

דער פעטער האָט באַלד ניט געענטפערט, נאָכדעם האָט ער
געהייסן ראַבערטן גיין עסן פרישטיק און זיך געבייזערט — ראַבערט

א נייער חבר — דזשימי

זאל זיך צואיילן, אז ניט וועט ער פארשפעטיקן אין שול. רעדן האָט ער גערעדט דורך אַ פארמאכטער טיר.

ראַבערט איז געבליבן שטיין אַ פארוואונדערטער :

מאָדנע, געקויפט אַן אַנצוג פאר מיר און וויל אפילו ניט הערן קיין דאָנק. וואָס באַהאַלט ער זיך דאָרטן ?

אַבער ער האָט קיין צייט ניט געהאַט לאַנג צו טראַכטן. ס'איז טאַקע שפעט און ער האָט זיך געלאָזן אין שול.

דער גראַדואיר יום-טוב האָט זיך אָנגעהויבן אַזייגער עלף. ראַבערט האָט אַריינגעמאַרשירט מיט זיין קלאַס אין זאל און האָט דערזען זיצנדיק אויף דער פלאַטפאָרמע לואי דער דיוק.

— וואָס טוט ער דאָ ? — האָט זיך ראַבערט געוואונדערט.

דאָס יינגל האָט דערזען דעם פעטער אין אַ ווינקל פון זאל. דער פעטער האָט געשמייכלט.

— ווי עס ווייזט אויס, איז לואי דער דיוק געווען גאַנץ פרי אין קראַס, — האָט ראַבערט געטראַכט, — אַבער וואָס איז עס פאר אַ סוד ? ווי קומט לואי אַהער ?

באַלד איז דער סוד אויפגעקלערט געוואָרן.

מען האָט ראַבערטן אויסגערופן דעם ערשטן. ראַבערט איז אַרויף אויף דער בינע. לואי האָט זיך מיט אים אַרומגעכאַפט און זיך צעקושט. דערנאָך האָט דער פרינציפאַל פון שול פאַרגעשמעלט דער גאַסט פון ניו יאָרק, און לואי האָט זיך צעלאָזן :

ליידים און דזשענטלמען! איך בין אַהער געשיקט גע-וואָרן פון פאַבליק סקול נומער דריי אין ניו יאָרק. איך בין געקומען צו אייך אַלס איינער פון דער שמאַט דער-ציאונגס-פארוואַלטונג, אַפגעבן דעם גאַלדענעם מעדאַל צו אונד-זער בעסטן שילער, וואָס האָט דאָ ביי אייך געלערנט די לעצטע דריי חדשים, ראַבערט גינגאַלד!

אַ פאַטשעריי, אַ טומלעריי, אַ פייפערריי פון די קינדער. און העכער פון אַלעמען הערט זיך דזשימיס קול — דריי מאַל הוראַ פאר ראַבערטן!

ראַבערטס ווענטורעס

ווען דער טומל האָט זיך איינגעשטילט, האָט לואי ערשט דאָן דערלאַנגט די אמתע רעדע. ראַבערט האָט געמיינט אז ער וועט קיינמאַל ניט ענדיקן.

אַבער צו אַלץ קומט אַ סוף. לואי האָט געענדיקט רעדן. דער רעפּאָרטער פון דער אַרטיקער צייטונג האָט גענומען אַ בילד פון לואי און ראַבערטן. געהאַט אַ געשפרעך מיט לואי דעם דיוק. דערנאָך גענומען נאָך אַ בילד פון לואי און מיסטער גינגאַלדן און ראַבערטן צוזאַמען. דערנאָך אַ דריט בילד פון לואי, ראַבערטן, דעם אַנקל און דעם פּרינציפּאַל פון שול. לואי האָט אָנגעקוואַלן, געהאַלטן די צוויי גראַבע פינגער אין דעם אַרם-עפּענונגען פון זיין זשילעט, אַרומגעשפּרייזט ווי אַן אינדיק, געקלאַפט ראַבערטן אין פּלייצע און אים פּאַראַויסגעזאַגט, אז ער וועט אַנקלאַפּן גאַר, גאַר אין די הויכע פענצטער, און ער, לואי, איז שטאַלץ, וואָס די „איסט-סייד האָט אַרויס-געגעבן אזא יונג“.

מען איז געקומען אַהיים. דער טיש איז געווען געדעקט און באַפּוצט מיט בלומען און מיט דריי הויכע קאַלירטע ליכט אַריינגע-שמעקט אין דריי זילבערנע לייכטער. דער פעטער האָט אָנגעצונדן די ליכט און דאָס האָט צוגעגעבן דעם הויז אַ יום-טובדיקייט, אַ פּריידיקייט.

לואי האָט געגעסן, געטרונקען און גערעדט. ראַבערטן איז אפילו ניט געלונגען נאָכצופּרעגן זיך אויף זיינע חברים. לואי האָט זיך געאיילט. ער איז אַפּגעפּאַרן מיט דעם דריי אַזויגערדיקן צוג. אין שטעטל האָט מען נאָך לאַנג גערעדט וועגן זיין באַזוך, און ביי ראַבערטן אין הויז האָט מען זיך לאַנג געצאַצקעט מיטן מעדאַל. אַ וואָך נאָך דער גראַדואירונג האָט ראַבערט זיך באַקאַנט מיט סלימען און מיט דער גאַנצער שייקע. דאָס האָט אַריינגעשלעפּט ראַבערטן אין אַ סך ווענטורעס.

קאפיטל דריי

אן אַנבאַט פון דער שייקע

א פאַר וואָסן נאָך דער גראַדואירונג, האָט דזשימי געבראַכט ראַבערטן „דאָן-טאָן“ צו באַקענען זיך מיט סלימען און מיט דער שייקע.

דזשימי האָט געבראַכט ראַבערטן אין אַ קעלער. דאָרט האָט זיך געפונען אַ ביליאַרד-זאַל. ראַבערט האָט זיך אַרומגעקוקט. איבער דער גאַנצער לענג פון צימער זיינען געשטאַנען דריי ביליאַרד-טישן. לעבן איין טיש זיינען געשטאַנען צוויי יונגען און געשפילט ביליאַרד. זיי זיינען געשטאַנען אַן רעקלעך, די אַרבל פון די אויבערהעמדער פאַרקאַטשעט. זיי האָבן ביידע געטראָגן הימלען אויף די קעפּ. יעדנס הימל איז געזעסן אויף אַ זייט, וואוילעריש. אין מויל האָבן זיי געהאַלטן ציגאַרעטן, קונציק אַנגעקלעפט אויף דער אונטערשטער ליפּ. ראַבערט האָט פאַרשטאַנען, אַז דאָס זיינען צוויי בלאַמע חברה-לייט.

אין ווינקל רעכטס איז געשטאַנען אַ גלעזערנער שווי-קאַסען מיט ציגאַרן, ציגאַרעטן און שטיקלעך צוקערקעס. אין וואַנט, הינטער דעם שווי-קאַסען, איז געווען אַ טיר וואָס האָט געפירט אין אַ צווייטן צימער. דזשימי האָט געהייסן ראַבערטן צואוואַרטן און אַליין איז ער פאַרשוואַנדן אין הינטערשטן צימער.

באַלד איז ער אַרויסגעקומען מיט אַ יונגמאַן פון אַ יאָר פינף-און-צוואַנציק. ביידע זיינען זיי צוגעגאַנגען צו ראַבערטן.

דער יונגערמאַן האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט:

— איך בין סליים. דאָס ביסטו ראַבערט?

— יאָ, — האָט ראַבערט געענטפערט.

ראבערטס ווענטורעס

— איך האב שוין לאנג געוואלט דיך זען. מען זאגט אז דו ביסט א וואויל יאטל. קום, איך וועל דיך באקאנען מיט דער חברה. ראבערט איז אים נאכגעגאנגען.

מאדנע. ראבערטן האט זיך אויסגעוויזן אז ער האט שוין אמאל געזען סלימען. וואו האט ער אים באגעגנט? זיי זיינען אריין אין הינטערשטן צימער. ראבערט האט אלץ באקוקט סלימען.

סלים איז געווען דאר און הויך. דאס פנים שפיציק און טונקל. די אויגן איינגעגראבן אין שטערן. די האר גלאט פארקאמט מיט א שרונט אינמיטן. ער האט געטרעגן א געקעסטלטן אַנצוג מיט א ברוינעם זשילעט. א הארטער קאפעליוש איז וואוילעריש געזעסן אויף א זייט פון קאפ. א דימענט רינגל אויף דעם קליינעם פינגער פון דער לינקער האנט האט זיך שטארק געווארפן אין די אויגן. ראבערט האט פון אים ניט אראפגענומען די אויגן: וואו האט ער אים פארט געזען?

מיטאמאל האט ער זיך דערמאנט. ניט סלימען האט ער עס געזען נאר אזא פאר אויגן ווי זיינע האט ער געזען. גרויע קליינע אויגן, טיף אריינגעזעצט אין שטערן. קאלטע, רואיקע, גולנישע אויגן. פאר א דאלאר זיינען זיי גרייט אריינשמעכן א מעסער א מענטשן אין רוקן. אזעלכע אויגן האט „דזשימי רעד-פעיס“, דער הויפט פון „עסעקס סטריט גענג“, וועמען ראבערט האט אומגע-ווארפן מיט זיין „לאסאוו“ ביי דער גאסן-פארזאמלונג פון די בעקער. סלימס שטים האט געגרילצט אין די אויערן:

— העי, מען האט מיר דערציילט, אז דו ביסט א וואויל יאטל. קאנסט געבן א קלאפ ווען מען באדארף. און האסט קיין מורא ניט אפילו פארן טיוול. מיר איז טאקע ניט איבעריקס געפעלן, וואס דו פארנעמסט זיך מיט ביכלעד, אבער איך דארף האבן א יינגל וואס נוצט אויך דעם קאפ, אט די חברה קאן נוצן נאר די הענט און די פיס. די קעפ זיינען ביי זיי הילצערנע. חברה האט אויסגעשאסן אין א נארישן געלעכטער.

אן אַנבאַט פון דער שייקע

ראַבערט האָט ערשט איצט דערזען, אַז חוץ סלימען און דושימין זיינען אין צימער פאַראַן נאָך פיר יינגלעך.

און סלים האָט ווייטער גערעדט:

— באַקאַן זיך מיט זיי, באַב, דאָס איז כּוּמֶש, קום אַהער, כּוּמֶש, ווייז דיינע פּערדישע ציין.

אַ גרויס איבערגעוואַקסן יינגל פון אַ יאָר דרייצן מיט אַ פנים פול מיט פּרישטשעס און צוויי גרויסע פּאַדערשטע ציין האָט אַריינגעלאַכט ראַבערטן אין פנים.

— און דאָס איז מיקי — אַ יינגל פון אַ יאָר צוועלף, מיט צוויי מייזישע אייגעלעך, האָט אַ קוק געמאַן אויף ראַבערטן.

— און דאָס איז פּרעקלס — אַ יינגל פון אַ יאָר פּערצן מיט האָר פון זאַמד-קאַליר און אַ געזיכט פול מיט זומער-שפּרינקלעך, אין מויל אַ ציגאַרעט, האָט זיך אויפגעשמעלט.

— און דאָס איז מאַנקי — אַ יינגל פון אַ יאָר צוועלף, אַ דאַרער מיט אַ פאַר לאַנגע הענט און מאַדנע קורצע פיס, האָט זיך צע-הירושעט ווי אַ פּערד.

— און דושימין קאַנסטו דאָך, — האָט סלים געזאָגט.

— יא, — האָט ראַבערט געשאַקלט מיטן קאַפּ.

— און איצט, חברה, לאַזט זיך וואוילגיין, — האָט סלים געזאָגט ברייטהאַרציק, — איר קאַנט נעמען ביי פּרעדן, וואָס אייער האַרץ גלומט. איך טראַקטיר אייך צוליב ראַבערטן. איך דאַרף ערגעץ צוגיין. אַבער געדענקט, יאַטן, ניט געשלאָגן זיך. דושימי, דו וועסט היינט זיין מיין שמעל-פאַרטרעמער.

אַפּגעזאָגט און איז אַרויס.

אַלע יינגלעך האָבן אָנגעהויבן רעדן מיטאַמאַל:

— העי, דושימי, איך וויל אַ פּלעשל ביר.

— און איך אַ סעספּערעלא.

— און איך אַ ביר.

— מיר ברענג אַ שאַקאַלאַד.

— און וואָס ווילסטו, ראַבערט? — האָט דושימי געפּרעגט.

ראבערטס ווענטורעס

ראבערטן איז מיטאמאל ווי ענג געוואָרן אין קעלער. אים האָט זיך געדוכט, אז דאָס צימער איז אַן לופט. ער האָט געוואָלט וואָס גיכער זיך אַרויסכאַפּן. ער האָט שנעל געענטפערט :

— איך וויל גאַרנישט. איך דאַרף גיין אַהיים.

— אַ, מאַך זיך ניט נאַריש, — האָט דזשימי געענטפערט, — דו ביסט דאָך נאַר-וואָס געקומען. וואַרט צו אַ וויילע, כאַפּ אַ מרונק, עפעס אַ ביס, דערנאָך וועלן מיר האָבן אַ „קרעפּ-געים“ (אַ שפּיל אין געלט מיט ביינדלעך) און אפּשר ווילסטו גאַר שפּילן אין קאַרטן ? — ניין, איך קאָן ניט בלייבן. איך האָב צוגעזאָגט דעם פעטער קומען באַלד צוריק, — האָט ראַבערט געענטפערט.

דזשים האָט אים ניט אָפּגעלאָזן : — וואָס ביסטו עפעס אַ קליין קינד ? האַסט מורא פאַר דיין פעטער ?

ראַבערט האָט פאַרלאָרן זיין געדולד :

— ניין, איך בין ניט קיין קליין קינד און האָב ניט מורא פאַר מיין פעטער, אָבער איך וויל דאָ ניט בלייבן. איצט פאַרשטייסטו ? — קיינער צווינגט דיך ניט ? — איז גוט.

ראַבערט האָט זיך אַרויסגעכאַפּט פון קעלער. אינדרויסן האָט געלויכטן אַ יולי-וון. ראַבערט האָט זיך אַ וויש געמאַן דעם שטערן — פּוי, ס'אַראַ באַנדע, עס שמעקט פון זיי מיט טוכלעקייט פון נאַסע קעלערן.

ער איז געגאַנגען רואיק אַהיים, אָבער אין קאַפּ האָט אַלץ געברענט : וואָס איז זייער אַרבעט, וואָס טוען זיי פאַר סלימען ? און פאַרוואָס האָבן זיי פאַר אים אַזוי מורא ? אין אַ קורצער צייט אַרום האָט ראַבערט אויסגעפונען מיט וואָס די גענג פאַרנעמט זיך.

**

אין יענעם זומער האָט ראַבערט מיטאמאל אַנטדעקט דעם ענגלישן שרייבער ה. ג. וועלס. צופעליק האָט ראַבערט אַרויס-

אן אַנבאַט פון דער שייקע

גענומען פון ביבליאָטעק וועלס ביכל „די צייט-מאַשין“ — אַ ביכעלע מיט אַ פּאַנטאַסטישער מעשה ווי אַזוי די מענטשלעכע ראַסע וועט אויסזען מיליאָנען יאָרן שפּעטער. דאָס ביכל האָט אים אַזוי פּאַר-כאַפט, אַז ראַבערט האָט געפרוּאוּוט לייענען אַלץ וואָס ער האָט נאָר געקאָנט קריגן פון וועלסן. אין ביבליאָטעק זיינען געווען היפשע עטלעכע פּאַליצעס מיט וועלסעס ביכער. וועלס האָט אָנגעשריבן אַרום זיכעציק בענד. די מערסטע פון זיי זיינען געווען צו שווער פאַר ראַבערטן. אַבער די פּאַנטאַסטישע ראַמאַנען האָט ער פאַר-שטאַנען און האָט זיי געשלאָנגען איינעם נאָכן אַנדערן. ער האָט געקראָגן די ביכער „דער אומזעבאַרער מענטש“, „די מלחמה פון די וועלטן“, „דער אינדזל פון דר. מאַרעאָו“, „ווען דער שלאָפּנדיקער דערוואַכט“, „די שפּייז פון די געמער“, „מענטשן ווי געמער“, „די וועלט באַפרייט“ און „דער אויסטערלישער באַזוך“.

ראַבערט האָט ליב געהאַט גיין מיט אַלסאַנען אויף פּיש-פּאַנג, אַבער ניט פּיש כאַפּן. אַלסאַן איז געזעסן מיט דער לילקע אין מויל, די ווענדקע פאַרוואַרפן און געוואַרט געדולדיק ביו אַ פּיש האָט אָנגעכיסן. ראַבערט איז געלעגן אויסגעצויגן אויפן גרינעם גראַז, מיטן פנים איינגעגראַכן אין אַ בוך. ער האָט געשלאָנגען בלעטל נאָך בלעטל.

אַפט, ווען ער האָט געענדיקט אַ קאַפּיטל, האָט ער אויסגעדרייט דאָס פנים אַרויף צום הימל צו, געקוקט אין דער טיפּער בלויקייט און געהלומט מיט אַפּענע אויגן: אַט שטעלט ער זיך פאַר, אַז ער איז דער, וואָס האָט בייגעוואוינט דאָס אַראַפּקומען פון די מאַרסיאַנער. ער באַהאַלט זיך ניט אויס פון זיי, ווי דער העלד פון וועלס מעשה „די מלחמה פון די וועלטן“, ער גנבעט זיך אַריין שטילערהייט אין דער פינצטערניש פון דער נאַכט אין די נאַרעס פון די מאַרסיאַנער און שיסט זיי אויס...

אַדער, אַט איז ער אין דעם טומל ווען די עראַפּלאַנען לאָזן זיך אַרויס פון אַפּריקע, אין דער מעשה „ווען דער שלאָפּנדיקער דערוואַכט“. ער זעט די גרויסע מאַסן אונטערדריקטע, ער זעט די

ראַבערטס ווענטורעס

„פלאַפּל-מאַשינען“ וואָס שמייען אויף די סקווערן פון די גאַסן און דורך די „הויך-ריידערס“ אַגיטירן זיי פאַר דער רעגירונג. ער איז דער, וואָס שמעלט אָפּ די ראַדיאָ סטאַנציעס, ער פירט אַ קליינע גרופּע פון רעבעלן קעגן די מעכטיקע פאַרוואַלטער. ער באַזיגט די טיראַנען פאַרן גליק פון פּאָלק.

ער וואַלט אזוי געלעגן אַ גאַנצן טאַג, ווען ניט אַלסאַן, וואָס האָט מיט דער ליוולקע אין מויל, געשפּיגן, גערויכערט און גערעדט : —
דו ביסט דאָך שוין דאָ; אַ ווענדקע האָסטו, די פּיש בייסן היינט גוט אָן; פאַרוואַרף די ווענדקע און כאַפּ כאַמש אַ קליין פּישל, ווייז אַז דו ביסט ניט געגאַנגען אומזיסט.

און ראַבערט פלעגט שמייכלען און ווייטער פאַרטיפּן זיך אין לייענען.

אַלסאַן האָט פון אים געלאַכט און אין איין אַוונט האָט ער צוגעמאַכט צו ראַבערטס פּיש-קערבעלע אַ ספּעציעל קעסטעלע פאַר ביכער און אַפּגעדרוקט איבער דער גאַנצער לענג פון קערבעלע : — „פּישן און לייענען“. ראַבערט האָט געלאַכט און באַדאַנקט אַל-סאַנען, און האָט אים צוגעזאָגט אַז ער וועט זען ניט פאַרשעמען דעם אויפּשריפט, זען טאַקע כאַפּן אַ פּישל, ווען מען וועט גיין אויף פּיש-פּאַנג.

גייען אַמאָל ראַבערט און אַלסאַן פון די בערג אַהיים. ביידע צופּרידענע און פּריילעכע. ס'איז געווען אַ גומער פּיש-פּאַנג און אַלסאַן האָט פּראָסט אַרויסגעריסן ביי ראַבערטן דאָס בוך פון די הענט און ניט געלאָזן מער לייענען.

— ס'טוט ווי דאָס האַרץ, — האָט אַלסאַן געטענהט, — די פּיש בייסן אַן אזוי גערן, ווי קאַז מען זיצן און לייענען לעבן אַ וואַסער, ווען די פּיש בעטן זיך און וויינען : „מיר ווילן געכאַפט ווערן ? !“
ראַבערט האָט געכאַפט זעקס פּיש און דאָך איבערגעלייענט אַ גאַנץ בוך. גייען זיי ביידע מיט די קערבלעך פאַרוואַרפּן איבער די אַקסלען, די ווענדקעס אין די הענט און רעדן און לאַכן.

אן אַנבאַט פון דער שייקע

אַרום און אַרום איז גרין און שמיל. ווען ניט ווען הערט זיך פונדערווייטנס דאָס בלאָזן פון אַן אויטאָמאָביל-סירענע אָדער דאָס פייפן פון אַ באַן. זיי זיינען שוין געווען באַלד ביי דער שטאַט. מען האָט שוין געזען די סעסקאָוואַנע שלענגלען זיך אין טאַל. פונדערווייטנס קוקן אויס די וואַסערן אמת זילבער קלאַר. אַט זיינען זיי צוגעקומען ניט ווייט פון די באַן-רעלסן. ראַבערט שפּאַרט זיך מיט אַלסאַנען. אַלסאַן וויל גיין גלייך איבערן שמעטל, אַריבערגיין דעם בריק ווי אַן אַנשמענדיקער מענטש דאַרף טאָן, און ראַבערט וויל אַריבערגיין די סעסקאָוואַנע איבער די רען. שטייען זיי ביידע און שפּאַרן זיך.

מיטאַמאַל האַבן זיי דערהערט אַ שאַרפן פייף, דערנאָך אַ שאַס אין דער לופטן. באַלד האַבן זיי דערזען דושימין אַרויסלויפנדיק פון צווישן די וואַנאַנעס.

דושימי איז געלאָפן מיט אַלע כוחות. אויף יענער זייט פון די וואַנאַנעס האַבן ראַבערט און אַלסאַן געזען אַ באַן-דעמקטיוו יאַנגדיק זיך נאָך אַנדערע צוויי יינגלעך.

דושימי איז געלאָפן צום וועלדל צו, ווען ער האָט זיך דערנענטערט אַכט אים ראַבערט אַ רוף געמאַן:
— קום אַהער, דושימי.

דושימי האָט זיך אויף אַ רגע אָפגעשמעלט און אַרומגעקוקט זיך, דערזען ראַבערט און אַלסאַנען, האָט ער געענטפערט:
— איך קאָן ניט, איך מוז אַנטלויפן צום וועלדל.

— קום אַהער, זאָג איך דיר, — האָט ראַבערט אַ קאַמאַנדעווע געמאַן, — וואוהין וועסטו לויפן? דאָס וועלדל איז אַ שיטערס, מען וועט דיר דערזען אויף אַ מייל ווייט.
— ס'איז אַלרייט, איך וועל שוין אַנטלויפן.

— קום אַהער, דו פערד! — האָט ראַבערט מיט כעס באַפוילן.
— ער וועט מיך כאַפן, — האָט דושימי ציטערנדיק שמיל געזאָגט, און איז צוגעגאַנגען צו ראַבערט און אַלסאַנען.

ראַבערטס ווענטורעס

— פאַרלאָז זיך אויף מיר, — האָט ראַבערט רואיק און פעסט געענטפערט, — צימער נאָר ניט.
— ער וועט מיך אַרעסטירן. מיר האָבן אויפגעבראַכן ...
— פּלאַפּל ניט. איך פּרעג דיך דען וואָס דו האָסט געטאַן. שטיי שטיל.

ראַבערט האָט שנעל אַראַפּגענומען זיין פּיש-קערבל און עס אָנגעטאַן אויף דזשימין. ער האָט אים איבערגעגעבן די ווענדקע. נאָכדעם האָט ער אַרויסגענומען אַ פּיש פון קערבל און אויסגעשמירט דזשימין קליידער. אָפּגעפאַרטיקט זיך, האָט ער רואיק אַרויסגע-נומען פון דעם צוגעשלאָגענעם קעסטעלע אַ בוך און אַרויסגעזאַגט מיט אַ שמיכל:

— מיר זיינען איצט גרייט פאַרן מיסטער דעמעקטיוו.
זיי האָבן זיך פאַמעלעך אַרויסגעלאָזט פון וועלדל. פון צווישן די וואַגאַנעס איז אַרויסגעלאָפּן אַ פאַרסאַפּעטער דעמעקטיוו. ער האָט זיי דערווען און אַ קאַמאַנדעווע געטאַן:
— איך באַפעל זיך אָפּשטעלן.

אַלע דריי האָבן זיך אָפּגעשטעלט.
דער דעמעקטיוו איז צוגעקומען נאָענט, זיך גוט אין זיי איינגע-קוקט און נאָכטראַכטנדיק אַרויסגערעדט, אָנווייזנדיק אויף דזשימין:
— איך וואָלט געשוואָרן, אַז אַט דער קליינער איז איינער פון די גנבימלעך.

— וואָס? — האָט אַלסאָן טאַמעוואַטע געפּרעגט.
דער דעמעקטיוו האָט זיי נאָכאַמאַל באַקוקט און אַרויסגערעדט פעסט און ווייטער אָנגעוויזן אויף דזשימין:
— יא, איך מאַך ניט קיין טעות, ער איז איינער פון די גנבימלעך.

— איר מאַכט אַ טעות, — האָט ראַבערט געענטפערט רואיק,
מיר אַלע דריי זיינען געווען אַ גאַנצן טאַג אויף פּישפּאַנג.
— אַזוי, אַלע דריי, — האָט געשפּאַסט דער דעמעקטיוו, —
ביסטו זיכער אין דעם?

אַן אַנבאַט פון דער שייקע

— אוודאי זיכער, — האָט ראָבערט געענטפערט אויך מיט שפּאַס, — איך האָב דריי מאָל איבערגעציילט אונדזערע שאַטנס. אַלעמאָל געזען דריי שאַטנס.

— אויב דו ביסט אַזאַ קלוגער חברה-מאַן, טאָ זאָג זשע מיר ווי אַזוי גייען עס דריי כאַפּן פּיש מיט צוויי ווענדקעס און מיט צוויי פּיש-קערבלעך?

— אַ, דאָס גאַר? ס'איז גאַרנישט, — האָט אַלסאַן זיך אַרײַנגע-מישט — אַט דער-אַ איז ראָבערט, דאָס יינגל וואָס מען האָט אים צוגע-שיקט דעם גאַלדענעם מעדאַל פון ניו יאָרק צו זיין גראַדואירונג. ער כאַפט קיינמאַל נישט קיין פּיש, ווען ער גייט אויף פּיש-פּאַנג. ער האָט בעסער ליב לייענען. איר זעט דאָך, — אַט האָט ער איין בוך אין האַנט און אַ צווייט בוך ליגט אין דעם צוגעקלאַפּטן קעסטעלע פון דזשימיס קערבל.

דער דעטעקטיוו איז אַלץ געשטאַנען מיטן רעוואָלווער אין האַנט און זיך נישט גערירט פון אַרט:

— איך גלויב אייך פאַרט נישט, אַט דערקליינער איז איינער פון די גנבימלעך. איך רעכנ, אַז איך וועל אייך פאַרט אַלע דריי אַרעסטירן.

— אַרעסטירט, — האָט ראָבערט געענטפערט מיט כעס, — אָבער דער ריכטער וועט גלויבן אונדזער ווערסיע פון דעם אינצידענט. — רייד נישט אַזאַ הויכן ענגליש, רעד פּראַסם, — האָט דער דעטעקטיוו זיך געקאַכט.

— גומ, איך וועל צוליב אייך רעדן פּראַסם. דאָס וואָרט פון דריי איז מער באַגלויבט ווי דאָס וואָרט פון איינעם. חוץ דעם, ווען איר וואָלט געווען אַן אמתער דעטעקטיוו, וואָלט איר דערשמעקט אַז עס שפּירט זיך פון אונדז אַלע דריי פּיש.

— אַ צינגל ווי אַ גאַל-מעסער, — האָט דער דעטעקטיוו שוין געענטפערט רואיקער און אַרײַנגעלייגט דעם רעוואָלווער אין לעדער-נעם שיידל. איך מוז צוגעבן, אַז דו ביסט אַ קלוג יינגל.

ראַבערטס ווענטורעס

— אַ דאַנק, — האָט ראַבערט גענטפערט, — איך ווײס עס שוין פון לאַנג.

— אַבער דאָך, — האָט דער דעמעקטיוו נאָך אַלין געמענהט, — גלויב איך אייך ניט.

אַבי דער ריכטער וועט גלויבן, — האָט שוין אַלסאָן צוגעגעבן. — דאָס איז דער אומגליק, אַבער איך זאָג דיר, קליין גנבל, — האָט זיך דער דעמעקטיוו געווענדט צו דושימי, — איך וועל שוין אויף דיר האַלטן אָן אויג. — אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט און אַפגעגאַנגען.

ווען די דריי זיינען אַריבער די בריק, האָט ראַבערט שמוס אַראַפגענומען פון דושימי דאָס קערבל מיט די פיש און ביי אים צוגענומען די ווענדקע.

דושימי האָט אויסגעשטרעקט די האַנט:

— דערלאַנג די האַנט, איך מוז צוגעבן, אַז דו ביסט אַ כוואַט. איך וועל עס שוין דערציילן סלימען. סלים פאַרגעסט ניט אַז מען טוט איינעם פון זיינע באַיעס אַ טובה.

ראַבערט האָט ניט אַנגענומען דושימיס אויסגעשטרעקטע האַנט. ער האָט אויף אים קאַלט אַ קוק געטאָן און אַרויסגערעדט מיט עקל: — אַ גנב גיב איך ניט מיין האַנט, — און איז אַוועק ניט אומ-קוקנדיק זיך.

פאַרן שלאָפן איז דער פעטער אַריין אין ראַבערטס צימער; ער האָט זיך געזעצט אויף אַ שטול, געקוקט אַ וויילע אויפן יינגל און אַרויסגערעדט:

— איך מוז צוגעבן, ראַבערט, אַז דו האָסט זיך ניט פאַרלוירן היינט. אַפגעטאָן אַ גלאַט שטיקל אַרבעט. עס איז אַבער מיר ניט צום האַרצן. וואָס וואַלט דיר געאַרט, אַז מען וואַלט געכאַפט דעם קליינעם גנבל. ער איז ווערט דעם שמעקן.

— ס'קאַן זיין, האָט ראַבערט געענטפערט, אַבער ווען איר וואַלט געזען זיין צעשראַקענעם פנים, אַנקל, וואַלט איר אים אויך געראַ-טעוועט.

אז אַנבאַט פון דער שייקע

— ביסט אפשר גערעכט. קאָן זיין אז עס איז טאָקע גלייכער
ווי דו האָסט געטאָן. אָבער מיר געפעלט ניט, וואָס די חברת איז
מיט דיר גאַנצע שמעלקעם.

— מיר געפעלט עס אויך ניט.

— הלוואי זאָל זיך גוט אויסלאָזן. ס'איז דאָ אַן אלט יידיש
ווערטל: „אז מען גייט אַרום לעבן אַ פאַררויכערטן מאָפּ ווערט מען
שוואַרץ“. נאָר ס'איז דאָך שוין פאַרפאַלן. דו האָסט דאָך פון קיין
זאָך ניט געוואוסט, ווען דו האָסט זיך באַקאַנט מיט דושימין. אָבער
זיי מיט אים פונדערווייטנס.

— איך גלויב, אז נאָך מיינ היינטיקן זעגענען זיך מיט אים,
וועט ער פון מיר ווייכן.

— לאַמיר האָפּן אזוי. אַ גוטע נאַכט.

— אַ גוטע נאַכט, אַנקל.

אָבער די שייקע האָט ראַבערטן ניט געוואָלט אַפּלאָזן.

קאפיטל פיר

אין מיטלשול

הארבסט-צייט איז ראָבערט אָנגעקומען אין מיטלשול.
די מיטלשול איז געווען געבויט אין קאלאָניאלן סטיל. אַ צוויי-
שטאָקיקע געביידע מיט גרויסע ברייטע פענצטער. אַ וועראַנדע
פון פראַנט מיט מאַסיווע קיילעכדיקע קאלאָנעס. די געביידע איז
געווען אָפּגעפּאַרבט אינגאַנצן ווייס.

ראָבערט איז געבליבן שטיין אויף דער וועראַנדע אַ פּאַרגאַפּ-
טער. דער טאַג איז געווען אַ ליכטיקער, אַ זוניקער. די וואַטשונג-
בערג זיינען געווען אינגאַנצן איינגעטונקט אין רויט. דער טייך
סעסקאַוואַנע האָט זיך געשלענגלט ווי פאַרביקע ליאַלקע-שמיבלעך.
הייזער אין טאַל האָבן אויסגעקוקט ווי פאַרביקע ליאַלקע-שמיבלעך.
אַרום און אַרום — פעלד און וואַלדיקע בערג.

יינגלשע און מיידלשע שטימען האָבן פאַרהילכט דעם שול-הויף.
באַגריסונגען, געלעכטער, פריילעכע אויסגעשרייען. יונגע פנימער,
שלאַנקע געשטאַלטן אָנגעמאַן אין ווייסע סוועטערס און אין קליי-
ניקע קיילעכדיקע היטעלעך וואוילעריש אַרויפגערוקט אויף די
פאַטילניצעס.

ראָבערט איז געשטאַנען אַן אָפּגעזונדערטער, אַ ביסל אַ פרעמ-
דער, דאָך האָט אים די אַרומיקע פרייד דורכגענומען, און ער האָט
געשמייכלט אין ליכטיקן טאַג אַריין.

דער גלאַק האָט זיך צעקלונגען, און חברה האָט זיך אַ לאַז
געמאַן אין די קלאַסן.

אינעווייניק, אין דער שול, זיינען די צימערן געווען גרויסע,
די סטעליעס מאַדנע הויך און די פענצטער — פון סטעליע ביזן דיל.

אין מיטלשול

אין די גראַמע קלאַס-צימערן זיינען געווען ווייניק קינדער. צען, פופצן אין אַ קלאַס. דער לערער, אַ רואיקער, אַ צוגעלאָזענער, באַהאַנדלט די תלמידים ווי דערוואַקסענע. זיי פילן זייער וויכטיקייט און פירן זיך אויף ניט ווי קיין קינדער.

און די האַרבסט-מעג זיינען אַזעלכע שיינע! און די לימודים זיינען אינטערעסאַנט! ראַבערט האָט זיך ניט געהאַט אַוואו אַהינג-צוטאָן פון פרייד.

— אַבער איין זאַך האָט אים געפּעלט — די געזעלשאַפט פון חברים. פון זיין גראַדואיר-קלאַס זיינען נאָר צוויי קינדער אַריינגע-טראָטן אין מיטלשול: אַ יינגל מיט אַ מיידל, אַבער ביידן האָט ער פריער גאָר ניט באַמערקט, כמעט ניט געקענט זיך מיט זיי. די איבעריקע תלמידים זיינען אַלע קאַנטיק געווען ניט קיין אַרימע און — פאַרריסענע. יעדער האָט געהאַט זיין יחוס און — זיין קליקע. די פאַר יידישע יינגלעך אין שול האָט ער ניט געקענט. זיי האָבן זיך ניט אויסגעטיילט פון די איבעריקע תלמידים. ראַבערט איז געווען צווישן זיי אַ פרעמדער.

דער הויפּט-ספּאַרט פון מיטלשול איז געווען פּוט-באָל. ראַבערט איז געווען צו הויך און צו דין פאַר פּוט-באָל. און סיי-ווי האָבן אַלע ניט געקאַנט אַריינגיין אין „טיים“. דער „קאָוטש“ איז געווען זייער איבערקלייבעריש. ער האָט גענוג בעלנים — כמעט אַלע יינגלעך זיינען געווען הויכגעוואַקסענע, שווער-וואַניקע. האָט דער „קאָוטש“ געקליבן. די בעסטע זיינען ניט געווען גוט גענוג.

אין „בעסקעט-באָל“ האָט זיך ראַבערט אויך ניט אויסגעצייכנט. איז ער געבליבן אַן פריינט און דערצו נאָך אויסער אַלע ספּאַרט-מעטיקייטן.

אין אַנהייב צווייטן סעמעסטער האָט די שול אָנגעהויבן צוגריימן דעם גראַדואיר-זשורנאַל. ס'איז געווען איינגעפירט, אַז אַ חוץ די גראַדואירטע, האָט יעדער קלאַס געדאַרפט צושמעלן אַ טייל מאַמע-ריאַל. דער לערער פון ליטעראַטור האָט פאַרגעבן דעם „פרעשמאַן“

ראבערטס ווענטורעס

(אנפאנגער) קלאס די סקארבאָוע טעמע: „די מיטלשול ווי אַ כאַראַקטער-בויער“.

יאַר-איינ, יאַר-אויס, האָט דער לערער פאַרנעבן די ערשט-יאַר-ריקע תלמידים די דאָזיקע טעמע. ער האָט שוין געוואוסט אויף אויסווייניק וואָס די תלמידים וועלן שרייבן. חכרה האָט, אַנב, ליב געהאַט אַריינצוקוקן אין די אלטע זשורנאַלן און איבערשרייבן גאַנצע אַרטיקלען וואָרט אין וואָרט.

אַריאַר האָט דער לערער אויך געריכט זיך אויף צרות. ער האָט געוואוסט, אַז עס וועט אים שווער אַנקומען אַרויסצוקריגן פון די תלמידים פאַסיקע אַרטיקלען. סוף-כל-סוף וועט ער אַליין מסתמא דאַרפן איבערשרייבן די אַרטיקלען און איבערלאָזן נאָר דעם תלמידס נאָמען. דערפאַר טאַקע האָט ער פאַרנעבן די טעמע די ערשטע וואָך פון צווייטן סעמעסטער — געגעבן דעם קלאַס גענוג צייט.

ער האָט אַבער געקראָגן אַ סורפריז. פינף טעג שפּעטער האָט אים ראַבערט געבראַכט פּופצן באַשריבענע זייטן. דער לערער האָט אַ קוק געטאָן אויף ראַבערטן און אַ שמייכל געטאָן:

— ביסט אַ שנעלער שרייבער.

— יאַ, — עס שרייבט זיך מיר גרינג, — האָט ראַבערט גע-ענטפּערט.

— נו, כאַטש גוט, וואָס דו האַסט אַ גוטע האַנטשריפט, — האָט דער לערער געשפּאַסט.

— איך בין פאַרויכטיק, — האָט ראַבערט געענטפּערט.

דער לערער האָט ווידער אַ שמייכל געטאָן, אַ קוק געטאָן אויף דעם ציכטיקן מאַנסקריפט און איבערגעלייענט דאָס קעפל: „די קליין-שמעטלדיקע מיטלשול ווי אַ כאַראַקטער-בויער“.

— דו האַסט צוגעגעבן צוויי ווערטער צו דער טעמע, — האָט דער לערער געזאָגט, — די טעמע איז געווען: „די מיטלשול ווי אַ כאַראַקטער-בויער“, ניט „די קליין-שמעטלדיקע מיטלשול ווי כאַ-ראַקטער-בויער“.

אין מיטלשול

א חברה-מאן, לעבן פענצטער, האָט אַ שאַס געטאָן :
— אז עס שרייבט זיך אים גרינג, וואָס פאַר אַ באַטרעף האָבן
כיי אים נאָך צוויי ווערטער ?

דער קלאַס האָט זיך צעלאַכט.
ראַבערט איז געבליבן רואיק. ער האָט געענטפערט :
— אַן די צוויי ווערטער האָט זיך מיר די עסיי ניט געקלעפט.
— אויב דו ווילסט, אז עס זאל זיך קלעפן, — האָט דער לץ
ווייטער געשפּאַסט, — קויף גומעראַביק. צען סענט אַ פּלעשעלע.
ראַבערט האָט זיך אַ קער געטאָן צום יינגל און מיט אַ גע-
מאַכטן ערנסט געענטפערט :

— איך האָב געזוכט גומעראַביק, און ניט געקאָנט קריגן. האָב
איך שוין ווי-עס-איז געמוזט אויסקומען אַן גומעראַביק.
ראַבערט האָט אַנגעצויגן אזא ערנסטן פנים, אז חברה האָט
זיך ניט געכאַפט, אז ער שפּאַסט. דערפאַר האָט דאָס געלעכטער
צום סוף אַרויסגעפלאַצט מיט אזא קנאַק, אז אפילו דער לערער
האָט מיטגעלאַכט.

אַ פאַר טעג שפּעטער איז דער ליטעראַטור-לערער געזעסן און
גערעדט מיטן פּרינציפּאַל פון דער מיטלשול :

— דאָס יינגל האָט מיך אַרויפגעפירט אויף אַ געדאַנק ; זיין
קעפל צום אַרטיקל „די קליין-שמעמלדיקע מיטלשול אַלס אַ כאַראַק-
טער-בויער“ וועט זיין אַ גוטע טעמע פאַר דער יערלעכער דעבאַטע
מיט דער פּיטסבורגער מיטלשול. און דעם יינגל דאַרף מען אַריי-
נעמען אין דעבאַטיר-קלוב. פון זיין עסיי איז צו זען, אז ער קאָן
טראַכטן. איך רעכן אַבער, אז ער איז אַ גוטער דעבאַטאַנט אויך.
איר האָט געדאַרפט זען, ווי ער האָט געענטפערט מילפּאַרדס יונג.
ס'איז געווען ווערט אַנצוקוקן. אַן אַ שמייכל, מיט אַ טויט-ערנסטער
מינע האָט ער אים אַזוי אַריינגעריבן, אז מילפּאַרדן איז פאַרגאַנגען
אין דער זיבעטער ריפּ.

ראבערטס ווענטורעס

— אבער ווי נעמט מען עס אריין אן ערשט-יאָריקן תלמיד אין דעבאטיר-קלוב? מיר האָבן עס נאָך קיינמאל ניט געטאָן.

— לאַמיר פרובירן, — האָט דער לערער געענטפערט, — אלעמאל קומט דער אויסערגעוויינטלעכער און ברעכט די טראַדיציע.

— ווייסט איר וואָס, — האָט דער פּרינציפּאל געזאָגט, לאַמיר אזוי טאָן: מיר'ן אַראָנזשירן אַ דעבאָטע צווישן ראַבערט גינגאַלדן און גמליאל אַלפרעד וואַדערס: „באַשטימט, אַז די קליין-שטעטלידיקע מיטלשול איז אַ בעסערער כאַראַקטער-בויער ווי די גרויס-שטאָטישע מיטלשול.“ גינגאַלד וועט רעדן פאַר, און וואַדערס — קעגן. וועט ער זיך אַנזען אַנטקעגן וואַדערס, וועלן מיר אים אַרייננעמען אין דעבאָטיר-קלוב. ניט, איז ניט.

— גינגאַלד קעגן וואַדערס? — האָט זיך דער לערער גע-קווענקלט, — וואַדערס איז אַ געענדיקטער פּון „סמיטס פּרעפּערעטאָרי סקול“, די בעסטע פּריוואַטע מיטלשול אין לאַנד. דערצו איז ער מיט דריי יאָר עלטער פּון גינגאַלדן. ער קומט דאָך אַהער נאָר פּון יוצא וועגן. ניין, ס'איז ניט קיין גלייכע פאַר. גינגאַלד דאַרף זיין אַ גאָן צו קאַנען זיך פאַרמעסטן מיט וואַדערסן.

— יא, — איר זייט גערעכט, — האָט דער פּרינציפּאל געענט-פערט, — גינגאַלד דאַרף זיין אַן אויסערגעוויינטלעך יינגל, אויב איר ווילט, אַז מען זאָל אים אַרייננעמען אין דעבאָטיר-קלוב און ער דאַרף מיך איבערצייגן, אַז ער איז עס. און אזוי איז עס געבליבן.

די דעבאָטע איז אַראָנזשירט געוואָרן אויף אַ שבת אינדערפרי, אין אוידיטאָריום פּון מיטלשול. עס זיינען געקומען די לערער, דער פּרינציפּאל און די מיטגלידער פּון דעבאָטיר-קלוב. ראַבערטן האָט מען גערעכנט פאַרן שוואַכערן דעבאָטאַנט, האָט ער געדאַרפט שליסן די דעבאָטע. און מען האָט עס אַראָנזשירט אזוי: צום ערשט האָט גערעדט וואַדערס, דערנאָך ראַבערט. אַ מיטגליד פּון דעבאָטיר-קלוב האָט סומירט ביידנס רייד. דערנאָך האָט וואַדערס געענטפערט ראַבערטן און צום שלום — ראַבערט.

אין מיטלשול

וואָדערס איז צונעמראָטן צו דער דעכאַטע ניט קיין צופרידענער. אים איז ניט אָנגעשטאַנען די גאַנצע מעשה. הערט נאָר! ער זאָל גאָר דעכאַטירן מיט אַ „פרעשמען“ און נאָך מיט וועמען? עפעס כ'ווייס ווער, געקומען ערגעץ פון דער איסט-סייד אין ניו יאָרק. אָבער נאָכדעם, ווי ראָבערט האָט אָפּגערעדט זיינע פּופּצן מינוט, האָט וואָדערס דערזען, אז ער האָט אַ גאַנץ שטאַרקן קעגנער. דערפאַר טאַקע האָט ער די אַנדערע פּופּצן מינוט גענומען די דעכאַטע גאַנץ ערנסט. ער האָט רואיק זיך אָפּגעשטעלט אויף יעדער טענה און זי צעקלאַפּט. נאָכדעם ווי ער איז פאַרטיק געוואָרן מיט ראָבערטס אַרגומענטן האָט ער פאַרגליכן די קליין-שמעמלדיקע מיטלשול מיט דער גרויס-שמאַטישער. ער האָט געשילדערט די גוט-איינגעשטעלטע לאַבאָראַטאָריעס, די גרויסע ביבליאָטעקס, די מוזייען, די קונסט-אויסשטעלונגען. אויך די גרויסע פאַבריקן, וואָס געפינען זיך אין די גרויסע שטעט, דאָן די צייטונגען, און די מעגלעכקייטן צו באַקאַנען די שילער מיט אַלע טעכנישע אויפמאָואַנגען, וואָס די קליין-שמעמל-דיקע סטודענטן קענען קיינמאָל ניט אָנזען.

וואָס קאָן ראָבערט ענטפּערן?

מיט אַ קוים מערקבאַרן שמייכל האָט ער אָנגעהויבן :

„קיינער לייקנט ניט, אז די גרויס-שמאַטישע מיטלשולן זיינען רייכער, גרעסער און שענער ווי די קליין-שמעמלדיקע. אוודאי קאָן מען קריגן אַ בעסערע בילדונג אין אַ גרויס-שמאַטישער מיטלשול. מיר דעכאַטירן אָבער ניט, וואו מען קאָן זיך מער אויסלערנען. מיר דעכאַטירן דעם כאַראַקטער. דאָס איז עפעס אַנדערש. פאַר אַנט-וויקלען אַ שטאַרקע פּערזענלעכקייט דאַרף מען ניט קיין רייכע שולן. דאָוגלעס איז געווען מער געבילדעט ווי לינקאָלן. דאָוגלעס איז אויפּגעהאָדעוועט געוואָרן אין אַ רייכער פאַמיליע, געהאַט ביכער, ניין גאַנצע ביבליאָטעקן. לינקאָלן האָט געדאַרפט גיין צופּום מיילן ווייט צו קריגן אַ בוך. לינקאָלן האָט ניט געהאַט קיין ביבליאָטעקן אַרום זיך, אָבער יעדעס בוך, וואָס ער האָט געליענעט, האָט ער אַריינגעזאַפּט אין זיך. דאָס בוך איז געוואָרן אַ טייל פון אים אַליין...“

ראבערטס ווענטורעס

„גרויס-שמאמישע שולן... איך קאן די גרויסע שמאָם. איך קאן די גרעסע שמאָם אין דער וועלט. איך קאן ניו יארק.“
און ראבערט האָט אָנגעהויבן שילדערן דעם טומל, דעם הויז-און פון ניו יארק. ער האָט געמאָלן ניו יארק ביימאָג און ביינאָכט, אין אַ שיינעם וועטער און אין אַ מיאוסן, אין וואַכעדיקע טעג און אין רוי-טעג. נאָכדעם האָט ער אָנגעוויזן אויף דער רואיקייט פון אשאשאק, וואָס איז אַרומגערינגלט מיט די וואַטשונג-בערג „און וואו קאן מען זיך מער אויסלערנען?“ האָט ראבערט געפרעגט צום שלום. „געוויס — אין דער גרויסער שמאָם. אָבער וואו קאן דאָס געלערנטע ווערן אַ טייל פון אונדז? וואו קאן דאָס געלערנטע איבערלאָזן טיפערע שפורן? ניט דאַרמ, אינעם הויז, נאָר דאָ אין דער שטילקייט, אין דער רואיקייט. דאָ, וואו דער מענטש פילט זיך ווי אַ טייל פון גאָטס וועלט.“

וואָדערס האָט אים שמאַרק געדריקט די האַנט. דער פרינ-ציפאל האָט געשמייכלט צום ליטעראַטור-לערער:
— דאָס יינגל האָט אַ קאָפּ אויף די פלייצעס און אַ צונג אין מויל. ער וועט זיך אַמאל לאָזן הערן!

ראבערט איז אַריינגענומען געוואָרן אין דעכאַמיר-קלוב — איינ-שטימיק. מען האָט זיך גענומען גרייטן צו דער יערלעכער דע-כאַטע מיט פיטסבורג.

וואָדערס האָט איינגעלאָרן דעם קלוב צו זיך אַהיים אויף אַ באַראַמונג.

קאפיטל פינף

אלפרעד גמליאל וואָדערס

אלפרעד גמליאל וואָדערס איז געווען דער זון פון באַוואוסטן וואָדערס, געוועזענעם מיניסטער פון האַנדל אין קאַבינעט פון די פאַראייניקטע שטאַטן. באַרימטער אינדוסטריאַליסט, פילאַנטראָפּ, ספּאָרטסמאַן, פינאַנסיסט און פּידל-שפּילער. וואָדערס עלטער-זיידע האָט געגרינדעט די שטאַט אשאשאק אויף די ברעגן פון טייך סעס-קאָוואַנע. דער זיידע האָט אויפגעבויט דעם ערשטן טעקסטיל-וואַר-שטאַט. איצט איז געשטאַנען אויף דעם זעלביקן פּלאַץ איינע פון די גרעסטע טעקסטיל-פאַבריקן פון לאַנד. אויפן עק שטאַט, וואו אַמאָל איז געשטאַנען דעם זיידנס ברעוונע-שטיבל, איז איצט געשטאַנען אַ פּאַלאַץ, אַרומגערינגלט מיט אַ פּראַכטפולן פאַרקאָן, געמאַכט פון ספּעציעל אויסגעקלאַפּטע און קונציק אויסגעהאַמערטע שטאַכעטן.

אַ גרויסער טויער האָט געפירט צום גרויסן פּאַלוואַרק. צום פּאַלאַץ האָט געפירט אַ ריין-אויסגעפלאַסטרטער וועג. טיף צווישן די ביימער איז געשטאַנען די גרויסע מויער. אַרום דער הויפּט-גע-ביידע זיינען געווען שטאַלן פאַר לויף-פּערד, גאַראַזשן פאַר אויטאָ-מאַבילן. צוויי טעניס-פּלעצער (קאָורטס). איין טעניס-קאָורט פאַרן זומער — אונטערן פרייען הימל. דער צווייטער קאָורט, אַ ווינטער-דיקער, מיט אַ הויכן דאַך און אַ באַהייצטער.

אַרום פּאַלאַץ איז געווען געפלאַנצט אַ פּראַכטפולער גאַרטן, באַפּוצט מיט געקינצלמע סאַזשעלקעס און איבער זיי איבערגעוואָרפן מיניאַטור שטיינערנע בריקן. אין די פּאַלאַצן זיינען געווען ספּעציעלע זאַלן פאַר די גרויסע קונסט-זויערן, וואָס זיינען געזאַמלט געוואָרן פון דער וואָדערס-משפּחה אין משך פון דורות.

ראַבערטס ווענטורעס

די וואַדערס האָבן געהאַט נאָך עטלעכע פּאַלאַצן איבערן לאַנד. איין פּאַלאַץ אין ניו־פּאָרט, וואו די אַריסטאָקראַטן פון לאַנד קומען זיך צוזאַמען אין סעזאָן, און נאָך אַ פּאַלאַץ אין וואַשינגטאָן. דער פּאַלאַץ אין אַשאַשאַק איז געשטאַנען עלף חדשים אין יאָר ליידיק. נאָר די לעצטע צוויי יאָר איז ער געווען באַזעצט גאַנצע צוזאַנציק חדשים. יעדן יאָר פון סעפטעמבער ביז יולי. פריער איז דער פּאַלאַץ געווען אַפן צוליב דער עלטסטער טאַכטער און איצט צוליב אַלפרעד גמליאל וואַדערס דזשוינאַר. ס'איז געווען אַ טראַדיציע אין דער משפּחה, אז יעדעס קינד מוז באַזוכן כאַטש איין יאָר די אַשאַשאַק מיטלשול. די מיטלשול, וואָס האָט געמראַנגן דעם עלטער-זיידנעם-נאַמען.

ס'האַט זיך געפירט אזוי: פריער האָט דאָס קינד געענדיקט אַן אַריסטאָקראַטישע פריוואַטע מיטלשול. נאָכדעם האָט עס באַ-זוכט אַ יאָר די אַשאַשאַק מיטלשול.

פאַרשטייט זיך, אז יעדער וואַדערס האָט געשפּילט די הויפּט-פּייל אין מיטלשול. היי-יאָר אויך. אַלפרעד גמליאל וואַדערס דזשו-ניאָר איז געווען אויף אַלע טימעס, אויף אַלע קאָמיטעטן.

— ער פעלט נאָר אין לערער-שטאַב, — האָט מען געשפּאַסט אין דער שול.

ס'האַט זיך גערעכנט פאַרן גרויסן כבוד באַלאַנגען צום דעכאַטי־קלוב און איינגעלאָדן צו ווערן פון וואַדערסן צו זיך אַהיים... ראַבערטס פעמער איז געווען אין זיבעטן הימל. ער האָט צופּרידן געשמייכלט:

— דו קלאַפּסט אַן גאָר אין די הויכע פענצטער, כאַב. לואי דער דיוק איז געווען גערעכט.

ראַבערטס האָט געשוויגן. אין האַרצן האָט ער זיך געפּרייט און געשראַקן:

— זאָלן זיי כאַטש דאַרטן נאָר רעדן וועגן דער דעכאַטע און ניט וועגן דעם מאַלצייט. אַדער גלאַט אזוי פאַרבּרענגען.

אַלפרעד גמליאל וואָדערס

אַבער זיי האָבן ניט גערעדט וועגן דער דעבאַטע. דער גרויסער גאַסט-צימער איז געווען באַפּוצט מיט בלומען און וואונדערבאַרע געמעלעכען אויף די ווענט. דער גרויסער לאַנגער מיש איז געווען אַנגעלאָדן מיט אַלדאַס-גומס. צוויי לאַקייען, אַנגעמאַן אין בלויע פאַרמעס, האָבן יעדע וויילע דערלאַנגט און צוגענומען. חברה האָט געגעסן, געטרונקען און גערויכערט און געטומלט.

ראַבערטן האָט זייער געשפרעך ניט אינטערעסירט. באַלד ווי ער האָט זיך געזעצט ביים מיש, האָט ער אַרויסגעקוקט דורך די גרויסע פענצטער און דערזען דעם פאַרקאַן פון די אייזערנע שטאַ-כעטן און עפעס האָט אים דאָס בילד דערמאַנט.

פונדערווייטנס האָט זיך געהערט דאָס געלעכטער פון מיידלעך און יינגלעך, אַ דומפער אַפהילכן פון אַ באַל. ער ווייסט, דאָס שפילט מען ערגעץ מענים. אַבער דאָס אַפהילכן פון באַל, דאָס לויפנדיקע וואַסער. דער פאַרקאַן פון די אייזערנע שטאַכעטן, האָט אים אויך אַן עפעס דערמאַנט.

דורך דעם פענצטער האָט ער געזען ווי אַ מיידל, אַנגעמאַן אין אַ ווייסן סוועטער, האָט זיך געיאָגט נאָך אַ באַל. יא, ער ווייסט, אימיצער האָט אים דערציילט וועגן אַזאַ סצענע. ווער ?

לעבן מיש האָט חברה געטרונקען וויין. ראַבערט האָט שטאַר געקוקט דורך דעם פענצטער און זיך ניט צוגערירט צו קיין זאַך. וואָדערס האָט אַרויסגעלאַכט :

— מעי, באַב, דו רירסט זיך דאָך ניט צו צו די גומע זאַכן.

— וואָס, וואָס ? — האָט ראַבערט געפרעגט.

— איך ווייס ניט וואָס, — האָט וואָדערס געענטפערט, — עפעס

קוקסטו מיר אויס, ווי דו וואַלסט דערזען גייסטער.

— ווען הויבן מיר אַן איבעררעדן וועגן דער דעבאַטע, — האָט

ראַבערט געפרעגט ווי צעטומלט.

— וואָס דעבאַטע, ווען דעבאַטע, — האָט וואָדערס גענטפערט,

— פאַרגעס עס, ברודערל. טרינק, עס ! באַלד וועלן קומען די

מיידלעך, מיר'ן אַריינכאַפן אַ טאַנין. גענוג צייט אויף דער דעבאַטע.

ראבערטס ווענטורעס

- א, — האָט ראַבערט אויסגערוּפֿן.
- וואָס אַ? וואָס אַ? מיר'ן איצט האָבן אַ גוד-טיים. אזוי פירן זיך אלע וואָדערס. מיר לאָדן איין אַהער דעם קלוב און מיר פאַר-ברענגען. מיר'ן פאַרברענגען דאָ ביו שפּעט אין דער נאַכט. נאַכדעם וועט אייך אונדזער שאַפּער אָפּפירן אַהיים.
- ראַבערט האָט זיך דערפילט ענג. טרינקען וויין און מיידלעך. וואָס נאָך? ער האָט אין זיך אַ שמייכל געטאָן, אַט פונקט ווי סלימס גענג. און דערצו דער פאַרקאָן, דער גאַרטן, עפעס טאַקע ווי געשפענסמער. ער וואָלט איצט געוואָלט גאָר זיין אין דער היים. אַבער ווי אזוי דרייט מען זיך אַרויס? און איידער ער האָט די זאַך גוט באַטראַכט, האָט זיך ביי אים אַרויסגעריסן:
- איך האָב גאָר פאַרגעסן. איך מוז זיין דריי אַזייגער אין דער היים. און איצט איז שוין אונדאי נאָך דריי.
- יא, טאַקע שוין נאָך דריי, אַבער וואָס האָסטו זיך מיטאַמאַל דערמאַנט?
- ראַבערט האָט געפילט, אַז ער מוז געפינען אַ תירוץ. און עס האָט זיך ביי אים אַרויסגעכאַפּט אַזאַ נאַרישקייט:
- איך האָב גאָר פאַרגעסן אַנקאַרמענען מיינע פישלעך אין גלעזערנעם סלאַי. איך האָב דאָרטן צען טראַפישע פישלעך.
- חברה האָט אויסגעשאַסן אין אַ געלעכטער, און וואָדערס אויך. ראַבערט האָט דערזען, אַז ער איז אַריינגעפאַלן. אַבער דאָס געלעכ-טער האָט אים גערייצט, איבערהויפּט וואָדערס לאַכעדיקע אויגן, וואָס האָבן זיך גערייצט:
- דו באַלאַנגסט נישט דאָ, שנאָרער. פלוידערסטו מיטן צונג, און טאַקע ווי קומסטו אַהער, שלעפּער?
- ראַבערט איז געוואָרן אין כעס. ער איז צוגעגאַנגען צו וואָ-דערסן און רואיק, מיט אַפּלאַכנדיקע אויגן, האָט ער גערעדט צו אים:
- פאַרשטייט, טראַפישע פישלעך מוז מען אַנקאַרמענען צו דער מינוט. מען גיט זיי עסן איינמאַל אַ וואָך. דערפאַר אַבער צו

אלפרעד גמליאל וואָדערס

דער מינוט. זיי זיינען דאָך אַזעלכע קלויניקע. קריגן זיי ניט זייער שפּיז צו דער מינוט, שטאַרבן זיי.

וואָדערס האָט אויפגעכאַפט ראַבערמס אַפּלאַנדיקע אויגן און האָט אַרויפגעצויגן אויף זיך אַן ערנסטע מינע:

— שטאַרבן, ווערן טויט.

— טויט ווי געטריקנט האַלץ, און פאַרשטיימט, אַז זיי זיינען טויט, שווימען זיי אַרויף אויף דער אויבערפּלאַך פון מלוי. מען מוז זיי אַרויסוואַרפן, און ס'איז פּריקרע. מוז איך זיך איילן אַהיים. דו וואַלסט דאָך ניט געוואַלט, אַז אומשולדיקע ברואימלעך זאלן צוליב אַט דער פאַרטי שטאַרבן.

— אוודאי ניט.

— נוט, גיי איך אַהיים.

אַז ער איז אַרויס פון צימער, איז וואָדערס געבליבן שטיין אַ וויילע שטיל און נאַכדעם אויסגערופן:

— אַט דער חברהמאַן האָט דאָך געלאַכט פון מיר! אים איז ניט געפּעלן געוואָרן אונדזער פאַרטי. אַזאָ קערל. איך לאָד אים איין און ער לאַכט גאָר אַפּ. אַבער איך מוז צוגעבן: אַ קעפל און אַ צינגל האָט ער. הערט נאָר:

— „דו וואַלסט דאָך ניט געוואַלט, אַז אומשולדיקע ברואימלעך זאלן צוליב אַט דער פאַרטי שטאַרבן!“ סעי! דזשעימס, דערלאַנג נאָך וויין. איך מוז זיך אַנטרינקען — אַזאָ שנעקל זאַל אַזוי שנעל קריגן איבער מיר די אויבערהאַנט. איבער מיר, אַ וואָדערס! און ווער איז ער צו אַלע פּערצן טייוואַלים?

***

ס'איז געווען שבת. ראַבערמס איז געקומען אַהיים ווי אַ צע-דולטער. דער פעטער האָט זיך געוואונדערט:

— וואָס אַזוי שנעל?

— ווייס איך וואָס, זיי זיינען זיך ניט צוזאַמענגעקומען צוגרייטן די דעבאַטע. זיי האָבן געמאַכט גאָר אַ פאַרטי מיט וויין און אַלערליי צובייסן. און לאַקייען האָבן סערווירט אויף טעצעלעך, טעלערלעך

ראבערטס ווענטורעס

צענדליקע מאכלים. יעדן איינעם האט מען געגעבן א בארג מיט גאפלעך און לעפעלעך און מעסערס. דערנאך האבן געדארפט קומען מיידלעך און מען האט געזאלט טאנצן. און איך קאן טאנצן ווי א באק. בין איך אנטלאפן.

— ווי אזוי? גלאט גענומען און אנטלאפן?

— איך האב שוין אפגעזוכט א תירוץ.

דער פעטער האט דערזען, אז ראבערט איז עפעס צערמאגן, האט ער אים געלאזן צורו און ראבערט איז געבליבן אין הויז א צערייצטער: דער פארקאן און דער גארטן און דאס מיידל, וואס האט געשפילט באל, האבן אים געמיניעט פאר די אויגן. וואו האט האט ער עס אלץ געזען?

אבער ער האט זיך ניט געקאנט דערמאנען. ער איז שלעכט געשלאפן שבת ביינאכט און זונטיק ביינאכט האט ער זיך געווארפן פון איין זייט אויף דער צווייטער. ער איז איינגעשלאפן שפעט און האט זיך אויפגעכאפט ווען עס האט אָנגעהויבן טאָגן. אין אַ האלב-וואַכעדיקן צושטאנד האט ער זיך געמאטערט דערמאנען: וואו האט ער אלץ געזען?

ער האט שוין עטלעכע מאל גערובירט זיין אלט מיטל — פארגלאצן די אויגן. דער דיל איז געווארן א גלעזערנער, אונטערן גלאז א טיפער צימער אין צימער זיינען מענטשן און געשטאלטן. קלאַרע, דייטלעכע געשטאלטן, אַט די וואָס ער האָט געוואָלט זען. אַבער איצט, ווייל ער האָט זיך געמאטערט, זיינען די געשטאלטן געבליבן ווי פארגליווערט און זיך ניט גערירט פון אַרט.

ער האט עטלעכע מאל עס פרובירט און אים איז עס ניט גע-
לונגען. אבער אין דעם האלב-וואַכעדיקן צושטאנד האבן זיך די בילדער גענומען בייטן און אַט ער אַן אַנדער פארקאן, פון איין זייט פארקאן א פארשמאכט יינגל מיט א פארהלשט מיידעלע פון היץ און פון דער אַנדערער זייט פארקאן א פריילעך מיידעלע אָנגע-
טאָן אין ווייסן, שפילט באַל. אַט איז נאָך א דייטלעכער בילד — אַ סך קינדער שטייען אין אַ ריי און וואַרטן אויף עפעס. און

אלפרעד גמליאל וואָדערס

אַט זעט ער די צימערן אין עלן סטריט. דער טאַטע מיט אַ פאַר-
באַנדאָזשירטן קאַפּ זיצט לעבן אים, לעבן ראַבערטן, אויפן בעט.
ער, ראַבערט, איז נאָך גאַר קליין און דער טאַטע דערציילט:
„מיר זיינען אָנגעקומען אויף דער פאַבריק און זיך געשמעלט
אין דער ריי. מיר האָבן געדאַרפט וואַרטן שמונדן-לאַנג. מיר זיי-
נען געשמאַנען לעבן אַ הויכן פאַרקאַן“.

„דער פאַרקאַן איז געווען געמאַכט פון אייזערנע שמאַכעטן.
אויף יענער זייט פון די שמאַכעטן — אַ וואונדער-שיינער שפאַציר-
גאַרטן. הויכע געדיכטע, בלעטערדיקע ביימער, אויסגעפלאַסערטע
סמעזשקעס צווישן גרינע קורץ-אַפגעשנימענע גראַזן. קינדער אָנ-
געטאַן אין ווייסן שפילן זיך אין פילקע (באַל) אָדער רייפן. צוויי
פאַנטאַזען שלאָגן מיט וואַסער. דער גאַרטן איז שאַטנדיק און קיל.
די קינדער, וואָס האָבן זיך דאַרט געשפילט, זיינען געווען זאַט און
צופרידן. מיר, די קינדער, וואָס זיינען געשמאַנען אין ריי, זיינען
געווען פאַרשמאַכט, אויסגעמאַטערט פון היץ און געשלאנגען די
אייגענע פאַרטריקנטע צינגער!“

און באַלד פאַרשווינדט דער טאַטע מיט דעם פאַרבאַנדאָזשירטן
קאַפּ און ער זעט דעם טאַטן אָן אומעטיקן:

„איך זע, אַז דו ביסט אויף יענער זייט פאַרקאַן, מיין זון!“

ראַבערט איז אַראָפגעשפרונגען פון בעט און גענומען זיך רייבן
די אויגן. איז ער געשלאָפן און געהלומט? מיטאַמאַל האָט זיך דער-
הערט אַ געזאַנג און אַ טופען פון פיס. עפעס אַ מאַדנער געזאַנג און
אַ טופען פון הונדערטער פאַר פיס. וואָס, ס'איז נאָך אַליץ דער חלום?
ניין, ס'איז ניט קיין חלום. דאָס געזאַנג ווערט העכער, שטאַרקער.
אַט איז עס שוין גלייך אונטערן פענצטער, לעבן וואָדערס מעקסטיל-
פאַבריק.

די פענצטער ווערן ווייסער. ראַבערט זעט הונדערטער גע-
שמאַלטן ציען זיך, צוויי אין אַ ריי, צו דער פאַבריק צו, און די
געשמאַלטן זינגען. וואָס האָט פאַסירט?
ער האָט זיך גענומען פיבעריש אַנטאַן.

קאפיטל זעקס

באַשיצער פון געזעץ

דער פעטער און אלסאן זיינען געשמאנען אין געוועלכ ביי דער מיר און האבן ארויסגעקוקט אין גאס. ראבערט האט זיך גע-שמעלט לעבן זיי. דער פעטער האט א פרעג געמאן:
— ווער האט דיך ארויסגעשלעפט פון בעט ?
— דאס געזאנג, — האט ראבערט געענטפערט.
אלסאן האט ארויסגענומען די ליולקע פון מויל און ארויסגע-זאגט:

— יא, עס קאן א טויטן אויפוועקן. וואדערס פאלאץ איז אבער אין עק-שמאט און וואדערס אליין — ערגעץ אין פלארידע. ער הערט זיי ווי די קאץ.
— וואס עפעס וואדערס ? — האט ראבערט געפרעגט.
— ביי וועמען סמרייקט מען ? ניט ביי וואדערסן ? — האט זיך דער פעטער אריינגעמישט, — ביי מיר סמרייקט מען ? ביי אלסאנען ?

די מחנה האט זיך געצויגן ריי נאך ריי — מענער, פרויען, האלב-דערוואקסענע יינגלעך און מיידלעך. דער פרימארגן איז געווען א פראסטיקער, א ווינטיקער — אן אמתער מערץ-פרימארגן. די מארשירער זיינען געווען איינגעוויקלט אין אלערליי שמאטעס. די ערד איז געווען הארט און דאס טראמפלען פון דער מאסע האט אפגעהילכט אין דער פארטאגיקער שטילקייט.
דאס געזאנג האט זיך צונויפגעמישט מיטן טופען פון די פיס. די מעלאדיע איז געווען אלעמען באקאנט — א מעלאדיע פון אן אלט בארג-ליד. די ווערטער זיינען אבער געווען נייע, נאך-וואס צוגע-

באשיצער פון געזעץ

פאסטע, אומבאהאלפענע, שווערע ווערטער. ניט אלע האבן זיי געקענט. האבן זיך קיין ווערטער טאקע ניט געהערט, אבער די מונטערע מעלאדיע האט זיך געטראגן הויך אין דער לופט.

א גענימע האנט האט ארגאניזירט די דעמאנסטראציע. אט האט זיך דאס געזאנג אפגעהאקט. די מאסע איז געבליבן שטיין שטיל. א פלאקאט האט זיך הויך א הויב געטאן. א פלאקאט מיט רויטע ווערטער: „מיר ווילן ניט הונגערן!“ די מאסע האט אויפגע-כאפט די ווערטער. איין מאל, צוויי מאל און דריי מאל.

באלד האט זיך אויפגעהויבן נאך א פלאקאט און נאך א פלא-קאט. די מאסע האט נאכגעזאגט די ווערטער און ס'האט געקלונגען עפעס ווי א תפילה, אבער אן געבעט, נאר א צארנדיקער אויסגעשריי קעגן א מאכט, וואס מען האסט און מ'האפט זי צו באזיגן.

ארום פאבריק האבן זיך באוויזן באוואפנטע מענטשן. אין גרויען פרימארגן האט מען געקענט זען זייערע פנימער — ביזע, אַנגעכמורעטע, ניט קיין אויסגעשלאפענע. יעדער מאן האט געהאלטן א ביקס אין פארבייגטן אַרעם. זיי האבן זיך צעשמעלט אין גרופעס פון צען. א גרופע לעבן יעדער וואנט פון פאבריק. ארום אריינגאנג זיינען געשטאנען ביי א צוואנציק, אלע אַנגשפארט אויף די ביקסן. דער הויפט איז געשטאנען, אַגעטאָן אין גלאנציקע „פּוטיס“ און א פארשפילעטן מונדיר — א לעדערנער פאַס גוט פארשטייפט. פון לעדערנעס פאַס איז אַראַפּגעהאַנגען א שוידל מיט א רעוואָלווער. ס'איז גוט ליכטיק געוואָרן. ראַבערט האַט דערקאַנט דעם פירער:

— ס'איז דאָך מלים!

— ווער? — האַט דער פעטער געפרעגט.

— מלים. דער אַנפירער פון דער באַנדע קליינע גנבֿימלעך. זע, אַנקל, די גאַנצע „גענג“ איז דאָ: בוטש, מיקי, דושיס, פימפלס און מאַנקי — אלע מאַרשירן זיי מיט די אַרבעטער. ס'איז עפעס ניט גלאַט.

ראבערטס ווענטורעס

— פארוואס ניט גלאט ? — האט דער פעטער געפרעגט רואיק, — זיי זיינען דאך ארבעטער-קינדער.

— זיי וועלן ניט וואגן זיך שמעלן אנטקעגן סלימען. יא סטרייק, ניט סטרייק. און זע נאר, אלסאן, זיי האלטן זיך צוזאמען, — האט ראבערט אויסגערופן.

די פיקעטס האבן זיך אפגעשמעלט גאר נאענט פון דער פאב-ריק. ס'איז געווארן שטיל. אין דעם גרויען פרימארגן, האט זיך ראבערטן געדוכט, זיינען די אלע מענטשן איינגעפראן.

א פאר ארבעטער האבן א כאפ געטאן א יונג אויף זייערע פליי-צעס. דער יונג האט אנגעהויבן רעדן. פנימער האבן זיך גענומען ווייזן אין די פענצטער פון פאבריק. דער יונג האט זיך געווענדט צו די, וואס זיינען געבליבן ארבעטן :

— קאמערעדן! איך ווייס, איר זייט געבליבן ביי די וועב-שטולן און שפין-מאשינען ניט פון וואוילמאגן. א פאר מען ארבעט, א געהעכערטער לויז איז ביי אייך א גרויס געווינס. אבער מיר, וואס זיינען ארויס אין סטרייק, האבן אויך געארבעט פאר דעם זעלביקן הונגער-לויז וואס איר, און ס'איז אנדז אויך שווער איצט אויסצוקומען אן שכירות. אבער בעסער גארניט ארבעטן, ווי אר-בעטן און ניט האבן אויפן נויטיקסטן. דריי מאל האט מען אנדז געשניטן די שכירות. ס'איז שוין מער ניטא פון וואס צו שניידן. אייך נארט מען. מען גיט אייך א פאר דאלאר מער. אבער די פאר דאלאר וועט מען פון אייך ארויסקוועטשן. זאל נאר וואדערסן גע-לינגען ברעכן דעם סטרייק.

זיין שמים איז געווען א שטארקע, א הילכיקע. זי האט זיך צעטראגן איבער דער גאנצער פאבריק. פענצטער האבן זיך געעפנט און מער און מער פנימער האבן זיך באוויזן.

סלים האט אומרואיק ארומגעשפאצירט לעבן זיינע באוואפנטע מענטשן. ער האט יעדע וויילע א צי געטאן זיין פארשמיפטן לע-דערנעם פאס. קאנטיק, אז ער איז געווען זייער אומרואיק און גע-ווארט אויף עפעס.

באשיצער פון געזעץ

ער האָט זיך דערוואַרט. אימיצער האָט אַ שלידער געמאַן אַ שטיין גלייך אויף די „דע-פּיוטיס“. באַלד נאָך אַ שטיין און נאָך אַ שטיין. ס'ליס האָט אָנגעהויבן געבן באַפעלן. די „גאַרדס“ האָבן גענומען זיך שטעלן אין רייען. זיי האָבן פאַרוואַרפן די ביקסן אויף די אַקסלען. ס'ליס האָט אַ קאַמאַנדעווע געמאַן. זיי האָבן די ביקסן אַ כאַפּ געמאַן מיט ביידע הענט. דער יונג אויף די אַקסלען פון די אַרבעטער האָט גענומען שרייען צו דער מאַסע :

— קאַמעראַדן, פּראָוואַצירט ניט קיין בלוט-באַד. דאָס ווילן דאָך די געדונגענע מערדער. דיסציפּלין, קאַמעראַדן!

אַבער דושימי און זיין גענג האָבן געמאַן זייערס. זיי האָבן געוואַרפן שטיינער און זיך געצילט אין די פענצטער און אויף די „היטער“. אַ סך אַרבעטער זיינען מיטגעריסן געוואָרן און אויך אָנגעהויבן וואַרפן שטיינער.

עס האָט זיך דערהערט אַ קנאַל פון ביקסן. ראַבערט האָט זיך אַ ריס געמאַן צו דער טיר. אַלסאַן האָט אים אַ כאַפּ געמאַן ביי איין האַנט, דער פעטער ביי דער אַנדערער האַנט.

— וואוהין ?

— זיי צעשיסן דאָך מענטשן. און ס'איז אַלין די אַרבעט פון דער גענג. איך האָב אייך געזאָגט פריער, אַז די גענג אַרבעט פאַר סלימען.

— ניט דיין עסק, — האָט דער פעטער אַרויסגערעט אומרואיק, — בלייב דאָ.

— איך וויל ניט בלייבן.

— שלעפּ אים אַריין אין הויז, פאַרשליס די טיר, אַלסאַן. לאַז אַראַפּ די ראַלעטן, — האָט דער פעטער אַ קאַמאַנדעווע געמאַן. אַלסאַן האָט אויסגעפּאַלגט.

זיי זיינען געזעסן אין דער פינצטערער קיך. פון דרויסן האָבן זיך געהערט ווילדע קולות און אַ שיסעריי. ראַבערט איז געזעסן

ראבערטס ווענטורעס

מיט צוגעמאכטע אויגן. מיט פארמאכטע אויגן האט ער דורך די ווענט פון דער קיך געזען סלימס בלייך, גולניש פנים, די נימ-אויס-געשלאפענע פנימער פון די גארדס, די אפענע מיילער פון די ביקסן, די שטופעניש, די לויפעניש פון דער מאסע, די געפאלענע, די פאר-וואונדעטע. ער האט געביסן די ליפן און געוויינט אין זיך, פון הילפ-לאזיקייט.

באלד האבן זיך דערהערט די סירענעס פון די אמבולאנסן, די גלעקער פון די פייער-לעשער, די פייעררייען פון פאליציי-לייט. דאס פעלד איז אפגערייניקט געווארן. ס'איז געווארן ווידער שטיל. דער פעטער האט אויפגעשלאסן די טיר פון געוועלכ. דער דרויסן איז געווען רואיק.

**

יענעס טאג איז ראבערט ניט געגאנגען אין מיטלשול. בייטאג האט דער פעטער געקויפט די נאכמיטאג-צייטונג. אויף דער דרי-טער זייט איז געווען פאררוקט א קליין נאטיצל: „היינט איז לעבן וואַדערס פאבריק געווען אביסל טומל. א גרופע ארבעטער, אפגע-זאגטע, געפירט פון פרעמדע אגיטאטארן, האט פארפירט א געשלעג. דער המון איז צעמריבן געווארן. פון די דעפיוטים איז איינער פארוואונדעט געווארן“.

ווען ראבערט האט איבערגעלייענט די נייעס הויך פארן פע-טער, האט דער פעטער א זאג געטאן:
— וואָס ביסטו אזוי איבערראשט? קער איבער א זייטל, וועסטו זען — די צייטונג ווערט ארויסגעגעבן פון „וואַדערס פאב-לישינג קאמפאני“. דו ווילסט דאך ניט, אז א מענטש זאל שפּייען זיך אליין אין פנים.

**

דינסטיק איז ראבערט געקומען אין מיטלשול. מאַדנע. די ליכ-טיקע, שטילע צימערן האבן אים אויסגעקוקט פרעמד. די ציכטיקייט

באַשיצער פון געזעץ

האַט אים גערייצט. דאָס געלעכטער פון די קינדער האָט אים גע-
קלונגען מאַדנע. קיינעם אַרט ניט וואָס מענטשן זיינען צעשאַסן
געוואָרן צוליב גראַשנס. אַט ווי עס האָט קיינעם ניט געאַרט, ווען
זיין פאַטער איז פאַרברענט געוואָרן צוליב פענים, האָט ראַבערט
צו זיך גערעדט.

ער האָט אויסגעמידן זיך באַגעגענען מיט וואַדערסן. ווי קאָן
ער אים קוקן גלייך אין פנים אַריין?

אַ מאַג שפעטער האָבן זיי זיך אָנגעטראַפן אין קאַרידאָר. וואָ-
דערס האָט אים אַ פאַטש געטאַן אין פלייצע און געשפאַסט:

— קוק נאָר אָן אונדזער האַפענונג, אונדזער זייל און שטיצע,
דו קוקסט דאָך אויס צעקנייטשט ווי צען העלפאַנטן וואַלטן אויף
דיר געטאַנצט אַ דזשיג.

ראַבערט האָט זיך פאַרלאָרן. ער האָט אַלץ געטראַכט, וואָס
ער וועט אַריינזאָגן דעם רייכן זינדל, ווען ער, ראַבערט, וועט זיך
טרעפן מיט אים. וואַדערס וועט זיך דאָך פילן שולדיק און וועלן
זיך פאַרענטפערן, ס'וועט אים אַבער ניט העלפן. און דאָ שטייט
פאַר אים דער יונג, אַ זאָרגלאָזער, אַ לאַכנדיקער, שפאַסט, ווי קיין
זאָך וואַלט ניט פאַסירט.

ראַבערט האָט אַרויסגעזאָגט:

— איך האָב מאַנטיק בייגעוואוינט די שיסעריי לעבן דיין
טאַטנס מעקסטיל-פאַבריק.

— דו שטייט אויף צו פרי. זעסטו זאָכן וואָס מען דאַרף ניט
זען. ווייטער שלאָף שפעטער, — האָט וואַדערס אַ שפאַס געטאַן
און איז אַוועק.

ראַבערט איז געבליבן שטיין אַ צעטומלמער. צום ערשט האָט
ער געוואַלט זיך לאָזן נאָך אים, אָנכאַפן אים און אַריינשרייען אים
אין פנים: — אַ מערדער איז דיין טאַטע! אַ מערדער פאַר גראַשנס!
— באַלד איז ער אַבער געקומען צו זיך. ביי אים, דעם אַריסטאָקראַט,
איז עס גאָר אַ שפאַס.

ער האָט זיך קוים אַריינגעשלעפט אין קלאַס-צימער.

קאפיטל זיבן

אין נאָמען פון געזעץ

פון יענעם מאָג אָן האָט זיך פאַר ראַכערטן די שטאַט צעטיילט
אין צוויי טיילן.

אין טייל איז אָנגעגאַנגען מיטן מאָג-טעגלעכן לעבן, ווי אַלע-
מאַל. די שוי-פענצמער — פאַרביק און רייך אויסגעפּוצט. לעבן
באַנק איז, ווי אַלעמאַל, געשטאַנען דער ספּעציעלער פּאַליציאַנט,
אָנגעטאַן אין זיין בלויער פעלערינע, און זיך העפלעך פאַרנויגט פאַר
די באַזוכער. דאָס „מואווי-הויז“ איז יעדן אָונט געפאַקט. אין
דרויסן איז, ווי אַלעמאַל, געשטאַנען אַ ספּעציעלע שילד מיט אַ בילד
פון מיטלשול-אַרקעסטער. רויטע בוכשטאַבן האָבן אַנאַנסירט, אַז
קומענדיקן חודש קומט פאַר דער יערלעכער „פּראַם“ מאַנץ. די
טירן פון די געשעפטן זיינען געווען אָפּן. די פענצמער און די
ווענט זיינען געווען באַפּוצט מיט גרויסע שילדן וועגן יערלעכן אויס-
פאַרקויף.

ווי נאָר אַכער מען איז אַריבער די בריק, האָט זיך אָנגעהויבן
אַן אַנדער וועלט. רעדלעך פון אַרבעטער זיינען געשטאַנען לעבן
צונויפגעקלאַפטע ביידלעך — די אומזיסטע קיכן. כמעט אַלע הייזער
זיינען געווען פאַרקלעפט מיט רויטע צעטעלעך — באַקאַנטמאַכונגען
פון שעריף, אַז מען וועט אַרויסשמעלן פון וואוינונג. אַ סך הייזער
זיינען געווען פאַרקלאַפט מיט ברעמער — דאָס זיינען הייזער, פון
וועלכע די קאַמפּאַניע האָט שוין אַרויסגעוואָרפּן די איינוואוינער.
זיינען טאַקע אויף אַ סך הויפּן געווען אויפגעשטעלט לייוונטמענע
געצעלטן. די גאַנצע אַרימקייט האָט אַכער ניט געקאַנט אַריין אין
די ביידלעך, האָט זיך דאָ און דאָרט געוואַלגערט אַ טיש, אַ בעט,
אַ שטול, אַ האַלב-צעריסענע ווייכע סאַפע.

אין נאמען פון געזעץ

אין א פאר וואכן שפעטער זיינען די אומזיסטע קיכן און די הילף-סטאנציעס פארשוואונדן. ראַבערט האָט געהערט, אז די פּאַ-ליציי איז זיי באַפּאַלן, אַרעסטירט די אַנפירער און צעבראַכן אַלץ, וואָס האָט זיך געפונען אונטער דער האַנט.

גאַנץ אַפּט האָבן די אַרבעטער זיך געשטעלט קעגן דער פּאַליציי, און ס'פּלעגט קומען צו צעשפּאַלמענע קעפּ און צעבראַכענע ריפּן. דער פעטער האָט אין אַנהייב געקרעכצט. די לייזונג אין קראַם איז שטאַרק געפּאַלן. נאָכדעם אַבער ווי די הילף-סטאנציעס און די אומזיסטע קיכן זיינען ניט געוואָרן, האָט זיך דער פעטער מער ניט באַקלאַגט. ראַבערט האָט געזען אין קראַם אַלע אַלטע קונים און אַ סך נייע. זיי האָבן געצאָלט מיט בלויע צעמעלעך.

צוויי מאל אין וואָך איז צום פעטער געקומען אַ מיטליאַריקער מאַן. זיי האָבן זיך פּאַרקליבן אין קיר, אַראַפּגעלאָזן די פּאַרהאַנגען, געזעצט זיך ביים טיש און געהשכונט. דער אומבאַקאַנטער האָט עס באַצאָלט דעם פעטער פאַר די בלויע פּאַפּירלעך.

ס'איז געווען אַ ליכטיקער טאַג אין סוף אַפּריל. ראַבערט איז געגאַנגען פון מיטלשול אַהיים. אַ צוויי גאַסן פון דער היים האָט ער דערזען סלימען מיט אַ זעקס באַוואַפּנטע „דעפּיוטיס“ מאַרשירנדיק. — זיי גייען ערגעץ אַפּטאָן אַ שטיקל אַרבעט. מען דאַרף זען וואָס עס וועט געשען, — האָט ראַבערט געזאָגט צו זיך. ער איז זיי נאָכגעגאַנגען.

די „דעפּיוטיס“ זיינען צוגעקומען צו אַ הויז און האָבן זיך אַפּגעשטעלט. אויף אַ סלופּ פון דער וועראַנדע איז געווען אַנגעקלעפּט אַ רויטער צעמל. לעבן סלופּ איז געזעסן אַן אַלטע פּרוי אויף אַ שאַקל-שטול און זיך געוויגט.

די „דעפּיוטיס“ זיינען אַריין אין הויז און האָבן אַנגעהויבן אַרויסטראַגן דאָס מעבל. אַן עולם האָט זיך אַנגעהויבן אַרומקלייבן. די „דעפּיוטיס“ האָבן אַרונטערגעטראַגן האַלכ-צעבראַכענע בעטן, אַ טיש, בענקלעך, קישנס, מאַטראַצן און אַ פּאַק אַלטע צייטונגען, אַרומגעבונדן מיט אַ שטריק. די „דעפּיוטיס“ האָבן זיך ניט געזע-

ראבערטס ווענטורעס

רעמאָניעט מיט די זאכן. גאַנץ אַפּט אַראָפּגעוואָרפֿן אַ פּאַן, אַ טאַפּ, גלייך פֿון דער וועראַנדע אויף דער קופּע אָנגעוואָרפענע מעבל.

סלים איז געשטאַנען אויף די טרעפּ און זיי אונטערגעאייילט:

— שנעלער, שנעלער, וואָס טראָגט איר שמאַמעס, ווי זיי וואַלמן

געווען געשליפֿן גלאַז? וואַרפט דורך די פענצטער.

דער שעריף, וואָס איז געשטאַנען דערביי און געקייט טאַכאַק,

איז צוגעגאַנגען צו סלימען, אויסגעשפיגן מיט אַ פּליוך און געזאַגט

רואיק:

— ניטאָ זיך וואָס צו איילן, ס'איז אונדזער לעצטער „דושאַב“.

מען האָט אויסגעליידיקט דאָס הויז. די אַלטע איז געזעסן אויפֿן

שאַקל-שטול און זיך אַלץ געוויגט. אַ „דעפּיוטי“ איז צו איר צוגע-

גאַנגען:

— העי, כאַכע, מיר זיינען שוין פאַרטיק. טראָגט זיך אָפּ פֿון

דאַנען. מיר דאַרפֿן אַראָפּטראָגן די שאַקל-שטול. מיר דאַרפֿן פאַר-

קלאַפֿן דאָס הויז מיט ברעמער.

די אַלטע האָט ניט געענטפּערט.

— איר זענט טויב? — האָט דער „דעפּיוטי געשריען, — הערט,

כאַכע! מיר זיינען געקומען אייך אַרויסשטעלן פֿון דער דירה. ס'איז

וואַדערסעס הויז און איר צאַלט ניט קיין דירה-געלט.

— שריי ניט, דו הינטישער זון, טו, וואָס דו ווילסט. איך ריר

זיך ניט פֿון אַרט. די שאַקל-שטול האָב איך געירשנט פֿון מיין זידן.

אַז איך וויל זיצן אויף איר, זיין איך. קיינער קאַן מיך ניט אַראָפּ-

טרייבן. קיינער ניט, זאַג איך דיר. אפילו דער פּרעזידענט אַליין ניט.

— פאַרמאָך דאָס מויל, דו אַלטער זאַק מיט ביינער, — האָט

סלים זיך אַ כאַפּ געמאַן, — אַראָפּ! מיט מיר שפּילט מען זיך ניט.

— אזוי, — האָט די אַלטע געזישעט, — אַ העלד אַ גאַנצער.

גייט אַרום מיט אַ רעוואָלווער ביים זייט און איז אַ גאַנצער שיסער.

איך האָב שוין גרעמערע העלדן פֿון דיר אוועקגעלייגט. ווען איך

וואַלט נאָר געהאַט דאָ מיין צוויי-רעריקע ביקס!

באשיצער פון געזעץ

— איך וועל דיר באַלד געבן אַ ביקס! איך בין סלים. מיט
מיר, זאָג איך דיר, שפּילט מען זיך ניט! אַראָפּ! אַ ניט...
דער שערף איז צוגעגאַנגען:
— וואָרט אַ וויילע, סלים. לאָז מיך.
צו דער אַלמער האָט ער אָנגעהויבן רעדן מילד:
— נו, באַכע, וואָס זיינען מיר שולדיק? ס'איז אַ באַפעל פון
געריכט. מיר זיינען ניט מער ווי דינער פון פּאַלק. דאָס פּאַלק,
אין נאָמען פון געזעץ, האָט אונדו באַפוילן אייך אַרויסצושמעלן,
פּאַלגן מיר.
— קוק נאָר אָן די פּאַלקס-דינער, — האָט די אַלמע געליארעמט,
— קוק נאָר אָן זייערע פּנימער. ליגנער! ניט קיין פּאַלקס-דינער
זענט איר, נאָר לאַקייען. וואָדערסעס לאַקייען. געצאָלט און געצאָלט
פאַר דעם הויז. געהונגערט און געצאָלט. איצט צוגענומען דאָס
געזונט און געלט און אַרויס! ווען איך וואָלט נאָר געהאַט דאָ מיין
צוויי-דעריקע ביקס!
— בעסער מיט גומן, — האָט דער שערף ווייטער גערעדט, —
געזעץ איז געזעץ. מען טאָר זיך ניט שמעלן אַנמקעגן.
— מיר האָבן זיך געשמעלט קעגן געזעץ אויך. געזען אַזוינס.
ס'ווענדט זיך וואָס פאַר אַ געזעצן. וואָדערסעס געזעצן געפעלן מיר
ניט. מו מיר עפעס! ווילסט מיך אַראָפּשלעפּן, שלעפּ.
— אפּשר וועלן מיר עס טאַקע טאָן, באַכע!
— גוט, שלעפּ. זאָלן אַלע זען ווי מען שלעפּט אַראָפּ אַן אַלמע
באַכע פון איר אייגענער שאַקל-שטול. איך וויל טאַקע, אַז אַלע זאָלן
דאָס זען. און לאַמיר זען, צי זיי וועלן שווייגן.
דער עולם האָט אַ ברום געטאָן.
דער שערף האָט אַ קוק געטאָן אויף די פּינצטערע פּנימער,
געזען ווי דער עולם שטייט אַ שווייגנדיקער, אַן אָנגעברוגמער, אַט
ווי ער וועט זיך באַלד אויף אימיצן אַ וואָרף טאָן, — און דער שערף
האָט אַ טראַכט געטאָן: מען קאָן זי ניט שלעפּן מיט גוואַלד.
באַלד האָט זיין פּנים אויפגעלויכטן. ער האָט אַ שמייכל געטאָן:

ראבערטס ווענטורעס

— פון שטול וועלן מיר אייך ניט שלעפן, אלטע, אבער אראפ-
טראָגן מיטן שטול צוזאמען איז אויך ניט אזוי שווער.
ער האָט אַ וואונק געמאָן צו די צוויי „דעפיומיס“ און זיי האָבן
אַ כאַפּ געמאָן די שאַקל-שטול מיט דער אַלטער און אַראַפּגעטראָגן
פון דער וועראַנדע.

סלים האָט זיך אַ קער געמאָן צום שעריף :

— דו ביסט צו ווייכהאַרציק מיט זיי, שעריף. מען דאַרף זיי
ווייזן אַ שטאַרקע האַנט. איך וואָלט אַראַפּגעשלעפט די אַלטע נבלה,
ווי מען שלעפט אַראַפּ אַ זאַק קאַרטאַפּל פון אַ וואַגן.
— פאַרמאָך דיין שמוציקן פּיסק, — האָט זיך אַ יונגער וועבער
אַ וואַרף געמאָן צו סלימען, — וועמען רופסטו אַלטע נבלה ?

צוויי „דעפיומיס“ זיינען צוגעלאָפּן מיט אַנגעשמעלטע רעוואַל-
ווערן. סלים האָט זיך אַ קער געמאָן צום יונג :

— אזוי, הייסט מיר פאַרמאַכן מיין פּיסק. איך וועל דיר ווייזן
ווי צו האַלטן ס'מויל.

— נעמט אים אוועק אין די באַראַקעס, האָט ער באַפוילן די
„דעפיומיס“, מירן אים ווייזן ווער עלטער איז.

די „דעפיומיס“ האָבן אַריינגעלייגט די רעוואַלווערן אין די
שיידלעך און אַ כאַפּ געמאָן דעם יונגן וועבער אונטער די אַרעמס.
דער יונג איז געוואָרן בלייך און האָט געשלעפט די פּיס ווי אַ גע-
בונדענער שעפּס.

די אַלטע איז מיט איין שפּרונג צוגעלאָפּן צום יונג. זי האָט
אַנגענומען אַ פּול מויל מיט שפּייעכץ און אַ שפּיי געמאָן אים אין
פנים.

— נאַ, אייניקל מיינס, נאַ דיר אַ מתנה פאַר לאָזן זיך נעמען פון
די צוויי באַנדיטן אָן אַ ווידערשטאַנד.

דער יונג האָט זיך אַ רים געמאָן און פאַרפאַרן סלימען גלייך אין
מאַרדע אַריין. סלים האָט זיך אויסגעצויגן ווי גרויס ער איז געווען
און איז געבליבן ליגן ווי אַ שטיין לעבן דער הורכע מעבל. די מאַסע

אין נאמען פון געזעץ

האָט זיך אַ לאַז געמאַן אויף די „דעפּיומיס“. דער שערף האָט גענומען
בלאָזן אויף זיין פּאַליציי-פּיפל מיט אַלע כּוחות.

**

אינמיטן געשלעג האָט ראַבערט דערפּילט ווי אימיצער שלעפּט
אים ביים אַרבל :

— קום !

ראַבערט האָט אַ קער געמאַן דעם קאַפּ און איז געוואָרן בלייך.
ס'איז דזשימי.

— וואָס ווילסטו, דו קליין גנבל ?

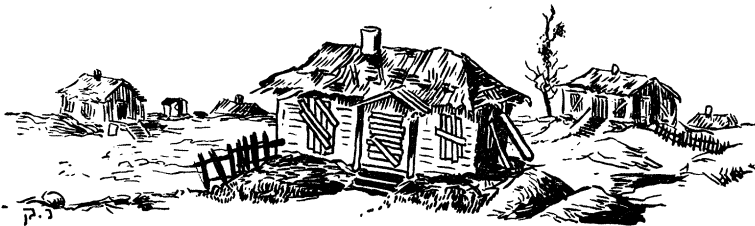
— איך דאַרף מיט דיר עפעס רעדן.

— אזוי, דאַרפסט מיט מיר עפעס רעדן ? איך וועל דיר באַלד געבן
אַ רעדן מיט מיר ! דו מיינסט, איך האָב גיט געזען ווער עס האָט
געוואָרפן די שטיינער ביי דער ערשמער פּיקעט-דעמאַנסטראַציע ?
— סלים האָט מיך געשיקט.

— גיי צו אַלע טייוואָלים מיט דיין סלימען אינאיינעם. אַט וועל
איך דיר ווייזן, — ראַבערט האָט זיך פאַרמאַסטן אויף דזשימי.

עפעס ווי פון אונטער דער ערד איז לעבן זיי אויסגעוואַקסן אַ
יונג מיט אַן אַקסענעם האַלדז : אין לאַץ אַ „צייכן“ פון אַ ספּעציעלז
„דעפּיומי“, אין אַ האַנט אַ „בילי“ (אַזא קליינע בלייענע בולעווקע)
און טאַרקענדיק ראַבערטן מיט דער „בילי“ האָט ער אַרזיסגעשיפעט :
— אַז מען הייסט גיין, דאַרף מען פּאַלגן, חכם איינער !

ראַבערט האָט זיך געלאָזן גיין מיט דזשימי. דער ספּעציעלער
„דעפּיומי“ נאָך זיי.

קאפיטל אַכט

טלימס אַרבעט

זיי האָבן זיך אַרײַנגעדרייט אין אַ זײטיק געסל. לעבן אַ פּוסט
הױז מיט פענצטער פּאַרקלאַפּט מיט ברעטער, האָט דער „דעפּױטי“
באַפּוילן זיך אַפּשטעלן. ער האָט אַ וואונק געטאַן צו ראַבערטן
און דזשימין, זיי זאָלן אַרױפּגיין אויף דער וועראַנדע. אַליין איז ער
געבליבן אונטן — הימל.

דזשימי איז גלייך צוגעגאַנגען צום ענין :

— איך בין צו דיר געשיקט געוואָרן פון סלימען.

— געהערט שוין די גוטע נייעס, — האָט ראַבערט געענטפּערט.

— דו הער מיך בעסער אויס, — האָט דזשימי געזאָגט, — אויב

דיין פעטער איז דיר ליב. סלים וויל פון דיר אַ קליין טובהלע, אַ

געפעליקייט, — האָט דזשימי אָנגעהויבן.

ראַבערט האָט שפּאַטיש אַ לאַך געטאַן :

— פאַר סלימען וועל איך טאַן אַליץ אין דער וועלט. מיין לעבן

אָוועקלייגן. דו זאָג נאָר, וואָס ער וויל פון מיר.

— הער אויף זיך קליגלען, חכם אײנער, — האָט דער „דעפּױטי“

אַ בורטשע געטאַן, — הער אויס און אַן עק זאָל עס נעמען.

דזשימי האָט אָנגעהויבן רעדן שנעל :

— סלים וויל אַ קלײניקייט. צו דיין פעטער קומט אַפּט אַרײַן

שפּעט אין אָונט אַ געוויסער מעקרױווי. מיר האָבן אים שוין לאַנג

געוואַלט פּאַקן. מיר קאַנען אַבער ניט. דו געפּין אויס, ווען ער

וועט נעקסטן מאל קומען צו דיין פעטער, און לאָז אונדז וויסן. דאָס

נאָר. מיר'ן שוין טאַן דאָס איבעריקע.

— דאָס איז אַליץ, וואָס ער וויל פון מיר ?

סלימס אַרבעט

- מער ניט. און זאָרג ניט, באַב, ער וועט דיר גוט באַצאָלן.
ער איז אַ גוטער באַס!
— און שטיינער אויף סטרייקער דאַרף איך ניט וואַרפֿן?
— וואָס עפעס שטיינער?
— איך ווייס, דושימי, — האָט ראָבערט געמאַכט זיך מאַמעוואַטע,
— איך האָב געזען, דו און בוטש און פרעקלס און פימפלס האָבן גע-
וואַרפֿן שטיינער אויף סטרייקער, האָב איך געמיינט, אז איך וועל
עס אויך דאַרפֿן טאָן.
— דאָס איז געווען אין אָנהייב סטרייק. איצט דאַרף מען
ניט וואַרפֿן קיין שטיינער. מען דאַרף נאָר כאַפֿן אַמ די אַלע פרעמדע
און זיי געבן קלעפּ.
— דיין טאַטן אויך? ער איז דאָך אַ סטרייקער און אַ פרעמדער.
— איך האָב געזאָגט מיין טאַטן, אז ער זאל בעסער גיין אַרבעטן
אין פאַבריק. מען צאָלט גוט געלט איצט.
— און דיין טאַטע האָט דיך אַרויסגעוואַרפֿן פֿון הויז.
— ניט דיין עסק! — איז דושימי געוואָרן אַן אָנגעצונדענער,
— דו זאָג בעסער צו, אז דו וועסט אויסגעפינען ווען מעקרוויי קומט.
— און אז ניט?
— וועט מען זיך אַפרעכענען מיט דיר.
— וואָס קאָן ער מיר טאָן?
— ער האָט געזאָגט, אז ער וועט זיך אַפרעכענען מיט דיין
פעטער.
— וואָס קאָן ער טאָן מיין פעטער?
— סלימס קאָן טאָן אַליץ.
— ביסטו זיכער, אז ער קאָן אַליץ טאָן?
— זיכער.
— טאָ זאָג אים, אז ער זאל אַריינלייגן דעם קאַפּ אין אַ פּולן
עמער וואַסער און האַלטן זיין טייער קעפל אין וואַסער צען מינוט.
די יוניאָן וועט באַצאָלן פאַר דער לוויה.
— דו קלייגל זיך בעסער ניט.

ראבערטס ווענטורעס

— איך מוין עם ערנסט. און איצט, מיסטער „דעפיוטי“, מען
איך גיין אהיים? דו ווייסט דאך, איך דארף אויסגעפינען וועגן
מיסטער מעקריווין.

— אלרייט, גיי. אבער עם ביסן מיר די פינגער. איך וואלט
דיר געוואלט גוט דערלאנגען. מען האט מיר אבער אנגעזאגט, דיר
ניט טשעפען. דיין מזל.

ראבערט איז שנעל אראפגעשפרונגען פון דער וועראנדע און
זיך געלאזן גיין אהיים.

ער איז געגאנגען און געפויפט — אונטערנגעגעבן זיך אליין
מוט. אבער וואס נענטער ער איז געקומען צום פעטערס הויז, אלץ
קאלעמוטנער האט ער געפילט:

— ס'איז גאנץ וואויל זיך אויסצופיינען פאר דזשימין, אז מען
האט פאר אים קיין מורא ניט, — האט ראבערט געטראכט, אבער
ס'איז א פאסקודנע מעשה. סלים וועט גלאט אין דער וועלט אריין
ניט שיקן דזשימין מיט א „דעפיוטי“ נאך אים, ראבערטן. סלימען
גייט מסתמא אין לעבן פאקן מעקריווין. דאס בעסטע איז דערציילן
דעם פעטער, און ווארענען מעקריווין.
ער איז אריין אין קראם, צוגעגאנגען צום פעטער און ארויס-
געפלאצט:

— אַנקל, ווער איז עם אַט דער מעקריווי, וואס גנבעט זיך
אלעמאל אריין צו אונדז?

דער פעטער האט א קוק געטאן אויף באבן, א קוועטש געטאן
מיט די פלייצעס:

— וואס ביסטו מיטאמאל נייגעריק געווארן וועגן מעקריווין?
ראבערט האט אים דערציילט וועגן זיין היינטיקער באגעגעניש.

דער פעטער האט אים אויסגעהערט און געענטפערט:

— די גלייכסטע זאך וועט זיין עם דערציילן מעקריווין. וועסט
אויף אים היינט ביינאכט ווארטן.

מעקריווין איז אנגעקומען שפעט.

סלימס אַרבעט

ראַבערט איז געשלאָפֿן אויף דער סאַפּקע צונויפגעדרייט אין אַ בייגל. אַ קלאַפּ אין מיר האָט אים אויפגעוועקט. ער האָט זיך פאַנאָדערגעגענעצט, אויפגעפנט די אויגן, און האָט דערזען מעק-ריוויז זיך אַריינשלעפֿן אין צימער.

ער איז געווען אַנגעטאָן אין אַן אויסגעריבענעם מאַנטל, איין אַרבל לענגער פאַר דעם אַנדערן, אַזוי אַז ער האָט אויסגעקוקט ווי מיט איין האַנט, אויפן קאַפּ האָט ער אַנגערוקט אַ האַלב-צעריסענע קעפּקע. אַ סיגאַרעט איז געווען צוגעקלעפט צו דער אונטערשטער ליפּ. די שייך זיינען געווען צעדריימע.

ער האָט רואיק אַראַפּגענומען דעם מאַנטל, די קעפּקע, אַ וואַרף געטאָן דעם סיגאַרעט. זיך שווער אַוועקגעזעצט אויף אַ שטול, און גענומען זוכן אין די קעשענעס.

ער האָט באלד געפונען זיין ליולקע און טאַכאָק, פאַררויכערט, און שווער אַפּגעזיפּצט :

— צום טייוול, מען דאַרף גאָר ווערן אַן אַקטיאָר אויף דער עלטער. די הינטישע זין!

— וואָס אַזוי שפּעט, מיסטער מעקרוויי ? — האָט דער פעטער געפרעגט.

— געדאַרפט זיך אויסהיטן פון די אויסוואַרפן. זיי שפירן דאָך נאָך ווי יאָגד-הינט אַ האַז. און ווער איז אַט דער יאַטל, — האָט מעקרוויי געפרעגט ?

— דאָס איז מיין ברודערס יינגל, ראַבערט. ער האָט אייך אַ שיינע מעשה צו דערציילן.

— וואָס אַזוינס ?

— נו, דערצייל, ראַבערט.

ער האָט דערציילט. מעקרוויי איז געזעסן שטיל, געפיפקט און אויסגעהערט רואיק די מעשה. נאַכדעם ווי ראַבערט האָט געענדיקט דערציילן, האָט דער יוניאָן-טוער אויסגעקלאַפט די פאַר-לאַשענע ליולקע און געענטפערט :

ראבערטס ווענטורעס

— ס'איז ביי מיר קיין נייעם ניט. זיי וואלמן מיך שוין לאנג געוואלט פאקן. היט איך זיך אבער. געווארן אן אקמיאז אויף דער עלטער. אלעמאל פארשמעל איך זיך אנדערש, ווען איך דארף ערגעץ גיין. ס'איז אבער ניטא וואס צו שרעקן זיך. איך קאן גוט די שפיר-הינט. ס'איז ניט דאס ערשמע מאל ביי מיר.

— אבער זיי האבן געסמראשעט זיך אפרעכענען מיטן פעטער.
— אבער וואס קאנען זיי אים טאן? — האט מעקרווי גע-זאגט, — דיין פעטער איז גוט באקאנט אין שמעטל. ער מיט זיך ניט אין סטרייק. זיי וועלן אים צורו לאזן.
— זיי וועלן אים ניט צורו לאזן. זיי ווייסן וואס פאר א געשעפטן ער האט מיט דער יוניאן.

— זאלן זיי ווייסן. זיי קאנען עס אבער ניט באווייזן. און אז זיי וועלן יא קאנען באווייזן איז וואס? די הילף-סטאנציע האבן זיי פארמאכט, ווייל זיי האבן געזאגט, אז סאציאליסטן און אנארכיסטן פירן זי אן. אבער דיין פעטער מעג דאך פארקויפן סחורה וועמען ער וויל.

— ס'וואלט אפשר בעסער געווען, איר זאלט פארט ניט קומען אהער, — האט דער פעטער געזאגט.
— אפשר יא, אבער איך דארף דאך קומען זיך צערעכענען מיט איך.

— איך וועל ברענגען דעם רעכענונג, — האט ראבערט געזאגט.
— מיר'ן זען. אבער ס'איז ניטא וואס צו שרעקן זיך. איך האלט אז דער סטרייק וועט זיך שוין לאנג ניט פארציען. די „אמע-ריקאנער פעדעראציע פון ארבעטער“ האט אויפגעהויבן גאר א גרויסן טומל אין די גרויסע שמעט. איך האב געקראגן אינפאר-מאציע, אז די טעג וועלן קומען פון ניו יארק עטלעכע קארעספאנ-דענטן פון די גרויסע צייטונגען. ווען דאס לאנד וועט זיך דערוויסן פון וואדערסעם מעשים דא אין שמעטל, וועט ער מוזן נאכגעבן. ער איז א צו וויכטיקע פיגור אין דער פאליטישער וועלט. זיין פארטיי קאן ניט דערלאזן צו אזעלכע סקאנדאלן.

סלימס אַרבעט

— אַבער סלים וועט ניט סטראַשען אומזיסט, — האָט ראָבערט געענטפערט.

— איך רעכנ, אז אַזעלכע העלדן ווי סלים רעדן שמענדיק אַ סך. זיי זיינען אַלעמאַל גרויסע העלדן, ווען זיי האָבן ביי זיך אַ רעוואָלוציע. זאָל נאָר דער סטרייק זיך ענדיקן. מיר וועלן מיט אים אויך זיך צערעכענען.

ס'איז געוואָרן גוט שפעט. דער פעטער האָט אַרויסגענומען פון שופלאַד אַ בלאַז ביכעלע, וואו ס'איז געווען פאַרשריבן אַלין וואָס די אַרבעטער האָבן געקויפט. ער האָט פאַרגעלייענט פאַר מעקרווין, און מעקרווין האָט עס צוזאַמענגערעכנט. ראָבערט איז אַוועק שלאָפן. אויף מאַרגן האָט אַ פרעמדער יונג אָפגעוואַרט ראָבערטן לעבן מיטלשול. שטייל האָט זיך דער יונג צו אים צוגעשאַרט און אַרויס-געזייט צווישן די ציין:

— האָסטו עפעס נייעס פאַר סלימען?

ראָבערט האָט געוואָלט אַ זאַג טאָן עפעס אַ שאַרף ווערטל.

ער האָט זיך אַבער צוריקגעהאַלטן און געענטפערט רואיק:

— ניין!

— וועסטו האָבן נייעס אין אַ פאַר טעג אַרום?

— ניין!

— אַלרייט, „סמאַרטי“, אַ גוטן.

עס זיינען אַוועק אַ פאַר טעג און קיין זאַך איז ניט געשען. יעדן טאָג, ווען ראָבערט האָט זיך פאַרדרייט אויף דעם ראַג פון וועלכן מען האָט געקענט זען דעם פעטערס קראַם, האָט זיין האַרץ אָנגעהויבן קלאַפן שטאַרקער און שנעלער — האָט עפעס דאַרט פאַ-סירט?

און אז ער האָט דערזען פונדערווייטנס די ברייטע פענצטער פון קראַם, מיט די אויסגעשמעלטע פרעזערוון, האָט ער זיך באַרוואיקט. אויפן זעקסטן טאָג, ווען ראָבערט איז צוגעגאַנגען צו דעם ראַג, פון וועלכן מען קאָן זען דעם פעטערס קראַם, האָט ער דערזען אַן אומבאַקאַנטן „דעפּויטי“ שטיין לעבן אַנקלס טיר. דער גרינער ראַ-

ראבערטס ווענטורעס

לעט אויף דעם גרויסן קראם-פענצטער איז געווען אראפגעלאזן. ער האט זיך געלאזט לויפן. ער איז צוגעלאפן צו דער קראם-טיר און זי געוואלט עפענען. דער „דעפיומי“ האט אים אפגעשמעלט :
— וואוהין לויפטו אזוי, זוני ?

— וואס מיינסטו, וואוהין ? — האט ראבערט געענטפערט, —
צו מיין פעטער אין הויז.

— דיין פעטער איז ניטא אין הויז. לייען איבער דאס אנגע-
קלעפטע צעמעלע.

ראבערט האט א פיר געמאן מיט די אויגן אויף די צוויי מאשין-
געשריבענע שורות :

„די הילף-סטאנציע — פארמאכט, לויט דעם און דעם געזעץ און
דעם און דעם פאראגראף.“

— וואס האבן זיי געמאן מיט מיין פעטער ?

— ארעסטירט.

— און אלסאנען, וואו האבן זיי אהינגעמאן ?

— ווער איז אזוינס אלסאן ?

— אט דער שוועד, וואס האט דא געארבעט.

— ארעסטירט.

— פארוואס ?

— האסט דאך געלייענט. אנפירער פון א רעליף-סטאנציע.

— זיי האבן קיין רעכט ניט צו מאן. איך זאג דיר, זיי האבן

קיין רעכט עס ניט צו מאן.

— וואס שרייסטו אזוי אויף מיר, זוני. איך בין ניט דער גא-
ווערנאר פון שטאט. איך מאך ניט די געזעצן ...

מיטאמאל האט זיך דער „דעפיומי“ אפגעשמעלט, ווי איינער

וואס האט עפעס מיטאמאל געעפנט די אויגן און דערזען דעם אמת :

— הער נאר, וואס באלעמוטשע איך מיט דיר אזוי לאנג. האסט

מיך גענומען אויף א קרייץ-פארהער ? טראג זיך אפ פון דאנען.

ראבערט איז אנטשוויגן געווארן, געקוקט מיט טרערן פאר-

לאפענע אויגן אויף דעם „דעפיומי“ און געטראכט : איך מוז דאך

סלימס אַרבעט

אריין אין הויז. און ער האָט אָנגעהויבן מיט אַ קול פון געבעט:
— אַבער וואָס זאָל איך טאָן, „באָדי“? (קאָמעראַד). איך בין
אַ יתום. איך האָב ניט קיין טאַטן און קיין מאַמען. איך האָדעווע זיך
דאָ ביים פעטער. איצט לאָזטו מיך ניט אַריין אין הויז. איך בין
הונגעריק. אין אַוונט ווערט קאַלט און מיין מאַנטל איז אין הויז.
— איז וואָס ווילסטו פון מיר? — האָט דער „דעפּיוטי“ גע-
פרעגט ביז.

— לאָז מיך אַריין אין הויז.
— איך טאָר ניט. מען האָט מיך אַוועקגעשמעלט הימל. היט איך.
— אוודאי דאַרפסטו הימל, אַבער דו האָסט ניט קיין אויגן פון
הינטן. איך בין הונגעריק און ס'וועט מיר זיין קאַלט אין אַוונט.
— ווייסטו וואָס, דו קליין טייוועלע. די ראַלעמן זיינען אַראָפּ-
געלאָזן. די הינטערשמע טיר איז טאַקע פאַרשלאָסן, אַבער אַ פענצטער
פון הינטערן הויז קאָן מען גרינג עפענען. און ווי האָסטו געזאָגט?
קיין אויגן פון הינטן האָב איך ניט. אַבער אין צען מינוטן אַרום
וועל איך צוגיין זען צי די הינטערשמע טיר און פענצטער זיינען
צוגעמאַכט.

ראַבערט האָט אַ שמיכל געטאָן און זיך אַוועקגעלאָזן צו די
הינטערשמע פענצטער.

דער „דעפּיוטי“ איז געווען גערעכט — דאָס פענצטער האָט
זיך גרינג געעפנט. ער איז אַריין אין הויז. די ראַלעמן זיינען געווען
אַראָפּגעלאָזן און ס'האָט געדויערט אַ פאַר מינוטן ביז וואַנען זיינע
אויגן האָבן זיך צוגעוואוינט צו דער טונקלקייט. אזוי שנעל ווי ער
האָט געקאָנט זען, וואָס עס טוט זיך אַרום אים, האָט ער זיך אַ
לאָז געטאָן צום אויבערשטן שופלאָד. ער האָט געפּוּענט דאָס ביכעלע
מיט די בלויע טאַוועלעך, וואו דער פעטער האָט פאַרשריבן זיינע
רעכענונגען מיט מעקרווין. ער האָט אַריינגעלייגט דאָס ביכעלע
אין קעשענע, אַ קוק געטאָן אין די איבעריקע צימערן. אַלץ איז
געווען צעבראַכן און צעוואָרפן. ער איז אַריין אין קראָם, גענומען
אַ שטיקל קוכן און איז צוריק אַרויס דורכן פענצטער.

ראבערטס ווענטורעס

ער האט אנגעפאקט א פול מויל מיט קוכן, פארבייגעגאנגען דעם
„דעפיוטי“ און ארויסגערעדט :
— א דאנק, באדי.
— געפונען, וואס דו האסט געוואלט ?
— יא, — האט ראבערט געענטפערט, און איז אוועק צו דער
שטאט צו. אויפן וועג האט ער צעריסן דאס ביכעלע און די שטיקלעך
צעווארפן איבער די גאסן.
ס'האט אנגעהויבן טונקלען. ראבערטן איז געווארן קאלעמוטנע
אויפן הארצן :
— וואס טוט מען איצט ? וואו נעכטיקט מען ? און וואו קריגט
מען עפעס צו עסן ? וואס טוט מען ?

קאפיטל ניין

צוריק אין ניו יארק

ראבערט איז אריבער די בריק פון סעסקאוואנע און איז אריין אין צענטער פון שטאט. ס'איז געווארן גוט שפעט, און ס'איז אים געווען זייער אומעטיק אויפן הארצן.

ער האט ארומגעשפאצירט איבער די גאסן און ניט געוואוסט, וואס צו טאן מיט זיך. מיטאמאל איז אים איינגעפאלן א פלאן — אפשר גאר צוגיין צו וואדערסן? אט טאקע פראסט און פשוט אריינגיין צו אים און זאגן: „אט בין איך! דעם פעטער האט מען צוליב דיין טאטנס סמרייק ארעסטירט. דאס געוועלב פארהתמעט, דאס הויז פארשלאסן און איך בין געבליבן אן א היים. ס'איז דיין טאטנס שולד“.

ער האט זיך אָנגעשפאָרט אָן אַ טעלעגראַף-סלופ און געטראַכט, וואָס וועט וואַדערס זאָגן אויף דעם?
ער האָט אַ שמייכל געמאַן — וואַדערס וועט גאַרנישט ניט זאָגן.
אַט זעט עס ראַבערט:

ער שמייט אין גרויסן ביבליאָמעק-צימער, דאָס צימער איז הויך און ברייט, די ווענט מיט די איינגעבויםע פּאַליצעס זיינען פאַרלייגט מיט ביכער. שווערע מאַסיווע מעבל, אַ גרויסער זשיראַנדעל הענגט אַראָפּ פון סטעליע. ראַבערט פילט זיך קליין און נישטיק און וואַדערס אַרגומענטירט ניט, שמייכלט נאָר:

— זיכער קאָנסטו דאָ איבערבלייבן. פאַראַן גענוג ליידיקע ציי-מערן, און אַ וואַדערס טרייבט ניט אַרויס אַ באַקאַנטן היימלאַזן. עס וועט זיין אַ דערנידערונג.

ראבערטס ווענטורעס

ער האָט אויפגעהויבן די אויגן און דערזען די צוויי שיינענדיקע
בלויע לאַממערנעס פון אַ פּאַליציי-צירקל. ראַבערטס האָט אָנגעהויבן
קלאַפּן אין קאָפּ:

— נאָר וואָס איך בין, ווי איז עס מיר פּריער ניט איינגעפאַלן?
ער איז אַרויפגעלאָפּן די ברייטע טרעפּ און איז אַריין אין פּאַליציי-
צירקל.

**

אין אַ זייטיקן צימער, וואָס איז געווען רייך און באַקוועם
אויסגעמעבלירט, איז געזעסן דער פּאַליציי-שעף און שווער געאַמעמט.
ער האָט אַלע ווילע געווישט דעם פאַרשוויצטן נאַקן, כאַטש ס'איז
געווען גאַנץ קיל. לעבן אים איז געזעסן אַ יונגערמאַן, מיט אַ סיגאַ-
רעט אין מויל, און האָט גערעדט גאַנץ רואיק:

— פונדעסטוועגן, קאָנט איר מיר פאַרט געבן עפעס ספּעציעלע
אינפאַרמאַציע, אויב איר וואָלט נאָר געוואָלט.

— איך וואָלט אייך עס גערן געגעבן, — האָט דער פּאַליציי-
שעף געענטפערט, — אָבער ס'איז ניטאָ וואָס. די אַרבעטער זיינען
געווען צופרידן. נו, זיינען געקומען עטלעכע פרעמדע אַגישאַמאַרן
און אָנגעמאַן צרות. נאָך אַ צוויי-דריי וואָכן טומל איז געוואָרן
אַלץ רואיק.

— אַ, איך בעט אייך, שעף, איך בין דאָך ניט געקומען פון
ניו יאָרק הערן אַזא מעשה. די „פּעדעראַטיווע פרעסע“ האָט גע-
לייגט הוצאות מיך אַהער צו שיקן. איך מוז דאָך צוריקקומען מיט
עפעס נייעס. ניט קומען דערציילן זיי אַלמע זאַכן. איר ווייסט דאָך,
מען האָט דערציילט גאָר מיאוסע מעשות וועגן סטרייק.

— מאַלע וואָס מען דערציילט. איך זאָג אייך, ס'איז ניטאָ קיין
וואָר וואָרט אין די אַלע בייקעס.

— נו, מילא, איך וועל שוין מוזן אַליין אַ זוך טאָן. איך וועל זיך
לאָזן איבער דער שטאַמ.

צוריק אין ניו-יאָרק

— איך וועל אייך גערן באַהילפיק זיין. איך וועל מיט אייך מיטשיקן איינעם פון מיינע בעסטע דעמעקמיווס. ער וועט אייך אַרויסהעלפן.

— אַ דאַנק, איך דאַרף ניט קיינעם.

— ס'וואָלט געווען זיכערער, ווען אַ דעטיקטיוו גייט מיט אייך מיט. איר ווייסט דאָך, אין אַזאַ צייט זיינען פאַראַן אַ סך היץ-קעפּ און ס'קאָן נאָך מיט אייך פאַסירן אַן אומאַנגענעמער אינצידענט. — אַ פאַרשטייער פון דער „פּעדעראַטיווער פרעס“ דאַרף ניט זיין קיין שרעקעדיקער. געוויינטלעך זעט שוין דער פּאַליציי-שעף, אַז קיין אומאַנגענעמע זאַכן זאָלן ניט פאַסירן, סיידן ...

דער פּאַליציי-שעף איז רויט געוואָרן ביז אונטערן העמד-קאַלנער און האָט אַרויסגעשטאַמלט:

— איר טייטשט אױס מאַדנע מיינע רייד. איך האָב נאָר גע-מינט, אַז ס'איז שוין גאַנץ שפּעט און ס'וואָלט געווען זיכערער אימיצער זאָל מיט אייך מיטגיין.

דער יונגערמאַן האָט זיך אויפגעשטעלט:

— מיין זייגער ווייזט, אַז עס איז ערשט ניין. ביז אינדערפרי איז גאָט אַ פאַמער.

דער פּאַליציי-שעף האָט זיך אויפגעשטעלט און באַגלייט דעם יונגמאַן. ער האָט געעפנט די טיר פאַר אים און ביידע זיינען געבליבן שטיין אויפן שוועל געפלעפּטע.

לעבן סאַרדזשענטס דעסק איז געשטאַנען ראַבערט. זיין קין האָט קוים דערגרייכט צום פּלאַך פון דעסק. אַרום דעם יינגל זיינען געשטאַנען עטלעכע פּאַליציי-לייט און געלאַכט. דער סאַרדזשענט האָט רואיק גערויכערט אַ סיגאַר און געפרעגט:

— פאַר צעברעכן דעם עלעקטרישן לאַמפּ ביי מיר אויפן דעסק, וועט מען דיך ניט אַרעסטירן. וואָס נאָך וועסטו צעברעכן?

— אויב ס'איז ווייניק, וועל איך אויך צעברעכן די איבעריקע לעמפלעך, — האָט ראַבערט געענטפערט.

— וועט מען דיך אַרויסוואַרפן פון פּאַליציי-צירקל.

ראבערטס ווענטורעס

— אין גאס זיינען דא גענוג שמיינער און די פענצמער פון צירקל זיינען גרויסע. א שויב קאסט א סך געלט.
— אן אמתער בראנד-פייער, מייק, — האט א מארקע געמאן א פאליציי-מאן זיין חבר, — מען וועט מוזן זיין גרייט מיט די „רייאט“-ביקסן.

— איר מיינט, אז איך לאך, — האט ראבערט גערעדט און געביסן די ליפן, — איך לאך ניט. איך בין הונגעריק, און איך האב ניט וואו צו שלאפן. מיין פעטער האט איר ארעסטירט, דאס הויז צוגעשלאסן, דעם געוועלב פארחתמעט ווי א „הילף-סטאנציע“, און איך האב קיינעם ניט אויסער מיין פעטער.

— דו, גולן, — האט זיך ווידער דער זעלביקער פאליציימאן געהכמעט און געמארקעט זיין חבר, — פארוואס האסטו ארעסטירט זיין אַנקל ?

ראבערט האט זיך א קער געמאן מיט כעס:
— איר לאכט. ביי איך איז עס א געלעכטער און איך בין הונגעריק — איך וויל עסן, איר הערט!
ער האט זיך מער ניט געקאנט איינהאלטן און ארויסגעשאסן מיט א געוויין.

דער פאליציי-שעף האט זיך א לאז געמאן צום דעסק. דער רעפארמער איז אבער געווען פלינקער. ער איז צוגעלאפן צום יינגל, אים אַנגעכאַפּט ביי דער האַנט, און ארויסגעזאָגט:

— קום, זוני, דו וועסט שלאפן מיט מיר אין האַמעל. עסן וועלן מיר אויך וואָס קריגן. איך בין טאַקע טויט-הונגעריק.

דער פאליציי-שעף איז געשטאנען אן אַנגעצונדענער:

— איר קאנט אים ניט צונעמען פון דאָנען. ער בלייבט דאָ!

— אזוי, ער בלייבט דאָ? — האט דער קאָרעספּאָנדענט גערעדט

סאַרקאַסטיש, — ווער וועט עס מיך אַפּשטעלן אים צונעמען?

— איך! סאַרדזשענט, — האט דער פאליציי-שעף באַפוילן:

— פאַרהאַלט דאָס יינגל!

צוריק אין ניו-יאָרק

— גוט, אַרעסטירט אים, — האָט דער קאַרעספּאַנדענט אַ מאַך געמאַן מיט דער האַנט, — און מאַרגן וועט זיין אין די הונדערטער צייטונגען פון דער „פעדעראַטיווער פרעס“ אַזאַ מין שטיקל נייעס: — פּאַליציי-שעף אַרעסטירט אַ דרייצן יאָריק יינגל, ווייל דאָס אַרימע קינד איז הונגעריק און האָט ניט וואו צו שלאָפן. . .

— ווער האָט דאָ גערעדט פון אַרעסטירן? — האָט דער פּאַ-ליציי-שעף זיך פּאַרטיידיקט, — ער וועט נעכטיקן ביי מיר אין הויז. און איר, בולוואַנעס, — האָט ער זיך אַ קער געמאַן צו די פּאַליציי-לייט, — וועט שוין קריגן ביי מיר. געהערט אַזוינס, אַ קינד קומט און דערציילט זיי, אַז ער איז הונגעריק, לאַכן זיי גאָר. וואָס איז דאָס פאַר אַ געלעכטער?

— וואָרט אַ וויילע, — האָט דער קאַרעספּאַנדענט אַ זאַג געמאַן, — פאַררעד ניט די ציין. לאַמיר פּרעגן דאָס יינגל. זאַג נאָר, ווּני, ווי רופט מען דיך?
— ראַבערט.

— גוט, ראַבערט, איך בין אַ רעפּאָרטער פון דער נייעס-אַגענטור „פעדעראַטיווע פרעסע“. מען האָט מיך געשיקט אַהער אויספאַרשן די לאַגע פון סטרייק אין וואָדערס פאַבריק. ווילסטו בלייבן מיטן פּאַליציי-שעף, אָדער גיין מיט מיר?

— איך גיי מיט אייך, — האָט ראַבערט געענטפערט, — מעקריי-ווי האָט מאַקע געזאָגט, אַז מען וועט אַהער אַראַפּשיקן אַ פּאַר-שטייער פון אַ גרויסער נייעס-אַגענטור.

— און ווער איז מעקרוויי? — האָט דער קאַרעספּאַנדענט גע-פרעגט.

— קומט, איך וועל אייך אַלץ דערציילן. איך האָב בערג מיט מעשות, האָט ראַבערט פריידיק אַנגענומען דעם קאַרעספּאַנדענט ביי דער האַנט.

זיי זיינען אַרויס פון פּאַליציי-צירקל. הינטער זיי האַבן זיך געהערט די געשרייען פון שעף:

ראבערטס ווענטורעס

— איר, הילצערנע קעפ, אידיאָמן. איר ווייסט וואָס איר האָט
דאָ אָפגעטאָן? איך וועל אייך צום געריכט שמעלן. איך וועל אייך
אויף שטויב צערייבן. אַוועק פון מיינע אויגן, איר אידיאָמן. טראַגט
זיך אָפ, צו אַלע זיבן טייוואַלים!

**

צום ערשטן האָט דער קאַרעספּאַנדענט געלאָזן ראַבערטן אָפּעסן.
נאַכדעם האָט ער אים אָנגעהויבן אויספרעגן. ראַבערט האָט אַלץ
דערציילט. דער קאַרעספּאַנדענט האָט אים אויסגעהערט און גע-
טראַכט:

— ניין, ס'איז ניט קיין שטיקל נייעס פאַר דער ערשטער זייט
פון אַ צייטונג.

ער האָט אַרומגעשפּאַנט איבערן צימער, גערויכערט סיגאַרעטן,
איינעם נאָכן אַנדערן, און געטראַכט:

— איך פיל, אַז איך האָב עפעס פאַרזען. מיר האָט זיך געדוכט
אין פּאַליציי-צירקל, אַז עס איז ערשטע זייט נייעס, און די נייעס
איז פאַרבונדן מיט אַט דעם יינגל. וואָס איז עס געווען?
ראַבערט איז געזעסן אויף אַ סאַפּע און האַלב געדערעמלט. דער
צעטומלער קאַרעספּאַנדענט האָט אַלץ אַרומגעשפּאַצירט און גע-
רויכערט זיינע סיגאַרעטלעך.

מיטאַמאָל האָט זיך ראַבערט אויפגעכאַפט פון דעם קאַרעספּאַנ-
דענטס געשרייען:

— איך האָב עס! געפאַקט. נאַר וואָס איך בין! שיר ניט
אויסגעלאָזן. איך ווער שוין אַלט, צו אַלע טייוואַלים! שטיי אויף,
זוני, — האָט ער אָנגעהויבן שרייען מיט באַנומענע קולות, —
צעעפן דינע אויגן, שלאָף ניט, זאָג איך דיר!

ער איז צוגעלאָפן צו ראַבערטן און אים גענומען טרייסלען:
— דו הערסט! שלאָף ניט.

— ווער שלאָפט? — האָט ראַבערט געפרעגט אַ צעשראַקע-
נער, — איך שלאָף ניט.

צוריק אין ניו-יאָרק

דעם יינגל האָט זיך געדוכט, אז דער קאַרעספּאָנדענט איז אַראָפּ פון זינען.

און דער רעפּאָרטער האָט געדונערט:

— טאָ הער. דו קאָנסט שרייבן. ניין, הער בעסער, דו דאַרפסט ניט קאָנען שרייבן. אויב דו קאָנסט ניט אויסלייגן, איז נאָך בעסער. דו זען זיך נאָר אַוועק ביים טיש, נעם אַ פען אין האַנט און שרייב אָן אַ בריוו צום גאַווערנאָר. געדענק! שרייב ניט קיין הויכע לאַנגע ווערטער. דערצייל אים די מעשה פון דיין פעטערס אַרעסט. דערצייל אים, אז דו ביסט אַ יתום, דיין מאַמע איז פאַר-ברענט געוואָרן אין טרייענגל-פייער, דיין מאַמע איז געשטאָרבן פון ערגערניש, דו האָסט זיך געהאַדעוועט ביים פעטער. איצט האָט מען אַרעסטירט דיין אַנקל אָן אַ פאַרווען און אָן אַ פאַרוואָס. אדרבה, פרעג אים: לינקאָלן האָט דאָך געזאָגט: „מיט גערעכטיקייט פאַר אַלעמען און האָס צו קיינעם“ און דו גלויבסט אין לינקאָלן און גלויבסט אין אונדזער אַמעריקאַנער גערעכטיקייט. זאָל דער גאָ-ווערנאָר שיקן אַ קאָמיסיע. ניין, דאָס וואָרט קאָמיסיע, טויג ניט. זאָל ער שיקן אָן אויספאַרשער. ניין, אויך אַ צו שווער וואָרט. זאָל ער שיקן אַ מענטשן זען וואָס עס טוט זיך דאָ.

ראַבערט האָט זיך גענומען צום טינט און פען. דער רעפּאָר-טער האָט אים אָפּגעשטעלט. יאָ, צום סוף שרייב צו:

„איך האָב זיך אַריינגעגנבעט דורך אַ הינטער-פענצטער אין הויז און אַרויסגענומען מיין קינדערשע שפּאַר-קאַסע. דאָס גאַנצע געלט, וואָס איך האָב אָפּגעשפּאַרט, האָב איך אַרויסגענומען. ס'האָט באַ-טראָפּן פיר דאָלאַר מיט 95 סענט. איך גיב עס אויס אויף אַ טעלע-גראַמע, אייך עס צו שיקן.“

***

אויף מאָרגן איז איבער הונדערטער צייטונגען פון לאַנד, אויף דער ערשטער זייט, געווען געדרוקט ראַבערטס בריוו און זיין בילד. אַ סענסאַציע. ניט דער סטרייק, נאָר די מעשה פון אַ יינגל אַ יתום,

ראבערטס ווענטורעס

וואָס האָט געזוכט יושר און אויסגעגעבן זיינע לעצטע אָפגעשפּאַרטע גראַשנס אויף אַ טעלעגראַמע צום גאָווערנאָר.
ס'האָט זיך אַ רודער געמאַן איבערן לאַנד. מען האָט אָנגעהויבן באַשרייבן דעם סטרייק. די עפנטלעכע מיינונג האָט געצוואונגען וואָדערסן נאַכצוגעבן.

דערווייל האָט זיך אין שטעטל געמומלט. מען האָט אַרומגע-
זוכט ראַבערטן. דער גאָווערנאָר האָט מאַקע צוגעזאָגט אַריינצושיקן אַן אויספאַרשער. עס טוט זיך אַבער ניט אַזוי גיך, ווי עס רעדט זיך. ראַבערטס פעטער איז געזעסן אין געפענקעניש און די „ער-
לעכע“ באַלעבאָטיס פון שטעטל האָבן געזאָגט, אַז מען קאַן ניט לאַזן אַ יינגל אויף הפקר, האָבן זיי אים אַרומגעזוכט, אים אַוועק-
צושיקן אין אַ קינדער-אַנשטאַלט.

דאָ איז אַבער אָנגעקומען לואי דער דיוק. ראַבערט איז דאָך זיין ליבלינג. ער וועט אים צוריקנעמען קיין ניו יאָרק. די שטאַט-
באַלעבאָטיס האָבן געמוזט צושטימען. לואי דער דיוק איז ניט אַבי ווער. ער איז שוין אַ קאַנגרעסמאַן.

**

לואי דער דיוק איז געפאָרן מיט ראַבערטן פון אשאשאק קיין ניו יאָרק. לואי איז געפאָרן ברייטלעך — אַליין אין אַ קופעי. ער איז געלעגן אויסגעצויגן אויף אַ סאַפע און געזונגען מיט אַן אומעטיקן ניגון מאַדנע העברייאישע ווערטער.

— וואָס איז פאַר אַ געזאַנג, דיוק?

— ס'איז אַ „פרעיער“, זוני, אַ תפילה. ווען ס'איז מיר גוט אויפן האַרצן, זינג איך מיר אַט די תפילה. איך האָב עס זיך אויס-
געלערנט צו מיין בר-מצווה. און ס'איז מיר איצט גוט אויפן האַרצן. איך, לואי דער דיוק, האָב דיך געראַטעוועט פון פרעמדע הענט. איך וועל קומען קיין ניו יאָרק און איך וועל ווייזן די סאַציאַליסטלעך פון דער איסט-סייד, אַז איך, לואי דער דיוק, שטעל זיך איין פאַר אַרימע, פאַר די אַרבעטער און פאַר די יידן. און ס'איז נאָך גאָר-

צוריק אין ניו-יאָרק

נישט. איך וועל זיי ווייזן ווער לואי דער דיוק איז. דו ווער נאָר
זעכצן יאָר אלט, וועל איך זען דיך שיקן קיין וועסט-פּאַניגט. יעס, סעך,
קיין וועסט-פּאַניגט וועסטו ביי מיר גיין און ווערן אַ גענערעל. איך,
לואי דער דיוק, זאָג עס!

עפילאג

צען יאָר שפּעטער

אן אויטאָמאָביל האָט זיך געמראָגן מיט טייוולשער שנעל-
קייט אויף אַ וועג וואָס פירט פון סאַן-פראַנציסקאָ. אין אויטאָמאָביל
זיינען געזעסן פיר פאַרמאַסקירטע מענער, מיט רעוואָלווערן אין די
הענט. דער אַנטרייבער און אַ יונגעראַן מיט אַ זאַק איבערן קאַפּ.
זיי האָבן זיך פאַרדרייט אויף אַ זייטיקן וועג און זיך אָפּגעשטעלט.
— וואָס דאַרפן מיר איצט טאָן, משיף? — האָבן דריי מאַס-
קירטע מענער זיך געווענדט צום פערמן.

— איר פאַרט צוריק, איך בלייב מיט אים דאָ. איך וועל שוין
אים צופירן צו דער באַן. די באַן איז ניט ווייט פון דאַנען, אינגאַנצן
אַ פערטל מייל. איר פאַרט מיט דעם זעלביקן וועג צוריק, און
פאַרגעסט ניט, נעמט אַראָפּ די מאַסקעס, וואַרפט זיך ניט אין די
אויגן.

די מענער האָבן זיך אָפּגעמראָגן. דער פאַרמאַסקירטער מאַן
האַט אַראָפּגענומען די מאַסקע, פאַרזיכטיק אַריינגעלייגט דעם רע-
וואָלווער אין קעשענע, אַרויסגענומען אַ מעסערל, צעשניטן די
שמריק, וואָס זיינען געווען אַרום דעם יונגמאַנס הענט, אַראָפּגענומען
דעם זאַק, וואָס איז ביי אים געווען אַנגערוקט איבערן קאַפּ, אָפּגע-
זיפצט און אַרויסגערעדט?

— דערקענסט מיר, ראַבערט?

דער יונגעראַן האָט זיך אַ צאַפל געמאַן:

— דו גאָר, מעקרוויי. דו ביסט מיט די שונאים פון אַרבעטער?

— ביסט אַ היץ-קאַפּ. שרייסט צופיל. האַסט געפירט דעם

סטרייק אויף אַ שלעכטן וועג. האַסט גאָר געוואַלט מאַכן אַ רע-

צען יאר שפעטער

וואלוציע. דו פארשטייט ניט, אז מיר זיינען נאך ווייט פון דעם. האסטו פארלאזן. איך בין נאך אליין און ארבעטער-פירער, האט מען מיך געשיקט ראטעווען דעם פארלארענעם סטרייק. מען וואלט דיך געלינטשט, ראבערט. די זעלביקע ארבעטער, וואס האבן געשריען הורא פאר דיר, וואלטן דיך געלינטשט. איך האב דיך אבער ליב. די צוקונפט איז דיינע. איך זע עס. איך בין צו אלט, איך זאל עס דערלעבן זען, אבער איך ווייס, אז דו וועסט זיגן, און די ארבעטער נויטיקן זיך אין דיר. האב איך דיך גערעטעוועט. פרעג ניט ווי אזוי גערעטעוועט. ווייסט דאך נאך פון אמאל, אז אויב מען דארף, קאן מעקרוויי ווערן אפילו אן אקטיאר.

אין דער פינצטער האט ראבערט אנגענומען מעקרוויין ביי דער האנט, זי געדריקט, און געשעפטשעט :

— דו וועסט נאך דערלעבן די צייט, ווען ס'וועלן ניט זיין ניט קיין באלעבאטיס און ארבעטער. וועסט דערלעבן נאך, מעקרוויי, אלד מען, צו זען, ווי מיר, די ארבעטער, פירן אמעריקע.

— אוודאי! — האט געענטפערט מעקרוויי, — דערווייל אבער מראג זיך אפ וואס שנעלער. נא, אט האסטו אויף הוצאות.

— א דאנק, אלד באי. אבער מיין ניט, אז איך בין אראפגע-פאלן ביי זיך צוליב מיין דורכפאל. איך וועל צוריק קומען.

— און נאך אזעלכע ווי דו, ראבערט. איך ווייס עס. דערווייל אבער א גוטן.

— א גוטע נאכט, מעקרוויי.

— א גוטע נאכט, ראבערט.

זיי האבן זיך צעשיידט. ס'האט אנגעהויבן מאגן.